

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

CENNET EVLERİMİZDE

Üstâz Amr Halid

Tercüme

Prof. Dr. M. Zeki Duman

(Elinizdeki bu eser Eylül 2008 tarihinde Resmi rakam: 2007/19040, isbn: 997-14-4092-6 numarasıyla basılan nüsha esas alınarak tercüme edilmiştir.)

Mizanpaj ve Tasarım: Cinas Grafik 0312.310 08 60

Bu eser hediye edilmek üzere basılmıştır, satılamaz.

CENNET EVLERİMİZDE

Yazan

Üstâz AMR HALİD

Tercüme

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN

Prof. Dr. M. Zeki DUMAN

1952 Yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesi, Gümüştepe köyünde doğdu. İlkokulu köyünde bitirdi. Orta öğretimin ilk bölümünü Sivas, ikinci bölümünü Kayseri İmam-Hatip Lisesinde 1969 yılında tamamladı. Aynı yıl, Eylül ayında, hariçten fark dersleri sınavlarını vererek Kırşehir Atatürk Lisesi'nden lise diploması aldı. 30 Haziran 1973 tarihinde Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. 1973-1977 yılları arasında dört yıl Kırklareli İmam-Hatip Lisesi'nde Meslek Dersleri Öğretmenliği ve Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. 13 Nisan - 31 Ekim 1975 tarihleri arasında Isparta'da kısa devre askerlik görevini tamamladı. 26 Haziran 1977 tarihinde Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'ne Tefsir Asistanı olarak atandı. 18 Nisan 1984 tarihinde Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Tefsir Bilim Dalında Doktor, 25 Kasım 1987 tarihinde Doçent, 11 Haziran 1993 tarihinde de Profesör unvanlarını aldı. Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalında Öğretim Üyeliği ve Fakülte Dakanlığı görevlerini de yürüten M. Zeki Duman 10.07.2013 tarihinde Hakkın rahmetine kavuşmuştur.

KİTAPLARI

Kur'an-ı Kerim'de Örtünmenin Sınırları, İpek Yayın Dağıtım, İstanbul, 2008.

Beyanu'l-Hak Kur'an-ı Kerim'in Nüzul Sırasına Göre Tefsiri, (I-III), Fecr Yayınevi, Ankara, I.Baskı 2006, II. Baskı 2008.

Beş Surenin Tefsiri (Sosyal Muhteva Ağırıklığı), Fecr Yayınevi, Ankara, 1999, II. Baskı 2010. III. Baskı 2012.

Vahiy Gerçeği, Fecr Yayınevi, Ankara, I.Baskı 1997.

Nüzulünden Günümüze Kur'an ve Müslümanlar, Fecr Yayınevi, Ankara, Baskıları: 1996, 1997, 2006, 2010, 2013.

Uygulamalı Tefsir Usulü ve Tefsir Tarihi I, Erciyes Üniversitesi Yayınları, No: 40, Kayseri, 1992.

Kur'an ve Tıbbı Göre İnsanın Yaratılışı ve Tüp Bebek Hadisesi, Nil Yayınları. İzmir, 1990, 1991.

Kur'an-ı Kerim'de Adâb-ı Muâşeret, (Doktora) Tuğra Yayınevi ve İpek Yayın Dağıtım, İstanbul, İlk Baskı: 1982, Son Baskı: 2009.

İslam'da Namaz ve Teheccüd, Fecr Yayınevi, Ankara 2010, 2013.

Ayrıca çeşitli dergilerde yayımlanmış pek çok makalesi bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	9
BİRLİKTE İBADET	15
AİLENİN KIYMETİNİ BİL	21
SEVGİ İLE YAKLAŞ	30
AİLEN İÇİN GÜZEL BİR HAYAL ÇİZ	43
KORUMAN İÇİN AİLE NİMETİNİ DÜŞÜN.....	56
AİLEN İÇİN BİR HEDEF BELİRLE	69
BABANIN ROLÜNÜN ASILLIĞI.....	81
ÖRNEK BABA.....	108
ARKADAŞ BABA	118
PAHA BİÇİLEMEZ ANNE	129
SEVGİNİN DİLİ.....	163
ÇOCUKLARINI NASIL YÖNLENDİRECEKSİN?	187
CEZALANDIRMA.....	207
ANNEYE VE BABAYA İYİLİK.....	229
EŞLER ARASINDA SEVGİ.....	259
EŞLER ARASINDA TAKVA.....	273
AKRABALAR ARASI İLİŞKİYİ KORUMA	291
SALİH BİR SOHBET.....	315
SONUÇ	339

“Onlar ve sâlih olan babaları, eşleri ve çocukları Adn cennetlerine girerler; melekler de çeşitli kapılardan yanlarına girer ve “Sabretmeniz sebebiyle size selâm olsun! Ahiret yurdu ne de güzelmiş!” derler.” (Rad 13/23, 24)

Bu Baskı Hakkında

Elinizdeki kitap Mısırlı yazar Amr Halid'in "Cennet Evlerimizde" adlı eserinin, merhum babamız Prof. Dr. M. Zeki Duman tarafından yapılmış Türkçe çevirisidir. Babamız bu kitabın çevirisini yapmış fakat yayına hazır hale getiremeden, 10.07.2013 tarihinde Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Biz de çocukları olarak, babamızın bu değerli çalışmasını tamamlamak istedik. Çeviri tamamlanmıştı fakat akıcılık ve cümleler arası uyum açısından bazı düzeltmeler yapma gereği hissettik. Babamızdan kalan bu değerli mirasa, çok fazla müdahale etmeden yayına hazırladık. Allah'a şükürler olsun, Kübra ve Abdullah'ın düğün töreninde misafirlerimize hediye etmek üzere kitabın baskısını yaptık. Kitabın baskısı ve kapak tasarımında bizlere samimi yardımlarını esirgemeyen Hüseyin Nazlıyıldırım ağabeye de teşekkürü bir borç biliriz.

Bu mutlu günümüzde yanımızda olan misafirlerimize,

Bu dünyada evlerinde, ahirette Adn'de Cenneti yaşamaları dileğiyle,

Yazmaktan öte yaşadığı eserleri ile hep yanımızda olan,

Bu anlamlı günde de bizi yalnız bırakmayan babamızdan hediye...

Allah'ım sen babamıza, bize ve bütün müminlere rahmet eyle...

Duman ailesi.

GİRİŞ

Bu kitapta -inşaaallahu teala- evlerimiz ve ailelerimizle ilgili konuları ele alacağız. Bunu da fert bağlamında değil, bir aile olarak Allah'a yakınlaşmamız, gerçek aile bağlarıyla birbirimize bağlanmamız ve aramızdaki sevgi-saygı bağlarını tekrar diriltebilmemiz için toplum bağlamında işleyeceğiz. Sözelimi genelde aile denilince; anne, baba ve çocuklardan müteşekkil bir aile akla gelir. Bu kitap, ayrıca, küçük ve büyük ailenin bütünlüğünü sağlamaktan bahsedecek. Şu anda her birimizin yanında bilgisayarı, tableti veya akıllı telefonuyla baş başa oturuyor olması yahut dışarıda arkadaşlarıyla bulunması, ailede birbirinden kopuk adacıklar şeklinde dağınık halde yaşamamıza neden olmaktadır. Biz, ailede kaynaşmayı geri döndürmek, ailenin bütünlüğünü sağlamak, babalarımız ve annelerimizle birlikte mutlu yaşamak, dünya ve ahiret hayatında -inşaaallah- başarıya ve kurtuluşa ermek için bu durumu tamamen değiştirmek istiyoruz.

Bu kitabımız aile fertlerinin hepsi içindir. Sözelimi gençlerimiz içindir; anne ve babalarına nasıl davranmalılar? Arkadaşlarını nasıl seçmeliler? Aynı şekilde babalar; çocuklarına nasıl davranmalılar? Şefkat dilini nasıl kullanmalılar? Nebi'nin (s.a.v.) teamülünde gençler için kullandığı dil nedir? Devamla anneler, çocuklarına nasıl davranacak ve çocuklarının yanında o paha biçilmez değerlerini

nasıl koruyacak? Gitgide birbirinden uzaklaşan eşler ne yapmalı; ilk günkü sevgi ve saygıyı ateşini tekrar nasıl canlandırmalı? Billhassa kardeşler... Aynı ana-babadan ve aynı odada olmalarına rağmen birbirlerinden kopuk olarak yaşayan kardeşler...

Birini tanırdım, hayatının tamamını hep arkadaşları doldurması sebebiyle bu kişi öz kardeşiyle hiç alaka kurmamıştı. Bu durum, bir kaza nedeniyle kardeşi ölünceye kadar hep böyle devam etmişti. Bu hadise üzerine akli başına geldi ve çok ağladı... Odasına girdiğinde, kardeşinin resmine bakıp ve şöyle diyordu: "Ah kardeşim! Ben seni tanımadım, aynı odada benimle beraber olmana rağmen seni hiç anlamaya çalışmadım! Bu benim için ne büyük bir kayıp! Yazıklar olsun bana! Oysa seni tanımamak ne büyük eksiklikmiş, anladım!" Sonra, ardından hayır hasenat yapmaya karar verdi. Zira bu hayatta kurmadığı bağı belki böylece ahirette kuracaktı. Bunu, belki de içtenlikle hissetmişti; ne yazık ki ölümünden sonra!

Bu kitap, aynı zamanda kız çocuklar içindir. Onlara şöyle seslenecektir: Siz ailedekiler içerisinde en önemli kişilersiniz... Bakın hanım kızlar, ailenin hepsi sizi dinleyecektir. Ailenin bütünlüğünü tek başına sizler sağlayabilirsiniz! Onlara birlikte namaz kılmayı veya birlikte gezintiye çıkmayı siz teklif edeceksiniz, kardeşleriyle birlikte yemeği siz hazırlayacaksınız...

Bu kitap hayatın problemlerinden de bahsedecek mi diye beklemeyin. Çünkü her birimizin hayatı, o problemler sebebiyle ailevi tecrübelerle, gerçekten güç ve can yakıcı zorluklarla doludur. Fakat biz ailenin ıslahı için mutlaka kendisiyle yola devam edilmesi gereken temel, ancak basit ilkelerden ve değerlerden bahsedeceğiz. Biz bu kitabın

mevzularının her birine belli kural ve prensipler belirledik. Bu kurallara uymaksızın problemlerini halletmeye kalkışacak olursan kısır döngüye düşersin! İkinci olarak, günlük problemlerin tafsilatına da girmeyeceğiz; daha ziyade ailenin bütünlüğünü tekrar sağlamanın ve sevginin içe dönük olmasının anahtarlarını vereceğiz.

Kitabımıza “Cennet evlerimizde” adını verdik. Çünkü insanların çoğu sorunları ve güçlükleri sebebiyle hayata boyun eğmek zorunda kaldılar. Bu kitap şunu söylemek içindir: Bilesin ki, Allah Rahim’dir. Bize görmediğimiz pek çok şey lütfetmiştir. Mesela evimiz... Tüm saadet, huzur ve sükûn oradadır. Allah Teala şöyle buyuruyor: *“Allah evlerinizi sizin için huzur ve sükûn bulacağınız yerler /meskenler yaptı...”* (Nahl, 16/80) Yeryüzünde saadetin asıl yeri, senin evindir. Ahirette -inşallah- Allah’ın cennetine girinceye kadar evlerimizin cennet gibi olmasını, cenneti bu dünyada görmeyi istemez miyiz! *“Onlar ve sâlih olan babaları, eşleri ve çocukları Adn cennetlerine girerler; melekler de çeşitli kapılardan yanlarına girer ve: “Sabretmeniz sebebiyle size selâm olsun! Ahiret yurdu ne de güzelmiş!” derler.”* (Ra’d, 13/23, 24)

Bu kitabın ülke kalkınmasına da katkı sağlayacağına inanıyorum. Mesela bizdeki aile; dünya, özellikle Batı dünyası ile yarışacağımız nisbi /göreceli bir farklılığımızdır. Gerçi onlar bizi pek çok alanda geçtiler; ama biz halen devam etmekte olan sıcak ailevi ilişkilerimizle onlardan çok öndeyiz. Bizde, halen otuz yaşındaki bir genç annesine hürmet etmekte, elini öpmekte, onun rızasını ve duasını talep etmektedir. Şu çökmüşlüğümüze rağmen dede hala ailenin büyüğüdür... (Hâlâ ağabeye, ablaya, amcalara, dayılara teyzelere ve halalara saygı gösterilmektedir... Çev.) Biz bu noktada, başka milletlerden çok ileride olmaya devam etmekteyiz.

Allah Teala: *“Birbirinizi tanıyasınız diye biz sizi milletlere ve kabilelere ayırdık.”* (Hucurat, 49/13) diyor. Bizim için aileden daha üstün olan bir şey yoktur. Bu, başka milletlerin, ancak İslam sayesinde tanışmış oldukları örnek bir niteliktir. Sözgelimi, bizdeki gibi bir “sıla-i rahim”, yani yakınlarını görüp gözetmek, gerektiğinde yardım etmek onlarda bulunmamaktadır. Bizim sağlam bir biçimde korumayı arzu ettiğimiz göreceli üstünlüğümüz işte budur. Bu aynı zamanda kalkınmanın da ilk(ilke)lerindedir. Artık biz de dünyaya takdim edeceğimiz bir değere sahibiz. Elimizden kaçırmadan önce ailemizi korumak, bu kitapta bizim, hedefimiz olarak ön planda olmalıdır. Zira ailelerimiz de tesbih taneleri gibi dağılmaya başlamıştır. Şu anda şehirlerimizi ve dinimizi korumakta olan pek çok duvarlarımız yıkılmış vaziyettedir. Ne yapıp edip çöktüğü zaman kendisiyle birlikte şu ümmetin geleceğini de yok edecek olan aileyi mutlaka muhafaza etmeliyiz.

Bu gün, ondan kaçmayı veya ona ihanet etmeyi içinden geçirenler bile evine yönelip, Allah rızası için onu koruyacağına dair Allah’a yemin etmeli! Evlerimizi muhafaza edebilmek için Allah’tan yardım istemeliyiz. İslam’ın son kalesini muhafaza ediyormuşçasına evlerimizi korumalıyız! Çocuklarımıza verebileceğimiz en etkili motivasyon son İslam kalesinin sultanına, annelerine değer verdiğimizizi göstermektir. Annelerine verilen değerle büyüyen çocuklar karakterli bireyler olarak hayata adım atacaktırlar.

Bu yolda belirleyeceğimiz kuralların en kolayını, kendimize vereceğimiz söz ile aile bütünlüğünü sağlamaya Allah rızası için karar vermektir. Tıpkı şu ayette söylendiği gibi: *“Onların içerisinde, ‘Eğer lütfundan bize (mal) bahşederse,*

kesinlikle sadaka vereceğiz ve mutlaka salihlerden olacağız.’ diyerek Allah’a söz verenler dahi vardı. Fakat Allah onlara lütfundan bolca mal verince, cimrilik ettiler ve arkalarını dönüp yüz çevirdiler.” (Tevbe, 9/75, 76)

Allah Teala ülkenin kalkınmasını ve ıslahını ailenin istikrarına bağlamıştır. Allah’ın tüm insanlara tanıttığı “Rahman’ın kulları”, Müminleri yeryüzünde ıslaha yönlendirelim diye şöyle dua etmektedirler: “Onlar, ‘Ey Rabb’imiz! Bize gözümüzü aydın edecek eşler ve çocuklar ihsan et; bizi muttakilere önder yap,’ diye dua ederler.” (Furkan, 25/74) Bu ise, evde sevgi ve istikrar bulunmadığı sürece asla gerçekleşmeyecek bir hayaldir. Evine bağlı kaldığı ve eviyle yetindiği sürece hiçbir insan hiçbir zaman ailesinin dışında saadet arama ihtiyacı hissetmeyecektir. İşte o zaman muttakilere imam olmaya namzet bireyler ortaya çıkacaktır.

BİRLİKTE İBADET

Ailevi problemlerini kendisiyle halledebileceğimiz basit ama çok önemli kaideler, kurallar koyacağız. Birinci kural inançla ilgilidir. Bu, evine sevgiyi ve yuva sıcaklığını geri getirmek isteyen kimse için kendisiyle hanımı, çocukları ve babası arasında gerçekleşecek olan, adeta sihirli bir reçetedir. O da Allah Teala'ya hep birlikte ibadet etmektir.

Bu gün, her şahıs, evinde Allah'a tek başına ibadet etmektedir. Bunun sebebi, bazen kişinin, birlikte ibadet etmekten veya birlikte dua etmek için bir araya toplanmaktan çekinmesi olabilmektedir. Oysa bir erkek ile hanımının, Allah'a ibadet etmek ve birlikte iki rekat namaz kılmak üzere bir araya gelmeye karar verdikleri an orada doğacak olan güzellikleri şöyle bir hayal etmeye çalışsak, o çiftin bulunduğu evde ne gibi mutluluklar doğacak ve aralarındaki sevgi nasıl tatlılaşacak, gerçekten düşünmeye değer! Kopuk bir düğme veya tuzu fazla kaçırılmış bir yemek sebebiyle evi savaş alanına çevirmenin izah edilebilir hiç bir yanı olabilir mi? Allah'a birlikte ibadet ettikten sonra evde değişecek olan atmosfere dikkatli bak! Kızı babasına: "Babacığım, birlikte Kur'an okuyalım mı?" dediği; anne, çocuklarıyla birlikte, iki dakikalık bir süre için beyini yanına çağıracağı zaman... Onların kalplerinde nelerin zuhur edeceğini düşünebiliyor musun? Allah Teala tüm yüceliğiyle bakarak, kendi rızası için bir araya toplanmış olan bir aileyi

veya birlikte kendisine ibadet etmekte olan iki kalbi görecektir. Bütün bunlarla birlikte sen ikinci defa, “Allah’ım bu evin birliğini/dirliğini koru” diye içinden dua edeceksin.

Evi savaş alanına çevirmek yerine, hanımını da yanına alarak arabasına binip herhangi bir yere doğru seyahat etmekte olan bir beyi ve hanımını da hayal etmeye değer doğrusu! Oysa bu adam, işinin çokluğundan dolayı eşi ile pek ilgilenmiyor, onunla sohbet etmeye vakit bulamıyordu... Bir de bunların yol boyunca Allah’ı ve nimetlerini düşünüp birlikte hamd ederek andıklarını, bu sohbeti tertemiz dimağlarıyla çocuklarının da dinlediklerini düşünün... Otomobilde gittikleri yerde sadece iki dakika birlikte “La ilahe illallah” deseler... Bu hali yaşadıktan sonra bu çiftin, kalplerindeki imanın kuvvetinin nasıl olacağını tahayyül edebiliyor musunuz? Ne kadar huşu verici olacaktır! Bu çiftin yaşadığı evde daha neler olamaz ki... Bir de onları düşünür müsün?

Allah’a hep birlikte ibadet edin, sonra da eve girecek olan rahmete, nimetlere, Melaikenin evi doldurmasına; bir de evden çıkacak olan şeytanların çıkışını seyredin... Kocasını kendisine bağlamak isteyen zeki hanım, mutlaka ondan kendisiyle birlikte ibadet etmesini ister. Hediyeler ve birlikte zaman geçirmek, çok önemli olmakla birlikte, elbette bunlara mani değildir! Allah (Tebarake ve Teâla) “*Hiç şüphesiz güldüren de O’dur, ağlatan da...*” (Necm, 53/43) demiştir.

Benim, hanımıyla bir türlü uyumlu bir hayat yaşayamayan bir arkadaşım vardı. Ben ona, bir ay boyunca her Perşembe günü hanımıyla birlikte iki rekat namaz kılmasını önerdim... Allah bilfiil onların arasını düzeltti ve aralarına lütfedip muhabbet koydu. Bir genç tanırım, baba-

sıyla araları nerdeyse yıkılmış gibiydi. Ona da aynı nasihatte bulundum; evde buldukları her vakit babasıyla birlikte namaz kılmalarını söyledim... Uyguladıktan sonra sizlerin de kulağında şu sözüm çınlasın inşallah: “Ben size dememiş miydim, Bu sihirli bir reçetedir!”

Bu Birliktelik Nasıl Olacak?

Şu beş ibadetin birlikte yapılmasıyla:

- Beş sayfa da olsa, birlikte Kur’an okumak,
- Hafif iki rekat da olsa, birlikte namaz kılmak,
- Beş dakika da olsa, birlikte Allah’ı hatırla(t)mak,
- Birlikte dua etmek ve
- Ailenin yemekte bir araya gelmesi ve birlikte yemek yemeleri...

Bu beş öğüdü alışkanlık haline getirdiğiniz takdirde, artık ailenizin sinesi size mübarek olsun! Sonuçta birbiriyle kaynaşmış, birlikte Allah’a ibadet etmekte oldukça arzulu bir aile vücuda gelmiştir... Böyle bir aileyi Nebi (s.a.v) ziyaret edecek ve onlara diyecek ki: “Ey falan oğulları! Muhakkak ki Allah, kendisine ibadetiniz sebebiyle şeytanı aranızdan çıkarmıştır; sakın ha, onu bir daha evinize döndürmeyin!” Şu sözleri slogan edinmemize ne dersin: “Ben Rabbime ailemle ibadet ediyorum.” “Benim ailem! Rabbime kavuşuncaya kadar...” “Benim ailem! Hep birlikte Rabbimin cennetine girinceye kadar...” “Benim ailem, ülkem kalkıncaya kadar...”

Bunlardan dört maddeyi bilfiil yerine getirdiğin zaman, senin bu durumun ümmet için büyük bir şeref ve güç olacaktır. Şimdi kalk, fert için değil, ailen için otuz gün

müddetince uygulayacağın şu beş ibadetin cetvelini hazırla! İlk planda ailenin tamamı, hep birlikte ibadete katılmazsa, onlardan hiç olmazsa seninle birlikte ibadete başlayacak birisini bul. Diğerleri ise, ay boyunca kendilerine dualarınız sebebiyle; muhtemelen ayın yarısında sizi anlayacaklardır. Sakın ha, sadece kendine bakma, ailenin tamamını gözet ki, aile mührünü taşıyan amel ile hepsini ateşten koruma çabası içerisine giresin!

Hoş meşrep sevimli bir adam tanırım. Aile fertlerinden birisi, mesela hanımı veya çocukları, kendisini kızdırdığı zaman, onlara: Eğer böyle devam ederseniz muhakkak cehenneme girersiniz, diyerek onları ateşle tehdit edermiş. Öyle ki, herkes onun bu sözünden usanmış... Bir defasında Kur'an okurken şu ayete rastlamış: *"Ey iman edenler! Kendinizi ve aile fertlerinizi, kafirler için hazırlanmış olup yakıtı insanlar ve taşlar olan, ateşten koruyunuz!"* (Tahrim, 66/6) ve kendi kendine düşünüp şöyle demiş: Şu yaptığım işe bak! Allah benden onları ateşten kurtarmamı istiyor, ben ise ondan uzaklaştırmak yerine onları oraya girecekleriyle tehdit ediyorum! Bu ayeti gördükten sonra, artık metodu değiştirdim; şimdi onlara, benimle birlikte ibadet etmelerini teklif ediyorum... Ben de sözünü yerine getireceğime dair Allah'a yemin ettim. Şu anda ben de rahata kavuştum, hep birlikte aile fertlerim de...

Nebi (s.a.v) çok güzel bir hadisinde şöyle demiştir: "Muhakkak ki Şeytan, içinde Bakara Suresi okunan evden ürküp kaçır."1 Şeytan. Tek bir surenin okunduğu evden kaçırırsa, bir de bu evde hep birlikte Kur'an'ın hatmedildiğini düşün... Nebi (s.a.v) buyuruyor ki: "Mescitte namaz

---

¹ Müslim, Müsafirin, 212

kıldığınızda, o namazın bir kısmını da evinizde kılarak evlerinizi de namazlarınızdan nasıplendirin ki, ev halkınıza da bir hayrı olsun.”²

Bir ayet de şöyle söylüyor: “*Ailene namaz kılmalarını emret ve de sabırlı ol; biz senden rızık istemiyoruz, biz senin rızıkını veririz.*” (Taha, 20/132) “Rızıkın namazla ne ilgisi olabilir ki?” deme... Bil ki, eğer bir evde sürekli hep birlikte namaz kılınırsa, orası mutlaka o namazdan rızıklandırılır. Bu demektir ki, boş vaktim yoktur, diyerek rızık için çalışmanı namazına bahane yapma! Çünkü:

(O, varlık sebepleriyle birlikte rızık var etmese, kazanma yollarını lütfu ile bize kolaylaştırmasa insan oğlu neyi kazanabilir ki?! Şu da bir gerçektir; başta insan olmak üzere, bütün canlılar, rızıklarını elde etmek için çaba sarf ederler, ama bol ya da kıt veren Allah’tır. Bu ince bir meseledir; hayatta yaşanan tecrübeler ve diğer ayetlerle üzerinde düşünmek gerekir. O hâlde hiç kimsenin, “Ben çoluk-çocuğumun rızıkının peşinde koşuyorum, ibadete namaza vakit bulamıyorum.” demeye hakkı yoktur. Çev.)

Nebi (s.a.v) şöyle diyor: “İçerisinde Allah’ın zikredildiği ev ile Allah’ın zikredilmediği ev, tıpkı diri ile ölü gibidir.”³ İçerisinde Allah’ın zikredildiği ev diridir, çünkü orada ailevi bağlar sağlamdır; Allah’ın zikredilmediği hane ise ölüdür, zira orası, bağların çözülüp dağılmasından ötürü parçalanmıştır. Allah Teala bir hadis-i kutsisinde şöyle buyuruyor: “Kim beni nefsinde zikrederse ben de onu nefsimde zikrederim, kim de beni bir toplum içerisinde zikrederse ben de onu ondan daha hayırlı bir toplum

² Buhari, Salat, 52

³ Buhari, Deavat, 66

içerisinde zikrederim.”⁴ Düşünebiliyor musunuz; Allah’ı hep birlikte zikreden aile ne mübarek bir ailedir! Demek ki, O’nun adı, ailede olduğu gibi, semada da zikredilecektir...

Allah’tan, bu kitabın, hayrın anahtarı olmasını, ailelerin bütünlüğü, Şeytanı oradan uzaklaştırıcı bir rehber, izzet ve kalkınma rehberi kılmasını dilerim. Çocuklarımızı, eşlerimizi bizler için göz aydınlığı /mutluluk sebebi olarak bulmamızı isterim.

---

⁴ Müslim, Zikr, 2

AİLENİN KIYMETİNİ BİL

Bu bölümde Allah'ın Teala'nın yanında ailenin kıymetinin ne olduğunu bilmek gibi mühim bir kuraldan söz edeceğiz. Sudan bahanelerle boşanma oranının yükseldiği şu günlerde ailenin kıymetinin bilinmediği; hatta hafife alındığı kanaatindeyiz. Herhangi bir gence, ailesinin mi yoksa arkadaşlarının mı daha önce geldiğini sorduğunuzda, pek çok olumlu delilin mevcudiyetine rağmen, onun susmasına ve hiç cevap verememesine şaşarsınız! Bunun sırrı arkadaşlarındadır... Bu genç, babası kendisine binlerce defa nasihat etse onlara kulak vermez de arkadaşları bir kez davet etse derhal ona uyar. Kardeşlerin miras konusundaki ihtilafları, birbirlerinden ilişkiyi kesmeleri... Bunların hepsi, bizim ailenin kıymetini bilmediğimiz ve hafife aldığımızın delillerindedir.

Allah Teala'nın Yanında Ailenin Önemi

1) Allah Teala, beşeriyetin başlangıcından itibaren ailenin kurulmasını murad etmiştir. Belki de bu ailenin çok sayıda kadınlardan ve erkeklerden oluşan büyük bir aileden teşekkül etmesini arzu etmiş de olabilir. Ancak Allah tek bir aileden başlamak, tek bir madde ve tek bir soydan /rahimden olmasını istemiştir.

2) Yaratma düşüncesinin başlarında ve Adem'in yer yüzüne inmesinden önce "rahim" Rahman'ın arşına

yapıştı ve şöyle dedi: Ya Rabbi! Bu, sıla-i rahmin kopmasından sana sığınanın makamıdır... Allah ona cevap verdi: Razı olmaz mısın: Seni koruyanla (seninle ilişkiyi sürdürenle) Ben de ilişkiyi sürdüreyim, seni koparanla Ben de bağı koparayım? Rahim, razı oldum ya Rabbi, dedi. Allah Teala da: Bu sırf senin içindir, buyurdu.

3) Bildiğimiz gibi, cennetin dereceleri vardır. Bazen bir ailenin fertlerinden her biri farklı bir derecede olabilir. Fakat ailenin şefaati, fertlerinin hepsini cennette, onlardan en üst derecede olanın menzilinde ve tek bir derecede toplar. Şu ayette söylendiği gibi: *“Müminleri ve imanda kendilerine tabi olan nesillerini de orada birbirlerine kavuşturacağız. Hiçbirinin amellerinden, asla bir şey eksiltmemişizdir; zira herkes kendi kazandığına karşılık alınmış bir rehindir.”* (Tur, 52/21)

4) Allah Teala, evlenme akdi için “misak” tabirini kullandı ve onu *“ağır bir söz altına girmek”* (Nisa, 4/21) olarak nitelendirdi. Nikah akdi esnasında hanımının babası senin elinden tutarak sana şöyle demişti: Oğlum, ben Allah’ın kitabı ve Peygamberin sünneti ile kızımı seninle evlendirdim... Senin de bunu kabul ettiğin an, işte o zaman, sen ağır bir sözleşme imzalamış oldun!

Ayette *“misakun ğalizun/ağır bir söz”* kelimesi Kur’an’da üç yerde geçer:

5) Nebiler Allah ile sözleşme yapmışlardı: *“Hani Biz peygamberlerden söz almıştık; özellikle senden, Nuh’tan, İbrahim’den, Musa’dan ve Meryem oğlu İsa’dan; evet, hepsinden de sağlam bir söz aldık.”* (Ahzab, 33/7)

6) İsrailoğullarıyla yapılan sözleşme: *“Onlardan söz almak için dağı üzerlerine kaldırdık ve onlara: “Şu kapıdan*

*eğilerek girin!*⁵ *Cumartesi yasağı hakkında haddi aşmayın!*
 demiş ve onlardan bir de sağlam söz almıştık.” (Nisa, 4/154)

7) Kocalarla yapılan sözleşme: “Verdiklerinizi onlardan hem de nasıl alabilirsiniz ki! Kuşkusuz siz, birbirinize en mahrem sırlarınızı bile açmıştınız! Eşleriniz de sizden (nikâh esnasında) ağır /sağlam bir söz /teminat almışlardı.” (Nisa, 4/21)

8) Allah Teala indinde oldukça büyük bir ibadet vardır. Bu muazzam ibadet, bize aileyi ve değerini hatırlatan “hac” ibadetidir. Hatırlayalım;

9) **Safa ve Merve Arasında Sa’y:** Bu hareket bize aileyi, memedeki oğluna su bulabilmek için o tepeden bu tepeye koşmakta olan o vefakar anneyi hatırlatmaktadır. Bu vefakar anne, su aramak için iki tepe arasında başlayıp tam yedi kere gidip geliyor... Sınırlı bir bölgede koşuştururken, memedeki yavrusuna yaklaştığında onun ağladığını işitiyor ve bu sefer su aramak için koşar adımla ilerliyordu. Bu yüzden Allah Teala bize aynı yere geldiğimizde hervele⁶ yapmamızı emretmiştir. Bu da bu annenin şefkat ve merhamet duygularının ibadette somutlaşarak tarihe geçmesi oldu... Hac seyahatinden döndükten (ve bu somut duyguları ibadet esnasında yaşadıkdan Çev.) sonra bir babanın, anneye acımasız davranması veya onu çocuğundan mahrum etmesi artık mümkün müdür? Umre veya hac yaptıktan sonra bir annenin, çocuğunu çocuk ba-

⁵ Krş. Bakara, 2/58, 59.

⁶ Hervele, adımları kısaltıp omuzları silkeleyerek hafif yollu koşmak demektir.

kıncısına /mürebbiye bırakması hiç olabilecek şey midir? Bir evladın, umre veya hac yaptıktan sonra annesine kaba davranması da olacak şey değildir?

10) Zemzem Suları: Bu su, İbrahim'in, Allah'tan gelen bir emir üzerine çocuğunu ve hanımını ıssız bir çölde terk ettiği zaman Allah'a yaptığı duasının bir eseridir. İbrahim (a.s.) Rabbi Allah'a şöyle dua etmişti: *"Ey Rabb'imiz! Ben soyumdan birini, namazı ikame etsinler diye münbit olmayan bir vadiye; Senin saygıdeğer evinin yanına yerleştirdim! Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara yönelt de özlem duyarak gelsinler. Onları çeşitli ürünlerle rızıklandır! Umulur ki şükrederler."* (İbrahim, 14/37) Cibril, Allah'ın emri ile babanın duasına cevap vermek üzere semadan indi, kanadı ile bebeğin ayağının altına kazdı ve zemzem suyunu çıkarttı ki, kıyamet gününe kadar insanoğlu ondan içsin ve de bilsin ki, babanın duası mutlaka kabul olur.

11) Kurbanlık: Bu da baba ile oğulun birbirini anlama ilişkisinden başka bir şey değildir: *"Oğlu kendisiyle birlikte çalışma çağına girince İbrahim: 'Bak yavrucuğum, ben rüyamda seni boğazladığımı görüyorum, ne dersin?' dedi. Oğlu: 'Babacığım, emrolunduğun şeyi yap; inşaallah beni sabredenlerden bulacaksın.' cevabını verdi."* (Saffat, 37/102) Kurban edeceği tek oğlunun görüşünü alan babaya da bak, ona itaat eden evladın babasına verdiği olumlu cevaba da! İşte bu sebeple biz namazda: *"Allahümme sallı ala Muhammedin ve ala ali Muhammed kema salleyte ala İbrahime ve ala ali İbrahim..."* diyerek biri Rabbine diğeri babasına itaat eden iki insanı sürekli olarak anmaktayız. Meali: *"Allah'ım! İbrahim'e ve ona tabi olan soyuna rahmet ettiğin gibi Muhammed'e ve*

O'nun âl ve ashabına da rahmet et. Hiç şüphesiz Sen övülmüş ve şanı çok yücesin!" (Müslim, Salat, 17, 406)

12) Allah Teala'nın Kur'an'da zikrettiği nebilerden her birinin mutlaka ailevi boyutunu zikretmiştir. Buna örnek; Adem ile Havva, İbrahim ile Sare, İbrahim ile Hacer, Musa ile onun Şuayb'ın (as.) kızı ile evlenme hikayesi, İbrahim ile İsmail, Davut ile Süleyman, Musa ile Harun, İsa ile teyzesinin oğlu Yahya; aynı şekilde çocuğuna son derece düşkün bir anne örneği ki, bunlar Musa'nın annesi ve İmran'ın kızı Meryem kıssalarında anlatılmaktadır. Burada bir başka baba ile oğul arasındaki alakadan da söz edeceğiz. Bu baba, oğlu ile birlikte olmaya tahammül edememektedir; bunlar, İbrahim ile babası Azer'dir. Sen tarihte, bile bile Allah'ı inkar etmesine rağmen oğlu ile gönül ilişkisini sürdürüp anlaşmaya çalışsan; hatta onunla anlaşmak için adeta kendisine yalvaran; hatta *"Ya Rabbi, oğlum da bendendi..."* (Hud, 11/42-47) diyerek Rabbine çıkışacak kadar, oğlunu savunan bir babayı da göreceksin. Bu baba her şeye rağmen oğlu ile anlaşmakta ısrarlıdır... Bu da Nuh ve oğlunun kıssasıdır.⁷ İşte Yusuf ile kendisini öldürmek isteyen kardeşlerinin kıssası! Çünkü Şeytan

---

⁷ Nuh: *"Haydi, gemiye binin! Onun suda akıp gitmesi de demir atıp durması da Allah'ın adıyla. Kuşkusuz, Rabb'im elbette çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir."* dedi. Gemi, içindekilerle birlikte dağlar gibi dalgaların arasında yüzüp giderken Nuh, kendilerinden ayrılmış uzaklaşmakta olan oğluna seslendi: *"Yavrucuğum! Gel, sen de bizimle birlikte gemiye bin; kâfirlerle birlikte olma!"* dedi. Oğlu: *"Ben dağa sığmırım; o da beni sudan korur."* dedi. Nuh: *"Hayır, bugün acıdıkları hariç, Allah'ın emrinden korunacak hiç kimse yoktur."* derken bir dalga aralarına giriverdi ve Nuh'un oğlu suya gark olup gitti... *"Ey arz! Suyunu çek! Ey gök! Yağmurunu durdur!"* denildi ve su çekildi, iş tamam-

onların içlerine, babalarının kardeşlerini kendilerinden daha çok sevdiği vehmini bırakmıştır... Tabiidir ki bu kıssa, aynı zamanda çocukları arasında farklı muamele yapmamaları; birini diğerlerinden çok sevme ve onların hissedip kıskanacağı derecede ilgilenme hususunda tüm babalar ve anneler için de iyi bir uyarı niteliğindedir! Erkek kardeşini seven bir kız kardeş ki, bu da Musa'nın ablasıdır. Zekeriya (a.s.) ve Rabbinden bir oğlan çocuğu istemesi kıssası... Son olarak hanımının yeğenine düşkün bir koca ile o çocuğun halasının hikayesi ki, bu çok mühimdir; bu adam, o çocuğun bakımını nasıl yükledi ve ona gözü gibi nasıl baktığının kıssası; bu da Zekeriya ile Meryem'in (a.s.) kıssalarıdır.

Ailenin bu öneminden ötürü biz, günahlardan kurtulmak için önümüzde bir fırsat görmekteyiz. Haydin hep birlikte ailemizin birliğini sağlayarak Allah Teâla'yı bizden razı etmeye çalışalım! Allah Teâla'yı bu şekilde razı etmemiz, bir daha ayrılığa düşmememiz için bize kâfidir. Hadi öyleyse ne duruyoruz, hep birlikte ailemizin birliğini sağlayarak Allah Teâla'yı hoşnut edelim! Kur'an'da zikredilen bu kıssaları, asrımızdaki ailenin ve ailevi bağların önemi ile karşılaştırdığımızda korkunç bir çelişki içerisinde oldu-

---

landı. Gemi de Cûdi üzerine oturdu. Sonra da: "Zalimler ilâhî rahmetten var-sın uzak olsun!" denildi. Nuh, Rabb'ine seslendi: "Rabb'im! Kuşkusuz, oğlum da benim ailemdir. Biliyorum ki Senin vaadin haktır ve Sen hüküm verenlerin en üstünüsün?" Allah: "Nuh! O senin ailenden değildir; kuşkusuz o bir amelin salih olmayan ürünüdür. O hâlde bilgin olmayan şeyi Benden isteme! Sana ca-hillerden olmamanı tavsiye ederim!" dedi. Nuh, "Rabb'im! Ben, hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten Sana sığınırım! Eğer Sen beni bağışlamaz ve bana acı-mazsan, tamamen kaybedenlerden olurum!" dedi (Hud, 11/41-47).

ğumuzu görmekteyiz. Çünkü şu asırda kardeşler birbirlerine hiç önem vermiyorlar. Oysa peygamberlerin kıssalarına baktığımızda, orada bunun hep tersini bulmaktayız. Mesela Musa'nın (a.s.) ablası; annesi, Musa'yı bir sandık içersinde denize bıraktığı zaman onu kurtaran kahraman bir abladır. Hani annesi kendisinden kardeşini takip etmesini istemişti ya: *"Ablasına da 'Kardeşini takip et!'* demişti. *O da kimseye sezdirmeden kardeşini uzaktan gözetliyordu..."* (Kasas, 28/11) Bu kahraman abla, kardeşini kurtarmak için kendisini tehlikeye atarak Firavun'un sarayına kadar girmiş ve: *"Biz, Musa'ya süt emzirecek kadınları önceden yasaklamıştık. Ablası, 'Onu sizin için emzirmeyi üstlenecek bir ev halkına sizi götürüyüm mi? Onlar ona iyi bakarlar,' dedi. Böylece Musa'yı, gözü aydın olsun, üzülmesin ve Allah'ın vaadinin gerçek olduğunu bilsin diye annesine geri döndürdük. Fakat onların çoğu bunu bilmezler."* (Kasas, 28/12-13)

Bir de şu kardeşin diğer kardeşine karşı ilgisine bakın! Bu Musa ile kardeşi Harun'un hikâyesidir. Allah Teâla Musa'dan, Firavun'a gitmesini talep ettiği zaman, Musa Allah'tan aynen şunu istemişti: *"Rabb'im, göğsüme genişlik ver, işimi kolaylaştır, dilimdeki düğümü çöz ki sözümü tam anlasınlar. Ailemden birini de bana yardımcı tayin et, kardeşim Harun'u. Onunla arkamı kuvvetlendir, onu elçilik görevimde bana ortak et ki Seni çok tesbih edelim ve Seni çok zikredelim. Muhakkak ki Sen bizi görmektesin."* (Taha, 20/25-34)

Burada örnek gösterilen bu tür ilişki, bizde bazen kardeşin kardeşi reddetmesine sebep olmaktadır. Evet, Musa ile kardeşi Harun arasında da ihtilaf olmuştur. Kur'an bize bunu da haber vermektedir: *"Harun, 'Ey annemin oğlu! Saçımı sakalımı çekip durma! Ben senin 'Sözümü dinlemedin, İsrailoğullarının arasını açtın' demenden korktum.' dedi..."* (Taha, 20/94); Ama Harun ağabeyine aralarındaki asli bağlantıyı

hatırlattı, Musa da derhal Allah'a yönelip şöyle dua etti: *"Musa: Rabb'im, beni ve kardeşimi bağışla, bizi rahmetine gark et; zira Sen merhametlilerin en merhametlisisin, diye dua etti."* (A'raf, 7/151)

Ailenin manası, Nebi Muhammed'in (s.a.v.) hayatında tamamen somut haldedir. Bu yüzden o'nu (s.a.v) torun konumunda dedesi Abdulmuttalib ile Kabe'nin gölgesinde mutlu bir halde görmekteyiz. Dedesi, babasının yokluğunda onun muhtaç olduğu sevgiyi sürekli olarak kendisine vermektedir. Bir evlat olarak Nebi, şimdi de vefatından elli yıl sonra annesinin kabri başında durup dua etmektedir: "Rabbimden annemin kabrini ziyaret etmek için izin istemiştim..." diyor ve ağlıyor, çevresindekileri de ağlatıyor... Baba olarak Nebi, sen onu bir gün babasının vefat edeceğini bilen Fatıma ile birlikte görmektesin. Ne yazık ki kızı yanına girdiğinde, her zaman yaptığı gibi, onu alından öpmek için ayağa kalkamadı...⁸ Kızıyla vedalaşmadan Medine'den çıkmayan ve evine ilk giren kızı olmadıkça Medine'ye girmeyen bir baba Nebi... Kızının kayınvalidesinin defni ile bizzat ilgilenmek suretiyle damadını hoşnut eden Nebi... Damadına ikram olsun diye kabre inip sırtındaki abayı çıkartarak, onunla Ebu Talib'in oğlu Ali'nin annesi, Esed'in kızı Fatıma'nın üzerini örtüyor, sonra da şöyle diyor: "Cennete girdiğimde orada okunmakta olan Kur'an'ı işittim. Bu kimdir? dedim. Numan'ın oğlu Harise'dir, denildi; Harise annesine çok iyilik etmişti. Annebabaya iyiliğin karşılığı budur, iyiliğin karşılığı budur, dedim.⁹ Nebi yine dedi ki, "Cennete girdim ve orada Ümmü Süleym ile karşılaştım. Ona: Sen cennete girmekte beni

⁸ Tirmizi, Menakıb, 61

⁹ Hakim, Müstedrek, IV/167 (7247)

geçmişsin, dedim. Bana: “Bu, onun kocasını razı etmesi sebebiyledir, denildi.”¹⁰

Allah Teala katındaki önemi sebebiyle ailenin birlikte kazandığı sevap büyük olmaktadır. Bunun misali şudur: “Gece kalkıp hanımını da uyandıran ve birlikte iki rekat namaz kılan adama, Allah çok çok merhamet etsin!”¹¹ Bunlar, Allah katında “Allah’ı çok zikreden erkekler” ve “Allah’ı çok zikreden kadınlar” (Ahzab, 33/35) arasına girdirilirler. -Bu sadece birlikte kılınan iki rekat namaz karşılığındadır- ayrıca hanımını sevmen, Allah yanında seni daha nice derecelere yükseltecektir; özellikle de ailevi sevginin gittikçe azaldığı şu günlerde... Allah’ın Elçisi şöyle diyor: “Ümmetin fesda uğradığı dönemdeki bir ibadet, bana hicret gibidir!”¹²

Aile Niçin Bu Kadar Önemlidir?

Allah Teâlâ, âdemoğlunu yeryüzünü ıslah etmek için yaratmıştır. Fakat bu iş öyle kolay değildir! Çünkü bu, gökler, arz ve dağların kendilerini yetersiz görüp yüklenmekten kaçındıkları bir sorumluluğu gerektirmektedir: “Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik; onlar bunu yüklenmekten çekindiler ve sorumluluğundan korktular! İnsan onu hemen yükledi. Fakat şimdi o, çok zalim, çok cahilce davranır oldu!” (Ahzab, 33/72) İşin güçlüğü ve Allah Teâlâ’nın bize rahmeti sebebiyle Rabbimiz bizim için aileyi yarattı ve onu bütün sevgilerin menbaı kıldı. Bu sevginin ilki, özellikle koca ile hanımı arasındaki sevgidir: “Kendileriyle huzur ve sükûn bulasınız diye size kendinizden eşler yaratması, aranıza sevgi ve merhamet bağı koyması da O’nun ayetlerindedir. Düşünen kimseler için bunlarda elbette işaretler vardır.” (Rum, 30/21) Kadın

¹⁰ Müslim, Fedailus Sahabe, 105

¹¹ Ebu Davud, Vitr, 13

¹² Müslim, Fiten, 130

ile kocası, eğer Allah'ın kanunlarına uygun bir biçimde evlenirlerse, ömürlerinin tamamında Allah'ın helal kıldığı ve ikisini birleştirdiği çerçeve dâhilinde aralarında var olacak cezbedici özel bir sevgi... Bu sevgiden annelik sevgisi doğmuştur. Annelik sevgisi ise, Allah'ın her annenin kalbine koyduğu fitri/icbari bir sevgidir. Aynı şekilde babalık sevgisi ve diğer sevgiler de öyle... Yani çocuğun babasını ve annesini sevmesi gibi! Yeryüzünü ıslah etme işi işte bu sevgilerle mümkün olacaktır.

Batı toplumu, sosyal işlere ve ailevi ilişkilere ilmi gelişmeyi tatbik etmek isterken, ailenin önemine hiç bakmadı. Sonuçta, kuralsız bir aile tipi ortaya çıktı, ardından da ailenin kaybı...

SEVGİ İLE YAKLAŞ

Bu kısımda ailevi bağıllık kurallarından yeni bir kuralı ele alacağız. Bu kural, tıpkı Allah'ın sevgisi ve rızası gibi ailevi ilişkilerin aslını teşkil etmektedir. Zira aile, sevgi olarak isimlendirilen bir ilke üzerinde varlığını sürdürmelidir. O halde ben ve hanımım, ben ve kızım, ben ve oğlum, ben ve babam, ben ve annem, ben ve amcam, ben ve halam... da birbirimizi sevmeliyiz. Benimle kız kardeşim arasında sevgi de bu cümledendir... Senin, kendisini koruduğun erkek kardeşinin tüm davranışlarını gözetleyen bir kız kardeş olman mümkündür. Yine aynı şekilde sen, merhametli bir kardeş ve arkadaş da olabilirsin.

Burada, çocuklarına karşı sert ve acımasız davranan, onların tüm davranışlarını tenkit eden, hiçbir şeyi beğenmeyip her şeyde hata arayan bir babayı konuşacağız. Çocukları ile karışık kaynaşmayan, aksine onlardan ayrı yaşayan bir babayı... Ona diyeceğiz ki, evlatlarının -sadece annelerinin değil- senin de kucak açmana, şefkatine; belki de senin varlığına ihtiyaçları vardır! Sürekli olarak ailesinden ayrı olarak odasında tek başına oturmakta olan bir kızdan bahsedeceğiz. Sadece genç olarak tanınan, ama ailesini hiç tanımayan kızdan... Ona da diyeceğiz ki: Sana yazıklar olsun! Yoksa sen anne ve babanı aldatıyor musun?

Hanımına karşı sert ve acımasız olup onu aşağılayan kocadan bahsedeceğiz. Ona sevgiyi hatırlatacağız... Bu meydana sürekli olarak çocuklarının önünde birbirleriyle yüksek sesle tartışmakta olan bir adamdan ve hanımından söz edeceğiz. Kocasından boşanmış, dolayısıyla ona gazabından ötürü “Vallahi çocuklarını ondan koparıp kalbini ateşle dağlayacağım” diyerek, onları babalarına göstermeyen bir kadından bahsedeceğiz. Hani, sevgi diye bir şey vardı, o şimdi nerede? Oğlunu arayıp sevgisiyle kalbini tatmin etmek isteyen anneden; buna rağmen annesini hiç ziyaret etmeyen gençten bahsedeceğiz. Yuvalarını terk edip ailelerini ancak ayda bir veya birkaç kez telefonla arayan insanlardan bahsedeceğiz. Çocuklarının terbiyesini kendisi yerine bir çocuk bakıcısına havale eden bir anneden bahsedeceğiz. Büyüdükleri ve birbirlerinden ayrıldıkları zaman çocuklarının ailelerini ziyaret etmelerine mani olan kardeşlerden de bahsedeceğiz. Soracağız onlara: Hani, insani bir nitelik olan sevgi nerede?

Ne gariptir ki, Kur’an’da ailevi bağlardan söz edildiği her seferinde, aynı zamanda “rahmet” kelimesi de birlikte hatırlatılmaktadır! Şu koca ile hanımı misalinde olduğu gibi: *“Kendileriyle sükun bulasınız diye sizin için sizden eşler yaratması ve aranızda sevgi ve merhamet duygularını koyması O’nun ayetlerindedir...”* (Rum, 30/21)

Oğullar, babalar ve anneler örneği gibi: *“Her ikisinin üzerine de merhametten dolayı tevazu kanatlarını ger ve: ‘Rabbim, ben küçükken onlar bana nasıl merhamet etmişlerse sen de onlara aynı şekilde merhamet et’ diye dua et.”* (İsra, 17/24) Bu ayet büyük ailenin fertlerini birbirlerine bağlıyor ve bunu da “sıla-i rahim” olarak adlandırıyor. Allah Teâla bir hadisi kutside şöyle demiştir: *“Ben Rahman’ım, o ise rahimdir. Ben onun için isimlerimden bir ismimi ikiye böldüm...”*

Kim onunla alakasını sağlıklı bir biçimde sürdürürse sıla-i rahmi kesmezse ben de onunla alakamı sürdürürüm.”¹³

Bizim arzumuz rahmettir. Biz rahmet için Rabbimize dua ediyoruz. Bakara suresinin son ayetine ve tüm emirlerden sonra gelen şu duaya bir bak: “*Bizi affet, bizi bağışla ve bize merhamet et...*” (Bakara, 2/286) Bu, “hıtamuhu misk” denilir ya, işte öyle bir şey! Şu salihlerin duasına da bak: “...*Yüce katından bize rahmet bahşet; kuşkusuz sen bol bol bahşedensin.*” (Al-i İmran, 3/8)

Nebi (s.a.v.)’in şu duası da mühimdir: “Rabbimiz! Senden tüm dağılımlığımızı giderip bizi bir araya toplayacak, kalplerimizin hidayetini artıracak, kötüye gitmekte olan işlerimizi düzeltecek ve kaybettiklerimizi bize geri getirecek olan bir rahmet istiyorum!”¹⁴ Şimdi sen, bir de bizim böyle bir rahmeti neye çevirdiğimize bak!

Eğer sen, Allah’ın rahmetinin seni içine almasını, tamamen kaplamasını ve içini doldurmasını istiyorsan, sen de insanları sevmelisin, onlara merhamet etmelisin ki, Allah da sana merhamet etsin... Nebi (s.a.v.) şöyle buyuruyor: “Başkalarına merhamet edenlere Rahman da merhamet eder! O halde siz yeryüzündekilere merhamet edin ki Semadaki de size merhamet etsin.”¹⁵ Sen de -ey ailenin herhangi bir ferdi- ailene ve aile yakınlarına merhamet et! Zira rahmet ilişkilerinde asıl olan karşı tarafa göz yummak ve kusurlarını görmemektir. Sen babanı asla değiştiremezsin... Ama mümkün mertebe sen ona merhametle muamele edersen mutlaka ortaya daha güzel bir durum çıkar...

---

¹³ Tirmizi, Birr, 9

¹⁴ Tirmizi, Deavat, 30

¹⁵ Tirmizi, Birr, 16

İmam Gazzali'nin İhyau Ulumiddin adlı kitabında çok güzel bir söz vardır. Diyor ki: "Kendi kendine şart koşmak" diye isimlendirilen bir şey vardır; sen kendine bir şeyi şart koşuyorsun, mesela diyorsun ki, ben bu ay ailemi seveceğim ve merhametle muamele edeceğim... Sonra onun ardından ikinci bir şart gelecektir... En son olarak da diyeceksin ki, ben ailemi belli bir düzene sokacağım... Aynen idari işlerin düzene sokulması gibi...

Burada, evlerimizde bulunması gereken sevginin örneklerine de yer vermek isterim.

1) Görüş belirtmede istibdat, yani "mutlaka benim dediğim olacak", anlayışı olmamalı. Özellikle de baba ve koca vasfına sahip kişilerde. Çünkü o, ailenin en güçlü adamıdır... Bazı babalar vardır, onların, bir dereceye kadar görüşlerinde ısrar etmeleri asıldır! Onlar ailedeki şahıslardan herhangi birisine görüşünü açıklayabilmesi veya teklifini sunabilmesi için fırsat vermezler. Hatta en ince konularda bile... Müzakerenin başında birisi görüşünü açıklayacak olsa, bu kişi, hemen sesini yükseltir ve görüşünde ısrar ederek tartışmayı derhal sona erdirir. Zira aileyi yönetmekte olan bir yönetici vardır! Oysa aynı zamanda ailede istişare ilkesi de vardır; mesela kendinle, hanımınla, yaşları küçük bile olsa çocuklarınla istişare etmelisin... Çünkü görüşünde ortaya çıkan baskıcı, susturucu hâkimiyet fertler arasındaki sevgiyi yok eder. Doğal olarak istibdadın olduğu yerde sıkıntı olacak ve gelenek haline gelmiş iyi geçinme faaliyetleri de olmayacaktır.

2) Kur'an'a bak! O sana ummadığın herhangi bir durumda istişarenin örneğini sunmaktadır. Mesela çocuğu emzirme hususunda ayet şöyle söylüyor: "*Boşanmış anne-*

ler,¹⁶ süt emzirme süresini tamamlamak isteyen babalar için çocuklarını tam iki yıl emzirebilirler. Bu süre içerisinde annelerin, yiyecek ve giyeceklerini örfe uygun olarak sağlamak çocuğun sahibine/babaya düşer! Şu da var ki herkes, ancak gücünün yettiği kadarıyla yükümlü tutulur!¹⁷ Çocuğundan dolayı anne de çocuk kendisine ait olan baba da baskı altına alınmaz! Vârisler için de hüküm aynıdır. Anne ve baba, aralarında istişare edip uzlaşarak çocuğu süttten kesmek isterlerse, onlara da bir günah yoktur!

---

¹⁶ (Bu ayetteki “el-validât”tan maksat, üçüncü talak ile boşanmış ve eşi ile hiçbir alakası kalmamış olan annelerdir. Çünkü: 1. Konu boşama ve boşanmadır. Bakara suresinin 228’den 242. ayete kadar boşamanın şartlarından, kurallarından ve adabından; özellikle de o süreçte ortaya çıkacak olan durumlardan söz edilmektedir. 2. Boşanmamış ailelerde çocuğun babaya aidiyeti söz konusu değildir; zira çocuk her ikisinin çocuğudur! Kur’an’da, evlilik hayatı devam ediyorken çocuğun babaya ait olduğunu söyleyen hiçbir ayet bulunmamaktadır. 3. Evlilik hayatı devam eden anneler için böyle bir hükme gerek yoktur; onlar zaten çocuklarını emzirirler. 4. Emzirme süresince annenin yeme, içme, giyim, kuşam ihtiyaçları, “rical”den olması (Bkz. Nisa, 4/34) sebebiyle kocası tarafından karşılanmak durumundadır. Buraya şart olarak getirilmesi de gerekmezdi! 5. Ayetin sonunda babaya hitapla, “...Örfe göre vermeniz gerekeni teslim ettikten sonra çocuğunuzu süttanne kiralayıp emzirtmek istemenizde size bir günah yoktur.” cümlesi de bu kanaati doğrulamaktadır... Ayetin bağlamına dikkat etmeksizin hükmü müstakil ve genel anlamda ele alıp buna göre bir takım çarpık aile hayatı ve eşler arası ilişkileri belirleyenler; bunu da dine yamayanlar, kesinlikle büyük yanılğı içerisinde dirler... Sözelimi, anne isterse çocuğunu emzirmezmiş... Kadın kocasının yemeğini pişirmek mecburiyetinde değilmiş... Evin temizliğini de yapmayabilirmiş, gibi... Delil ise, yukarıda boşanmış bir kadınla ilgili ayet ve bir takım tahkik edilmemiş rivayetler! Allah’ın emri ve Peygamber’inin sünneti üzere nikahlanıp da aralarına Allah tarafından bir sevgi ve merhamet duygusu konulan eşler, tüm bunlara rağmen nasıl olur da “keyfe ma yeşa” /hevasına göre bir ailevi hayat tarzı sergileyebilir ki! Çev.)

¹⁷ Krş Bakara, 2/286.

Örfe göre *vermeniz gerekeni verdikten sonra, çocuklarınızı sü-tanneye emzirtmek istemenizde de size bir günah yoktur. Allah'tan korkun ve yapmakta olduğunuz şeyleri Allah'ın gördüğünü bilin!*" (Bakara, 2/233) Mademki çocuğu emzirmeyi kısa tutma hususunda karşılıklı rızaya dayalı olarak müşavere edilip ittifak sağlanıyor ve Allah Teâla da bundan dolayı onlardan razı oluyor... Düşünün, Kur'an niçin çocuğu emzirme hususundan bahsediyor? Bu demektir ki, çocuğu emzirme hususunda müşavere Allah'ın rızasına sebep oluyorsa, diğer işlerde de müşavere sürdürülmelidir. Mesela, okulda, toplumda, evlilikte vs... Aynı zamanda çocuklar, küçüklüklerinden itibaren anne ve babalarını ince meselelerde birbirleriyle istişare ettiklerini görerek büyüyeceklerdir. Sonuçta bu ev, çocuğun zihninde, istişare üzerine ayakta duran bir ev olacaktır.

3) Ailede istibdadın olmaması, aile fertlerini karşılıklı sevgiye, sevgi ise ailevi bağlılığa sevk eder. Peki, bunu yapmayı sen niye denemeyesin ki? Bazen ailede, büyük ölçüde inatçı kadınlara da rastlanmaktadır. Bu, farklı yollar-dan kocayı zorlamakta ve bir biçimde ona: "İstediğin her şeyi yap!" demeye mecbur etmektedir. Çünkü koca, karısının son derece inatçı olduğunu ve ne yapsa kar etmeyeceğini bildiği için herhangi bir konuda bile onunla konuşmayı istememektedir...

(Neticede bu kadın, aile ile ilgili pek çok konuda babayı devre dışı bırakmakta, her konuda kesin söz sahibi bilge(!) bir anne rolünü üstlenmektedir... Bu da ailede, hem çocukların babalarına karşı sevgi ve saygılarını azaltmakta hem de karı-koca arasındaki sevgi ve saygıyı yok eden başka bir faktör olmaktadır. Çev.)

İstişare kuralı sahabeye yabancı idi ve Arap halkı çevresinde de yabancı bir kavram olarak bilinirdi. Bir gün Hattab'ın oğlu Hz. Ömer hanımı ile otururken:

- Ömer: "Ben şöyle yapmamızı istiyorum" dedi.
- Karısı: "Hayır, böyle yapmamız hata olur", dedi.
- Ömer: "Sen bana karşı mı geliyorsun?" deyince,
- Karısı: "Ben niye karşı gelmeyecekmişim ki!

Senin kızın Rasulullah (s.a.v)'e bile karşı gelmektedir".

- Ömer: "Hafsa da mı böyle yapıyor?" dedi.

Ömer kalktı, doğruca kızına gidip ona sordu:

- Ömer: "Sen Resulullah (s.a.v)'e karşı mı geliyorsun?"

- Hafsa: "Rasulullah'ın hanımlarının hepsi bunu yaparken ben niçin yapmayayım ki?" dedi! Demek ki kadın her zaman ve her yerde kadındır!

Hz. Ömer bir gün Nebi (s.a.v)'i ziyarete gitmişti. Nebi'nin hanımlarının nafaka konusunda onunla tartışmalarını gördü. Rasulullah (s.a.v.) ise gülümsüyor ve şöyle diyordu: "Görüyorsun ya Ömer, bunlar nafaka hususunda bana çıkıyorlar."¹⁸ Hattab'ın oğlu Ömer, "gördüm ki iş tamamen değişmiş" diyor... Doğrudur, Allah'a ve topluma karşı sorumlusu olduğu için ailede erkeğin yönetim görevi vardır. Kararları tek başına alacak olan şahıs da odur... Fakat karar safhasına gelinceye kadar atılacak adımlar yok mudur?

---

¹⁸ Müslim, Talak, 29

(Önemli konularda niçin erkek ailenin fertleriyle istişare etmesin? Niçin aile olarak hep birlikte düşünülmeyin? Neden bazı hak ve yetkilerde fedakârlık gösterilmesin? Ama sorumluluğunu taşımadığı halde tüm yetkileri kadının eline geçirmesi olacak şey mi?! Bu bencillik ve çok bilmişlik çocuklarının yanında anneyi komik bir biçimde kabartırken babayı da küçük düşürmez mi?! İstişare güzel bir prensip, fakat yönetimin krallık gibi tek elde toplanması aile bağlarını zedeler, hatta koparabilir de! Çev.)

Bu gördüklerinden sonra Hattab'ın oğlu Ömer de değişti... Ömer, Müminlerin Emîri olduktan sonra, günlerden bir gün, karısı kendisine karşı gelen bir adam, karısını evde bırakıp onu şikayet etmek üzere Ömer'e geldi. Ömer'in evine geldiğinde kapıyı çalacağı zaman, içeriden Ömer'e çıkışmakta olan karısının sesini işitir. Kapıyı çalmadan yolunda yürümeye karar verir... O giderken:

- Ömer: "Bana mı gelmiştin?" diye arkasından seslenir.

- Adam: "Evet, sana gelmiştim."

- Ömer: "Kapıyı çalmış mıydın?"

- Adam: "Evet, kapını çaldım."

- Ömer: "O halde niçin beklemedin, gidiyorsun?"

- Adam: "Vallahi sana geldim ki karımı şikayet edeyim. Ama gördüm ki, benim zevcemin bana yaptığının aynısını senin zevcen de sana yapmaktadır. Bu durumda karımı sana şikâyet etmekten vazgeçtim ve geri döndüm"...

Şimdi bak! Ömer ona ne demiş?

- Ömer: “Karım bana katlanıyor, yemeğimi pişiriyor, çamaşırlarımı yıkıyor, yatağımı seriyor, çocuklarımı büyütüyor... O hem bütün bunları yapar hem de bana tahammül ederken, bana karşı sesini yükselttiği zaman ben de ona tahammül etmeyecek miyim?”

Evet, demek ki sabretmek ve tahammül göstermek yine erkeğe düşüyor. Çünkü o ailenin yöneticisidir...

4) Bir kadın Nebi (s.a.v.)'e geldi ve “Ben, kadınların sana gönderdikleri elçisiyim”, dedi. “Hanımların sana bir takım şikayetleri var: Hanımlar diyorlar ki, erkekler çok sevip kazanıyorlar; mesela cihadın, Cuma'nın ve cemaatin sevabı gibi... Fakat kadınlar ne kazanıyorlar?” Rasulullah (s.a.v.) dedi ki: “Dön ve o hanımlara haber ver ki, eğer bir kadının kocasına karşı davranışları iyi olursa, erkeklerin cihat, Cuma ve cemaatten kazandıkları sevabın aynısını onlar da kazanacaklardır.”¹⁹

5) Cüreyc el-Abid adı verilen bir adam vardı. Allah'a ibadetinden asla taviz vermezdi. Ne zaman nafile olarak namaza duracak olsa annesi ona seslenirdi. O da “Ya Rabbi, annem ve namazım?” der ve namazı tercih eder; annesine cevap vermezdi. Bu durum böyle devam etti... Annesi oğluna beddua etti, Allah da onun bedduasını kabul buyurdu... Nebi (s.a.v.) dedi ki: “Allah kardeşim Cüreyc'e rahmet etsin! Eğer o âlim bir kişi olsaydı annesinin çağrısına icabet etmenin nafile namazdan daha hayırlı olduğunu elbette bilecekti.”²⁰ Nebi diyor ki, anneni razı etmen

¹⁹ Bezzar, XI/377 (5209); Beyhaki, Şuabul İman, (8369)

²⁰ Müslim, Birr, 8. Hadiste Cüreyc'in kıssası anlatılmakta ancak Peygamberimizin kıssa üzerine yaptığı iddia edilen yorum kaynaklarda yer almamaktadır.

ve çağrısına hemen icabet etmen, nafile olarak kılacağın namazdan daha fazla Allah'ı hoşnut eder. Annelerinize merhamet edin! Hadi diyelim ki, Cüreyc namaz kıldığı için annesinin çağrısına icabet etmedi, peki, başka sebeplerle annelerinin çağrısına cevap vermeyenlere ne demeli?! Ey evlatlar! Annelerinizin çağrısına mutlaka kulak veriniz!

Allah kainatta rahmeti için pek çok ayetler yaratmıştır. Mesela Güneş, Ay, yıldızlar, su ve hava... Fakat bunların hepsi konuşmayan; dilsiz, hareketsiz ayetlerdir. Ama O, sürekli hareket halinde olan bir rahmet daha yaratmıştır ki, ona "Annenin kalbi" adı verilmektedir... Annene merhamet etmelisin!

6) Son nokta! O da affetmek ve aile fertlerine karşı hoşgörülü olmaktır. Oysa bizden nice kişiler akrabaları ile ihtilaf halindedirler? Affet, merhamet et ki, Allah da sana merhamet etsin. Onlarla konuş, gönüllerini hoşnut etmeye çalış. Zira Kur'an bunu söylüyor. Hatırlayalım, halasının oğlu Mıstah Hz. Aişe'nin namusu hakkında konuşmamış mıydı? Buna rağmen Ebu Bekir ona infak etmeye devam ediyordu... İfk hadisesinden sonra Ebu Bekir onun ihtiyaçlarını karşılamamaya karar vermişti de şu ayetler onun üzerine inmişti: *"İçinizden faziletli ve varlıklı kimseler, akrabaya, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere hiçbir şey vermeyeceklerine dair yemin etmesinler! Onları affetsin ve suçlarını görmezlikten gelsinler! Peki, siz, Allah'ın sizi bağışlamasını seyerek istemez misiniz? Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir!"* (Nur, 24/22) Bu ayetler inince Hz. Ebu Bekir şöyle dedi: *"Allah'ın beni bağışlamasını, hiç istemez olur uyum? Valahi Mıstah'ın ihtiyaçlarını karşılamaya bundan sonra da devam edeceğim..."* Evet, sen de üzerine rahmetin, bereketin yağmasını istiyorsan akrabaları suçları sebebiyle cezalandırmayı bırak, hoş görülü olmaya bak!

(Allah'tan affını bekleyen kimse, affetmesini de bilmeli değil mi! Çev.)

Hz. Yusuf, kardeşlerinin kendisini kuyuya atmaları sebebiyle, yirmi yaşında (kesin olmamakla birlikte) bir delikanlı iken evinden ayrı kalmıştı... Ve zindana girdi... İşin sonunda kardeşlerine: *"Allah'ın izniyle güven içerisinde girin Mısır'a dedi."* (Yusuf, 12/99); *"Bugün size sitem yoktur; Allah sizi bağışlar. Zira O, merhametlilerin en merhametlisidir."* (Yusuf, 12/92) Bunların hepsi ailenin bütünlüğünü sağlamak içindir. Babasına şöyle diyordu: *"...ve şeytanın benimle kardeşlerimin arasını açmasından sonra..."* (Yusuf, 12/100) Şu zamanda Yusuf-lar, hani, neredeler? Bu gün her ailede bir Şeytan var, onları sürekli olarak dürtüklemektedir. Her evde, onları müte-madiyen kötülüğe sevk etmeye çalışan bir Şeytan var. Fakat kim Şeytanla mücadele edip onun vesvesesine galip geliyor? Sen, Allah'ın sana merhamet etmesini istiyor musun? O halde aileni sev ve merhamet et! Sana karşı kötü de olsalar, Allah rızası için onları affet! Allah ile ticarete giriş ve elinden geleni yap; hatta gerekirse bunu tekrar tekrar dene!

Hz. İbrahim'e dedikleri gibi melekler sana da: *"Allah'ın rahmeti ve bereketi sizin üzerinizdedir ey ehl-i beyt"* (Hud, 11/73) deyinceye kadar, bunu yapmayı dene! Birbirinize merhamet edin ki, sizin için de aynı söz söylensin...

AİLEN İÇİN GÜZEL BİR HAYAL ÇİZ

Bu başlık altında çok mühim bir konuyu ele alacağız. Ailevi araştırmaların ekserisi aileye ait problemler üzerinde yoğunlaşmıştır. Şüphesiz bu önemli bir husustur. Bu uğurda, uzun yıllardan beri pek çok gayret sarf edilmiş; fakat ailenin değişmeyen niteliği olarak hep sorunları ele alınmıştır. Hatta örnek aile veya mutlu bir aile tanımlanırken bile, bu aile, belli problemlerden uzak olan yönüyle nitelendirilmiştir. Buradan açığa çıkıyor ki, ailenin tanımı da aynı şekilde olumsuz yönüyle yapılmıştır. Bundan dolayı bizim bu kitabımız aileyi -varoluşsal olarak- karakterize edecektir. O da ancak ailelerimizi görmeyi arzu ettiğimiz doğru bir biçimde; Allah'ın ve Resul'ünün (s.a.v.) hoşnut olacakları bir şekilde nitelendirerek...

Biz ailelerimizi tanımlarken, güzel bir başlangıç yapıp problemlerden uzak olmalarını arzu ettiğimiz şekilde onları tarif etmeye başlayacağız. Nasıl olmaları farz ediliyorsa, o şekilde hayal edeceğiz. Bunu biz milletler için belirleyici bir vasıf olarak gördük. Çünkü her ailede her ferdin yapması tasavvur edilen hususların gösterilmesi ve tatbiki için en uygunu bu olacaktır. Biz bu fikri bir rüya şeklinde arz etmeye karar verdik. Fakat hayalci değil, ciddi ve gerçekleştirilebilir bir rüya... Ailemiz gerçekten gelişmektedir. Bu yüzden dünyadaki aileler gibi, orada da doğal olarak, pek çok sorunlar yaşanmaktadır. Fakat biz onu nasıl istiyorsak öyle tahayyül edelim. Oradaki her şahıs nasıl davranmalıdır? Düşünelim... Bu, psikologlardan destek

alınması gereken ilmi, gerçekçi ve realiteye uygun bir sözdür. Bu günden itibaren bizim, iki yıl sonra ailelerimizi nasıl görmek istediğimizi düşünmemiz gerekmektedir. Her baba, anne ve genç, nasıl olmasını istiyorsa, öyle bir rüya hayal etmelidir. Çünkü çözümün mutlaka gerçekçi olması gerekir. Ben bunu hayatımda yaşadığım gerçek bir hikayeye veya kitaplarda okuduklarıma istinaden açıklayacağım. Aile rüyası, fertlerin iştirakine bağlıdır. Bu da kolay bir ortaklıktır. Çünkü bunu yapmak bizim elimizdedir. Ortakların ise, baban, annen, eşin, kardeşin, deden ve diğerleridir... Görülüyor ki, bu rüya bize hiç de uzak değilmiş... Sakın ha bu rüyanın gerçekleşmesini kendinden uzak görme! Bilmelisin ki, dünün hayalleri bu günün gerçekleridir. Bu günün hayalleri de yarının gerçekleri olacaktır. Sen dedenin hayali idin ve geldin, senin hayalin de oğlundur ve gelecektir.

Birinci Hayal: Ahmet, Selma ve Babalarının Değişmesi

Bu rüyada çok meşgul bir babayı görüyorum. Bu baba, hayatın üzerindeki sıkıntı verici yükü sebebiyle gece ve gündüz sürekli olarak çalışmaktadır. Bunun iki de çocuğu vardır; Ahmet ile Selma. Biri beş diğeri ise altı yaşındadır. Çok çalışması sebebiyle bu baba, çocuklarından hep uzak bulunmaktadır... Ailesine henüz mal harcaması bakımından belki hiç cimrilik etmemiştir. Fakat o, o iki çocuğu için maldan daha önemli olan şeyde cimrilik etmiştir; çocukları için sevginin ve şefkatin önemli olduğu bir zamanda bu hususta onlara karşı cimri davranmaktadır. Bu adam hikayesini bana şöyle anlattı:

Sıkı bir ilgi ve çalışma gerektiren yeni bir şirket kuruyordum. Bu yüzden her biri uzun süreleri kapsayan ve peş

peşe takip eden seyahatlere çıkıyordum. Eve döndüğüm ve sabah işe gittiğim zamanlar çocuklarım uykuda oluyorlardı. Bu yüzden onlarla az bir süre de olsa oturup sohbet etmeye hiç imkânım olmuyordu. Olursa, o da ancak zevce-min baskısıyla olabiliyordu. Bir gün küçük kızım Selma, gezintiye çıkalım diye elimden tuttu -işlerim sebebiyle istemediğim halde onun bu arzusunu geri çevirmedim- eve dönerken kızım yandaki yollara girdi ve: “Babacığım, sen bu caddelerden hangisinde oturuyorsun?” diye bana sormasın mı? Sorusu karşısında dehşete kapıldım ve kendisini duymadığımı zannederek sözünü tekrarladı ve yeniden sordu. Ben şaşırılmıştım! Çünkü bana bu soruyu sormasına sebep olacak ikinci bir hanımım yoktu. Dedim ki, “Sevgili kızım, sorunu anlamadım, kastın nedir?” Bana tekrar: “Babacığım sen hangi caddede oturuyorsun?” dedi. Gerçek şu ki, ben kızımı, onlarla birlikte aynı evde oturduğuma ikna edebilecek gücü kendimde göremiyordum. Kızımın sözleri beni öyle silkeledi ki, tam bir hafta etkisinden kurtulamadım...

Bir gün oğlum Ahmet bana geldi. Ben, o gün görüşmem gereken önemli insanlardan bazı şahısların adlarının yazılı olduğu bir listeyi arıyordum. Bana ne aradığımı sordu. Ben de ona aradığım şeyi söyledim. Bana, o isimler arasında benim adım da geçiyor mu, dedi ve bazı şeyler daha söyledi... O sözlerden sonra, ben son derece etkilendim. O günden itibaren iki çocuğumu, artık öncelikli işlerim arasına aldım ve anladım ki, onların kendilerine ayıracağı vakte ve sevgiye olan ihtiyaçları kadar mala ihtiyaçları yoktur. Gidişatımı değiştirmeye ve çocuklarıma da vakit ayırmaya başladım. O günden sonra, tatil günlerinde onlarla birlikte sahilde gezintiye çıkmaya karar verdim. Hafta sonlarında çalışmamaya karar verdiğim günden beri

tatil günlerimde hep ailemle birlikte yemek yemekteyiz, birlikte eğlenmekteyiz... Günün sonunda, çocuklarımın gözlerinde bir parlaklık hissediyordum; sanki o gözlerle onlar bana: "Ey babamız! Sana çok teşekkür ederiz" diyorlardı...

Geçen yaz hep birlikte tatile çıktık. Çocuklarımla uçurtma uçurtmaya karar verdim. Bir buçuk saatten fazla o nesneyi uçurtmak için çaba sarf ettik, fakat hava şartları bize bu imkânı vermedi... Bu yaptıklarımın ötürü, hanımımın gözlerinin şaşkınlıkla parladığını gördüm; zira bir zamanlar ben ona, çocuklarıma ayıracak vaktimin olmadığını açıklamaya çalışıyordum. Şimdi ise, benim çocuklarıma ayıracak zamanı nasıl bulabildiğime adeta hayret ediyordu... İşte vakit budur! Kişi istediği ve ailesinin mutlu olmasını arzu ettiği zaman onu bulabilmektedir. Ben ne kadar mutlu olduğumu, ancak o gün anladım. Hayatın zorunlu şartları sebebiyle zaman zaman seyahate çıkmam gerekiyor; bu durumda da mutlaka her gün onları telefonla arıyordum. Ama bu telefon görüşmelerim; bazı babaların yaptıkları gibi, yasak savmak kabilinden, kesinlikle basit telefon görüşmeleri değildir. Her telefon görüşmemde ya bir fikrimi açıklarım veya yeni nükteli bir söz söylerim yahut çocuklarım için içimden ne gelirse onları konuşurum... Böylece ben, onların da beni önemsemelerini kazandım. Seyahatten döndüğüm ve iş yerimde yorucu bir iş toplantısı yaptığım bir gün hanımımın şöyle bir sözle karşılaştım. Bana şöyle diyordu: Oğlun, sen eve dönmeden uyumak istemiyor; uyuması için senin ona yardımcı olmanı istiyor -Oysa o, bundan önce böyle bir şey yapmazdı- Ben de o günden itibaren içimde, işimi terk edip bir an önce evime dönmek için acele etme arzusunu hissetmeye başladım.

Halbuki ben de bundan öce böyle bir şeyi asla yapmazdım ve buna hiç önem vermezdim.

Şu anda, o adamı hayalimde görür gibi oluyorum; arabasını hep şöyle dua ederek sürmektedir: “Ya Rabbi, çocuklarım uyumadan beni evime yetiştir!” Bak, şu anda o adam evine giriyor ve oğlunu kucaklıyor! Şimdi de ona uykudan önceki hikayesini anlatıyor. Aynı zamanda anlattığı hikaye ile birlikte çocuğuna şefkati ve yüce değerleri aşılyordu. Şimdi sen, o küçücük yavrucağa kulağına anlattığın şeylerin, o kelimelerin onda kalacaklarını mı sanıyorsun? Hayır... Senin oğluna anlattığın bu hikayeleri, oğlun da uykusundan önce senin torununa anlatacaktır; böylece anlattığın hikayeler zamanla nesilden nesile intikal edecek ve senin torunun da torununun torununa anlatacaktır... Sen de bu yolla hatıranı ebedi yaşatmış olacaksın. Şimdi ben onu görüyorum, oğlunu ve kızını sinesine basmış... Hem de basit bir kucaklama değil, aynen Nebi (s.a.v.)’in Hasan ve Hüseyin’i bağrına bastığı gibi... İki birden biri boyuna, diğeri sırtına sarılmışlar... Bir sahabe soruyor: Sen bunları, gerçekten bu derece seviyor musun, ya Resulallah? Allah’ın rahmet peygamberi cevap veriyor: “Onlar benim dünyada iki reyhanım; mutluluğum, rızkım ve nasi-bimdirler; ben onları nasıl sevemem!”²¹

İkinci Hayal: Arkadaş Baba!

Şimdi de rüyamda, on altı veya on yedi yaşlarında bir oğul ile ona “Hadi gel, sahilde birlikte gezintiye çıkalım?” diyen bir babayı görüyorum! Şu anda ben onları “abartılı sözlerle”, iki arkadaş gibi konuşarak ve gülüşerek yürüdüklerini görür gibiyim... Oğlu bu gezinti esnasında baba-

---

²¹ Kenzul ummal, XIII/671 (37714)

sına, arkadaşlarının kendisine birlikte bira içmeyi teklif ettiklerini anlatmak istedi, fakat vazgeçti; eve döndükten sonra da artık arkadaşlarına gitmemeye kesin karar verdi. Çünkü babası ona kucak açmış ve arkadaşlığıyla kendisini doyurmuş; başkalarına ihtiyaç bırakmamıştı...

Bizim, hayalimizde bile, kızıyla birlikte yürümekte olan çok az baba görmekteyiz. Zira pek çok çevre, bir babanın kızı ile birlikte bu derece samimi arkadaş olmasını alışkın değildir! Evlerine döndükten sonra kızı, kendisine hiçbir şey söylemeksizin teşekkür etmek için babasının yanına bir öpücük kondurdu ve kendi kendine karar verdi, artık onun ötesinde hiçbir gençle tanışmayacaktı. Zira babası, gerçekten muhterem bir insandı ve arkadaş olarak kendisine yetiyordu...

Üçüncü Hayal: Arkadaş Anne

Burada anne olmanın şefkatinden bahsetmeyeceğim. Çünkü hepimiz bu konuda yeterince bilgiye sahibiz. Fakat ben, bir annenin oğluna vereceği direnç, kararlılık ve teşvik türünden yeni bir duygudan söz edeceğim. Toplumumuzu kalkındıracak olan bir evlat tutkusundan... Aşırı derecede evlada bağlılık, ama olumsuz bir yanı olmayan bir bağlılıktır bu... Dinin hayrına hazırlayacak olan bir duygudan bahsedeceğim. Belki sen bana ikinci defa diyeceksin ki: Hayallerimizin gerçekçi olması gerektiği hususunda ittifak etmemiş miydik? Evet, ama izin ver, bunun gerçekçi bir hayal olduğunu sana kanıtlayacak hikayemi anlatayım.

Lisede okumakta olan bir genç vardı. -Hikaye gerçektir- İnternet aracılığıyla uluslararası bir üniversitede bir fakülteye girmek için çalıştı. Onun bölümlerini ve bilimsel özelliklerini inceliyordu... Bu esnada zihninde hayali bir den bire büyüdü ve oraya mutlaka girmeyi kafasına

koydu. Sebep, insanlık alemine ve İslam'a bir şeyler verebilmektir. Zira o dindar bir kişiydi. Fakat çok paraya ihtiyacı vardı veya tahsil hayatı boyunca normalin üzerinde bir harcama yapması gerekiyordu. Kendi kendine bunları düşünmeye başladı; tüm anneler gibi annesinin cesaretlendirmesine rağmen bu iş pek kolay değildi. Derken ilk sınavlar başladı... Onun o üniversiteye girmesi gerçekten güçtü... Annesine telefon etti ve olanları ona anlattı. Bu kadar fazla gayret sarf etmesine rağmen o üniversiteye giremeyeceği endişesini ona söyledi. Annesi ondan hemen eve dönmesini istedi. O da öyle yaptı... Eve döndüğünde annesini evin kapısı önünde kendisini bekliyor buldu. Annesi oğlunu hemen odasına aldı, masasının başına oturttu... Annesinin gözlerinde son derece acayip bir kararlılık vardı. Dedi ki: Sen zeki bir çocuksun. Önünde pek çok imkân var. Yeter ki gayret et. Bak oğlum, sen bu imtihana gireceksin. Üniversiteye de girecek ve oradan mezun olacaksın. Ben de senin mezuniyetinde öyle bir mezuniyet töreni hazırlayacağım ki... Bu güne kavuşuncaya kadar senin için dua edeceğim. Ben de annemin gözlerine bakarak onu tasdik ettim... Bir hafta sonra bayan öğretmenlerimden birisi, beni gayretimden dolayı yorgun halde gördü ve bana: "Elde edeceğin üzücü sonuca kendini şimdiden hazırlamanı tavsiye ederim, zira sen bu imtihanı da başaramayacaksın", dedi. Konuşmama hiç ara vermeden ona şöyle söylediğimi biliyorum: "Annem senin gibi söylemiyor, sen onun bana söylediklerini işitmedin; şayet işitmiş olsaydın bu sözleri söylemezdin. Annem bana, kesinlikle başaracağımı söylüyor; ben de onu saflıkla değil, bütün kalbimle tasdik ediyorum"... Nihayet bu imtihana girdim ve başladım; sonra da okumak üzere arzu ettiğim üniversiteye kay-

dımı yaptırdım ve oradan mezun oldum. Eve döndüğümde, annem, gerçekten de benim için mezuniyet töreni hazırlamıştı. Onun gözlerindeki sevinci düşünürken, çevremdeki o süslemelere ve güzelliklere bakmayı bile unuttum. Aniden koşup annemin boynuna sarıldım ve şöyle dedim: “Anneciğim, seni çok seviyorum. Şu anda benim sahip olduğum tüm nimetlerin sebebi sensin”...

İşte, benim hayalimdeki nesiller yetiştirecek ve kalkınmayla gerçekleştirecek anneler böyle olmalıdır!

Dördüncü Hayal: Bir Eş ve Hanımı Arasında...

Bu hayalimde, rutin bir hayat yaşamakta olan iki çifti görüyorum. Belki de koca, kaç kez karısına, ikinci bir evlilik yapmak istediğini söylemeyi denemiştir... Kim bilir, kadın kaç kez boşama tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır... Her ikisinin de akılları durmuştu... Bu adamı, bir defa, bir kitaptan şu cümleleri okuduğunu görmüştüm: “Sevgi çiçek gibidir; eğer sen onu sularsan canlılığını sürdürür ve gelişir... Ama onu ihmal edersen solar ve ölür.” Bu cümle üzerine bu adam, kendi kendine sordu; Bir defa da olsa sevgiyi, aşkı evin dışında denediğinde mutluluğu yakaladığın oldu mu? Veya senin için mutluluk bir serap olsun? Aynen Kur’an’ın şu ayetinde söylediği gibi: “*Ağzına gelsin diye iki elini de suya uzatan kimse gibi; oysa -ağız uzanmadıkça suyun kendiliğinden ona gelmesi mümkün değildir*”... (Ra’d, 13/14) Yani suya akseden görünümünden ağzının suretini tutmak isteyen kimse gibi... Ardından koşmasına rağmen, onca çabanın sonunda mutluluğu ve iç huzurunu hiçbir zaman tanımadı. Bu yüzden mutluluğu kendi evinde bulmayı denedi. Önce basit şeylerle işe başladı. Fakat bunlar, aşırı mutluluğundan dolayı kalbinde çok derin izler bıraktı... İşte ben onu evine dönerken görüyorum. Yenilenen

niyetine göre, o evine döndükten sonra hiçbir şahısla konuşmaksızın doğrudan hanımına gidecek ve ona bu kez farklı bir muamelede bulunacak; o güne kadar hiç yapmadığı şeyi yapıp hanımının hatırını soracak, sonra da onun kendisine söyleyeceklerine kulak verip dinleyecek, elbette hanımı da ona konuşacaktır... Böyle yapmakla doğal olarak hanımının tüm sorunlarını halletmiş olmayacaktı; ancak buna rağmen karısı, kendisiyle konuşmasının altında olumsuz şeyler araştırarak değildi ya... Muhtemelen o da kocasından sadece kendisini dinlemesini isteyecektir... Evet, koca başladı diğerine düşündüklerini anlatmaya... Böylece aralarındaki hayat da kendi tabii seyrine geri döndü.

Şimdi de o adamı işine giderken görüyorum... Şu anda ahizeyi kaldırdı; ne pişirdiğini sormak için değil, hayır, akşama ne yemek istediğini söylemek için de değil! Aksine eşinin halini sorup gönlünü almak için... Bu onun yarım dakikasını bile almadı. İşte bu hareket, pek sık olmamakla birlikte, hanımını son derece mutlu etmişti. Bunu, henüz işin başlangıcında iken yapmıştı, hem de kendisinde sağlam bir ümit olmamasına rağmen...

Şimdi onu bir seyahatinde hanımına bir mektup yazarken hayal ediyorum. Aynen şöyle diyor: Karıcığım, seni çok özledim... Hiç şüphesiz o biliyordu ki, bu sevginin bir maşuka değil, zevceye olmasına Allah da razı olacaktır. Bu sefer de hanımı ona gerçekten uzun bir mektupla cevap veriyor... Artık o adam çok mutlu ve neşelidir. Bazen o, rutin bir şey gönderiyormuş gibi olur...

Bazen de onu hanımıyla tartışmış ve öfkeli bir biçimde evini terk ederken görüyorum. Az sonra bir şey oluyor ve

bu adam, kendi kendine şöyle söylenerek arabasını geri çeviriyor: Bana izin ver, az önceki öfkelenmemden dolayı senden özür dileyeceğim... Hanımı ise, o henüz sözünü bitirmeden süratle: Ben de senden özür dilemek istiyorum. Çünkü basit bir şey yüzünden seni ben kızdırdım, diyerek ona cevap veriyor... Aralarındaki problem, böylece hallo-lup gidiyor. Bu adam çok iyi biliyordu ki amcasının oğlu, bir hafta önce, aynı meseleden dolayı hanımından boşanmıştı. Fakat ben görüyorum ki diğeri, tek "özür dilerim" sözümüyle olayı kolayca atlatmıştır.

Ben bu adamın, hanımıyla uzun vakit geçirmediğini, ama ona duygusal dakikalar yaşattığını da görüyorum. Hanımı da aynı şekilde değişmiştir artık; akşamları kocasının yolunu beklemekte ve onun için onun sevdiği yemekleri hazırlamaktadır... O da mutluluğu yakalamıştır artık... Bir zamanlar işini bahane edip akşam yemeklerini dışarıda yiyen adam, şimdi yemeklerini hep evinde yemektedir...

Ben hayalimde, bu kadının, kocası için kılık kıyafetine artık özen göstermeye başladığını, hatta kocası için özel olarak süslendiğini ve yüzüne karşı gülücüklerine önem verdiğini de görüyorum. Moralinin yükseldiğini ve kocasına cesaret kazandırdığını düşünüyorum. Sen bilemezsin, insan, -şuur altında yatan şey sebebiyle- kendisini cesaretlendiren ve manen ruhunu/moralini yükselten kadına gayr-ı iradi olarak bağlanır... Anne ve babalarından böylesine olumlu havayı teneffüs edecek olan evlatları da şimdiden tebrik ediyorum. Anne ve babalarında böylesine güzel bir atmosferi hiçbir zaman soluklayamayacak olan meskenlere ise acırım; vay oralarda yaşamak durumunda olan zavallı çocukların haline!

Beşinci Hayal: Abdu'l-Mun'im'in Amcası (Ebu İbrahim)

Bu zat ümmi ve basit bir adamdır. Devletin kurumlarından birinde yatak imalinde çalışmaktadır. Kendi kendine, oğlunu okutmaya ve üniversiteden mezun etmeye karar vermiştir. Fakat bunu, mutlaka helal bir mal ile yapacaktır... Oğlu İbrahim bunu bize şöyle anlattı: Babamın bir kumbarası vardı. Dolduruncaya kadar her gün içerisine madeni paralar atardı. Kumbarayı salladıkça ve bozuk paralar ses çıkardıkça neşelenirdim. Kumbara dolunca babam ondaki madeni paraları kağıt paraya çevirtirdi... Aneme hep söylerdi, bu benim, oğlum üniversitede okutacağım hazinemdir. Oğlumun iyi bir eğitim alabilmesi için bizim sabretmemiz ve azar azar para biriktirmemiz gerekmektedir... Bana bakar ve şöyle derdi: "Yavrucuğum şu el hiçbir gün harama uzanmamıştır; onu yaptığı gün kesilsin, benim için daha iyidir!" İşte bu sözler, emanet konusunda, benim alacağım bin dini dersten daha fazla etkili olmuştur. Çoğu kez biz, peş peşe haftanın altı günü sadece pahalı olmayan basit yemekler yer, ancak yedinci günü köfte cinsinden etli bir yemek yedik. Babam: "Önemi yok, oğlum - Allah'ın izniyle - üniversiteden mezun olunca bize daha iyi yemekler yedirecek", der gülerdi. O zaman ben de kendi kendime, "peki, sen ne zaman yiyeceksin?" derdim... Günler geçti ve üniversiteden mezun oldum, evlendim, iş hayatımda başarılı oldum ve kendimi kurtardım... Bir gün o mütevazi evinde babamı ziyarete gittim. Yatağının yanında kumbarayı gördüm. Fakat içi boştu. Dedim ki, babacığım, geçmişte olduğu gibi sen bu kumbarayı yine doldur ilerde torunlarına hediye edersin. Çünkü ben her ne zaman onlara üstün değerlerden bahsetsem, senin yaptığın ve "Bu el harama asla uzanmamıştır..." deyip işaret ettiğin

gibi söylemeye muvaffak olamıyorum. Zira sen onu kuruluşlarla değil, her ne kadar büyüsek de hiçbir zaman sarsılmayacak olan değerlerle dolduruyordun.

Amcam Abdul Mun'im büyük adamdır... Keşke tek bir nesil onun yol ve yöntemiyle eğitilip yetiştirilse, mutlaka ardından tertemiz nesiler yetişecek ve evlerimizde gerçek bir canlanma ve kalkınma hasıl olacaktır.

Altıncı Hayal: Bir Gencin, Babası Ahirette Mutlu Olsun Diye Uyanması

Burada, diğer gençler gibi son derece arzulu bir genci görmekteyim. Onun da hayalleri ve emelleri vardır elbet. Fakat ailesinden uzakta yaşamaktadır. Bu da yaşanmış bir hayat hikayesidir. Bu genç, babasının kendisi için ömrünü tükettiğini hiçbir zaman düşünmemişti... Geçmişte futbolcu idi. Fakat kadroda seçkin bir oyuncu değildi. Performansını koruyamadığı ve babasının vefatı sebebiyle bir hafta antrenmana ara verdiği için önemli bir takım ile maça da çıkarılmadı... Geçen süre içerisinde antrenman kaybı olmasına rağmen, kendisine müsamaha göstermesi ve gelecek müsabakada takıma alması için antrenörüne yalvarmaya başladı. Antrenör, önce onun sözlerine kulak asmadı, fakat aniden gözlerinde bir şey parladı ve sanki içindeki bir kuvvet ısrarla onu oynatmasını istiyordu... Antrenörü ona istediği fırsatı verdi... Oyuncunun performansı, birden bire öyle arttı ki, o güne kadar hiç görmediği bir seviyeye çıktı. Antrenör ondaki bu ani performans yüksekliğine hayret etti ve müsabakadan sonra ona ne olduğunu sordu. Çünkü gözlerine inanamamıştı... Oyuncu, ona şu cevabı verdi: Babam tüm hayatını benim için yaşadı ve geçen hafta vefat etti. Beni kaliteli bir oyuncu olarak görmeyi

çok isterdi. Ama ben, hep kendim için yaşadım, onun emelini gerçekleştiremedim... Şimdi ise, onun benimle övünmesini istedim; hatta bu gün kıyamet günü de olsa... İşte bu sebeple, bugünden sonra, beni bambaşka bir adam olarak göreceksin!

Hayalimde, şu anda beni dinlemekte olan bir genci daha görüyorum. O şu sohbet halkasından ayrılır ayrılmaz, doğruca babasına gidecek ve diyecek ki: Babacığım, hiç tasalanma! Ben hayatta olduğum sürece, sen yarından itibaren mutlaka benimle iftihar edeceksin. Ben falan gibi, babamın ölmesini de beklemeyeceğim!

Yedici Hayal: Nine ve Torunları

Hayalimde, torunları arasında fazla etkili olamayan bir nineye bakmaktayım. Onları bağrına basmış; onlarla oynuyor ve onlarla gülüyor... Onlara şöyle söylüyor: Eğer ben torunlarımın beni böyle mutlu edeceklerini bilseydim ben ilk önce babalarını değil torunlarımı doğururdum.

Sekizinci Hayal: Ailenin Toplanması

Burada da yazlıkta toplanmış bir aileyi görmekteyim. Teyze, torun ve çocuklar hep orada ve birlikte eynlenmektedirler. Sen dedelerini görüyor musun? Ya amcaları ve hanımını... Amcaoğlu ile hanımı ve halaoğlu ile hanımı da oradalar... Hep birlikte yemek yiyorlar. Muhtemelen din hakkında hiç konuşmadılar; fakat ailenin bütünlüğü ve varlığının devam edeceğine olan inançları sebebiyle içlerinde geleceğe dair bir güven ve büyük bir huzur mevcuttur. Bu aile hayırlı olarak varlığını elbette sürdürecektir...

İşte bunlar hayallerdir. Benim aileler için hayal ettiklerim de bunlardır. Bu yüzden kitabımızın adını, hayal değil,

“Cennet evlerimizdedir” koydum. Burada bahsettiklerimin hiç biri olmayacak hayaller değildir; aksine hepsi de yaşanabilecek kolay şeylerdir. Hayalin bölümleri küçüktür, fakat sen onları bir araya getirirsen üzerinde şunların yazılmış olduğunu görürsün:

- Aile bütünlüğünün sağlanması
- Ailevi bağların güvenirliliği ve sıcaklığı
- Ailede güzel ilişkilerin oluşması

Bu hayaller imkânsız değildir. Biz, sıcak ailevi bağlarımızın mevcudiyeti ile diğer milletlerden üstün ve farklıyız. Bu kitap - manevi ruhumuzun çöküntüye uğradığı - bir süreçten sonra yayımlanıyor. Fakat biz, dünya alemin arayıp da bulamadığı, şu sahip olduğumuz değerle, ikinci defa onu ayağa kaldırabiliriz. Her ne kadar dünya, bize karşı, kalkınmayı destekleyen faktörlerle üstün olsa da biz onların sahip olmadıkları çok önemli bir şeye sahibiz. O da ailevi bağlarımızın sıcaklığıdır. Evet, biz onunla kalkınacağız. Evinde bulacağın cennet sebebiyle bir zevki tadacaksın. Hem de çocuklarının ve hanımının yanında, hiçbir tadın denk sayılamayacağı bir tadı... Aynı şekilde, ey gençler, siz de babalarımızın ve annelerinizin yakınında bu tadı yaşayacaksınız; hem de arkadaşlarınızla birlikte yaşadıklarınızdan daha fazlasını... Ben sana arkadaşlarını terk et demiyorum -ancak kötü arkadaşlarsa, elbette- Fakat ben sana aile yuvasının ve babanla istişarenin daha tatlı olduğunu söylüyorum.

KORUMAN İÇİN AİLE NİMETİNİ DÜŞÜN

Parçalanmış Adalar: Hayali Efsanevi Bir Hikaye

Burada ailenin parçalanmışlık problemini ele alıyor ve hayali bir hikaye ile söze başlıyoruz. Anlatıldığına göre: Geçmiş zamanların birinde güzel bir ada varmış. Sakinleri bu adayı çok sevdikleri gibi birbirlerini de çok seviyorlarmış. Öyle ki, bu adanın sakinleri, büyük tek bir aile olarak yaşamaktadırlar. Ailenin büyüğü aralarında, babalar, anneler, torunlar, genç erkekler ve genç kızlar; hepsi de birbirlerini sevmektedirler. Birlikte sohbet ediyor ve salt bakışlarıyla birbirlerini anlayabiliyorlardı. Sabah hep birlikte uyanıyor, birlikte yemek yiyorlar ve asla sofrada toplanma adetlerini aksatmıyorlardı. Herkes aile şemsiyesinin gölgesi altında bir aradadırlar... Delikanlılar kızları görüyor ve tanıyarak birbirleriyle evleniyorlardı. Eğer adada olanları tek bir kelime ile ifade etmeniz gerekirse, ancak "güven" diyebilirsiniz.

Fakat dünya değişiyor. Allah Teala da şöyle diyor: *"Biz sizleri şerle de hayır ile de imtihan ederiz."* (Enbiya, 21/35) Bu hayali hikayeye göre adada bir deprem olur, arz yarılr ve bir bütün halindeki ada pek çok parçalara bölünür. Öyle ki üzerinde eşlerin yatmakta oldukları sedir bile bölünmüştür... Ailenin tamamı tek bir adada iken, hatta baba ve oğlu elleriyle birbirlerine iyice yapışmış iken, arzın altından bö-

lünmesi ve iki adanın birbirinden yavaş yavaş uzaklaşmasıyla birbirine kenetlenen eller de çözülerek çığlıklar içerisinde kopup uzaklaşmışlardır... Başlangıçta herkes ağlamış, ah u figan etmiş ve uzaktan da olsa birbirlerini seyretmeye ve görünmeye çalışmışlar. Fakat bir süre sonra ağlama durmuş ve hepsi de yeni duruma alışmak mecburiyetinde kalmışlar. Ailenin büyüğü, kendi adasında yönetimini de sürdürmüş ve herkes ona destek vermiş... Zamanla arazisini ekip biçmekle o kadar meşgul olmuş ki, ailesine dönüp bakmaya bile fırsatı olmamış. Dedeler, kendi adalarında tek başlarına yaşamaktaymış. Çocuklar ise, onlar da buldukları adacıklarında ve aileden uzak olarak yaşıyor ve yaşamakta oldukları özgürlükten ötürü adeta uçuyorlarmış. Baba ile anne aynı adadaymışlar. Bazı babalar ve anneler ise, eşlerinden ayrılmış ve her biri bir adada tek başına yaşamaktaymış...

Aradan bir süre geçtikten sonra anne kocasına, “Diğer adadaki çocuklarımızın yanlarına gitmeyecek miyiz?” demiş. Kocasını: Hayır... Onların bizim yanımıza gelmeleri lazım, çünkü biz büyüğüz” demiş. Kardeş de diğer kardeşine demiş ki, “Ben burada mutlu değilim; hürriyetim var, ama güvenim yoktur; annemizin ve babamızın yanına gitmeyecek miyiz?” Kardeşi ona şu cevabı vermiş:

“Bırak be kardeşim, şurada oturalım; hürriyet ne kadar tatlı bir şeymiş, görmüyor musun?”

Bu hayali bir hikayedir, ama gerçek hayatta da yaşanmaktadır. Hatta şu anda bu durum, ailelerimizde yaşanan bir gerçektir. Ailemizden her birimizin odası, sanki birbirinden ayrılmış birer ada gibidir. Aileden hiç kimse ölmedi, ama birbirlerinden ayrı yaşamaları sebebiyle sanki her biri ölmüş gibidir. Biz bu ailede, artık boşanmadan,

karı-koca arasındaki kaba ve sert tartışmalardan hiç söz etmiyoruz; ama ailenin çözülmesinden, birbirinden uzaklaşmasından, birinin diğeriyle konuşmamasından, müşterek değerlerin unutulmasından, ilişkilerin soğukluğundan, donukluğundan bahsetmek durumundayız. Ev, adeta otele dönmüştür; birisi anahtarı ötekine veriyor, bir başkası odaları temizliyor vs. sonuçta salyangozun kabuğuna dönmüşüz; sen onun içerisinde hazinenin olduğunu sanırsın, yanılıp da kabuğu açtığın zaman, onun boş olduğunu şaşkınlıkla göreceksin. Bu ailede bazıları buzdolabının kapağına yapıştırdıkları yazılarla birbirleriyle konuşuyorlar, bazıları ise e-posta ile konuşuyorlar; onlardan kimisi ise nişanlısına gönderdiği e-posta ile nişanı bozduğunu ona iletiyor.

Şimdi ben size, ailelerde yaşanmakta olan şu ada misalini bir ev üzerinden tavsif edeceğim. Baba malum, adanın mali durumunu bizzat yürütüyor. Çocuklardan bir kısmı televizyon seyretmekte, biri videoda film izlemekte, en küçük çocuk ise, uzun zamandan beri “play station”un başındadır... Babası o oyunu ona iltifat olsun diye değil, onun ısrarlı taleplerinden kurtulmak için mehma imkân satın almıştı... Evin kızı, sürekli olarak arkadaşı ile çetleşmektedir... Ailenin en büyük oğlu odasının kapısını kilitlemiş arkadaşıyla telefonda konuşmakta, anne ise, gelecek isteklere cevap vermeye üzere mutfakta beklemektedir. Eğer programlardan birini görüşmek üzere aile fertleri bir araya toplanacak olurlarsa, herkes toplantıyı susarak izler, toplantı sona erince de herkes teker teker dağılıp odalarına gider... Müşahedesi tamam olan şeyi birlikte karara bağlamalarına mani nedir ki, aralarında karşılıklı bir konuşma dili oluşsun?

Burada aileyi yıkıma götürecektir bir çözüme söz konusudur. Milletimiz çok büyüktür; fakat kendisine dayanacağı çoğunluğa hakim değildir. Eğer ailemiz kaybolacak olursa diğer iki yüz yıl içerisinde emelimiz de tamamen kaybolmuş demektir.

Dağılmanın Özellikleri

Ailevi bölünmüşlük bir hastalıktır. Boşanma... Bu, ölüm tabutunun ilk çivisidir; aynı zamanda çocuklarımızda uyuşturucu bağımlılığının ilk adımı, kızımızın ilgi ve sevgiyi evinin dışında aramasının ilk sebebidir... İşte bunlardan her biri, aileye yönelik birer hainliktir.

Ailevi çözümlenin hususiyetlerinden en kötüsü ve mühimi, tedrici olarak ağır ağır gelmesidir; dağılma ani-den gelmez. Ailenin birlikte yaptığı faaliyetlerin durmasıyla başlar, sonra yemekte bir araya gelme sona erer, sonra aralarında konuşma durur, sonra da müşterek hiçbir önemli hadise onları bir araya getirmez. Sadece birbirlerinden uzaklaştıklarını hissederler; öyle ki, onlardan biri başka birini görmek için ziyaret etmek bir yana, yan odada bulunmasına rağmen diğerinin varlığını bile hissetmez. Bu derece çözüme, şu kurbağaların hikayesine ne kadar da benziyor!

Kurbağaların Hikayesi

Anlatılır ki, kurbağalardan bir topluluk, içinde buldukları suyun kaynaması karşısında hiçbir mukavemet göstermeksizin ölmüş gitmişler. Biliyorum, bu işi çok garip karşılayacak, belki de tasdik etmeyecek ve şöyle diyeceksin: Kuşku yok ki kurbağalar, kaynamakta olan suya bırakıldıkları an, tabii olarak derhal dışarı sıçrayıp kurtulurlar. Evet... Fakat bu kurbağalar bizzat kaynamakta olan suya değil, ılık suya konulmuşlar. Sonra tecrübeli kişiler suyun

hararetini derece derece artırmaya başlamışlar. Hararetin her derece yükselmesiyle kurbağaların nefisleri bu en kötü durumdan keyif almaya başlamış... Su kaynama noktasına yükseldiği an ise, artık zaman çok geçtir; zira hepsi de sıçrama güçlerini kaybetmiş ve ölmüşler...

Şimdi biz, kaynama noktasına varmadan önce ailelerimizi kurtarmak için bireylerin imdat çığıklarına yetişmeliyiz. Ne yazık ki, şu anda bazı evler, bilfiil kaynama noktasındadırlar! Ah şu evlilik aldatmacaları! Bazen kadından gelir. Oysa hiç kimse ondan öyle bir şey beklemez! Sen onu, kocasının bilgisi olmadan, gençlerden birisiyle çet veya telefon aracılığıyla konuşuyor görürsün... Evin genci ise, arkadaşları onun nezdinde babasından ve annesinden daha değerli hale gelmiştir; öyle ki, neredeyse berikileri hiç görmek bile istememektedir... Ey aile reisleri kaynama noktasına varmadan, bir an önce evlerinize yetişin! Zira kurbağalar can çekişmektedir!

İstatistiki Bilgiler

Bir grup Psikolog bilim adamından yardım istedim ve onlardan, insanların hangi tip aileye mensup olduğunu gösterecek bir istatistik çalışması yapmalarını talep ettim. Burada % 70'ten fazlasının sağlıklı bir aileden olduğu ortaya çıkmıştır. Onların sordukları sorular içerisinde:

- Birlikte gezintiye çıkıyor musunuz?
- Birlikte yemek yiyor musunuz?
- Kalbinizde sakladığınız bazı sırları ailenizde birilere açıyor musunuz?
- Birlikte ibadet ediyor musunuz?
- Birbirinize kulak verip dinliyor musunuz?

Ya Bir Aile Kurarsın Veya Bir Hapishane! “Fillerin Hikayesi”

Ben size “Ya bir aile kurarsın veya bir hapishane inşa edersin!” şeklinde özetleyebileceğimiz bir kıssa anlatacağım. Ya sağlam bir aile kuracaksınız veya hapishanelerin sayılarını sürekli artıracaksınız; başka yolu yoktur... Çünkü böyle sağlam bir ailenin mevcudiyetinin olmaması, günden güne suçluların sayılarını artıracaktır. Bu “National Geographic”te yayımlanan filmde anlatılan bir kısсадır. Filmin konusu, ormanda yaşayan bir fil topluluğunun hikayesidir.

Fil ailemiz, Hint köylerine bitişik bir alanda yaşamaktadır. Köylülerimiz ise, tarımla uğraşmakta ve toprağı sürüp mahsul elde etmektedirler. Geçimlerini bu yoldan temin etmektedirler. Filler, -insandan sonra- en fazla aile hayatı yaşayan hayvanlardır. Onlarda da ailevi gelenek, büyüklerin küçükleri eğitip öğretmesiyle tevarüs etmektedir.²² Bu fillerden büyükleri, her gece küçüklerini alıp komşu köylere götürüp çiftçilerin ürettikleri mahsullerden beslenmelerini öğretmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir... Bu durum çiftçileri çok kızdırır ve filleri engellemek için tarlalarının çevresine dikenli tel çekerler. Buna rağmen filler, o dikenli telleri ayaklarıyla yıkarak tarlaya girip mahsulü yerler. Çiftçiler filleri korkutup kaçırmak için çit üzerine bomba koyup patlatmaktan başka çare bulamazlar... Son olarak da çiftçiler oldukça tehlikeli olan bir karar alırlar. Bu kararlarına göre büyüklerini, anne ve baba filleri öldürecekler ve yavru filler artık buraya gelemeyeceklerdir.

---

²² Bu hikaye bana Kur’an’dan şu ayeti hatırlattı. “Yerde hareket eden her canlı ve iki kanadıyla uçmakta olan her uçucu da sizin gibi sosyal toplumlardır. Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonunda onlar toplu hâlde Rab’lerinin huzuruna götürüleceklerdir.” (En’am,6/38)

Çünkü aralarındaki düşmanlığı yönetenler onlardır... Böylece sorunu halledeceklerini sanırlar... Fakat öyle olmaz; ailenin büyüklüğü yok edilince, hayatta kalan fillerden, içlerinde mürebbiyeleri olmaksızın büyüyen oldukça vahşi bir nesil ortaya çıkar... Bu küçük filler gittikçe büyürler. Sonunda bir gün insanlara hücumla geçerler. Pek çok insanı öldürürler, evleri yıkarlar, köyleri harap ederler... İnsanlar bu sorunu halletmek için, küçük filleri terbiye etsinler diye Afrika'dan büyük fil ithal etme mecburiyetinde kalırlar... Ancak altı yıl sonra köy selamete kavuşur. Filler, artık evleri yıkmıyor, insanları öldürmüyordur; sadece tarlalara girip -eskiden olduğu gibi- mahsulü yemekle yetiniyorlardır... Filmin sonunda ekrana şu yazı gelir: "Ya bir aile kurarsın veya bir hapisane inşa edersin!" ...

Peki, soruyorum: Biz babalarımızı öldürdüğümüz takdirde başka babalar mı ithal edeceğiz, değilse ne yapmalıyız?

Aile Nimetini Biliniz!

Gençler! Bir an önce evlerinize yetişiniz! Çünkü elimizde kalan en son değer budur! Onu da kaybetmeden önce aile nimetini biliniz. Baba bir nimettir... Anne de bir nimettir... Hanım, erkek kardeş, kız kardeş, oğul, kız, dede... bunlardan her biri bizim için birer nimettir. Olabilir ki, bir kısım insanlarımız bu nimetin farkındadır, bir kısmı ise farkında bile değildir; ancak onu kaybettikleri zaman kıymetinden bahsedeceklerdir... Allah Teala şöyle buyuruyor: "*Allah, size kendi cinsinizden eşler var etti; eşlerinizden size oğullar, torunlar ihsan etti, temiz hoş yiyeceklerle sizi rızıklandırdı. Şimdi onlar batıla inanıp da; Allah'ın nimetlerini inkâr mı ediyorlar!*" (Nahl, 16/72) İyisi mi, siz bu nimeti kaybeden kimseye sorunuz! Ey genç! Dur da şu sokak çocuklarına bir

bak ve ailenin ne büyük bir nimet olduğunu düşün! Ey meşgul olduğunu söyleyen baba! Oğlunu ve kızını kaybetmiş olan bir babaya bak ve ona sor: Eski günler sana dönse ne yapardın? Aynı şekilde kocası kendisini sevmeyen hanım, sen bir nimet içerisindesin! O halde ihanet etmekten sakının! Allah Teala'nın şu sözüne bakın! *"Yoksa siz, daha iyi olanı adi olan ile değiştirmek mi istiyorsunuz?"* (Bakara, 2/61) Kaybetmeden önce elinizdeki nimete şükredin! Bazen ani bir parlama veya önemsiz sebeple gelen boşanma ile aile nimetinden mahrum kalırsın. Sonra da koca hanımının kıymetini keşfeder ve tekrar dönmesi için girişimlerde bulunur, fakat artık nafile...

Yetimlerin Sığınma Hikayesi

Size garip karşılayacağınız bir hikaye anlatacağım. İki kadından birisi, bir hayır işiyle ilgilenmek üzere diğerinden, yanında çalışmakta olan hizmetçisi Selvi'yi istedi. Maksudı yetimler yurdunu ziyaret etmektir... Orada bulunurken yurt görevlisi, yetim çocuklara, üzerinde kalp resimleri çizilmiş kağıtlar dağıttı. Onlardan, resimleri boyamalarını istiyordu. Bu bayanın yakınında oturan çocuk, kalbi koyu lacivert renge boyadı. Bayan, bu çocuğun yanında başka renklerin olmadığını zannediyordu... Çocuk ona: Hayır, bu bir kalp rengidir, cevabını verdi. Bayan o çocuğu kucağına aldı, öptü, öptü ve onu, adeta sevgiye doyurdu. O günü tamamen o çocukla geçirdi, öyle ki çocuğun odasında onunla birlikte oynuyor ve onu bağrına basıyordu. Sanki bu bayan, bir günde o çocuğun bütün ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyordu! Sonra çocuk, tekrar resimleri boyamaya döndü... Bayan onunla o kadar oyalanmıştı ki, asıl işini tamamen unuttu... Yetimler yurdundan çıkma vakti gelince, birden bire çocuk bayanın eteğini çekmeye

başladı ve şöyle dedi: Kalbimin rengi şimdi değişti; kalbimin rengi şu anda sarı oldu...

Ey genç! Şu anda sen de bir nimet içerisinde olduğun bil! Sen de bu çocuğun yerinde olabilirdin. Dikkat et, senin baban, annen senin için birer nimettir; hemen onlara dön ve ellerini öp!

Babam ile Evlatlarım Arasında Etkili bir Hikaye

Bir kız çocuğu kendi hikayesini bize şöyle anlattı ve dedi ki: Evlendim, çocuklarım oldu; fakat bu arada babamla ilgilenmeye bir süre ara vermiş oldum. Yine de zaman zaman onu ziyarete gidiyordum, ama o, daha sık ziyaret etmediğim için bana sitemde bulunuyordu. Ben de çocuklarımla ve işimle meşguliyetim sebebiyle ondan özür-hem de ne özürler- diliyordum... Sonuçta bir gün kardeşim bana geldi ve: Babana yetiş; şu anda hastanede, beyin kanaması geçirdi ve son anlarını yaşamaktadır, dedi. Hastaneye doğru seğirtirken zamanı da geri çevirmiş, çocukluk günlerimi bir bir zihnimden geçiriyordum. Çocukluğumda babamın beni sırtına aldığı, bağrına bastığını, uykudan önce bana hikayeler anlattığını ve benim için harcadığı şeyleri teker teker hatırlıyordum. Onun, sırf sevdiğim için, beni yazlığa götürürken ki halini de hatırlıyorum; beni mutlu etmek için başka bir yere gitmek için beni ne kadar teşvik ettiğini de hatırlıyordum. Onunla birlikte yaptıklarımızı da zihnimden geçiriyordum. Şimdi ben cahili olduğum nimeti çok iyi anlıyordum... Bu düşüncelerle hastaneye girdim. Babam, şuurunu kaybetmiş olarak sırt üstü yatıyordu. Durdum, ona bakıyor ve geçmişi teker teker hatırlıyordum. O anda hemşire geldi ve bana hiç beklemediğim bir söz söyledi: Babanın yanına oturup elinden tutman mümkün müdür? Ben düşündüm, babamın elini,

acaba en son ne zaman tutmuştum? Hatırladım, çok önce; ben çocuk iken... Şu geçen uzun yıllar boyunca ben ne ahmaklık etmişim! Şimdi ben, hislerimi kendi kendime açarken, acaba mahcubiyet mi duyacaktım? Hem de merhamet sahibi bir anne olarak şefkat ve merhametin sembolü olan ben, öyle mi? Babamın elinden tuttum... Bu benim onun elini en son tutuşum oldu. Bundan birkaç dakika sonra da vefat etti. Bu olaydan sonra ben aylarca küçük oğlum ve kızım ile birlikte yürümeye başladım. Oğlumun elinden tutup yürüyorum; onuncu yaşında olan kızım ise, kendisinin artık büyümeye başladığını düşünüyor ve elimden tutmak istemiyordu... Ben ise oğlum ile çok mutlu idim. Fakat kızıma elimden tutmasının söyleyemiyordum. Ama benim yaşadığım mahcubiyeti onun da yaşamaması için babamın hikayesini ona anlatmayı çok arzu ediyordum. Ve: “Ya Rabbi! Bu benim cezam mıdır? dedim; şu anda ben sana tövbe ediyorum; ne olur, ben de -aynı şekilde- ölmeden önce kızım benim elimden tutsun, diye dua ediyordum...

Evet, ailen senin için bir nimettir!

Mühendis Eşref Hurşit ve Ailevi Bağlılığın Nimeti

Profesör Eşref kendi hikayesini anlatıyor: “Biz baba, anne ve iki de kız çocuğundan oluşan küçük bir aileyiz. Kızım Nihal, İngiliz İktisat ve Siyaseti Lisansına sahip idi... Allah’ın onu müptela kıldığı kanser illeti ile sınava tabi tutmasıyla karşı karşıya kaldık! Dört kişiden oluşan ailemizdeki bağlılığımız bu sıkıntıyı hasarsız olarak atlattığımızda büyük rol oynadı. Her birimiz, sevgide, bağlılıkta ve samimiyette diğerini ön plana çıkarır ve nefesine tercih ederdi. Bu durumumuz, Allah’ın bize lütfettiği çok önemli nimetlerden birisiydi... İki sene müddetinde kızım sağlığına kavuştu ve tamamen hastalıktan kurtuldu... Fakat daha sonra

hastalığın şiddetli bir biçimde nüksetmesiyle karşı karşıya kaldık. Bu bize şiddetli bir şok tesiri yaptı! Fransa'ya gittik ve aynı hastaneye geri döndük. Doktorlar bize mümkün olan tüm ilaçları söylediler. Döndük... Allah ilacın bir netice vermemesini diledi... Ben hastanede iki ay kaldım. O süre boyunca annesi de hastanede onunla birlikte kalıyordu. Ben ve kız kardeşi her gün ona gidiyor ve sabahtan gecenin 10.00'una kadar orada bekliyorduk. Son ayda, bu kez kız kardeşi hastanede onunla birlikte kaldı. Son on gününde ise, ben de onlarla birlikte orada kalmıştım. Hem de sürekli olarak... Biz dördümüz bir tek odada kalıyorduk. Sonuçta kızım vefat etti... Allah'a hamdolsun ki, vefatında hepimiz de Allah'ın hükmüne razı olmuştuk. Çünkü Allah bize ikramda bulunmuş ve adeta üzerimize sabır yağdırmıştı... Birbirimize bağlılığımız, o durumda bizim için bir nimet olmuştu; tıpkı sıkıntımızın hafiflemesinde rolü olduğu gibi... Vefatından sonra biz Nihal'i bir gün olsun unutmadık... Üçümüzün birbirimize bağlılığı ise gün geçtikçe büyük bir şekilde artmaktaydı... Her birimiz, öncelikle diğer iki kişiyi destekliyor ve sıkıntısını hafifletmeye çalışıyorduk. Bu yaptıklarımız sebebiyle Allah'ın bizden razı olduğunu düşünerek hepimiz de mutlu oluyorduk. Öyle ki, evimize her girdiğimde, Allah'ın orada bizden hoşnut olduğunu sanki hissediyor gibiydim. O olaydan sonra daha çok hayır işlerinde çalışmaya başladık. Sürekli olarak Yaşlılar Evini ve Yetimler Yurdunu ziyaret ediyor, onlara yemekler ikram ediyorduk. Öyle ki, evimde yemek yemiş de olsam, oraya gidip bizzat onlarla yemek yemek bana mutluluk veriyordu. Her gün yarım saat veya bir saat oraya gidip geldikten sonra, artık, başımızı yastığa koyar koymaz derhal uyumaya başlardık... İşte bu, Allah'ın beni sevmesinin; benim ve ailemin hepsinin de Rabbimizi sevmemizin ve birbirimize bağlılığımızın bize bir lütfuydu...

Allah'a hamdolsun! Bunların hepsi, O'nun bize böyle bir lütfunun neticesidir."

Ey genç, bir gece de olsa babanın sana kızgın bir şekilde yatağa girmesinden sakın! Zira o gece onun veya senin için hayatın son gecesi olabilir... Kızım, sakın annen sana öfkeli olarak uyumasın... Hem de onları öfkeliendirdiğiniz öyle bir gecede siz nasıl uyuyabilirsiniz ki! Eğer öyle bir durum olursa, her ikisini de uykularından uyandırın, özür dileyin ve ellerini öpün. Bilmelisiniz ki aile bir nimettir... Nebi (s.a.v.) şöyle diyor: "Ey Aişe! Allah'ın sana vermiş olduğu bu nimetlerin kadrini ve kıymetini bil, çünkü bir nimet bir evden uzaklaşırsa onlara kolay kolay geri dönmez"²³ Hemen harekete geç ve bekleme! Sen, ancak elinden alındığı zaman bileceğin bir nimet içerisinde sin. O nimeti kendine bağla. Nimeti de ancak şükür bağlar. Peki, nasıl bir şükür? Allah Teala buyuruyor ki: "...Ey Davut Ailesi, Allah'a şükür için çalışınız..." (Sebe, 34/13) Ey Davut Ailesi, şükretmek istediğinizde bunu yapınız. Gelin, biz de aile bütünlüğümüzü sağlamak için çalışalım.

---

²³ Taberani, Evsat, VIII/38 (7889)

AİLEN İÇİN BİR HEDEF BELİRLE

Ben, Rasulullah (s.a.v.)'in şu hadisini hatırimızdan hiç çıkarmamamızı çok istiyorum: “Cennetliklerin kalpleri tek bir kalptir; aralarında ne hilaf ne de bir çelişki vardır”²⁴ Bu olguyu yaşayarak evlerimizi cennete çevirebilmemiz için bu hadisi gerçekleştirmek bizim hedefimiz ve emelimiz olmalıdır. Temenni ederiz ki, ailemiz duada ve Allah’a hamd ederken bir araya gelsin, hamd esnasında sesler birbirine girsin, Allah’ın hoşnut olacağı şekilde karışsın ve parolamız da: “Ben, asla kendim için yaşamayacağım” olsun.

Fakat şu anda biliyorum ki, bunu yapacak çok az kimse çıkacaktır. Bu bir ümitsizlik değil elbet, fakat bir gerçektir. Çünkü biz buna alışkın değiliz. Bütün emelim, İslam aleminden bu çağrıya cevap verecek beş bin ailenin bulunmasıdır. Benim emelimi kuvvetlendiren şey, bu az sayının, gün gelip pek çok ülkelere yayılarak çoğalacağıdır. Hiç şüphe yok ki bu değerli bir rızıktır/nimettir; ya onunla rızıklandırılırız/nimetlendiriliriz veya o bizden uzaklaştırılır.

Her Ailenin Mutlaka Bir Hedefi Olmalıdır

Tek bir aile olarak bir araya gelsek ve ailenin tüm üyelerini kapsayan bir hedef ortaya koysak ne olur? Belirlediğimiz bu hedefi yazsak, onun için bir takvim belirlesek...

---

²⁴ Buhari, Bedül halk, 8

Namazı kılsak, sonra da iyi bir hedef tespit edebilmek için birlikte dua etsek... Elbette bu kolay bir iş değildir. Bazen bir hedef belirlemek, bir fikir edinmek ve kısa ömre rağmen; hayallerimizi ve hedeflerimizi birleştirmek, peş peşe takip eden birçok oturumları kapsayabilir.

Ailenin, belirlediğiniz hedefi gerçekleştirdiği gün mü-nasebetiyle yapacağınız bayram gününü hayal etmeye çalış! O takdirde, hedefini nasıl belirleyeceğini ve toplumda nasıl gerçekleştireceğini bilen bir ailede yetişen çocukları düşün! Bir de bunu nasıl yapacağını bilmeyenleri düşün! Üzülerek söyleyelim ki, bu durum bizim ülkelerimizde yaşanmakta olan bir gerçek. Herhangi bir şahsa: "Senin ülkenin hedefi nedir?" diye sorsan, cevap verebilecek kimseyi bulamazsın. Peki, babalarımız ne zaman hedeflerini belirleyecekler? Bu, bizim ülkelerimizin bir gerçeği ve biz de bu gerçeğin bir parçasıyız...

Bu yüzden biliyoruz ki, bir fikre sahip olan, hedefini belirleyen ve onu gerçekleştiren ailelerin çocukları, gelecekte İslam alemine örnek olacaklar.

Ahmet Zevil

Ahmet Zevil'in annesi, çocukluğundan beri onun için bir hedef belirlemiş ve beş yaşına girdiği zaman onun odasının kapısına şu yazıyı asmıştı: "Burası Doktor Ahmet Zevil'in Odasıdır..." O da bu büyük ideali asla terk etmedi ve sınır koymaksızın yolunda yürümeye devam etti. Sonuçta onun, kocasının ve oğlunun hedefi gerçek oldu; İlköğretimde yüksek dereceler kazandı ve öylece devam etti...

Ailevi Bütünlüğün Sağlanması İçin Çaba ve Ahenk

Bu söylediklerimiz, ülkelerimizin kalkınmasına kuvvetle hizmet edecek olmakla birlikte aynı zamanda ailenin

bütünlüğünü sağlayacak ahengi de gerçekleştirecektir. Kur'an'da zikredildiği gibi: *“Muhakkak ki İblis insanlar üzerinde tahminini doğru çıkardı; ne yazık ki müminlerden küçük bir fırka hariç hepsi ona tabi oldular!”* (Sebe, 34/20)

O halde bizim ilk hedefimiz, aile fertleri olarak bir araya gelmek ve asla Şeytanı haklı çıkartmayan kimselerden olmaktır. Ailecek sağlam tek bir hedef etrafında toplanmalıyız ve o hedef ile problemler yaratan küçük işlerin üstesinden gelmeliyiz.

Niyet

Bazen aile için tek bir hedef vardır. O da çocuklarının eğitimidir. Aslında böyle bir hedef güzeldir. Şu kadar var ki bunlar, fertlerin, belli hedefler olmaksızın gerçekleştirmek için çalıştıkları genel bir görev ve sorumluluklarıdır. İslam'da hedef kelimesinin karşılığı, niyettir. Bu da Rasulullah (s.a.v.)'in *“Ameller ancak niyetlere göredir...”*²⁵ dediği gibi; niyet tüm amellerin aslıdır.

Siz şu andaki Muhammed Ümmetini hayalinizde canlandırın! Bir milyar dört yüz bin kişidir. Bunların ilk sözü *“niyet”* olsun da onlar içerisinde hedefini belirleyen hiç kimse bulunmasın!

Ömer İbn Abdilaziz'den nakledilmiştir; demiştir ki: *“Ömer İbn Abdilaziz'in attığı her adımda, mutlaka belli bir niyeti vardır.”*

Ailede Bağlar Kurularak Hedef nasıl Gerçekleştirilir?

Bugün erkekler iş için evlerinden kaçıyor ve vakitlerinin büyük bir kısmını kendi iradeleri ile evin dışındaki iş

---

²⁵ Buhari, Bedül vahy, 1

yerlerinde geçiriyorlar. Adam eve döndüğü zaman bile, hep işleriyle ilgili olarak telefon bağlantıları kurmak için çalışmakta olduğunu görürsün. Ama niçin?

Çünkü insan, tabiatı icabı başladığı işini tam olarak yerine getirmeyi sever. Aynı zamanda iş dünyasında devamlılık, mükafat ve başarı vardır. Bu yüzden o, eve döndüğü zaman orada bir donukluk ve bıkkınlık hisseder. Hedefsiz olarak yaşayan aile ise, ancak monoton bir hayat yaşar ve sonunda sıkıntı mide bulantısına yakalanır. Bir İngiliz atasözünde denir ki, "Avareliğin hâkim olduğu bir ordugâhın en iyi becerebileceği şey, ancak kavga, gürültü ve bozgunculuktur." Hedefi olan aile ise, tek bir çizgide yürür ve hedefini gerçekleştirinceye kadar birbirine omuz omuza destek verir...

Hedef, maharete, zekaya ve ilmi dereceye bağlı değildir. O, ancak Allah'ın katından lütfedilmiş bir rızıktır ve aile için kamçılayıcı bir faktördür. Ailede hedef, tıpkı mıknaş gibidir; mıknaşın toplu iğneleri çekip etrafında topladığı gibi hedef de aile fertlerini o şekilde kendisine çeker ve bir araya toplar. Ne zaman ki hedef, Allah için, insanları ıslah etmek veya onlara yardım etmek maksadıyla olursa, o zaman en sağlam hedef belirlenmiş olur. Allah da onlara yardım eder ve dağınıklıktan korur.

Hedefin Geliştirilme Mecburiyeti

Birileri, hepimizin bir hedefi var elbet; hedefimiz olmasa, o halde niçin evlendik, diyebilirler. Evet... Evlenmenin hedefi, bazen iffeti korumak, necip evlat sahibi olmak, istikrarlı bir hayat yaşamak ve aile kurmak olabilir. Bunların hepsi de küçümsenemeyecek hedeflerdir. Fakat bu hedefler evlenmekle gerçekleşmiştir artık...

Hiç şüphesiz hedefin değişmesi ve bir zamandan diğere gelişmesi de lazımdır. Biz evlilik talebiyle ilk adımı attığımızda, bizim Kur'an akdi ile birlikte değişen bir hedefimiz olur... Çocuğumuz altıncı yaşına girdiğinde hedefimiz değişir... Çocuk gelişir ve büyüyüp on beşinci yaşına girdiği zaman da hedef farklılaşır. Muhakkak ki hedeflerde gelişme sürekli olmalıdır; hatta biz dedeler ve nineler olduğumuzda dahi bizim hedeflerimiz olmalıdır.

Misaller

Stephan Covey Amerikalı bir adamdır. Onun, "Etkili Ailelerin Yedi Alışkanlığı" adıyla telif edilmiş bir eseri vardır. Bu alışkanlıkların çoğu da pratik hayata yöneliktir. Bu kitap süratle neşredildi, çeşitli dillere çevrildi ve şöhreti her tarafa yayıldı. Kitabın sonunda şu ibare yazılmıştır: "Benim başarımın sırrı şudur: Ben hedefi ve misyonu olan bir ailenin ferdiyim. O hedef de başkalarına yardımcı olmaktır. Ben, hanımım ve çocuklarım bir hedef tespit etmek amacıyla turlara çıkıyorduk. Bir hedef bulmak için oturum üzerine oturumalar yaptık. Söyleyeceğimiz bir şey bulamadık. Sonunda hayallerimizi ve emellerimizi birleştirmeye başladık... En son celsede ise, fikirler yağmur gibi boşalmaya başladı..." Bu aile, aileye ve dünya gençlerine yardım etmek amacıyla ve onların daha çok mutlu olmaları için kitaplar yazmak üzere birlikte çalışmaya başladılar. Aile bireyleri önce, bu iş için fikir topladılar... O da (Stephan Covey) bunları tanzim edip kitaba dönüştürdü. Böylece o ve zevcesi "Mutlu Bir Aile İçin Yedi Alışkanlık" adlı kitaplarını yazdılar. Sonra Stephan, oğlu ve kızı ile birlikte "Yetişme Çağındakiler İçin Yedi Alışkanlık" adındaki kitabı yazdılar; tıpkı o, zevcesi ve kızı evli çiftler için bir kitap yazdıkları gibi...

Stephan Covey diyor ki, benim için en mutlu gün, kitapların sonuncusunu yayımladığımız gün olacaktır. Aile toplanmış, pek çok dile çevrilmiş kitapları önlerindedir. Onlara kitapların telif edildiği vakti anlatıyor; onları nasıl topladılar ve nasıl telif ettiler, gibi... her birinin hikayesini anlatıyor. Diyor ki, ben ailemle birlikte bir hedef belirlemek üzere ısrarlı bir biçimde yapmış olduğumuz o oturumlardan daha büyük bir şey yaptığımızı hatırlamıyorum. Bu adam şimdi de yeni bir hedef aramaktadır.

(Müellifimizin şu anda yanımızda bulunan manevi varlığından izin istirham ederek burada kitabın insanlığa hizmeti açısından önemini te'vid amacıyla ben de bir hatıramı bu kitabın okuyucularıyla paylaşmak istiyorum.

Yeğenlerimden İbrahim Duman, İstanbul'da büyük bir fabrikada çalışmaktadır. Mesai arkadaşlarından bir mühendis, sabah iş yerine geldiğinde "Kur'an-ı Kerim'de Adab-ı Muaşeret" adlı kitabımdan sitayişle söz eder... Bu kitap benim Doktora tezimidir. İlk baskısı 1982 yılında İstanbul'da Tuğra Neşriyat tarafından yapılmıştır. Halen de ilgi ile okunmaktadır... İbrahim, heyecanla kitabı anlatan mühendisi dinledikten sonra, o kitabın yazarı benim amcamdır, deyince arkadaşı ona yaklaşıyor ve "beni amcanla mutlaka görüşürmelisin. Benim ona teşekkür borcum var, kendi ellerimle ikramda bulunarak bu borcu ödemek istiyorum", diyor. "Amcam Kayseri Yüksek İslam Enstitüsünde Öğretim Görevlisidir. Buraya geldiğinde sizi görüştürebilirim", der. 1980'li yıllarda idi. İstanbul'a gittiğimde, yeğenim bana bu hadiseyi anlattı ve: "Amca, ben arkadaşşıma söz verdim mutlaka evine gitmeliyiz", dedi. Bense pek önemsemedim. Zira okuyucularımızın

bu tip taltif ve teklifleriyle zaman zaman karşılaş-
 yoruz... O yıl Mühendis beyin davetine icabet et-
 medim. Ertesi yıl İstanbul'a tekrar gittiğimde, adam
 çok ısrar etmiş ve "eğer amcan gelir de bize haber
 verip getirmezsen sana çok darılırım", diyerek İbra-
 him'den söz almış. İbrahim de bana ısrar edince, ta-
 mam, gidelim; bir çayını içeriz, fakat yemeğe git-
 mem dedim. Bu kadar ısrardan sonra benim de git-
 mem gerekiyordu. Çünkü bunun sebebini öğrenme
 ihtiyacını duydum Nihayetinde bir kitabımı oku-
 muş ve bilgi yönüyle ondan yararlanmış olabilir,
 ama bizzat kendi ellerimle hazırlayıp ve kendi elle-
 rimle evimde ikramda bulunacağım, diyecek kadar
 bu kitap bu şahsa ne vermiş olabilir ki? Doğrusu
 ben de merak etmeye başlamıştım... Nihayetinde bu
 değerli okuyucumun evine gittik. Hoş-beşten sonra
 kendisi bize anlatmaya başladı: Hocam, dedi, ben
 iki evliyim. Hanımlarımın ikisi de dindardır, beş
 vakit namazlarını hiç geçirmezler... Fakat sizin bu
 "Kur'an-ı Kerim'de Adab-ı Muaşeret" isimli kitabı-
 nızı okumadan önce evimizde hiç mi hiç huzur
 yoktu. Hanımların kavgası, dedikodusu beni nere-
 deyse hayatımdan bezdirmişti... Fakat bu kitap
 elime geçince, hemen eve götürdüm ve hanımları-
 mın ikisini de yanıma alarak bu kitabı baştan so-
 nuna kadar birlikte okuduk... Allah'a hamd olsun,
 o günden itibaren evimize öyle bir huzur, öyle bir
 sükûnet, öyle bir karşılıklı saygı ve barış geldi ki,
 mutluluğumuzu size anlatamam. O sebeple ben
 size minnet borçluyum. Evime niçin davet ettim?
 Aslında ben size lüks bir lokantada da ikramda bu-
 lunabilirdim, ama onu yeterli görmedim, istedim ki
 kendi ellerimle hazırlayayım ve bizzat kendim tak-
 dim edeyim. Bu teşekkür, ancak böyle yerine getiri-
 lir, dedim. Fakat siz şart koşup yemeğimi yemedi-

niz, yine de evime gelmeniz benim için büyük mutluluk vesilesidir. Ve dualar...

Gerçekten kitap deyip de geçmemek lazım...
(Çev.)

Hacı Hamdi Bey

Hacı Hamdi, örnek bir aile reisidir. Bu kişinin bir hanımı, dört de kızı vardır. Maalesef, pek çok Müslüman ülkede bile kız çocukları, hiç erkek çocuğu olmayan aileler için sıkıntı kaynağı sayılmaktadır. Bu ailede baba ve anne bundan dolayı üzgündüler, ama onlar bu üzüntülerini bir tarafa bırakıp elem sebebini yüce bir hedefe çevirmeye karar verdiler ve o günden itibaren kendileri için bir hedef belirlediler. O hedef, köyün çocuklarının hepsine Kur'an ezberletmeleri için kızlarına en üst düzeyde Kur'an ezberletmekti. Bu da oldu, ama pek kolay olmadı. Zira baba Kur'an'ın hafızı değildi. Önce kendisi bu işe başladı ve her gün mescide gidiyor mescidin imamından Kur'an ezberliyor, sonra da eve dönüp orada ezberlediği kısmı gelip kızlarına ezberletiyordu... Maksudı çevresindeki herkese kız çocuğunun bir nimet olduğunu ve onun hiçbir zaman erkek çocuğundan aşağı bir yanının olmadığını ispat etmektir... Bunu başardıktan sonra da kızlarına, Kur'an öğrenmenin ve öğretmenin, dünyada ve ahiretteki faziletlerini anlatmaya ve mükâfatlarla onları bu işe teşvik etmeye başladı...

Hacı Hamdi, Rasulullah (sav.)'in şu hadisini uygulamıştı: "Kim dünyayı istiyorsa Kur'an'ı öğrensin, kim ahireti istiyorsa Kur'an'ı öğrensin, kim de hem dünyayı hem ahireti istiyorsa Kur'an'ı öğrenip ezberlesin!"²⁶

---

²⁶ Kaynaklarda bulunamamıştır.

Adam emelini gerçekleştirdi. Arzu ettiği gibi, kızları köyde ve merkezde birden fazla başarı kazandılar. Köy halkı da onların çocuklarına Kur'an öğretmelerine devam etmelerini ısrarla istemişti... Böylece kızlar, köyün çocuklarına Kur'an öğreticisi oldular. Bunu duyan komşu köylüler de Kur'an'ı onlardan öğrensinler diye çocuklarını o köye gönderiyorlardı...

Yaptıkları şey ne kadar güzel! Tüm organlarının hep birlikte Allah için ibadet etmesinden daha da güzel bir iş... Hiç şüphesiz Allah, o adamın sulbünden Allah'a ibadet eden nice kullar da getirmiştir.

(İdeal öyledir; nice değersiz addedilen değerleri yüceltir ve pek çoklarının da gıpta ile bakmasını sağlar... Çev.)

Dede ve Nine

Bizim Dede ile Ninemiz, Çocuklarını büyütmüş, evlendirmiş ve hayatları tamamen durgunlaşmıştı. Fakat onlar, bu durgunluğa boyun eğmek istemediler; hayatları için yeni bir hedef bulmaya karar verdiler. Bu seferki hedefleri ise, "Mutlu Bir Meslek". Düşüncenin kolaylığına rağmen, bunun için irade, güç, ciddiyet, doğruluk ve dürüstlük gerekmektedir. Hayatın amacı, yalnız kulluk etmek, namaz kılmak ve oruç tutmak değil, şu ayette buyrulduğu gibi, "...iman edin ve salih işler yapın!..." (Bakara, 2/82) İbadetler kulluk için varılacak son nokta değil, belki de başlangıç sayılır.

Bu dede ve nine, meslek ehli için kararlar aldı, seyahatler yaptı ve çocuklara bol bol hususi dersler verdiler. İsteyenlere bolca kalıpcılık ve marangozluk öğrettiler. Aynı zamanda Kur'an dersleri...

Dede ile Ninemiz, evlerinin kapısına “*Evlerinize kible yapın!*” (Yunus, 10/87) ayetini astılar. Bu ayet Efendimiz Hz. Musa ve kardeşi Harun’a, Firavun İsrailoğullarına baskıyı artırdığı ve herhangi bir hayır yapma imkânları kalmadığı zaman indirilmişti. Allah onlara, evlerinize kible yapın buyurdu.

Hiçbir büyük, kendiliğinden büyük olmamıştır; ancak ailesi onu büyük yapmıştır. Mesela Selahaddin Eyyubi, ancak belirlenen bir hedefe yönlendirilerek yetiştirilmesi sebebiyle “Selahaddin Eyyubi” olmuştur. Fatih Sultan Mehmet, çocukluğundan itibaren annesinin onun için “Sen Kostantiniyyeyi fethedeceksin” hedefini koyması ve bu hususta onu yetiştirecek kimseye eğitimini teslim etmesi sebebiyle Fatih Sultan Mehmet olmuştur.

Hedef Nasıl Gerçekleştirilir?

- 1) Ev halkıyla uzlaş. Öncelikle nefisleri arındırıp uzlaştırmak gerekir. Sonra da ailenle latif, oldukça munis bir oturum gerçekleştirir.
- 2) Ailen için tek başına hedefi sen belirleme! Muhakkak ki hedefin birlikte belirlenmesi için, ömürleri ne kadar kısa olsa da herkesin bir arada olması lazımdır.
- 3) Bizim var olmasını istediğimiz beş bin aileden birisi olmanızı size bahşetmesi için Allah’a çok dua etmelisiniz. “...Bizi muttakilere imam kıl...” (Furkan, 25/74) Bu ayet Yüce Allah’ın şu sözüyle başlamaktadır: “...onlar, Rabbimiz bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan gözümüzü aydın edecek kimseler bahşet...” (Furkan, 25/74)
- 4) Aile fertlerinin çoğunun katılımıyla başla; oğlan, kız, çoluk çocuk... Çoğu kez düşünce çocuklardan çıkar, babalar da onları teşvik ederler...

5) Mahcubiyet duyma ve asla pes etme! Bu basit bir iş veya kolay bir davranış değildir. Elbette alay edenler, homurdananlar ve karşı koyanlar olacaktır; fakat ümitsizliğe kapılma! Ne zaman hedefi bulursan tüm insanlar müknatsı gibi ona doğru geleceklerdir.

6) Mutlaka hedefi yazmak ve ev halkının çoğunlukla görebileceği bariz bir yere asmak gerekir.

7) Zaman zaman hedefin asılı olduğu yere git ve aile fertlerinin çoğunu da oraya götürüp önemle hedefi onlara hatırlat!

8) Dua etmek üzere bir araya toplanmak. Ailenin tamamı, kendilerine yardım etmesi ve hedeflerini gerçekleştirmesi için Allah'a dua etmek üzere toplanmalıdır.

9) Hedef gerçekleşince, onun geliştirilmesi, ilerletilmesi veya aile için yeni bir hedefin belirlenmesi gerekir.

Bunlar olmayacak şeyler değildir. Rasulullah (sav.) demiştir ki: "Hayır, kıyamete kadar bende ve ümmetimdedir."²⁷ Bizim ülkelerimizin de hedefi olan insanlara ihtiyacı vardır...

---

²⁷ el Makasid el Hasene, I/336 (468), Keşful Hafa, I/454 (1267) İbn Hacer böyle bir hadis bilmediğini söylemiştir.

BABANIN ROLÜNÜN ASILLIĞI

Bu bölümde aileyi vücuda getiren bireylerden bir kişiyi ele alacağız. Hedefimiz ise, ailevi bağların yeniden kurulması ve tam olma keyfiyetini belirlemektir. Eğer gerekli gayreti sarf ederse, ailevi bağların yeniden inşasına kadir şahısların çoğundan daha önemli bir kişi var ki o da babadır...

Babanın Rolünde Bir Değişiklik

Demek istiyoruz ki, son elli yılda, ailede babanın rolüne bakış açısında çok önemli bir değişim olmuştur. Bu değişim bölgesel değil, tüm dünyada ortaya çıkmış bir realitedir. Geçmişte babaya, ailede önemli bir eğitimci, nasihat edici; tüm değerlerin, ahlakın, güvenliğin kaynağı olan örnek bir şahsiyet gözüyle bakılırdı. Annenin evlatlarına karşı ağır basan şefkat duygusunun yanında baba, birlikte yaşama ilkelerinin akliliğini gözetken, böylece işlere seviye ve denge kazandıran önemli bir kişi idi. Sonuçta bu durum değişti! Ve yeni bir faraziye ortaya çıktı. Pek çok kötülüklerin kaynağı olan bu tehlikeli faraziyeyi yeniden değiştirmek istiyoruz. Çünkü şu anda babanın rolü, genel bir vekil tayin eden veya çocukların terbiyesini de kapsayan işlerin tamamını anneye havale edip kendisi mali kazanç peşinde koşan bir şahsın rolüne dönüşmüştür. Oysa her birisinin özel bir sorumluluğu bulunmaktadır... Şöyle denilebilir,

“İyi ama baba çocukların rızkı için çalışacak, anne de onların eğitimiyle uğraşacak! Hayat şartlarının güçlüğüne karşı baba gece ve gündüz çalışmak, işi için çokça seyahate çıkmak mecburiyetindedir.” - Bu sözü anlıyorum; çünkü ben de işi kendisini sık sık seyahate çıkmaya mecbur eden babalardan biriyim - Fakat yine de nefesine sor: Sen bu çocukları niçin dünyaya getirdin? Onları başkalarına havale etmen doğru mudur?

Vekil Tayin Etmeye Son

Biz babalara diyoruz ki, “Bu vekil tayin etme işinin artık sona ermesi gerekir!” İşin gerçeği şudur: Baba, çocukların eğitimi için anneyi kendisine vekil tayin ediyor. Anne de bir çocuk bakıcısını kendi yerine atıyor. Mürebbiye de bu vekil tayin etme işini paramparça ediyor... Bu durumda çocuklar, eğitimleriyle ilgilenecek hiç kimseyi bulamıyorlar! Bu haramdır! Sadece çocukların açısından haram değil, aynı zamanda Müslümanlar sebebiyle, ülkelerimiz sebebiyle ve çocuklardan gelecek için beklenen fayda sebebiyle böylesi babalara ve annelere haramdır. Çünkü Allah’ın sana yüklediği sorumluluk gerektiren bir işe, tutup başkasını vekil tayin ediyorsun!

Günlük hayatımızda, herhangi bir genç doğru yoldan saptığında, babası derhal annesine çıkışır: “O içkiyi yudumlarken sen neredeydin? Sen gece ve gündüz o büyüsün diye sıkıntı çekmiştin. Şimdi neden buna mani oldun!?” Tabii ki anne, o zaman nefisini savunma gücünü kendisinde bulamaz. Çünkü kocasının onu bu işe vekil tayin ettiğini, kendisinin de havale edilen bu görevi kabullendiğinin idrakindedir...

Sandalın İki Kişiyeye İhtiyacı Vardır

Gerçek şu ki, anne tek başına çocuklarının terbiyesine güç yetiremez. Özellikle de şu zamanımızda... Her sandalın, mutlaka kürek çeken iki kişiyeye ihtiyacı vardır. Biri sağ, diğeri de sol taraftaki kürekleri çekerek yol alırlar... Bu misalde olduğu gibi eğer anne tek başına oğlu ile kayığa binip sağ taraftaki küreği çekmeye başlasa, hiç şüphe yok ki, bu halde hedefine asla ulaşamaz. Çünkü bu şekliyle sandal kendi etrafında dönüp duracaktır. Çocuk da kayığın aynı yerde dönmekte olduğunu bilecek ve bu durumda aklına ilk gelecek düşünce, "Bu sandaldan kendimi nasıl dışarı atabilirim", olacaktır. Geçen elli yıl içerisinde ortaya çıkan bu durum bir hata idi. Biz bunu gördük ve bununla büyüdük. Bunun delili, babanın çocuklar üzerindeki etkisini kaybetmesiyle birlikte gittikçe artmakta olan sapmalardır. Muhakkak ki Allah her birimizi, çocuklarımızın eğitiminde rolümüzü tam olarak yapalım diye yarattı. Nitekim şu ayet bunu açıkça söylemektedir: "*Ey iman edenler, nefsinizi ve ehlinizi ateşten koruyunuz...*" (Tahrim, 66/6)

Ey babalar! Ben sizin işlerinizi terk etmenizi kast etmiyorum. Fakat başka bir rolünün de olduğunu hatırlatıyorum. Oğlun için zaman ayırman; yoksa icat etmen, tercihine göre eğitime imkânın devam ettiği sürece onun eğitimi ile bizzat meşgul olman gerekmektedir. Zira sen, adını taşıyacak olan yeni bir insan dünyaya getirmişsin!

Eşya mı Yoksa Vakitler mi?

Çocuklara maddi şeyler verebilir veya beraber vakit geçirebilirsin! Düşün, bunlardan hangisi onlar için daha pahalı, daha yararlı ve daha faydalıdır? Elbette onlarla beraber geçirdiğin vakitler... Çocuklarımıza ayıracağımız vakitlerle, onlar için en büyük modelin varlığını, değerlerin

ve erkeklığın kaynağını ortaya koymuş oluruz. Gün boyu çalışman ve akşam çocuklarınla ilgilenmen, ailede yönetici olmanın sonuçlarındandır. Bilmelisin ki çocuklarınla vakit geçirmen, arkadaşlarınla birlikte orada burada vakit geçirmenden daha evladır. Çocuklarınla birlikte geçireceğin vakitten öyle bir tat alırsın ki, artık onun ötesinde daha üstün bir tat yoktur! Eğer sen evlatlarına arkadaş baba olursan, bundan alacağın tat, kendisinden faydalandığın şeylerden daha tatlı olur. Evine girmeden önce senden bir şey istiyorum; anahtarı kilide sokup çevirmeni ve ev halkından hanımının, çocuklarının senin üzerinde haklarının olduğunu zihninden geçirip; sonra da bütün bu çektiğin sıkıntıya rağmen, onları mutlu etmek için elinden gelen gayreti göstereceğine karar verdiğini düşünmeni istiyorum. Bunu yap, sonra da ne kadar mutlu olduğunu gör! Nice babalar vardır ki, evde ev halkıyla birlikte olduğunu söylerler. Oysa çocukları babalarının sadece ruhsuz bir ceset veya dağınık bir halde kendileriyle birlikte olduğunu söylemektedirler. Oradadır, ama mevcut değildir. Çünkü “mevcud” kelimesi “vecd” kökünden türetilmiştir. Yani seninle birlikte var, seni seviyor ve seninle beraber iş yapmaktadır...

Baba Peygamberler

Burada onlara karşı mesuliyet duygumuzu harekete geçirmeyi deneyeceğim; çünkü onlar bizim çocuklarımız. Oğlum, benim adımı taşımaktadır, benim etimden ve kanımdandır... Nasıl olur da basitçe onların böylesine sorumluluk gerektiren işlerini başkasına havale edebilirsin? Sen nasıl olur da geceleyin onlar uyurken eve gelebilir ve onlar yine uyurken sabah erkenden evinden çıkıp gidebilirsin? Hem de bu durum günler, aylar ve yıllar boyunca hep böyle devam eder? Nasıl olur da çocukların, sen eve

döndüğün için bir gün olsun sevinçle sana doğru koşmazlar? Ama ne yazık ki, bu gün eve gelen öyle babalar var ki, evde, onların eve girmesiyle mahzun olan kimseler olduğu gibi onların evden çıkıp gitmesine sevinenler de vardır. Nebi (sav.)'in şu hadisine kulak ver: "İnsanların en kötüsü, eve girdiği zaman sadece hanımı kendisine önem verir, çocukları ise kaçar; evden çıktığı zaman ise, hem hanımı sevinir hem de çocukları..."²⁸

Ey babalar! Peygamberleri gözünüzün önüne getirin. Baktığınız zaman görürsünüz ki Allah Teala peygamberlerin çoğunu Kur'an'da babalık vasıflarıyla zikretmektedir. Bunlar, başarılı Baba Peygamberlerin örnekleridir. Bu örnek şahsiyetlerin, aynı zamanda peygamberler içerisinde en çok meşgul olan kimseler olduğu da bilinmektedir. Onların işleri, bilindiği gibi ümmetlerini ıslahıdır. Mesela Hz. Davud ve Hz. Süleyman'ı düşün: "*Süleyman Davud'a varis oldu...*" (Neml, 27/16) Davud ona ilim öğretti, sonuçta Süleyman Davud'a varis oldu ve Süleyman'ın ülkesi Davud'un ülkesinden daha güçlü bir ülke haline geldi. Çünkü ona babası her şeyi öğretmişti... Şimdi de İbrahim ve İsmail'e bak! "*Onunla birlikte çalışmaya başlayınca...*" (Saffat, 37/102) İsmail babasının gözünün önünde büyüdü, ergenlik çağına girdi. Çünkü ondan fazla uzakta değildi... Birbirlerine yakınlıkları ve sadakatleri sebebiyle İsmail babasına gelecekte yardım edecekti. Hz. İbrahim oğluna diyor ki: "*Allah bana kendisi için bir bina (Kabe'yi) yapmamı emretti.*" İsmail: "*Babacığım, Rabbine itaat et ve istediği binayı yap.*" dedi. İbrahim, "*Ya vurucuğum sen de bana yardım eder misin?*" dedi. Bugünün evlatları, aynı şirkette, babaları ile birlikte çalışmak-

²⁸ Mecmauz zevaid, VIII/25 (12700); Taberani, Evsat, I/337 (8798)

tan ve onlara yardım etmekten kaçarlarken, İsmail: “Yardım ederim, babacığım” dedi. Düşün bakalım, Allah’ın Beytü’l-Haram’ı olan Kabe’yi kim yapmış? İşte bu Kur’an’da bir baba ve oğlunun hikayesidir. Kur’an’da ne zaman Kabe zikredilse, mutlaka İbrahim ve İsmail eşit olarak birlikte zikredilirler. “İbrahim ve İsmail Ev’in temellerini yükselttikleri zaman...” (Bakara, 2/127) denilir... Hasıl-ı kelam, İsmail’in adı her zikredildiğinde onun babasına yardım eden bir oğul olduğu belleklerimize iyice yerleşti. “İbrahim ve İsmail Ev’in temellerini yükselttikleri zaman; ey Rabbimiz, bizim bu amelimizi kabul buyur! Muhakkak ki sen iştir ve bilirsin.” (Bakara, 2/127) diye dua ettiler. Bundan sonra Kabe ile ilgili ayetler hep iki kişiden bahsederek gelmiştir. Sen Kabe’yi tavaf ederken mutlaka, Allah’ın Evi’ni birlikte yapan her ikisi de birbirinden sevimli bir babanın ve oğlun hikayesini yad edersin. Şimdi sen de bu baba gibi, kendi rolünü düşünmelisin!

Yerine Başkasını Görevlendirme Geleneğinin İptal Sebepleri

Şu üç sebepten ötürü çocuklarının eğitimi için yerine adam görevlendirme geleneği mutlaka sona ermelidir:

Birincisi, oğlunun ve kızının sana daima ihtiyaçları vardır.

İkincisi, sen dünyanın en lezzetli bir nimetinden kendini mahrum ediyorsun.

Üçüncüsü, Kıyamet gününde ve Allah’ın huzurunda onlardan dolayı sen sorgulanacaksın.

Oğlunun veya kızının hayatlarında sana en çok ihtiyaçlarının olduğu iki merhale vardır. Çünkü doğumundan dört yaşına gelinceye kadar annesi onların hayatlarının

merkezinde yer alır. Sen de bir baba rolüyle kenardan onları temsil edersin. Dört, hatta yedi yaşından itibaren oğlun ve kızının sana ihtiyacı vardır. Oğlunun ihtiyacı, kızınınkinden daha fazladır. Bu merhalede, erkek çocuğunda, fitri yetişkin erkek kişiliğinin teşekkül sürecinin en önemli değişiklik merhaleleri başlamıştır. O kendisinin bir erkek olduğunu hissetmek ve erkeklik dünyasını tanımak istemektedir. Adım adım kadınlar dünyasından sıyrılıp çıkmaya çalışır. Annesinden uzaklaşır ve hızla erkeklik dünyasına doğru yol alır; özellikle de babasına yakın olmaya çalışır. Çünkü erkeklik dünyasının ancak babasında olduğunu keşfetmiştir. İşte bu sebeple ey baba, oğlunun bu merhalede sana çok ihtiyacı olur. Dikkatli bir biçimde seni taklit etmeye ve herhangi bir yolla dikkatini çekmeye çalıştığını görürsün. Eğer sen onu, içgüdüsel olarak bir erkeği; özellikle de babayı görme arzusundan mahrum bırakırsan bu sefer onun iç dünyasında bunalımlar başlar: “Bu adam benim bu alemi keşfetmemi sağlayabilecek, bana istediğim bilgileri verebilecek tek kişidir. Ama acaba niçin onları bana vermek istemiyor?” İşte bu, oğlunun sana ihtiyaç duyacağı birinci yaş merhalesidir. Bu sebeple boşanmış anneler ve babası yanında olmadan büyüyen erkek çocuklar da şiddetli bir ruhi bunalıma girerler. Bunlar gibi, yetim çocuk da aynı bunalımı yaşar. Çünkü o babasızdır! Hiç şüphesiz, Nebi (sav.) de yetim idi. Onun da şefkatle kucaklanmaya ihtiyacı vardı. Ayette denildiği gibi: “*Seni bir yetim olarak bulup da bağrına basmadı mı?*” (Duha, 93/6) Bu yüzden Nebi'nin dedesi Abdulmuttalip de yanında iken ona çok önem veriyordu. Onu alıp Kabe'nin gölgesindeki büyüklerin bulunduğu meclislere götürüyor ve ridasını altına serip üzerine oturtuyordu... Böyle bir yakınlık Nebi (sav.)'e hayatında büyük bir adamın bulunduğu hissini veriyordu. Dedesi

vefat ettiği zaman da amcası Ebu Talip onunla yakından ilgilendi...

Ergenlik çağına girme dönemi, güven duygusunu kaybetmeleri ve tatminsizlikleri sebebiyle evlatlarının sana ihtiyaç duydukları diğer bir merhaleidir. Ama bu çağda, hissettiği psikolojik ve bedensel ızdıraplar sebebiyle kızının sana olan ihtiyacı oğlunun ihtiyacından daha fazladır. Çünkü o daha zayıftır... Onun için çok yüce bir iş yapmasa bile, sadece babasının varlığı, onu kucaklaması, alnından öpmesi bile onun için yeterlidir. Zira onun o vakitte babasına ihtiyacı vardır... Bir babanın kızının alnından öpmesi onun için çok büyük bir şeydir...

Baba Peygamber

Baba Peygamber'in, kızı Fatıma'nın odasına girip de onu uykusundan uyandırıp alnından öpmemesi imkansızdı... Nihayet Fatıma, Nebi'nin vefatı gününde, artık alnından öpemeyeceğini düşündüğü an, onun öldüğünü anlamıştı. Sen, şu Nebi'nin kızı ile ilişkisine bak; özellikle de kız çocuklarıyla olan ilişkisine... Kızı babasının sinesini arıyor. Eğer aradığı o sıcacık sineyi onda bulamazsa, mutlaka evin haricinde arayacaktır. Bundan sonra da onun kendi başına yaptığı evliliğine üzülüp pişman olacaksın. Hayır... Bunun sorumlusu sensin! "Bu durum karşısında sorumlulukların gereği kız çocuğuna vermen gereken bu kadar değildir!" Sen ona şefkat göstermelisin, sevgini vermelisin, sadakat gösterip kendine yaklaştırmalısın. Nebi (sav.) ilk önce kızı Fatıma'ya uğramadan Medine'den dışarı çıkmazdı; ilk önce kızının evine girmeden Medine'ye dönmezdi... Şimdi de kızını düşünen ve ona önem veren şu Baba Peygambere bak! Ali b. Ebi Talip, Fatıma'yı kendisine

istemeye gittiğinde, Rasulullah'ın evine girdi ve hiç konuşmadan kafasını yere eğerek oturdu.

Nebi (sav.) ona:

- Ya Ali, niçin geldin?

Ali:

- Bir şey yok, ya Rasulallah!

Nebi (sav.):

- Sen galiba Fatıma ile evlenmek istiyorsun?

Ali:

- Evet, ya Rasulallah...

Nebi (sav.):

- Evlenmek için yanında getirdiğin bir şey var mı?

Ali:

- Hayır, ya Rasulallah...

Nebi (sav.):

- Peki, savaşta giyindiğin zırh yelek de mi yoktur?

Ali:

- Evet, var, ama ya Rasulallah 400 dirhem etmez ki!

Nebi (sav.):

Ya Ali, onunla çok iyi geçinmen şartıyla Fatıma'yı seninle evlendirdim, dedi...²⁹

---

²⁹ Taberani, Kebir, IV/34 (3570)

İşte bu Baba Peygamber'den örnek bir davranıştır. O, şartlarla dolu kocaman bir ihtiyaç listesi yazıp damadı olacak gencin önüne koymadı! Kimsesiz, zayıf, sırtına yük olacak durumdaki bir adamı -kendi deyimimizle belayı başına- satın almış olduğunu da düşünmedi. Fakat Nebi (sav.) pek çok insanın arzu edip de sahip olamayacağı değerli bir adamı satın almıştı. Onun için lazım olan, onun kızına iyi bakıp koruyacağına dair kendisine söz vermesi ve buna inanmasıdır...

Ali ile Fatıma, evlendikleri gün evlerine gittikten sonra Baba Peygamberin şu örnek davranışına bakın! Damadı Ali'ye diyor ki: "Ben gelinceye kadar hiçbir şey konuşma!" Ali (kerremallah vechehü) şöyle anlatıyor: "Ben evin bir tarafına oturdum, Fatıma da başka bir tarafına oturdu bekliyoruz... Nihayet Nebi (sav.) geldi ve: "Ya Ali, elini ver bana! Fatıma sen de bana elini ver!" dedi ve ikimizin elini tuttu..." Burada Baba Peygambere bak, haya ile dopdolu kızına ilk planda nasıl muamele ediyor; kızı ile damadının ellerini alıyor, birbirleri ile buluşturuyor ve ilk korku ve heyecanlarını böylece yok ediyor... Bütün bunları güven duygusu ile yapıyor. "Allah'ım! Fatıma benim kızım ve en çok sevdiğim insandır... Allah'ım! Ali benim kardeşimdir..." Bakınız kızının kocasını nasıl niteliyor! "O da benim en çok sevdiğim insandır. Allah'ım onlar için bu evliliği mübarek kıl ve onlara hayırlı eyle ve aralarını hayır ile birleştir, dedikten sonra: Ali! Elini Fatıma'nın başı üzerine koy ve benim söylediklerimi sen de birlikte söyle, dedi: "Allah'ım! Şüphesiz ben senden onun iyiliğini ve onun için hayır olacak şeyleri istiyorum. Onun şerrinden ve onun için şer olacak şeylerden de sana sığınıyorum..." Ya Ali, ya Fatıma! Şimdi de ayağa kalkın ve ikişer rekat namaz kılın

buyurdu... Sonra Nebi (sav.) odadan çıktı ve kapının yanında şöyle dedi: “İkinizi de Allah’a emanet ediyor ve Allah’ı size vekil kılıyorum.”³⁰

Şimdi şu Nebi’ye bak! Ali ve Fatıma, Ali’nin imkânlarına göre, evine uzak bir semtte yerleşince; Harise b. Numan gelinceye kadar, onlara benim evime yakın bir meskene yerleşeceksiniz, şartını koşmadı. Harise zengin bir adamdı. Mescidin hemen yakınında bir arsası vardı. Bundan önce o arsadan bir parçasını zevceleri ile otursun diye Nebi’ye vermişti... Bir gün dedi ki: “Ya Rasulallah! Muhakkak ki sen Fatıma’ya yakın olmayı çok arzu edersin...” Çünkü tüm insanlar Hz. Peygamber’in Fatıma’yı nasıl sevdiğini biliyordu...

Nebi (sav.), evet, ama ya Harise, biz de sana çok yük olmaya başladık...” dedi.

Harise: “Ya Resulallah! Benden alacağın şeyi, bana bırakacağın şeyden daha çok severim; şu arazi senindir.” dedi.

Nebi (sav.) ona: “Ama önce Ali’ye sor?” dedi... Daha sonra Ali’nin olumlu cevabı üzerine Fatıma oraya taşındı. Çünkü tüm Medine halkı Nebi’nin Fatıma’yı ne kadar çok sevdiğini bilirdi...³¹

Şu kayınbabaya bakın! Kendi arzusunu ön plana çıkarmadı... Kızım Fatıma’ya sor da demedi. “Ama önce Ali’ye sor?” dedi... Çünkü karar mevkiinde olan Ali’dir. Evini bir yerden diğerine taşıma kararı aile reisine aittir. O

---

³⁰ Kaynaklarda bulunamamıştır.

³¹ Kaynaklarda bulunamamıştır.

sebeple Ali karar vermeden Fatıma da kayınbabası da kendi başlarına karar veremezlerdi.³²

Bir gün Baba Peygamber Fatıma'nın evine geldi. Onu evde yalnız görünce: "Ali nerede?" dedi. Fatıma, o bana kızdı, evi terk etti, cevabını verdi. Bu hadise gösteriyor ki, sahabenin evleri basit ve tabii evler idi. Orada da sorunlar vardı. Ama sonuçta bu evlerde ülfet ve birbirine bağlılık da vardı... Nebi (sav.) sahabeden birilerine, bana Ali'yi bulup getirin, dedi. Dediler ki, o mescitte, uyuyor. Nebi (sav.) işini bırakıp kızının kocasını bulmaya gitti. Görünüşe göre, mizacındaki asabiliğin şiddetinden dolayı onu mescitte topraklara belenmiş halde uyuyor buldu. Ona: "Kalk ey Eba Türap! Kalk ey Eba Türab!" diyerek üzerine toprak atıp uyandırdı. Nebi ona baktı ve gülümseyerek -düşün ki, onlara çekişmelerinin sebebini sormuyor- Ali, Hadi biz evimize dönelim" dedi...

Baba Peygamber bir gece fecirden önce uykusundan uyanıp damadının evine gitmek üzere yola çıkıyor... Onlara: "Ali, Fatıma evlatlarım, fecirden önce iki rekat namaz kılmaz mısınız?"³³ diyerek teheccüde kaldırıyor. Bu, imanın her şeyden; uyuşturucudan, geleneksel evlilikten koruyucu olduğunu bilen ve evladını fesada değil imana cesaretlendirip teşvik eden Baba Peygamberin hayatından bir misaldir.

---

³² "Allah'ın birbirlerinden üstün yaratması ve kendi mallarından harcamaları sebebiyle kocalar, ailede kadınlara yöneticidirler. Saliha kadınlar, gönülden itaat eden ve kocalarının olmadığı yerde, Allah'ın koruduklarını koruyan kadınlardır..." (Nisa, 5/35) çev.

³³ Buhari, Teheccüd, 5

Bir gün Hz. Fatıma ile kocası Hz. Ali, işleri sebebiyle şikayetlerini anlatmak üzere Baba Peygambere giderler. Hz. Ali, değirmene su taşımasından dolayı beli ağrımış ve “Ah belim!” dedi. Fatıma da buğday öğütme ve un çekmekten dolayı “Ah elim!” dedikten sonra “Ya Resulallah, izin versen de bir hizmetçi çalıştırsak!” dediler. Rasulallah (sav.) Biz sadaka yemeyiz;³⁴ hadi, siz benden önce evinize bir gidin bakalım...” dedi. Biz de evimize döndük. Rasulallah (sav.) geceleyin bize geldi, ben ise yataktayım... Herkes yatağa, dedi... Bizimle birlikte o da bizim yatağımıza girdi...” Çünkü Fatıma kendilerine bir hizmetçi almalarına izin vermediği için babasına karşı biraz somurtkandı. Çünkü onun onlara merhamet edip istediklerini vermesi gerekiyordu; ne de olsa o yumuşak kalpli bir baba idi... Fatıma anlatıyor: “O da geldi bizimle yatağımıza girdi; bir yanında ben diğer yanında Ali... O anda ayakları ayaklarımaya değince ayaklarının soğukluğunu hissettim... Başlarımı bir araya getirdi ve: “Ya Fatıma, ya Ali! Ben size hizmetçiden daha hayırlı bir şeyi öğretmedim mi? Her gece uyumadan önce 33 defa “süphanallah”, 33 defa “elhamdü lillah”, 34 defa da “Allahü ekber” dersiniz, Allah size kafidir, hizmetçinin size vereceğini fazlasıyla verir,” dedi. Ali diyor ki, “O günden itibaren bu tesbihati hiç terk etmedik; Allah’a yemin olsun ki, Allah bize kuvvet verdi...” Dediler ki: “Sıffin günü, Sıffin savaşında bile biz bu tesbihata devam ettik.”³⁵

Başka bir misal de 35 yaşına girmiş bir adamdan. Diyor ki, ben lisede öğrenci idim. Benim zamanımda okullarda futbol müsabakaları vardı. Bu çağda futbol oynamak

---

³⁴ Müslim, Zekat, 161

³⁵ Buhari, Fedail, 9

büyük bir iş... Takımla beraber bir final maçına gittim. Babamdan -ki o benim için çok önemli bir kişidir- bu maça gelmesini istedim. Ben bu takımda kaleciydim. Müsabakadan önceki antremanda bir ara babamı seyirciler arasında gördüm ve çok sevindim. Bana işaret etti, sonra geçti yerine oturdu ve çevresindekilerle konuşmaya başladı. İnsanlarla birlikte beni alkışlasın ve bizzat benim başarıyı görsün diye onun önünde tüm maharetlerimi sergileyerek dikkatini çekmeye çalıştım, ama o oğluna hiç önem vermiyordu... Maç başlayalı henüz on dakika olmuştu ki, birisi geldi kulağına bir şey fısıldadı ve birlikte çıkıp gittiler. Oğlu diyor ki, ben o maçı tamamladım, ama ağlayarak... Bu güne kadar bu üzücü olayı hep hatırlamışımdır. Ben babama, benden daha önemli olan şeyin ne idi? diye sordum, ama o gün, onun için her şeyin benden daha önemli olduğunu bizzat hissetmişim... Bu baba, tüm ömrünü, bu minval üzere oğlu ile birlikte yaşadıktan sonra vefat etti. Oğlu kabrinin başında durup ona şöyle seslendi: "Ben seni tanıyamadım, seni anlayamadım da... Acaba, babacığım, senin yanında benden daha önemli olan şey ne idi? O gün beni niçin terk ettin? Sen kimsin? Sen benim babamsın, ben de senin adını taşımaktayım, fakat şu anda bile ben seni hala tanımıyorum!"

İşte bu sebeple biz, evlerimize, gençlerimize ve evlatlarımıza ailevi kaynaşmanın ve terbiyenin geri dönmesi için "Babanın asıl rolü" hakkında bir kural koyacağız. Ey baba, hakiki rol senindir. O halde işleri anneye havale etme adetini terk etmek üzere derhal harekete geç! Şüphe yok ki senin evlatlarının, kendilerine ayıracağın vakte olan ihtiyaçları, senin onlar için biriktireceğin mala olan ihtiyaçlarından daha fazladır. Umarım ki, benim bu sözümünden çalışmanın öneminin az olduğunu söylediğim anlaşılmasın!

Benim istediğim, sadece denge. Sahabeler, çocuklarının rızkını kazanmak amacıyla canla başla çalışmakta olan bir adam gördüler ve: “Keşke bu kadar yoğun çalışma Allah yolunda olsaydı!” dediler. Nebi (sav.) onlara dedi ki: “Eğer bir adam küçük çocukları için çalışmak üzere yola çıkmışsa, o Allah yolundadır. Eğer iki yaşlı anne ve babasına bakmak amacıyla çalışmaya çıkmışsa o da Allah yolundadır. Sırf başkalarına muhtaç olmayıp iffetli bir hayat yaşamak amacıyla yola çıkan adam da Allah yolundadır.”³⁶ Maddi durumlarımız için çalışmanın sevabı elbette büyüktür... Fakat bizim arzu ettiğimiz şey ise, sadece dengedir.

(İşimizle ailemiz arasındaki denge... Çev.)

Evlilik Hem İstifade Etmek Hem Mutluluk İçin Cennettir

Babalardan ve gençlerden çoğu ailevi ilişkilere bir yük, bir külfet nazarıyla bakmaktadırlar. Karı-koca ilişkileri de karşılıklı olarak hukuka saygı ve görevlerden ibarettir. Biz onlara diyoruz ki, hayır, dikkat edin! Sizin zannettiğiniz gibi değil. Asıl itibariyle Allah cenneti istifade edilmesi ve mutluluk için yaratmıştır. Görevler ve hukuka riayet bu konuda bakacağımız tek zaviye değildir; bakabileceğimiz başka açılar da var; mesela bu ailevi ilişkilere, onların bizim için birer nimet, saadet ve sevinç kaynağı olduğu açısından da bakılabilir. Allah Teala Adem’e: “...*sen ve eşin cennete yerleşin...*” (Bakara, 2/35) buyurdu, “yalnız sen...” demedi; aksine, ailenin zikredilmesi gerektiği için: “*Sen ve zevcen...*” dedi. Alimlerden biri çok güzel bir söz söylemiş: “Dünyada bir Cennet vardır; oraya girmeyen kimse ahiretin cennetine giremez!” Biz de diyoruz ki, dün-

³⁶ Mecmauz zevaid, IV/325 (7709)

yanın cenneti ailenin cenneti ve ailenin bütünlüğünün sağlanmasıdır. Aile ağır bir yük değil, külfet de değil, bazılarının söyledikleri gibi evlilik kafesi hiç değildir.

Ey baba, senin rolün çok önemlidir. Çocukların eğitimi de sadece annenin sorumluluğunda değildir. Sen, ailevi bağların yeniden kurulması için en fazla güç sahibi olan kişisin; o sebeple sorumluluğun en büyüğü senin üzerindedir. Burada üç önemli nokta, seni evde mali işlerle yükümlü, hanımını da çocukların eğitiminden mesul olarak kendi yerine görevlendirme geleneğini tamamen yok edecektir. Bu önemli noktalar şunlardır:

Birincisi, oğlunun sana olan ihtiyacıdır. Geçmişteki araştırmalar şöyle söylerdi: Çocukların suç işleyip de “Çocuk Islah Evlerine” girmelerinin temel sebebi toplumdan gördükleri baskı ve zulümdür. Fakat çağdaş bilim bunun aksini ispat etmiştir. Bunun asıl sebebi babanın evlatlarıyla hiç ilgilenmemesidir. Burada hapishanede sosyal gözlem yapan bir kişi var. Bana anlattığına göre, diyor ki: “Hapishanede tam yirmi beş yıl çalıştım. Bu süre içerisinde binlerce hükümlü ile karşılaştım. Onlardan babasını sevdiğini söyleyen hiç kimseye rastlamadım.”

Amerika’da babalar gününü kutluyorlar. Anneler gününü kutlamaya önem verdikleri gibi babalar gününün kutlanmasına da önem veriyor ve bizim anneler gününü kutladığımız gibi onlar da bunu tam yapıyorlar. Tebrik kartları basan şirketlerden birisi, anneler günü için özel kart basmayı ve bunlardan bir kısmını, o gün annelerine göndersinler diye hapishanedekilere göndermeyi düşündü ve bunu yaptı. Mahkumlar bu işi içtenlikle benimsediler; öyle ki, mahkumlardan gelen aşırı talep üzerine

şirket, anneler gününde annesine kart göndermek isteyenlerin arzuları yerine gelsin diye kart basımını daha da artırdı. Babalar günü gelince, şirket bu sefer de babalar günü için çok sayıda kart basma hazırlığına girdi, fakat mahkumlardan hiç kimse babalar gününde babasına kart göndermek istemedi... Muhakkak ki bu çöküş ve fıtrata aykırı davranış sebeplerinin başında genellikle babanın kaybı gelir. Evlatlarından gizlenemezsin, kaçamazsın da. Çünkü oğlunun ve kızının sana ihtiyaçları var!

Kaç zamandır bu sözü bekliyorum, ya baba, kaç zamandır!

Çok acayip bir hikaye okudum. Bu hikayede bir oğlu ve bir de kızı olan baba anlatılıyor. Oğlu doğduğu zaman henüz işleri pek yoğun değildi. Oğluna ayıracak vakti vardı; onunla birlikte gezintiye, seyahate çıkmaya vakit buluyor ve ona gerekli ilgi ve ihtimamı gösteriyordu. Fakat kızı doğduğu zaman işleri çok yoğun idi. Kızı dört yaşlarına geldiği zaman ağabeyinin babasının gözünde kendisinden daha önemli olduğu hissine kapılmıştı. Adam anlatıyor ve diyor ki, “annesi, ısrarla kızımı alıp gezintiye çıkarmamı ve ona önem verdiğimi göstermemi istiyordu.” Çünkü kızımız sürekli olarak babasının sevgisini aramaktaydı... Anne kocasına diyordu ki, “Sevginin kaynağı sensin, ben değilim. O sebeple onunla sen ilgilenmelisin”... Baba anlatıyor: “Zevcemın ısrarı üzerine bir gün sabah kahvaltısını dışarıda yapmak için kızımın evden çıktık. Maksadım böylelikle bu işten bir an önce kurtulup geride bıraktığım işlerime dönmekti... Lokantada kızımın birlikte otururken, birden bire şefkat duygularım harekete geçti. Çünkü bu benim kızım idi. Önümdeki kek dilimine çatalımı uzatırken, gözlerine bakarak: “Yavrucuğum ben seni gerçekten çok seviyorum”, dedim. O anda keke uzattığım

elimi tuttu ve bana: “Kaç zamandır senden bu sözü bekliyorum, babacığım, kaç zamandır!” dedi ve elindeki çatal ile elime vurdu ve elimi tuttu... Konuşmam için kızım benim elimi tutmuştu. O zaman, onun büyük, kendimin ise çok küçük olduğunu hissettim. Anladım ki o her şeyi anlıyor, ben ise hiçbir şeyi anlamıyordum. Bunun üzerine ona, “kızım, artık sensiz yapamam; seni çok seviyorum”, dedim ve onu öptüm. Karşımda, artık içindeki duyguları babasına ifade eden saf, temiz bir kız oturuyordu...”

Gelelim sana ey “Hiç vaktim yoktu...” diyen baba! Olabilir ki on beş yaşındaki kızın, sana hiçbir zaman: “Kaç zamandır bu sözü bekliyordum, yahu baba, kaç zamandır!” demeyecek, belki de bu duygularını yaşadığı sürece içinde gizleyecektir. Tabii ki bunun sorumlusu sensin! Dolayısıyla o hep üzülecek ve sen de diyeceksin ki: “Hiç vaktim olmadı...” Sonuçta oğlunun veya kızının başına bir musibet geldiği zaman, mecbur kalıp ona vermen gereken vakitten çok daha fazlasını ayıracaksın! Şimdi durumu asgari düzeyde idare etmen yeterli olmayacaktır; çünkü ona vermen gereken vakit daha çok; üstelik bir de sen utanılacak bir duruma düştün.

Babasız Olmak Mümkün mü?!

Ey babalar, bazen biz, çocuklarımızın bize olan ihtiyaçlarını hiç düşünmeyiz. Oysa çocuklarımız, bize olan ihtiyaçlarını, bizim hayal edemeyeceğimizden daha fazla idrak etmektedirler. Birisi bana son derece zarif bir hikaye anlattı: Babası ölmüş bir kız, annesiyle birlikte oturdukları evden başka bir eve taşındılar. Bu kız 18 veya 19 yaşlarında idi. Yanlarında baba, anne bir de küçük kız çocuğundan oluşan bir aile onların komşusuydu. Komşularının küçük kızı bir gün yanı başlarındaki 18 yaşındaki ablanın yanına

gitti. Durmadan ona sorular soruyordu: “Baban nerede?” Abla: “Benim babam yoktur,” dedi... Küçük kız: “Peki ne zaman gelecek?” Abla: “Sevgilim, o hiçbir zaman gelmeyecek.” cevabını verdi. Küçük kız: “Sen babasız yapabilecek misin?” Abla sustu, cevap vermedi. Küçük kız: “Ben, genellikle babamla çok mutluyum; acaba sen de babamla mutluluğuma ortak olmak ister misin?” dedi. Demek ki, bu derece küçük bir kız çocuğu için bir kimsenin babasız olarak yaşaması hayal bile edilemez!

Şimdi de ben sana soruyorum: Ey baba! Babasız hayat mümkün müdür?!

İkincisi. Bilesin ki sen, çocuklarına vakit ayırmakla, kendini dünya hayatındaki en tatlı şeyden, dünya nimetlerinin en lezzetlisinden mahrum ediyorsun. Dinle de düşün! Bir gün Nebi (sav.) otururken Hasan ile Hüseyin yanına geldiler; kimi, kah omzuna çıkıyor, kah karnına sarılıyor; kimi de kah üzerine bir şey atıyor, kah boynuna sarılıyordu... Bir sahabe bu durumu garipsedi ve şöyle dedi: Ya Resulallah! Sen bütün bunlara rağmen bu ikisini de seviyor musun? Resulullah (s.a.v.) “Buna ben nasıl hayır diyebilirim? Bunlar dünya hayatında benim iki reyhanımdırlar; onlar benim dünyadaki rızkımdırlar,”³⁷ cevabını verdi.

Adem ve Gül

Şimdi de size kitapların birisinde okuduğum bir hikayeyi anlatacağım. Adamın birinin engelli bir çocuğu doğdu. Ona Adem ismini koydu. Bu adamın ondan başka üç çocuğu daha vardı. Bu çocuk ise onların en küçükleriydi. Bu çocuğun ağzının kasları ve zihni güçlkle çalışıyor ama cesedi oldukça hareketli idi. Baba diyor ki, ben

---

³⁷ Kenzul ummal, XIII/671 (37714)

onu ve yaşamasını istemiyor ölmesini temenni ediyordum. Çünkü diğer üç çocuk bana yeter, diyordum. Acaba ne zaman ölecek diye de hep ölmesini bekliyordum. Sürekli olarak ondan uzak durup diğer kardeşlerine bağlanıyordum. Baba yemin ediyor ve diyor ki: Onu tedavi ettirmeye başladık... Bir defasında dört çocuğu alıp tatlıcı dükkanına götürdüm. Üç büyük çocuk da istedikleri tatlılardan satın aldılar, fakat o küçük çocuk bir gül satın almayı tercih etti. Çünkü o, bize göre, tatlıdan anlamazdı; ne de olsa geri zekalı idi... Dedim ki, sevgili oğlum, bu yenmez, hadi sen de git tatlı al! Döndü ve mahallinde mevcut güllerden bir gül alıp getirdi. Bu sefer ben elinden aldım ve yerine koydum. Fakat yeniden gitti o gülü alıp getirdi. Emri tekrarladım... Sonunda hesabı ödedim ve evimize döndük. Ben yatak odama girdim. Çocukların üçü uyudular. Bir de ne göreyim elindeki gül ile odama girdi ve onu saksıya koydu - konuşması olmadığı için bana 'buyur babacığım' diyemedi- sonra da gülü bana verdi. Baba aynen şöyle söylüyor: Ben kendimin bir baba olduğumu, ancak o gün hissettim ve bildim ki, bu çocuk sebebi olduğu tüm sıkıntıları için benden özür diliyordu. Bana aynen şunları söylüyordu: Bütün aczime rağmen ben seni seviyorum... Sonra yürüdü ve beni terk edip çıktı odamdan. O an benim için yeni bir milad oldu. Ben, adamlığın, bir takım işleri yerine getirmek, birileriyle rekabet etmek, yarışmak olduğuna inandığım alemde çıkıp sevgi ve mutluluk ile kaim olduğuna inandığım yeni bir aleme döndüm. Diyor ki, ben şu anda Adem'den bir şeyler öğrenmeye çalışıyorum. Ben dört yıldan beri Adem ile birlikte olmuşum, ama dört yıldan beri onun sevgisinden yararlanmaktan kendimi mahrum etmişim. Ben oldukça ağır öğrenen birisi olmama rağmen ondan öğrenmeye devam ediyorum. Fakat Adem'in

sevgi ve şefkat dünyasını anlamamda bana yardım edeceğine ben içtenlikle inanıyorum...

Üçüncüsü, Allah Teala'nın huzurunda mesuliyet hissi. Nebi (s.a.v.) diyor ki: "Hepiniz çobansınız ve hepimiz de göttüklerinizden sorumlusunuz."³⁸ Sözgelimi kişi evinin çobanıdır ve göttüklerinden mesuldür... Kadın kocasının evinde çobandır göttüğünden sorumludur... Sıkıntı çekecek ve yorulacaksın, ancak bu yöneticiliğin talepleri bir takım gereksinimleri vardır. "Ray /çoban" kelimesi gözetmek, himaye etmek, korumak anlamından gelmektedir. Ey baba! Sana göre çobanlığın anlamı nedir? Aile fertlerine, sadece mal getirmek midir? O halde çobanın koyunlarını nasıl koruduğuna bak... "Riayet" kelimesi "er-raiy" den gelmektedir. Allah Tebareke ve Teala buyuruyor ki: *"Ey iman edenler! Kendinizi ve aile fertlerinizi, yakıtları insanlar ve taşlar olan Cehennemden koruyun..."* (Tahrim, 66/6) Eğer sende sorumluluk şuuru varsa, bilirsin ki, raiyyeti, sadece eve mal getirmek şeklindeki anlayışına Allah Teala kızacaktır. O halde o anlayışı terk et ve sevaba bak; çocuklarınla ilgilenmeden dolayı kazanacağın sevabın eve getirdiğin mal sebebiyle kazanacağın sevabın kaç büyükölüktedir, hiç düşündün mü? Senin Allah katındaki sevabın çocuğunu büyütmendir. Şimdi bir de şu muhteşem hadise bak!

Cabir İbn Semüre'den nakledilmiştir. Diyor ki: "Bir adamın çocuğuna bir edep öğretmesi, elbette bir ölçek sadaka vermesinden daha hayırlıdır."³⁹ Çünkü sen sadaka verdiğin zaman, ancak bir kişiye verirsin, ama çocuğunu edepli bir biçimde eğitip yetiştirip topluma verirsen toplu-

---

³⁸ Buhari, Cuma, 10

³⁹ Tirmizi, Birr, 33

mun tamamına sadaka vermiş olursun. O zaman kazana-
cağın sevap daha büyük olur. Başka bir hadis daha var.
Muhtemel ki, ben bunu daha önce hiç işitmemiştim. Nebi
(sav.) diyor ki, “Baba çocuğuna baktığı zaman o çocuk ba-
banın gönlüne sürur verirse, bu durum bir insanı hürriye-
tine kavuşturmak gibi olur.”⁴⁰ Yani çocuğunun ahlakı, iş-
leri ve ibadetleri babayı memnun ederse, o bir köle azat et-
miş gibi olur. Asr-ı saadette bir köleyi satın alıp azat etmek
4.000 dirheme mal oluyordu... Çünkü çocuğun senin dikip
yetiştirdiğin bir fidan gibidir. Nebi (sav.) demiyor mu: “Bir
Müslüman bir meyve ağacı diker, yetiştirir ve onun mey-
vesinden kuşlar, hayvanlar ve insanlar yerse, onların her
birinin yediği onun için bir sadaka ve Allah katında ecir
olur.”⁴¹ Dikkat et, sen toplum için faydalı bir erkek, bir de
kız yetiştiriyorsun, hem de tamamen sevgi, merhamet ve
kadınlıkla dolu bir kız... Sen, bir fidan değil, haram yeme-
yen, eli temiz bir kişi yetiştirdin... Eğer sen çocuğunu ter-
biyeli yetiştirirsen cennete girecek anahtarlardan bir anahtarı
garantilemiş olursun. “Dedik ki, ya Resulallah! Eğer bir
baba, öyle bir çocuğuna günde yüz defa bakarsa!” Rasullu-
lah, “Allahü ekber!” dedi.⁴² Çünkü çocuğunun seni sevin-
diren güzel işleri devam ettikçe senin sevabın da devam
edecektir. Nebi (sav.) buyurdu ki: “Kim temiz ve hoş bir
kazancından bir ölçek hurma sadaka verirse, -malumdur,
Allah, ancak temiz ve hoş olanı kabul eder- sizden her bi-
rinizin arkadaşına talebi arttıkça parasını da artırdığı gibi
Allah da o sadakanın sahibine sevabını artırır.”⁴³ -Aynen ta-

---

⁴⁰ Mecmauz zevaid, VIII/156 (13487)

⁴¹ Buhari, Müzaraa, 1

⁴² Mecmauz zevaid, VIII/156 (13487) Metinde ‘yüz defa’ yerine ‘360 defa’
ibaresi geçmektedir.

⁴³ Buhari, Zekat, 8

yın büyüyüp de zamanla at olması gibi- o kişi, Allah'a kavuştuğu gün verdiği her bir lokmanın bir dağa dönüştüğünü görür. Dikkat et! Burada bahsedilen, sadaka olarak verilen bir lokmadır. Sen çocuğunu yetiştirip topluma takdim ediyorsun! Bu durumda kıyamet günü Allah'a kavuştuğunda ne alacaksın, hiç düşündün mü?

Hız. Yusuf şöyle diyor: "...babacığım, ben on bir yıldız, Güneş ve Ay'ı gördüm..." (Yusuf, 12/4) Rüyasında gördüğü yıldızlar kardeşleridir; kıssanın sonunda da anlaşılıyor ki, Güneş ve Ay da babası ile annesidir. Bu Allah'ın muradıdır; Güneş ile Ay, yani baba ile anne birlikte olmalıdır... Tek başına Ay /anne yeterli değildir. Zaten onun tek başına yaşaması da mümkün olmaz... Güneşin de tek başına yaşaması imkânsızdır. Biz burada babanın mı annenin mi, hangisinin daha üstün olduğunu; erkeklerin mi yoksa kadınların mı üstünlüğünü tartışacak değiliz. Haddi zatında böyle bir bilgiye de gerek yoktur ve böyle bir tartışma abesle iştigaldir... Önemli olan şudur: Bilesiniz ki, sizin çocuklarınızın hem Güneşe ihtiyaçları var hem de Aya. Ey babalar ve anneler, sizler çocuklarınız için birer güneş ve aysınız...

Nebi (sav.) buyurmuştur ki: "Kimin üç kızı olur da onları terbiye eder, merhametle muamele eder ve yükümlülüklerini taşırırsa, elbette ona cennet vacip olur." Dedik ki, ya Resulallah "İki kızı olursa?" Buyurdu ki, "İki kızı da olsa..." Allah'a yemin olsun ki, sorsaydık ki, "Bir kızı olursa?" O, "Bir kızı olsa da..." diyecekti. Ama biz utandık, artık sormadık."⁴⁴ Yine Rasulullah (sav.) buyurdu ki, "Kimin bir kızı olur da ona güzel davranır, Allah'ın kendisine bol bol verdiği nimetlerden ona da kısmadan bolca verirse,

---

⁴⁴ Tirmizi, Birr, 13

onun için cehennemi örten ve cennete girdiren bir hayrı ve iyiliği / meymenet ve meysere olur.⁴⁵ Peki, sen bundan daha fazla Allah'tan ne istersin?!

(Kız çocuklarını mirastan mahrum eden babaların kulakları çınlasın! Çev.)

Hiç Yaşlanmayan Hizmetçiler

Size bir rüyayı anlatmak istiyorum. Bunu Tabiin'den Ebu Halid el-Ahval adındaki birisi anlatmıştır. Ebu Halid, İbn Mesud'un elinde büyümüş; dünyaya meyli olmayan ve ibadete de düşkün bir kimsedir. Şöyle anlatıyor: Evli idi. Şu iki sebepten ötürü çocuk edinmek istemiyordu. Birincisi ibadete ayıracağı vakti bol olsun, ikincisi ise hem kendisi hem de hanımı çocukların sorumluluğu altına girmesinler... Diyor ki, bir gece uyurken bir rüya gördüm. Ben kıyamet günündeyim. Oldukça izdihamlı bir gündür! Güneş başlara öyle yaklaşmış ki, neredeyse insanların kafalarına bir mil yükseklikteydi... Herkeste susuzluk had safhaya ulaşmıştı. Ben neredeyse susuzluktan boynumun kopacağını hissediyordum. Tüm insanlar ter içerisinde... Kimi topuklarına kadar terin içerisinde, kimi dizlerine kadar, kimi göbeğine kadar, kimi de dudaklarına kadar... Kimi tamamen tere gark olmuş, kimi ise terin içerisinde yüzüyordu... Herkeste çok şiddetli bir susuzluk var ve bu hal sürekli olarak da artmaktadır... Bir de ne göreyim, yüzü inci gibi parlayan bembeyaz çocuklar! Ellerinde nurdan mendiller, içerisi soğuk ve güzel bir su ile dolu gümüşten ibrikler, altından küpler ile o kalabalığın arasından geçiyor ve insanların yüzlerine bakıyorlar; herhangi bir babaya ve anneye rastladıkları zaman, yanlarında duruyor, o mendillerle terlerini siliyor, sonra da onlara kana kana su

⁴⁵ Mecmauz zevaid, VIII/158, (13498); İraki, Muğni, I/493

içiriyorlardı. Onlardan biri bana yaklaşıncı, ona dedim ki: “Bana da su ver yavrum, benim de susuzluktan içim yanıyor.” Elinde su testisi olan çocuk bana, “sen kimsin?” dedi. Ben “İbn Mesud’un öğrencisi Ebu Halid el-Ehval’ım”, dedim. Dedi ki, “Allah’dan sevabını bekleyerek ölümüne sabrettiğin hiç çocuğun oldu mu?” “Hayır...” dedim. “Seni yoran, sözünü tutmayan ve büyüyünceye kadar her türlü zahmetine ve yorulmaya sabrettiğin çocuğun oldu mu?” Ben “Hayır...” dedim. “Peki, sana hayır dua edecek salih bir evlat yetiştirdin mi?” dedi, yine “Hayır...” cevabını verdim. “Ben sana su vermem”, dedi... “Biz burada, dünya hayatında çocukları olup da onlar için yorulan babalara su verip onlar için yoruluyoruz”... Ebu Halid diyor ki, ona dedim ki, “öyleyse benim için bir şey yap, çaresizim!” Çocuk ona şu cevabı verdi: “Sen Nebi (sav.)’in şu hadisini işitmedin mi: Günahlardan öyleleri vardır ki, onlara ancak ailevi kederler ve aile için çalışmak kefarettir olur. Bunlar çocukları yüzünden yorulmuş ailelerdir...”⁴⁶ Uykudan uyanır uyanmaz hanımuma, bizim de çocuklarımızın olmasını istiyorum, dedim. Zira *“Cennet ehlinin etrafında, genç oğlan çocukları, ellerinde, ma’iyn’den soğuk ve lezzetli su ile doldurulmuş testiler, ibrikler ve kaselerle hizmet amacıyla dönüp durmaktadır.”* (Vakı’a, 56/17-18)

Tabii ki biz burada, çocuklarına karşı sevgi ve merhamet dolu babalardan bahsediyoruz. Nebi (sav.) Aişe’ye küçük devesi için: “Ya Aişe, ona nazik ve şefkatle davran!”

---

⁴⁶ Mecmauz zevaid, IV/63 (6239); Hatib Bağdadi, Telhisul müteşabih, I/124. Hadis münkerdir.

buyurdu.⁴⁷ Bu, Rasulullah'ın deve için söylediği bir sözdür; peki çocuklarımız için söyleyecek olsaydı, acaba ne buyururdu?

Bir gün Hanzala (r.a.), ya Resulallah! Ben dindar ve abid bir kul olmak istiyorum. Fakat eve gittiğim zaman çocuklarımla oynayıp şakalaşıyorum, bu da benim istediğim gibi bir kul olmama mani oluyor, dedi. Nebi (sav.) ona: Ya Hanzala, bir saat, bir saat...⁴⁸ Yani bir saat çocuklarına vakit ayırırsan bir saat de ibadete vakit ayır, buyurdu.

Seri Mektuplar

Birinci Mektup: Elektronik posta yoluyla, kocası ölmüş kendisi de bir şirkette çalışan bir bayandan bana bir mektup geldi... Bana en çok anlattığı şey, oğlunu büyüt-tüğü ve çok yorulduğu hakkındadır. Oğlunun hayatında bir erkek bulunsun diye dedesinden yardım istemeye mecbur kaldığını söyledi. Aslında mektup çok uzundu. Fakat beni şiddetle sarsacak derecede etkili şu satır ile son buluyordu: Senden tüm babalara şunu söylemeni rica ediyorum: “Sen hayatta olduğun halde çocuğunun kendini yetim olarak hissetmesine sakın imkân verme!” Sonuna da şu imzayı atmıştı: “Yetim bir çocuğun annesi.”

İkinci Mektup: Gençlere yöneliktir. Babanın Büyük ve Arkadaş Baba olmasına yardım et! Babası yirmi yaşında iken kendisini terk edip ayrılmış olan bir genç beni gerçek-ten şaşırttı. İşinde başarılı olup şöhret kazanınca, ikinci defa hayatında bu olay tekrarlandı; yirmi yaşlarında iken annesini terk etmekle beraber genç bana çok güzel bir söz söyledi: Ben, bir an olsun, babam beni yirmi yıl ihmal etti

---

⁴⁷ Ebu Davud, Edeb, 11

⁴⁸ Müslim, Tevbe, 12

diye düşünmedim. Aksine onu kucaklamak istedim. Ona, “Sen neredeydin, ey baba?” demeye bile gönlüm razı olmadı. Çünkü eğer ben ona böyle bir söz söylersem, onu yaralayacağımı biliyordum... Ey genç! Sakın ha, sen de böyle bir sözü ağzına alıp da babanla ayrılığa düşme! Aksine onu kucakla, babanı sev ve aradaki engelleri kır, at! Onun gelmesini bekleme, sen git ve babanın elini öp; hem de koşarak... Çünkü o seninle birlikte olmayı çok arzu ediyor, ama bunun nasıl olacağını bilmiyor. Hadi git ve erkekliğini göster! Yukarıda zikrettiğimiz gibi, bunun sevabı varsa şayet, senin babana gidip ona: Babacığım, gel şu anda beni başına bas ve tavsiyelerde bulun, dediğin zaman senin sevabın ne kadar büyük olacaktır, hiç düşündün mü?

Son Mektup da oğlu ölmüş olan bir babaya yazılmıştır. Bu mektup yalnız babalara değil elbet, hem babaya hem de anneyedir. Ben size Nebi (s.a.v.)’in şu hadisini hediye etmek istiyorum. Bu hadis Sahih-i Müslim’dedir. Bu mektupta, oğlunu yanından hiç ayırmayan bir sahabi var. Oğlu yanında olmadan Rasulullah (s.a.v.)’in yanına asla oturmayan bir sahabi... Bu çocuk babasıyla mescitte olduğu zaman bazen babasının üzerine sığıyor, bazen sırtından kucağına atlıyor... Nebi bütün bunları görüp tebesüm ediyor ve hiçbir zaman şu çocuğu buradan çıkartın demiyordu. Fakat şimdi olsa o çocuk mutlaka mescitten atılırdı... Oysa bizim, çocuklarımızın mescitlerde yanlarımızda olup oraya alışmasını istememiz gerekir. Neyse... Bu çocuk bazen gürültü ediyor, kargaşaya sebep oluyordu, ama daima babasının gözetimi altında bulunuyordu. Baba ve oğlu bir hafta süreyle aniden görünmez oldular! Rasulullah (s.a.v.) sordu: “Falan nerede?” Ya Rasulullah, onun oğlu öldü... dediler. Rasulullah (s.a.v.): Hadi kalkın, benimle adama gidelim; siz neden bunu şimdiye kadar bana

haber vermediniz?" Allah'ın Resulü kalktı ve o adamın evine gitti "Ey filan, dedi, sen yaşadığın sürece çocuğunun seninle birlikte olmasını mı yoksa kıyamet gününde ona kavuşmak ve cennetin kapılarından her birinin önünde durduğunda oğlunun seğirtip sana kapıyı açmasını mı seyerek istersin?" Adam, "Ya Rasulullah, oğlumun koşup bana cennetin kapısına açmasına elbette daha çok sevinirim, dedi. Allah'ın Resulü, "Öyleyse ben bunu sana tekefül ediyorum..." dedi. Öyleyse oğlun için dua et veya: "Allah'ım oğlumun bağışla, ona merhamet et!" demeyi dilinde tespih et. Bil ki, her tespih ile oğlunun kabri daha fazla aydınlanacak, cennette bir mekan dōşenecek ve onun için bir köşk inşa edilecektir.⁴⁹

Bir defasında ben, çocuğu ölen bir kadına şöyle demiştim: Gözünden ırmaklar gibi yaş dōkeceęine, şu anda oğlunun sana olan ihtiyacını düşün; zira oğlun, hayatta iken sana olan ihtiyacından daha fazla muhtaçtır. Onun cennetteki geleceğini inşa etmek senin elindedir; eğer istersen onun kabrini de cennetten bir parça /bahçe yapabilirsin!

Ey Baba! İşini başkasına havale etmeyi bırak ve çocuğunun annesine şöyle de: Ben kendimi seninle birlikte çalışmaya adıyorum. Çocuklarımızı birlikte eğitmeliyiz. Ben mutlaka görevimi yapacağım...

İşte arzu edilen şeyler, ancak böyle gerçekleşir!

---

⁴⁹ Taberani, Kebir, XIX/26

ÖRNEK BABA

Bu kısımda babanın rolünden ve ondan beklenen şeyden bahsedeceğiz. Babadan beklenen üç şey vardır: “Örnek Baba”, “Çocuklarını Arayan Baba” ve “Arkadaş Baba” olmasıdır. Hiç şüphesiz babaların pek çok rolü vardır; fakat bu üç rol esastır ve son derece önemlidir. Zira bu roller, babanın bundan başka yerine getireceği herhangi bir role esas teşkil edecektir. Bunlar: Örnek baba rolü, çocuklarını arayan baba rolü ve arkadaş baba rolüdür. Sen çocuklarına karşı katılığın ve kuvvetinle kuracağın hakimiyetten daha fazlasını sevginle kurabilirsin. Çocuklarına şiddet ve güçle sahip olmaktan daha fazla sevginle kalplerini elde edebilirsin. Babanın bu rolleri tam olarak yerine getirebilmesi için üç şey gerekmektedir. Bunlar, vakit ayırmak, gönlünü kazanmak için gayret etmek ve asıl olmaktır.

Birincisi Vakittir

Ben çocuklar için vakti nereden bulabilirim, diyemezsin! Zira sen, oğlunun veya kızının başına bir musibet veya halli müşkil bir durum geldiğinde, hiç tereddüt etmeden tüm işlerini bırakıp onu kurtarmak için son derece yorgun ve üzgün olarak ona gidersin, değil mi? Demek ki, mecbur kalınca vakit bulunabiliyormuş! O halde şimdi sen öylesi bir musibeti beklemeden- hem de muntazam bir şekilde ve

sükunet içerisinde onunla birlikte güzel bir vakit geçirebilirsin. Bil ki, ihtiyaç anında olan vakit, başka zaman da vardır...

İkincisi Gayret

Annenin rolünün aksine, senin daha fazla çaba ve gayret göstermen gerekmektedir. Çünkü çocuğu annesinin rahminde tam dokuz ay kaldı. O yüzden çocuğunun ona bağlılığı büyüktür... Diğer bir sebep de anne, Allah'tan başkasının bilemeyeceği bir sır ve bir biçimde varlığının bir cüzüdür. Bundan dolayı çocuğun annesine bağlılığı çok büyüktür. Fakat baba, böyle bir alakayı kurabilmesi ve birlikte oyun oynamak, onu öpmek vb. ilişkiler kurmak istediği zaman ondan olumlu cevap alabilmesi için özel bir gayret göstermek zorundadır.

Üçüncüsü Asıl Olmak

Bu en önemli unsurdur. Çünkü ailede asıl olmaya muhtaç olan sensin. Bizler çoğu zaman çocuklarımızı göremiyoruz. Onlara dönüp geliyoruz. Bizim çocuklarımızla birlikte merkeziyeti sağlayacak şeye olan ihtiyacımız, çocukları ile birlikte yaşayan, onlarla geceyi geçiren fakat herhangi bir rol üstlenmeyen babaların ihtiyacından daha fazladır. Yani, başka bir alemde olan babalar... Hiç şüphesiz babanın düşüncede asıl, çocuklarına örneklikte asıl, hayatta nasıl bir yol izleyecekleri konusunda asıl; hatta uykudan önce ona anlatacağı hikayede asıl olması gerekmektedir. Çoğu zaman ben seyahate çıkmaktayım. Fakat seyahatten döndüğümde, her gün nasıl karşılayacağımı izah eden bir program hazırlamış oluyorum. Bana düşen onun zihnine hayatı boyunca asla unutmayacağı bir iz bırakmaktır. Acaba ben, - hiç düşündük mü - oğlumun zihninde

nasıl izler bırakıyorum? Şimdi bizim vakte, çaba göstermeye ve merkez olmaya ihtiyacımızın olduğu kanaatine vardık mı?

Örnek Baba: Sen çocuklarını terbiye etmek istiyor musun? Sen çocuklarına en güzel ve etkili bir eğitim yöntemiyle önemli nitelikler kazandırmak istiyor musun? Çocukların üzerinde sıra dışı bir etki yapmak istiyor musun?

Hep sakin ol, fakat örnek vasfınla... Bırak çocuklarını, evin içinde ve dışında senin hareketlerini görsünler... Çünkü onlar, ileride senin sözlerini değil, daha çok davranışlarını hatırlayacaklardır. Zira onlar her şeyi gözetlemekte ve senin davranışlarını zihinlerine adeta kopyalamaktadırlar. Senin yaptığının aynısını yapıyorlar. Senin hareketlerin ve davranışların, vereceğin bin dini dersten daha etkili ve bin nasihatten daha kuvvetlidir. Çünkü biz onlara her ne zaman nasihat edip öğüt versek evin atmosferi derhal değişip harap olmaktadır; o sebeple bunun faydası yoktur. Her ne zaman çevremizde terör bunalımı yaşansa bizim evimiz, her zaman olduğu gibi sakin, soğukkanlı ve sağlam yapısını korumaktadır, zira orada emel vardır.

Çünkü çocukların senin her hareket ve sükûn halini gözetlemektedirler. Her şey taklit edilmektedir. Eğer sen hanımını hafife alır, değer vermezsen; ona karşı sesini yükseltir veya döversen, hiç şüphen olmasın ki, senin oğlun da büyüdüğü zaman kadına saygı göstermeyecektir. Sen sigara içiyorsan, bil ki senin oğlun da aynı şekilde sigara içecek; belki daha sonra da uyuşturucu... Eğer sen çabuk kızan bir kişiyisen, senin oğlun da çocuk yaşına bakmaksızın senin yaptıklarını aynen yapacaktır. Zira o, her şeyi taklit etmektedir. Çünkü sen ona nispetle en ideal örneksin. O

halde... Ey baba, kendine dikkat et! Sen çocuklarına gerçekten güzel bir örnek misin? Çocuklarına vermek istediğin değerler ne ola? Mesela onun iffetli bir insan olmasını istiyor musun?

Eğer sen Allah'a itaatkar bir kul isen, hanımına Allah'ın razı olacağı şekilde davran. Çünkü Allah: "*Hanımlarınızla hüsn-i muaşeret edin, oldukça güzel geçinin!*" (Nisa, 4/19) buyuruyor. Sen hanımını çok seven merhametle muamele eden bir koca ol ki, oğlun da aynı şekilde seven bir insan olsun. Sen salih bir aile reisi olmadığın sürece oğlunun da salih bir insan olmasını bekleme! Sen salih bir insan ol ki, oğlun da sana baksın salih bir insan olsun...

Sen çocuklarına sevgiyi öğretmek istiyor musun, oğlunun da göreceği şekilde yetimler yurdunu ziyaret et. Sen onların sabah namazına kalkmalarını istiyorsan, sen ve anesi birlikte sabah namazına kalktığınızı ve beraber namaz kıldığınızı onların görmelerini sağla. Sen onlara ibadeti sevdirmek istiyorsan, evde cemaat halinde namaz kıldığınızı onlara göster. Sen onlara duayı sevdirmek istiyor musun? Senin ve annelerinin Allah'a dua ettiğinizi onlar görsünler...

Ben örnek baba düşüncesine tekrar dönmek istiyorum. Şu anda senin önünde hazır bir kumaş parçası bulunmaktadır. O parça Nebi (s.a.v.) tarafından şöyle isimlendirilmiştir: "Her doğan fıtrat üzere doğar..."⁵⁰ Siz, kıyamet gününde nasıl sorgulanacağımızı düşünüyor olmalısınız. Siz her halde örnek baba olmanın kıymetinin ne olduğunu da tasavvur ediyorsunuzdur. Bu kumaş senin oğlundur.

---

⁵⁰ Buhari, Kader, 3

Ona istediğin şekli verebilirsin. Biz, on yıl sonra onu seninle bir araya getireceğiz... Onun yüzünden senin de cennete girmeni arzu ediyoruz. Yani, oğlunu istediğin şekilde terbiye et. Nasıl olmasını istiyorsan ona benzet. Şu anda sen çocukların için ideal bir kişisin. Sen oğlun ve kızına nispetle onların gözü önünde bir kişilik kaynağısın. Onların tüm değerleri alacakları tek kişi sensin. Şöyle ki, sen eğer sigara içersen, onların şuuraltında erkeklik sigara içmeklemdir; çünkü benim babam sigara içiyor, düşüncesi yerleşecektir... İşte kumaş; arzu ettiğin şekilde onu işle! Fakat şunu da bil ki, kıyamet gününde sorgu çok şiddetli geçecektir! Kıyamette bunun sevabı da büyüktür. Elbette sonuç, senin elindeki kumaşı işlemene göre şekillenecektir...

Örnek Nebi: Huzeyfe b. el-Yeman, Bedir savaşından önce Mekke'den Medine'ye hicret etti. Sonra da Nebi (s.a.v.)'in yanına geldi ve dedi ki: "Ey Allah'ın Resülü! Kureyş beni yakaladı ve kendileriyle asla savaşmayacağıma yemin edinceye kadar bırakmadılar... Günler sonra Bedir savaşı geldi çattı. Nebi (s.a.v.) etrafına bir baktı ve Huzeyfe b. el-Yeman'ı kendileriyle birlikte ordunun içerisinde gördü. Nebi (s.a.v.) onu yanına çağırdı ve: "Sen onlarla savaşmayacağına dair Kureyş'e söz vermemiş miydin? Hadi dön ve bize katılma! Git vaadini yerine getir!" dedi.⁵¹ Bu savaşta Müslümanlar yaklaşık 300, düşman ise 1000 kişi idi. O sebeple birlikte savaşacak bir şahsa dahi büyük ihtiyaçları vardı. Böyle bir durumda onlardan bir adamın eksilmesi kendileri için büyük bir kayıp sayılacaktı... Fakat böyle bir ortamda, Rasulullah'ın (s.a.v.) içlerinden birisine: "Hadi git, vaadini yerine getir!" demesi, ordunun diğer

---

⁵¹ Müslim, Cihad, 98

fertleri için vaadini tam olarak yerine getirme hususunda, pek çok derse bedel bir ders olmuştur...

Salat ve Selam üzerine olsun, onun ahlakı Kur'an idi. Bu yüzden onun için, yeryüzünde yürüyen Kur'an diyorlardı. Evet, biz hiçbir zaman onun gibi mükemmel olamayız; çünkü biz çok hata işliyoruz... Fakat hatalarımızdan sakınmamız elbette mümkündür...

Bir kız çocuğunun anlattığına göre, babası, kendilerine sürekli olarak iş icabı seyahate çıkması gerektiğini söylemiş. Bu yüzden sık sık şehir dışındaki işleri için seyahate çıkarmış. Fakat bir zaman sonra bu adamın bir kadına tutkun olduğu ve o sebeple seyahate çıktığı anlaşılmış. Bu yüzden aile arasında büyük sıkıntılar yaşanmış. O sıralarda kız dokuz yaşlarında imiş. O, bu konuyu kendince kapatmış ve üzerini örtmüştü. Günler dönüp dolaştı ve bu kız evlendi. Kocasını ahlaklı bir insan idi. Hayatı problemsiz olarak geçiyor ve oldukça mutlu idiler. Fakat bir gün, iş yerinde kocasından iş için şehir dışına seyahate çıkmasını istemişler. İşte o zaman kadının babası ile ilgili o eski hatırası aniden ortaya çıkıp zihninde canlanmış. Zira o yaşananlar aradan yıllar geçmesine rağmen onun şuurlarında gömülü olarak bulunmaktaydı... Adamın, karısını da birlikte o seyahate götürmesi mümkün olmamış... Derken iş büyümüş ve boşanma talebine kadar tırmandırılmıştı...

Senin oğlun ve kızın ergenlik çağlarının başlangıç döneminde mensubiyetlerini bilmek isterler. Psikologlar da diyor ki, erkek çocukları ergenlik çağlarının başlangıç dönemlerinde bir cemaate mensup olmayı, yani grup / ekip içerisinde bulunmayı arzu ederler. Bu demektir ki, onun asıl istediği sensin. Fakat o seni aradığı yerde bulamamak-

tadır. Yukarıda zikrettiğimiz gibi, kumaş, her gelenin üzerine bir nakış kondurduğu tuval gibidir; herkes onun üzerine mutlaka bir şeyler işleyecektir. O zaman senin biçimlendirmen gereken kumaş, başka eller sebebiyle hoyrat bir hal alacaktır! Tasavvur et; birisi gelip üzerine siyah renkte bir nakış koyacak, bir başkası değişik bir renk... hepsi de kendince eğlenecek; çünkü sen orada bulunmamaktasın; senin oğlunu yaban eller şekillendirmektedir... Oysa o seni ideal bir örnek olarak tanımıştı... Sen yanlış yaparsan, hatadan nasıl sakınacak ve onu nasıl tamir edeceksin?

Abdullah İbn Amir diyor ki, Rasulullah (s.a.v.) bir evde bizimle birlikte idi. Biz Nebi (s.a.v.) ile otururken, - ben o zaman küçük bir çocuktum- annem bana seslendi: "Hey... gel sana ne vereceğim" dedi. Rasulullah sahabeyi bıraktı benim anneme yöneldi ve: "Yanında ne var, ona ne vereceksin?" diye sordu. Ya Resulallah, yanımda hurma var, onu vereceğim," cevabını verdi. Allah'ın Resülü (s.a.v.): "Eğer yanında ona verecek bir şeyin olmasaydı, mutlaka senin için 'çok yalancıdır' diye yazılırdı,"⁵² dedi. Bu sözün manası oldukça büyüktür! Çünkü sen, böyle yapmakla çocuğunun lügatına yalanın ilk manasını koymuş oluyorsun ve bir günde birçok defa ve tekrar tekrar yalan söylüyorsun... Bu durumda bir Suriyelinin dediği gibi: "İnsanların önünde yalan söylemeden önce yüze kadar say; çocuğunun önünde yalan söylemeden önce milyona kadar say, Allah'ın önünde yalan söylemeden önce ise milyara kadar say..." Sen gayr-ı meşru bir yoldan bir

---

⁵² Ebu Davud, Edeb, 88

malı yiyeceğin zaman “ne yapayım, aç idim” dersin. Halbuki çocuklarının gözünden düşmendense aç olman ondan yüz defa daha hafif kalır...

Kisra ve Kayser'in hazineleri fethedilip ele geçirildiği zaman, bu hazinelerden Müslümanlara tarif edilemeyecek derecede çok eşya geldi. Sahabe, Kisra ve Kayser'in hazinelerini açtıkları zaman tam olarak işlenmiş bir sanat şaheseri olan pek çok eşya gördüler. O esnada hazineyi Medine'ye taşıyorlardı. Hz. Ömer hazineleri ve onların arasında Kisra'nın tacını ve kusursuz bir biçimde işlenmiş tahrını görünce - ki o esnada mescitte idi - onlara şöyle bir baktı, gülümsedi ve dedi ki: “Bana bu koruma görevini görevip tevdi eden toplumdur...” sonra onun peşinde mescide Ali b. Ebi Talip geldi. Ona da dedi ki: “Sen bu görevi istemedin, onlar da seni tayin etmediler... Şayet iffetli olmayıp görevi isteseydin, bu toplum istediğin şeyi elbette sana verirdi.” Biz bu sözleri daima alıyor ve yöneticilere iletiyoruz. Şu anda bu sözü, bizim ailemize söylememiz mümkün müdür? Babalarımıza söylememiz mümkün müdür? Veya benim sana: “Sen iffetli davrandın, onlar da affettiler... Şayet ondan yararlanmak isteseydin, onlar da seni mutlaka yararlandırırlardı,” demem mümkün müdür? Eğer senin hain olduğunu bilseler, kesinlikle onlar da sana ihanet edeceklerdi. Senin hırsız olduğunu bilseler, onlar da çalacaklardı...

Çocuklarını Arayan Baba: Bizim Kur'an'ımızda güzel bir ilke vardır. O da “Araştırmaktır”. Aynen Allah Teala'nın şu ayetinde söylediği gibi: “Süleyman kuşları teker teker denetledi ve ‘ben niçin Hüdhdü'ü göremiyorum’ dedi...” (Neml, 27/20) Bu ayet Hz. Süleyman'dan söz etmektedir. O ayette Süleyman, mülkü içerisinde kendisinden sorumlu

olduğu zayıf bir kuşu; dikkat et, kuşu arıyor... Ama sen oğlunu arayıp sormuyorsun! Evet, muhakkak ki bu, annenin rolü içerisinde temel bir esastır, fakat oğlunun her durumunu araştırmaya onun gücü yetmez ki... Çünkü oğlunun ergenlik dönemlerinde öyle durumları vardır ki, onu ancak baba görebilir. Bu durum, sadece erkek çocukları için değil, aynı zamanda kız çocukları için de geçerlidir. Kız çocuğun evlendiği zaman veya oğlun uyuşturucuyu henüz alışma safhasında iken, babaları bu durumda onları nerede aramaktadır? Oğlunu ve kızını gözünden anlayacak olan; onların sağlık durumlarını araştırma durumunda olan baba... sonra da uyuşturucu kullanıp kullanmadığını bilecek olan baba nerededir? Çocuklarını ilmi çevrelerde araması gereken baba, imani çevrelerde araması icap eden baba, hani nerede?

İbn Abbas diyor ki: “Nebi (s.a.v.) benim halam, kendisinin de hanımı olan Meymune’nin evine gelmişti. Ben o geceyi orada geçirmekteydim. Halama: “Çocuk namaz kıldı mı?” dedi...⁵³ Çünkü Allah Teala’nın şu ayetlerinde söylediği gibi, *“Aynı şeyi İbrahim ve oğlu Yakub da oğullarına sormuşlardı: Yavrularım muhakkak ki Allah din için sizleri seçti, o halde Allah’a içtenlikle boyun eğen “müslimler” olarak ölü; aksi halde sakın ha sakın ölmeyin! Yoksa siz, Yakub’a ölüm gelip de oğullarına: Benden sonra siz kime kulluk edeceksiniz? dediği; onların da biz senin ve senin atalarının İlahı olan Allah’a kulluk edeceğiz, cevabını verdikleri zaman siz orada durmuş da onları mı seyrediyordunuz?”* (Bakara, 2/132-133)

Araştıran baba olmanın manası, senin, çocuklarının tüm hal ve hareketlerini ve sükunlarını gözetlemek üzere

---

⁵³ Ebu Davud, Tatavvu, 26

onların izlerini, bir hafiye gibi takip eden baba olman demek değildir. Senin, kızının bütün özel durumlarını bildiğini kızın bilmemeli! Hiç şüphesiz, onun tüm özel durumlarını senin biliyor olman onun için kafidir... Biz “araştıran baba” ile çocuklarına karşı zekasıyla ve incelikle, “edeb” ile davranan kimseyi kast ediyoruz. Hiç şüphesiz bir babanın kızı ile evlenmek isteyen kimseyi, o konuda gönlü yattışın diye araştırması elbette gerekir. Hatta gerekiyorsa bu evliliğin gerçekleşmesine engel olabilmelidir de...

ARKADAŞ BABA

Biz bu bölümde yeni bir kuralı ele alacağız. Bu kural, “Arkadaş Baba”... Bu, dünyada her şeyin en üstünü ve lezzetlerin de en tatlısıdır o. Bu kural beş yaşından başlar yirmi, yirmi beş, otuz, kırk ve kırk beş yaşına kadar devam edip gider. Ben bu güne kadar, babamın futbol müsabakalarını bir arkadaş gibi hep birlikte seyrettiğimizi sürekli olarak anlatmışımdır. Bu arkadaşlığımız, benimle babam arasında gerçekten sıcak bir ilişkinin oluşmasını sağlamıştı. Öyle ki, ben şu anda oğlumla birlikte olduğumda babamın geçmişte benimle birlikte yaptığı şeyleri hep tekrar edip durmaktayım.

Bir kızdan dinlemiştim. Diyor ki, okul servisini kaçırdığım zaman, babam beni bir buçuk saat gibi bir süre içerisinde okuluma yetiştiriyor ve yol boyunca birlikte sohbet ediyorduk. Babamla birlikte sohbet ettiğimiz o en tatlı anları tekrar yaşamak için bazen kasıtlı olarak servis aracını kaçırdığım bile oluyordu.

Burada örnek bir babadan söz edeceğim. Diyor ki, “Eğer oğlun büyürse, ona arkadaşlık et!” Yani “Çocuklarınıza arkadaş olun!” Sen ve oğlunun birlikte dışarı çıkmamız ve bazen de onlarla seyahate gitmeniz kadar tatlı ve daha değerli hiç bir şey olamaz. Aynı şekilde kızınla birlikte gezintiye çıkıp birlikte yemek yemeniz de öyledir...

Arkadaş Baba Nasıl Olunur?

1. Arkadaş Baba, eğer küçüklüğünde oğlunun önemli her isteğine eşlik ederse, oğlu da büyüdüğü zaman onun arkadaşı olur.

Örnek: Bir genç anlatıyor. On yaşına girdiğimde karate filmlerini seyretmeye başladım. Jackie Chan ile Bruce Lee'nin bu çeşit filmlerini çok seviyordum. Bir gün babamla birlikte dışarı çıkmıştık. Fakat o sinemayı hiç sevmeydi. Dedim ki, baba, ben senden bir şey isteyeceğim... Babam, bugün bende iste; ne istersen hayır demeyeceğim deyince, dedim ki, Bruce Lee'nin filmine gitmek istiyorum... Gidelim, dedi ve birlikte sinemaya gittik. Ben, gelmeden önce gelecek sahneleri ona anlatmaya başladım. Bana sordu: Sen bundan önce bu filmi seyretmiş miydin? Evet, teyzem ve halamla birlikte bu filmi seyretmiştim. Fakat bu filmi seninle de seyretmeyi istedim... Film bittikten sonra babamın boynuna sarıldım ve: Babacığım, sana çok teşekkür ederim, dedim... Bundan tam iki hafta sonra, babam bana geldi ve: Sinemaya gitmek istiyor musun, diye sordu. Bu teklifini beş veya altı defa tekrarladı... Ben o zaman on yaşlarındaydım... On sekiz yaşına girdiğim zaman sinemaya arkadaşlarımla birlikte gitmeye başlamıştım. O günlerde vizyonda çok başarılı bir film oynatılıyordu. Ben bunu arkadaşlarımla birlikte galiba iki kez izledim. Bir defasında ben eve döndüğümde, baktım babam annemle oturuyordu... Ben geçmişteki o tatlı günlerimizi hatırladım ve dedim ki, Baba, çarşıda çok güzel bir film var; epey zamandır niçin ikimiz birlikte sinemaya gitmiyoruz ki? Bir an tereddüt etti, sonra da birden bire gözlerinin içi parladı... Buna çok sevinmişti ve "uygundur", dedi... Ben ve babam

kalkıp filmi izlemeye gittik... Bu hal benim, on sekiz yaşında olsam bile, hala küçük bir çocuk olduğumu bana öğretmişti. Bu gün, benim yaşadığımı hatırladığım en tatlı günlerden birisi idi. Anladım ki, ben ve babam birlikte olduğumuz andaki sevincim, benim arkadaşlarımla birlikte olduğum zamanki sevincim gibidir, hatta ondan daha da fazla mutluluk vericidir... Birinde babam bana şöyle diyordu: Biz iki arkadaş mıyız? Ben cevap verdim: Hiç şüphesiz, biz iki arkadaştan da öteyiz. Çünkü sen benim hem babam hem de arkadaşısın...

2. Çocuklarının Tüm İhtiyaçlarının Farkında Olan ve Onlara Bunu Gözleriyle Hissettiren Arkadaş Baba

Burada Musa'nın Kayınbabasını örnek vereceğim. Kızı babasına geldi ve: "...baba onu ücretlendir.../...Babacığım! Onu ücretle (çoban) tut..." (Kasas, 28/26) dedi. Çünkü Musa onların koyunlarını, onca insana rağmen, suvarıp kendilerine teslim edince, onun cesaretini ve güvenilirliğini görmüştü. "...sonra Musa bir ağacın gölgesine çekilmişti..." (Kasas, 28/24) Kız, bu hadiseden sonra doğruca babasına gitti ve olanları babasına anlattı... "...Babacığım, bu adamı ücretlendir; çünkü senin ücretlendireceğin bu adam çok güçlü ve güvenilir bir kimsedir..." (Kasas, 28/26) dedi. Babası kızının bu sözlerinden, belki de heyecanla anlatışından, kızının Musa'yı ne kadar beğendiğini anladı -bu bir ayıp değildi- Baba kızını gönderdi ve Musa'yı evine davet etti. Kızı çekinerek geldi ve Musa'yı babasının evlerine davet ettiğini söyledi. Musa eve gelince baba: "Ben şu iki kızımdan birisiyle seni evlendirmek istiyorum..." dedi. (Kasas, 28/27)

Tabii ki, baba Musa hakkında kendisiyle konuşan kızını kast ediyordu... Ne kadar güzel... Ama biz, şu çağda

bile toplumumuzda böylesi anlayışlı babaları mumla aramaktayız... Kızının hayâ duygusu ve edep ile ima ettiği şeyi, hem de çok iyi anlayan babayı...

Elbette bu kayınbaba kızını, Musa ile sadece kızının hislerini anladığı için evlendirmede; onunla bir müddet oturup konuştuktan; doğruluk ve ahlakını bizzat tesbit ettikten sonra evlenmelerini teklif etti. Zira Musa ona "...*başından geçen hikayeyi olduğu gibi anlatmıştı...*" (Kasas, 28/25) Kızına mehir olarak şu teklifte bulundu: "...*sekiz yıl benim yanında ücretli olarak çalışırsın: eğer on yıla tamamlarsan bu da senin ikramın olur...*" (Kasas, 28/27)

Bu gün öyle mi? Nerede? (Nice babalar vardır, kızına: "Ben seni ona verdim, sen de gitmek zorundasın!" der; kimileri ise, kızını veya oğlunu karşısına alıp konuşmak yerine, annesi ile kesin kararını bildirir... Öyleleri de var ki, yukarıda anlatılanların" Çev.) tam aksine, evlenmeden önce damada veya tarafına bir takım ağır şartlar ileri sürülmektedir. Mesela çok defa, henüz evlilik ilişkileri tamamlanmadan, bu ilişkileri sarsacak mahiyette çeyiz listeleri yazdırılmaktadır. Oysa kızın, güvenilir bir insan ile evlenmişse, böylesi külfetlere ne hacet!

Biz Musa'yı evlendikten sonra, kayınpederine verdiği sözü tam olarak yerine getirdiğini görmekteyiz: "...*Musa belirlenen süreyi tamamladıktan sonra...*" (Kasas, 28/29) Yani kayınpederi ile birlikte geçirmesi gereken süreyi tamamladıktan sonra... sözü bunu göstermektedir. Çünkü Musa gerçekten güvenilir bir şahıs idi. Belli ki, annesi onu çok güzel terbiye etmişti.

3. Çocuklarını Hep Bir Arada Görmeyi Arayan Arkadaş Baba:

Örnek: Bir baba tanıyorum. Oğlu futbolu çok seviyordu. Baba, önemli bir maç için günler öncesinden randevu imkinkânlarını araştırdı, sonra da kendisi ve iki oğlu için rezervasyon yaptırdı ve hep birlikte - üç gün sürecek - yolculuğa çıktılar. Arkadaşlarıyla birlikte gitmeyi hiç düşünmedi bile... Sonunda bu seyahatin ömründe geçen en değerli üç gün olduğunu söyledi. O kişi evine dönerken bildi ki, çocukları kendi sorunlarını babalarıyla konuşabilmektedirler...

Örnek: Rasulullah (s.a.v.) elini uzatarak Abbasoğullarına şöyle diyordu: Abbasoğullarından kim Allah'ın Resulüne daha önce ulaşacak; Hadi yarışalım dedi. Nebi (s.a.v.) iki kolunu açtı ve çocuklar ona doğru koşmaya başladılar... Hadi kim önce varırsa o birinci olacak, diyordu... Sonra da onların hepsini teker teker kucakladı...⁵⁴

Örnek: Nebi (s.a.v.) ok atmak için çocukları topladı ve: "Ey İsmailoğulları, ok atınız; çünkü sizin babanız iyi bir ok atıcısıydı, dedi. Çocukları iki gruba ayırdı; bir grup ok atacak, diğeri oklara karşı kendilerini savunacaklardı... Nebi (s.a.v.) ikinci gruba katıldı ve ok atmaya devam edin, dedi. Onlar oklarını atmadılar... Nebi (s.a.v.) onlara size ne oluyor da oklarınızı atmıyorsunuz? Deyince, karşı gurup, ey Allah'ın Resulü, sen aralarında olduğun halde biz nasıl ok atabiliriz, cevabını verdiler. Hadi, atın; ben sizin hepinizle birlikteyim, dedi...⁵⁵

⁵⁴ Kaynaklarda bulunamamıştır.

⁵⁵ Buhari, Menakıb, 6

Örnek: Hz. Rafi' b. Hadic, henüz 13 veya 14 yaşlarında bir çocuk iken Nebi (s.a.v.) ile birlikte bir savaşa gidiyorlardı. Semüre b. Cendel geldi ve sen Rafi' b. Hadic'i yanına aldın, fakat beni savaşa götürmüyorsun, diye Rasulallah'a sitemde bulundu. Nebi (s.a.v.) "Senin maharetin nedir? dedi. Semüre b. Cendel, ya Resulallah, eğer benim Rafi' ile güreşmeme müsaade edersen, kesinlikle ben onu yıkarım, dedi. Nebi (s.a.v.): Hadi kalk ve güreş, dedi. Semüre diyor ki, derhal kalktım Rafi' ile güreştim ve onu yıktım. Rasulallah (s.a.v.) da benim savaşa iştirak etmeme izin verdi...⁵⁶

4. Ne Zaman Oğluna Mani Olacağını ve Ne Zaman da Onu Kendi Haline Terk Edeceğini İyi Bilen Arkadaş Baba

Arkadaş Baba, ne zaman oğlunu ele geçirdiği fırsatla baş başa bırakacağını ve ne zaman da hürriyet alanını genişleteceğini çok iyi bilir.

5. Arkadaş Baba, Oğlunun, Hatalarını Biliyor Olmasından Mahcubiyet Duymaz

O hatalardan bahseder, günahlardan bahsetmez. Şu örnek, Tebuk seferine iştirak etmeyip evinde oturan üç kişiden birisi olan Ka'b İbn Malik'in hikâyesidir. Nebi (s.a.v.) sahabeye onlarla elli gün boyunca hasım olmalarını emretmişti. Ardından da onların hikâyelerini anlatan ayetler indirildi... Fakat kendi hikâyesini ve hissettiklerinin tafsilatını Ka'b İbn Malik oğlu Abdullah İbn Ka'b b. Malike kendisi anlattı. Hikâye iki sahife halinde yazıya geçirilmiştir. Bunun yarım sayfası ise siyret kitaplarının hepsinde mevcuttur. Onun da ravisi Abdullah İbn Ka'b b. Malik'tir.⁵⁷

⁵⁶ Taberani, Kebir, VII/177 (6749)

⁵⁷ Söz konusu hadis için bkz. Buhari, Meğazi, 81

İşte bu yol, seni oğluna arkadaş yapar. Çünkü sen gerçeksin ve mantıklı bir iş yapmaktasın. Arkadaş Baba oğluna hâkimiyetini sevgi ile sağlamalı, korkutma yoluyla değil. Çünkü Arkadaş Baba çocuğuna, korkulan babadan daha etkili olur.

Örnek: Bir kız tanırım. O ve babası iki arkadaşlırlar... Bir gün baba kızına diyor ki, kızım hiç çekinme, bana her ne olursa rahatlıkla anlatabilirsin... Kız on altı yaşına girdiğinde babası ve annesinin bilgisi dışında bir gençle arkadaş oldu, fakat bunu babasına söylemedi. Ağabeyi onu o gençle birlikte çarşıda gezerken gördü. Bir süre saklanması için kardeşini çekip halasının evine götürdü. Sonra da eve döndü ve kız kardeşinin durumunu babasına haber verdi.

Kız diyor ki: Ben korku içerisinde ağlıyordum ve babamın bana hiçbir şeyi benden gizleme, zira biz iki arkadaşız, sözünü düşünüyordum. Ben o esnada babama ihanet ettiğimi hissettim ve dövülmekten veya kardeşimden korkmuyordum, babamın benden beklentisinin boşa gitmesinden ötürü çok üzülüyordum. Sonra da olayı şöyle anlatıp tamamladı: Ağabeyi öfkeli olarak halasının evine geldi, yanında da annesi, ağlıyordu... Onların arkasından da babam eve girdi ve halama selam bile vermedi. Babamı görünce ben gözlerimden sel gibi yaşlar dökerek ağlamaya başladım. Yemin ederek diyor ki, ben dövüleceğimden korkmuyordum, beni üzen asıl şey bu durumlara düşmem idi... Ben konuşamıyordum, sürekli olarak yüzüme atılacak bir tokadı bekliyordum... Bir de ne göreyim, babam beni kucakladı ve kulağıma: Ben hala seni seviyorum, ama sana çok dargınım demesin mi! Kız diyor ki, bu söz bana, dövülmekten daha fazla acı verdi. Sonra da oradakilere şöyle seslendi: Bizi baş başa gezintiye çıkmak istiyoruz... Baba kız birlikte oradan çıkıp bir süre dolaştık... Sanki ben

onun arkadaşıymışım gibi, bana şöyle söyledi: Canım kızım, gençler, kızlar hakkında diyorlar ki; şu evlenmek için şu da eğlenmek içindir... Sen bunlardan hangisi olmak istersin? Evlenmek için mi, yoksa gönül eğlendirmek için mi? Sevgili kızım, sabret. Allah bir gün senin de kısmetini gönderecektir. Ben de sana yardımcı olacağım ve yine eskisi gibi arkadaşlığımıza döneceğiz, dedi. Kızın bize son sözü şu oldu: Vallahi ben, o günden sonra hiçbir genç ile çıkmadım. Nihayet ben de evlendim...

6. Arkadaş Baba Hayatının Tamamında Oğlunun Kendisine Arkadaş Olmasının Esas Edinir

Oğlunun sıradan bir kişi olmaması için, tüm randevularında sana arkadaşlık etmesine izin ver; mesela mescide giderken veya işe giderken onun da seninle birlikte gelmesine imkân tanı.

7. Arkadaş Baba Çocuklarıyla Özel Bir Alaka Kurar

Yani arkadaşlık ve özel sırdaşlık gibi... Oğlu ile babası arasındaki böyle bir ilişki, elbette Arkadaş Baba ilkesini kuvvetlendirir.

Örnek: Nebi (s.a.v.) vefat ettiği gün Fatıma'ya, ya Fatıma bana yaklaş, dedi. O anda tüm hanımları orada oturmaktaydılar. Fatıma yanına yaklaştı ve kulağına bir söz söyledi. Bunun üzerine Hz. Fatıma ağlamaya başladı. Nebi (s.a.v.) onun ağladığını görünce ona, tekrar Fatıma yanıma gel, dedi. Onun kulağına bir söz daha söyledi, bu sefer Fatıma güldü...⁵⁸ Hz. Aişe bunu sordu: Baban sana ne dedi? Fatıma tereddüt etti ve ben babamın sırrını ifşa edemem dedi. Gelin hadiseyi birlikte değerlendirelim, Nebi (s.a.v.) Fatıma'yı bu derece sırdaş nasıl yaptı? Hz. Aişe konuyu

---

⁵⁸ Buhari, Menakıb, 12

araştırdı... Ravi diyor ki: Nebi (s.a.v.)'in vefatından sonra onu Hz. Aişe'ye sordum: Fatıma sana ne dedi? Bana, birincisinde bu gece ben öleceğim, ikincisinde ise ailem içerisinde bana ilk kavuşacak olan da sensin, dedi; o sebeple güldüm, dedi. "Beni babama ve Allah'ın Resulüne kavuşturacak olan ölüme merhaba, deyip güldüm."

Örnek: Biz Nebi (s.a.v.)'i dokuz kadınla evli olduğunu ve bu sebeple kızını: "Muhakkak ki Fatıma benden bir parçadır; beni üzen onu da üzer, bana eziyet eden ona da eziyet etmiş olur,⁵⁹ diyerek göz ardı etmezdi... Aynı şekilde Fatıma'ya demiştir ki, "Babanın sevdiğini sen de sever misin?" Fatıma, evet, severim dedi. Öyleyse Aişe'yi sev, buyurdu.⁶⁰

Sanma ki Arkadaş Baba çocuklarını şımartan babadır; aksine o ihtiyatlı; basiretli; yerine göre titiz bir babadır. Rasulullah'ın (s.a.v.) şöyle dediğini biliyoruz: "Allah'a yemin olsun ki, hırsızlık yapan kişi, Muhammed'in kızı Fatıma da olsa, onun da elini keserdim."⁶¹

Arkadaş Baba, basiret sahibi, adil, şefkatli, sadık dost ve ölçülü olan kimsedir. Babalardan beklenen ise, Araştıran Baba, Örnek Baba ve Arkadaş Baba olmalarıdır.

---

⁵⁹ Müslim, Fedailus sahabe, 94

⁶⁰ Müslim, Fedailus sahabe, 83

⁶¹ Buhari, Hudud, 12

PAHA BİÇİLEMEZ ANNE

Geçmiş bölümlerde, hayatımızda güç ve altından kalkılması neredeyse imkânsız problemlerin olduğundan bahsetmiştik. Hepimizin önünde ailevi sorunların olduğu muhakkaktır. Fakat bizim bu kitapta üsteleneceğimiz rol, bu sorunların halli değildir. Çünkü buradaki maksadımız kolay ve basit ilkeler üzerinde ittifak sağlamaktır. Hem de problemlerimizi halletmemiz için hareket noktamızı teşkil edecek olan önemli, temel ve derin ilkeler... İşte bu yüzden bu kitap bizi tespit edeceğimiz bu prensipler üzerinde ittifak etmeye çağıracaktır. “Değerli Anne” diğer bir ifade ile “Kendisine Paha Bıçılmaz Anne” bu prensiplerden birisidir. Eğer sen bu prensibi kavransan o zaman “Benim annem...” sözü, kardeşler arasındaki problemlerin halline sebep olacaktır. “Benim annem...” sözü, aynı zamanda karı-koca arasındaki problemlerin halledilmesine de sebep olacaktır. İşte bizim buradaki hedefimiz budur... Benim annem çok değerlidir...

Dünyadaki En Değerli ve En Büyük Unvan

Hadi gelin, benim ve sizin annelerimizin şefkatini birlikte tavsif ve tasavvur edelim. Sana, tarihte peygamberlerden sonra bir kimseye verilen en büyük ve en sağlam unvan hangisidir, diye sorsam, ne cevap verirsin? “General”, “Kumandan”, “kahraman mı”? “Dede”, “baba”, “doktor”

“veli” veya “oğul” mu yoksa “anne” unvanı mıdır? Tüm bu unvanları, hatta dünyadaki bütün unvanları bir de “anne” unvanını önüne koy ve düşün ve de bak ki, beşer hayatındaki en değerli unvan hangisidir? Ve bu unvanlar içerisinde Allah katında, peygamberlikten sonra en değerli unvan hangisidir, düşün? Tarih boyunca konumunu koruyan unvanın hangisi olduğuna bir bak! Mesela “doktor” veya “mühendis” unvanları mı? Hayır... Allah’ın en güzel isimlerinden öyle bir ismi var ki, eğer o olmasın, hepimiz helak oluruz; zayi oluruz ve dünyadaki hayatımız kötü bir biçimde sona ereceği gibi, ahiretteki hayatımız da tamamen hüsrana olur. O öyle bir isim ki, Kur’an’ın -bir suresi hariç- bütün sureleri onsuz başlamamaktadır. O “er-Rahman er-Rahim”dir. Allah Teala bu ismin manasını sana hissettirmek için dünyada onu “anne” kelimesiyle somutlaştırmıştır. Yüce Allah rahmeti yarattığı zaman 100 cüz olarak var etti. Sonra ondan sadece tek bir cüzü yeryüzüne indirdi ve 99 cüzü de kıyamete kadar yanında alıkoydu. Allah Teala kıyamet gününde bu 99 cüze bu bir rahmeti de katıp sonra da halka yaydığı zaman cennetin ne demek olduğunu anlayacaksın. Daha önce sen, hiç düşündün mü, bu 99 rahmet nedir? Veya dünyadaki bu bir rahmet nedir? Eğer sen bu rahmetleri düşünmek istersen Allah’ın senin için somutlaştırmış olduğu; hatta Aziz ve Celil Allah’ın sana rahmetini tanımak istersen o örnek rahmete bak! O rahmetin ne olduğunu Nebi (s.a.v.), yakıcı güneş altında yürüyen ve aynı zamanda kucağında taşıdığı bebeğini güneşten de korumaya çalışan anneyi gördüğü zaman sana söylemişti. Nebi (s.a.v.) o zaman ashabına şöyle demişti: “Şu anneyi görüyor musunuz? Bu anne hiç çocuğunu ateşe

atıp da yakar mı?” Sahabe, “Hayır, ya Resulallah...” dediler. Bilesiniz ki, “Allah size, şu annenin bebeğine karşı merhametinden daha fazla merhametlidir!”⁶² buyurdu. Nebi (s.a.v.) sanki sana şöyle demek istiyordu: Dünyada rahmetin somut örneği annendir. Eğer sen rahmetin ne olduğunu bilmek istiyorsan annene bak! Eğer sen 99 rahmeti tahayyül etmek istersen annenin seni doğurduğu günden beri sana davranışlarına bak. Bu, Allah’ın kullarına rahmetinin geniş olduğunu azar azar senin zihnine idrakine yaklaştıracaktır. Ben burada gerçekten çok mühim bir noktaya işaret etmek istiyorum. Sen anne olduğun andan itibaren Allah’ın rahmetinin göstergesi ve belgesi oldun. “Annelerin duası kabul olur” demişti ya, Rasulullah (s.a.v.); işte bu, senin duanın kabul olmasının yegâne sebebidir. Senin oğlun için Allah’a dua edebilecek hiç kimse yoktur. Semanın kapıları ancak senin duan için; senin lisanınla ve senin ellerinin semaya açılmasıyla açılır. Çünkü sen, Allah’ın rahmetinin yeryüzünde somutlaştırılmış şeklisin. Hamile olduğun, bebeğini doğurduğun ve “anne” unvanını hak ettiğin günden beri sen Allah’ın yanında yüksek bir değeri hak ettin ve Allah’ın yeryüzüne arz ettiği rahmetinin örneği oldun. Sen Allah’ın rahmetinin nice genişlikte olduğunu tahayyül etmek istiyor musun? Git ve annenin elini tut... Sen onun elini tutarken kalbine rahmetin indiğini hissedeceksin. O esnada herhangi bir şey olacak ve senin aklına, vicdanına, kalbine ve şefkatine doğru elektrik akımına benzer bir şeyin bir biçimde aktığını hissedeceksin. İşte bu hal sana, o anda Allah’ın (Azze ve Celle) rahmetlerinin inmekte olduğunu işaret edecektir. Allah Teala mahlukattan pek çoğunu rahmetini tanıyacağın biçimde yaratmıştır.

---

⁶² Buhari, Edeb, 18

Mesela Güneş, hava, su... tüm bu varlıklar Rabbimizin bize rahmetlerindedir. Fakat açık olmalarına rağmen susmaktadır; (belki de hal dilleriyle çok şey söylemektedirler. Çev.) Senin için öyle bir rahmet de yaratmıştır ki, gece ve gündüz o rahmet seninle birlikte yürümektedir. Eğer istersen sen onun, susan değil, konuşan şekli ile Allah'ın rahmetini tanıyabilirsin; kim mi o? Annen...

Allah'ın Kızları Anneliğe Hazırlaması

Allah (Sübhanehü ve Teala) kadını anne olmaya ve annelerin kendi kudretleriyle yaptıkları, erkeklerinse hayran kaldıkları önemli işleri yerine getirmeye hazırlamaktadır. Allah'ın Teala annelerin kalbine koyduğu ve amellerde somutlaşmakta olan şefkati, erkeklerden herhangi birisinin yerine getirebilmesi tasavvur dahi olunamaz! Benim karımdaki bebeğin, etimden, kanımdan, tuzlarımdan... aldıklarını ve bedenimden beslendiğini kim tasavvur edebilir? Kim böyle bir şeyi kabul eder? Bütün bunların benim bedenimden alınmasına muvafakat etmeme, rıza göstermeme ve sevinmeme sebep olan bu rahmet nereden geldi? Ben sana, sen rahmetin örneğisin dememiş miydim? Senin hakkında Nebi (s.a.v.) demiştir ki: "İlk doğum sancısıyla birlikte annenin tüm günahları affolunur."⁶³ Düşünebiliyor musun; o güne kadar pek çok günahlar işlemiş olan bir kadın, doğum yaparken doğumun ilk sancularıyla birlikte bütün günahları affolunmaktadır? Bir de Rasulullah (s.a.v.)'in anneyi değerlendirmesine bak: Nakledilir ki, Rasulullah (s.a.v.) Mescitte namaza başlamıştı. Uzun bir süre okumaya niyet etmişti ki, ağlayan bir bebeğin sesini işitir

---

⁶³ Kaynaklarda bulunamamıştır.

ve annesinin bebeğine karşı kalbinde hissedeceği duyguları düşünerek, süratle namazı sona erdirir. Bu da gösteriyor ki, bizim Peygamberimizde annelerin duygularına karşı büyük bir saygı vardır. Anne ne kadar da değerli imiş! Annenin duyguları ne kadar da hürmete layıkmiş!

Siz Hz. Süleyman'ın hikâyesini biliyor musunuz? Hani iki kadın; henüz memedeki bir bebeğin annesinin kendisi olduğunu iddia ederek birbirleriyle münakaşa ediyorlardı. Nakledildiğine göre onlardan birinin çocuğunu kurt kapmıştı. O da başkasının çocuğunu sahiplenmeye kalkışmış ve çocuğun asıl annesiyle birlikte Davud'un (as.) huzurunda kendilerini savunmuşlardı. Davud da çocuğu içlerinden en yaşlı olan kadına hükmetmişti. Kadınlar tartışarak Davud'un yanından çıkarılarken Hz. Süleyman'a (as) rastladılar. Hala tartışmaları sona ermemişti... Süleyman (as) onlara niçin tartıştıklarını sordu. Onlar da hikâyeyi olduğu gibi anlattılar. Süleyman (as.) onlara, arada halledilmeyecek bir problem yoktur; zira durum çok basittir, dedi. Sonra da hadi bana keskin bir bıçak getirin, çocuğu ortadan ikiye keseyim ve her biriniz çocuğun yarısını alsın, böylece tartışma bitsin dedi. Çevresindekilere, bana keskin bir bıçak getirin, dedi... O sırada kadınlardan birisi hemen ileri atılarak: "Bana acı Allah da sana merhamet etsin, ey Süleyman; çocuk o kadınındır, dedi." Süleyman (as): "Allah sana da merhamet etsin, çocuk senindir, al götür, dedi." Hz. Süleyman bildi ki, kimde anne şefkati varsa, çocuğun annesi işte odur... Bu demektir ki, Süleyman (as.) annelik şefkatini keşfetmek suretiyle hakikati bildi ve çocuğu yaşça büyük olan kadına değil, rahimle bağlı asıl annesine hükmetti. Allah Teala bu konuyu Kur'an'da indirdiği şu ayet ile açıklık getirmiştir: "*O hakikati Süleyman'a biz fehmettirdik...*" (Enbiya, 21/79)

Annenin Allah Katındaki Ecri

Allah katında anne paha biçilmez bir değere sahiptir. O yüzden Nebi (s.a.v.) annenin çocuklarını terbiye etmesi sebebiyle elde ettiği ecri şöyle açıklamıştır: “Muhakkak ki annelere, gündüz oruç tutup gece boyunca namaz kılan kimsenin ecri vardır.”⁶⁴ Yani gece ve gündüz boyunca bir annenin bebeğini karnında taşıması; doğurduktan sonra yıllarca altını temizlemesi, ağlamasına sabretmesi, emzirmesi; çocuğuyla birlikte nice uykusuz geceleri gündüzlere katması sebebiyle... İşte bu meşakkatlerin her birisi için anneye gündüzleri oruç, geceleri de ibadet ile geçiren kişiye verilen sevap yazılır. Bu demektir ki, ey çocuğunu doğurduktan sonra besleyip büyüten anne, sen gündüzleri oruç tutmakta, gece boyunca da namaz kılmaktasın... Seneler sayısınca ve çocukların adedince devam etmekte olan bu hali tahayyül etmek - bir annenin yetiştirdiği çocukların sayısı kaçtır acaba; iki, üç veya daha mı fazla? - sonra da bir annenin hiç iftar etmeden kaç gün oruç tuttuğunu ve hiç uyumadan kaç gece namaz kıldığını bulabilmemiz için çocukların sayılarını terbiye yılları ile çarpıp neticeyi tespit etmek de galiba biz erkeklere düşmektedir... Demek ki, herhangi bir anne hiçbir şey yapmayıp sırf çocuklarının yetiştirilmesi ve terbiyesi ile meşgul olsa, gündüzleri oruç geceleri de namaz ile geçiren kimseyi kesinlikle geride bırakır. Abid istediği ve gücü yettiği kadar çabalasın dursun! Kim, iki veya üç yıl hiç ara vermeksizin yemeden içmeden oruç tutmaya ve uyumadan geceleri namaz kılmaya güç yetirebilir ki?!

⁶⁴ Şevkani, el-Fevadul mecmua, I/132. Hadis uydurmadır.

(Allah daha iyi bilir ya... Galiba anneye layık görülen bu muazzam ecir, Allah'ın "çok değer verdiği ve yaratılmışların pek çoğundan üstün tuttuğu" (İsra, 17/70); "haksız yere bir insanı öldürmeyi tüm insanları öldürmek, bir insana hayat vermeyi de bütün insanlara hayat vermek kadar paha biçtiği" (Bkz. Maide, 5/32) insanı dünyaya getirmesi ve besleyip büyütmesi sebebiyledir. Hele bir de bu çocuğa, ilk günlerinden itibaren İslam'ın iman, ahlak ve sorumluluk bilinci - demire su verilircesine - azar azar içirilirse, o annenin mümin kişiliğiyle yetiştirdiği o evlat, yeryüzüne bırakılabilecek en kıymetli bir eser olacaktır. İyiliği emreden, kötülüğü yasaklayan ve Allah'a da iman eden bir evlat... Bundan daha kalıcı ve daha muazzam bir eser düşünülebilir mi? Süleymaniye veya Selimiye gibi bir cami yaptıracağına, Kanuni Sultan Süleyman yahut Mimar Sinan gibi bir evlat yetiştir, kafidir... Her akl-ı selim de teslim eder ki, böylesine nadide bir eseri vücuda getirip insan neslinin devamına katkıda bulunan her anne, elbette burada tavsif edilen böyle bir ecri fazlasıyla hak etmektedir. Çev.)

Kur'an şu sözü söylerken, Semavi Kitapların hepsinin anneliğin kıymetini tescil ettiğini ispatlamaktadır: *"Biz Musa'nın annesine, 'bebeğini emzir, ondan endişe ettiğin an, onu derhal denize/nehre bırak' diye vahy ettik..."* (Kasas, 28/7) Sen emzirme vizyonuna bak! Hatta asıl olan değil de niçin bu vizyon zikredildi, onu düşün! Ayetteki asıl hedef, Musa'nın annesinin, çocuğu öldürmelerinden korktuğu takdirde onu denize bırakması değil miydi? Evet... Öyleyse burada emzirme emri zait midir? Hayır... Şüphesiz emzirme ile ilgili kesit, annenin görülmesi gereken yönüdür. O çocuğunu emzirecek ki, Semavi Kitaplar onu yaz-

sınlar, Kur'an da ondan bahsetsin! Annenin Allah yanındaki kıymetinin ne kadar büyük olduğunu şimdi anladınız mı? Bütün bunlar, annenin paha biçilmez değerini ifade etmek içindir? Çünkü ey anne! Sen Allah'ın rahmetinin somutlaşmış şeklisin de ondan. Bu demektir ki, insanoğlu Allah (Azze ve Celle)'den yeryüzüne indirilen bir cüz rahmetin sende olduğunu bilecek ve senin vasitanla da başka yerde göremeyeceği Allah'ın rahmetinden 99'unu ona göre hayal etme imkânını bulacaktır...

Anne Hayatın İmal Edildiği Yerdin

Ben burada yeni bir fikri ilave etmek istiyorum. Asıl itibariyle o benim fikrim değildir. Bana söyleyen şahısların fikridir. Ben sadece onu burada nakledip annelere hediye etmek istiyorum. O fikir şudur: "Anneciğim sen paha biçilemez bir değersin." Burada söylenmek istenen şudur: "Anneciğim, sen hayat fabrikasıdır." Bu sözün manası nedir? Şu ayetin de delalet ettiği gibi, Allah'ın Teala Adem ile Havva'yı bizzat elleriyle yaratmıştır: "*Ey İblis! Sen niçin benim bizzat iki elim ile yarattığım şeye secde etmedin; buna mani ne idi?*" (Sad, 38/75) demiş; sonra da Allah halkın nesilden nesle devam etmesini aileye havale etmiştir. Bu işte en büyük tarafı ise aile sınırları içerisinde anneye bıraktığı açıktır. Çünkü babanın rolü, sadece meni içerisindeki spermeleri annenin rahmine bırakmaktır. İşin geri kalan kısmı ise annede tamamlanmaktadır. İşte bu sebeple sen, ey anne, hayatın fabrikasıdır! İnsan soyunun devamında en önemli işi yüklenmektesin. Sen, Allah'ın sana yüklemiş olduğu bu önemli işin büyüklüğünü tasavvur edebiliyor musun? Kendi kıymetini düşünebiliyor musun? Ey anneciğim, billesin ki, arzın devamı doğrudan doğruya seninle irtibatlıdır; zira Arz ve Semanın yaratılış amacı olan insanı sen

imal etmekte. (Bkz. Müllk, 67/1, 2) Daha önce zikretmiş olduğumuz kaideyi tekrar ediyoruz: “Anneciğim, sen çok değerlisin.” Ey gençler, sizler bu gerçeği annelerinize söyleyin. Ben bunu anneme hep söylüyorum. Ey anneler, siz de bunu birbirinize söyleyin... Sen, her âdet kanamanın neden yenilendiğini şimdi anladın mı?! Yeni bir yumurtanın, hormonların ve elemelerin sebebinin? Çünkü sen hayat fabrikası; bu yüzden senin hayız halin mahcubiyet duyulacak bir hal değildir. Çünkü ay hali hayat fabrikasının bir cüzüdü. İkinci olarak hayız hali, kesinlikle pislik değildir. İşte bu yüzden kadının ay haline ondan kötü bir hal nazarıyla bakılamaz.

Allah Resulü (s.a.v.) Medine’ye hicret ettiği zaman Yahudilerin şöyle dediklerini gördü: Hayız görmekte olan bir kadın herhangi bir şeye dokunursa, onu pis eder... Oysa Nebi (s.a.v.) hayız halinde Hz. Aişe’nin dizine başını koyup yatıyor, ona yaslanmış olarak Kur’an okuyor ve böyle yaparak bir mesaj iletmek istiyordu... Onu hayız halinde bir kaptan su içerken görmüşse, sırf bu ters anlayışı zihinlerden tamamen gidermek için dudaklarını koyduğu yere dudaklarını koyarak su içiyordu. Bir defasında Allah Resulü Hz. Ümmü Seleme’den kendisi için bir şeyler hazırlamasını istemişti. Ümmü seleme, ben hayızlıyım... deyince, “Senin hayzın elinde midir?!” dedi.⁶⁵ Bütün bunlardan sonra hangi insaf ve vicdan sahibi kişi, İslâm’n kadınlara değer vermediğini söyleyebilir ki? Bunun manası şudur, şüphen olmasın ki sen hayatın imal edildiği yersin. Hayatın en önemli unsurunu taşımaktasın. Ay hali de bu önemli işin bir parçasıdır. Ardından da “Dini noksan...” sözü geliyor. Oysa bu sözden kast olunanın bu olması mümkün

---

⁶⁵ Müslim, Hayız, 11, 12

değildir. Kast olunan, sayıdaki noksanlık olmalıdır. Çünkü sen hayız halinde iken sayılı günlerde namaz kılmıyor, oruç tutmuyorsun. Bu da olumsuz ve kusur sayılacak bir eksiklik değildir.

(Kanaatimizce kadınlar hakkındaki “Akli kısa dini eksiktir” gibi sözler İslam kültürüne Ehl-i Kitaptan, yani Yahudi ve Hıristiyanlardan geçmiştir.

“Fahruddin er-Razi'nin kaydettiğine göre, Yahudiler hayız halinde kadından uzaklaşmakta aşırı gider, Hıristiyanlar kadınların o hallerine önem vermeksizin cinsel ilişkiye devam eder, cahiliye devri Arapları ise Yahudiler ve Mecusiler gibi kadınla bir yatakta yatmaz ve aynı evde birlikte kalmazlardı. Arap kadınları da Yahudi kadınları gibi, ay halinde pis olduklarını kabul eder ve dokundukları her şeye kendilerinden pislik bulaşacağına inanırlardı...⁶⁶ Mesela Hz. Aişe ile Rasulullah arasındaki şu diyalog, bu geleneğin tipik bir örneği sayılabilir: Rasulullah (s.a.v.) Ramazanın son on günü münasebetiyle i'tikâftadır. Hz. Aişe'den hırkasını ister. Aişe, ay halindedir ve: “Ben hayızlıyım, hırkanı elime alamam” der. Rasulullah (s.a.v.) öfkeli bir ifade ile “hayızın elinde değil ya!...” deyince hırkayı alıp kocasına verir. Başka bir rivayette Rasulullah, “Mümin pis olmaz.”⁶⁷ demiştir

Yahudilikte kadın ay halinde pistir. Hatta hayız hali sona erdikten sonra tam yedi gün daha pis

⁶⁶ Râzî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Huseyn el-Kureşî (v. 605/1208), *Mefâtihu'l-Ğayb* (Tefsiru Kebîr), Tahrân, İkinci baskı, tarihsiz. VI/63.

⁶⁷ Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl, (v. 256/870), *es-Sahîh*, İst., 1315 h. tarihli baskısından ofset, 1979, Gusül, I779: İbn Kesir, Tefsir, IV/74.

sayılırdı. Erkekler bu yedi gün içerisinde kadınlardan uzak dururlar... Zira birinin elbisesi hayızlı kadının elbisesine değdiğinde onu da elbisesiyle birlikte pis sayarlardı.

Levililer (XV, 19, 20)'de şöyle geçer: Ve eğer bir kadının akıntısı olur ve bedeninden akıntısı kan olursa, yedi gün murdarlığında kalacak ve ona her dokunan akşama kadar murdar olacaktır. Ve murdarlığında üzerinde yattığı her şey murdar olacaktır.

Ve yine Levililer (XV, 21)'de şöyle denilmektedir: Ve onun yatağına dokunan her adam esvabını yıkayacak ve suda yıkanacak ve akşama kadar murdar olacaktır. (Ayrıca bkz. Levililer, XV, 22-29.)⁶⁸

Annemarie Schimmel, *Ruhum Bir Kadındır*, adlı kitabında bu durumun gerekçesini şöyle izah etmektedir: “Ortaçağ Hıristiyan Teolojisinde kadının nakıs, aldatılmaya müsait, sefih bir yaratık olduğuna inanılmakta idi. Rivayetlere göre tavus kuşunun gagasında bahçeye getirilen o minnacık yılan tarafından iğva edilen Havva, eşini de aldatarak men edildikleri meyveden birlikte yediler... Böylece Adem kadının fendine uğrayarak ilk büyük günahı işlemiş oldu.”

“Dramatik tasvirlerde, Havva cürümünün ne olduğu ve cezasının ne olacağı hususunda Allah’a sual etti, Allah da cevap verdi: “Ben seni tefkir (düşünce özürlü) ve din üzere ve şahadet etme ve varis

---

⁶⁸ Samuel b. Yahya el-Mağrbi, *Yahudiliği Anlamak* (Önsöz ve dipnotlarla yayına hazırlayan Abdulvehhab Tavile), İnsan Yayınları, 1995, İstanbul, s.6, 37

olma mezuniyetinde noksan kıldım.”⁶⁹

Üzülerek söyleyelim ki Kitab-ı Mukaddesteki bu ve benzeri düşünceler, aynıyle tefsirlere yansıtılmış, dolayısıyla İslam kültürüne de intikal ettirilmiş. Mesela Taberî tefsirinde şu rivayeti nakletmiştir: “Allah, Adem’e şöyle seslendi: Ben sana yasakladığım halde o ağaçtan niçin yedin? Adem, ya Rabbi, bunu bana Havva yedirdi, dedi. Allah: Ey Havva, sen Adem’e bu meyveden neden yedirdin? Havva: Ya Rabbî, bunu bana yılan emretti, dedi. Allah yılanı, Havva’ya bunu neden emrettin? dedi. Yılan, bunu bana İblis emretti, dedi. Allah, o mel’undur ve kovulmuştur; ey Havva, ağacı kanatığın gibi her ay sen de kan sarf edeceksin; ey yılan, senin de ayakların yok olacak yüz üstü sürüneceksin, her gören insan başını koparmak için sana saldıracak. Hadi! Hepiniz, birbirinize düşman olarak cennetten çıkın, dedi” ve onları oradan kovdu.⁷⁰

Bunların hepsi Kur’an’a yapılan iftiradır, büh-tandır. Çünkü Kur’an-ı Kerim’e göre, Adem’i eşî Havva aldatmamıştır - senaryodaki tavus kuşu, yılan vs. Kur’an’da asla yer almaz ve tamamen uydurmadır - her ikisini birlikte İblis/Şeytan aldatmıştır. Bu konuda ayetlerdeki ifade son derece hassas ve açıktır. Kaldı ki, Allah Teala yasağa uymama konusunda iki ayette Adem’i daha fazla suçlu bulmaktadır:

---

⁶⁹ Bkz. Annemarie Schimmel, *Ruhum Bir Kadındır*, Çev. Ömer Enis Akbulut, İstanbul, 1999, s. 59-73.

⁷⁰ Taberî, Ebû Câfer Muhammed b. Cerir (v. 310/922), *Câmiu'l-Beyân an-Te'vili'l-Kur'ân*, Kahire, VIII/107.

*“Andolsun Biz, daha önce Âdem’i bir yasakla uyar-
mıştık, fakat o bunu unuttu. Gerçi Biz onda, yasağa
uyuma hususunda bir azim de görmedik!”⁷¹*

*“Sonuçta ikisi de o ağaçtan yediler ve o anda edep
yerleri/genital organları kendilerine görünüyordu; derhâl
cennet yaprağıyla örtünmeye koyuldular. Âdem
Rabb’ine isyan etti ve yoldan saptı.”⁷²*

Bunlardan anlaşılıyor ki, gerek Kitab-ı Mukad-
des’te ve gerekse İslami literatürde Hz. Havva hak-
kında anlatılanların hiç birisi gerçek değildir.
Kur’an onların yalan olduğunu açıkça ifade etmek-
tedir.

Bu uydurma hikâyelere dayalı olarak ay halin-
deki kadının pis sayılması, düşünce özürlü kabul
edilip aklının kıt olduğuna inanılması, düzenbaz-
lığı ve mirastan pay alamaması gibi inançlar, Ehl-i
Kitab’ın, Kitab-ı Mukaddese soktukları uydurma-
lardandır. Oradan da İslami kaynaklara geçmiştir;
Hadis olarak nakledilmesi ise daha üzücüdür...
Zira asılları itibariyle Tevrat ve İncil’i indiren de
Yüce Allah’tır. Onların asıllarında da bu nevi uy-
durmalar /üstürelere yer almamalıdır. Hiç Allah Te-
ala, Kur’an’daki buyruklarının aksine indirdiği di-
ğer ilahi kitaplarında kadını aşağılar mı?

Bu anlayışın temelinde ise, erkeklerin üstün,
kadınların ise aşağı bir varlık olduğu safsatası bu-
lunmaktadır. Alfred Adler’in dediği gibi, “kadınla-
rın aşağı olduğu görüşü o kadar yaygındır ki, bütün
ırklarda rastlanan ortak bir özellik olarak karşımıza
çıkılmaktadır.(...) Tarih ve edebiyatta bunun sürekli

---

⁷¹ Taha, 20/115.

⁷² Taha, 20/121.

belirtilerini görüyoruz. Bir Latin yazarı şöyle yazıyor: “Nuliet est hominis confusio” (Kadın erkeğin bozulmuş halidir). Teologlar arasındaki tartışmalarda, bir kadının ruhu olup olmadığı sık sık tartışma konusu edildiği ve kadınların gerçekten insan olup olmadıkları konusunda bilgince tezler yazıldığı görülmüştür.⁷³ Köken itibariyle İslam’dan sapma sonucu ortaya çıkmış olan Hıristiyanlık ve Yahudilik Teolojisine ait bu düşüncelerin, İlahi kaynaklı olması kesinlikle kabul edilecek şey değildir!⁷⁴ Çev.)

Öyleyse kadınlar ay halinde iken niçin namaz kılmazlar? Çünkü ey kadın, Allah Teala sana, hayatın devamı gibi yaratılışla ilgili mühim bir yük yüklemiştir. Seni, namaz ve oruç değerinde bir görevle yükümlü kılmıştır. Zira Allah adildir. Eğer Allah sana, yük bakımından seni erkeklerle eşit kılmayı gerektirecek başka ağır bir şey ile mükellef kılseydi onlardan daha fazlasını taşıyamazdın. İkinci olarak, Allah erkeklere niçin bizden daha çok verdi demeyiniz? Oysa işin hakikati şudur: Allah sana erkekten daha çok şey vermiştir. İşte bu yeni bir fikirdir. “Erkekler kadınlardan üstün yaratılmışlardır” sözünü anlamsız kılan büyük bir inkılap ve devrim yaratmaktadır. Sen hayatın fabrikasıdır. Namazdaki noksanlık ise, Allah’ın ona karşılık sana yüklemiş olduğu önemli görevin namazdan daha büyük olması sebebiyledir. Bu durumda kadınların hayız görmeleri çok büyük bir işin parçasını teşkil etmektedir. Ey insanlar! Bu hali kadınlar aleyhine saymaktan Allah’tan korkun. Bu hali kadınlar aleyhine saymaktan Allah’tan korkun! Keşke

⁷³ Adler, Alfred, *İnsan Tabiatını Tanıma*, Çev..Dr. Ayda Yörükân, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., s.252.

⁷⁴ Duman, M. Zeki, “İslam’da ‘İnsan’, ‘Erkek’ veya ‘Kadın’ Olmaktan Önde Gelir”, Eski/Yeni Kadın Özel Sayısı, Kış 2009, Sayı 12, s. 31-53.

bu gerçek bizim aramızda yayılsaydı da İslam'ın kadına değer vermediğini, baskı yaptığını söylemeye kimse cüret etmeseydi. Bu sebeple ey kızlar, siz anneler olarak yaratıldınız! Asla bu yüzden mahcubiyetten söz etmeyiniz. Garp bizim için hürriyeti ve serbestliği teşvik ederken bizim akıllarımızla oynamaktadır. Oysa annelik, insanla birlikte ortaya çıkmış bir gerçektir. Muhakkak ki anneler, evlerimizde çok eski bir esasın parçasıdır. Üzülerek söylemek gerekirse propaganda yapmakta olan feminizme özenen genç kızlarımız şu anda propaganda suçu işleyerek Batı'ya yardımcı olmaktadır. Çünkü bugün Batılı kadınlar çocuk doğurmak istememektedirler. Anne olmayı da istememektedirler. O sebeple Batıda kriz başlamış; bu konudaki bir kitabın ismi "Batının Ölümü" şeklindedir. Onların bize dayattıkları düşünce, bizzat kendisi Batıda krize sebep olmaktadır. Bugün Batı, hamile olan meşhur ve örnek kadınların resimlerini neşretmek suretiyle geçmişte hata işlediklerini ve kadınların tekrar annelik vasfını kazanmaya dönemeleri gerektiğini söylemenin çabası içerisinde.

(Batılı milletler can çekiştirmekte; yaşlı nüfus artmakta, genç nüfus ise gittikçe azalmaktadır. Gelecekleri için tedbir üstüne tedbir almaktadırlar. Çev.)

Sevgili kızlarımız! Sizlerden her birinizi de bir anne doğurmuştur. Annelik sizin için bir övünç meselesi olmalıdır. Dikkat edin; bu nimeti ve Allah'ın size bahsetmiş olduğu ilahi cevheri sakın ha bozmayın! Bunun ifsadı gayrı meşru evlilik ve yasak ilişkiler ile olur. Bu gibi şeyler seni, en azından şerefli bir anne yapmaktan uzaklaştırır.

Ey anneler! Kızlarınıza anneliğin hakikatini öğretiniz. Kızınıza: Sen gerçekten çok değerlisin. Sen dünya hayatında en önemli bir görevi ifa etmekte. Sana gülmekte olan Batı şu anda söz değişikliği yapmıştır." Ey kızlar, siz

bu manayı anlıyor musunuz? Bu halk için bu mana gerçekten çok değerlidir. Umarım bunu bilmezlikten gelmezsiniz ve umarım bu görevi yerine getirirsiniz. Siz ey kızlar, ey evlenme teklifi alanlar veya ey evlenmeye hazırlanan gençler! Veya kaderleri yazılmış kimseler! Annelik sevincini kaybetmekten sakının veya: “Ben çocuk doğurmak veya emzirmek istemiyorum, demeyin. Çünkü emzirmek eski bir modadır... Biliniz ki emzirme ile ilgili kesit semavi kitapların hepsinde zikredilmiştir. Kur’an da şöyle bahsetmiştir: “*Biz Musa’nın annesine bebeğini emzirmesini... vahyettik.*” (Kasas, 28/7)

Bil ki, sen bir annesin. Bu senin en önemli ve ihtişamlı niteliğindir. Bu en güzel niteliğin senin değerine değer katmaktadır. Senden Ramazan ayında oruç tutmanın ve beş vakit namaz kılmanın kaldırılması, senin değerinin azlığından değil; tam aksine bunlardan daha önemli ve daha büyük başka bir görev yüklenmiş olman sebebiyledir. Bu görev yaratılışa ilgili bir görevdir. Sen hayatın imal edildiği yersin, hayat fabrikasıdır. Kadının annelik şefkatiyle birlikte doğması şaşılacak şeydir. Yani kız anne olarak doğuyor. Sanki annelik görevi, erken yaşta başlayan bir hazırlığa muhtaç ve bu hazırlığın, annelik hisleri harekete geçirilerek hamilelik döneminde zirve noktaya ulaşabilmesi için, henüz iki veya üç yaşlarından itibaren başlatılması gerekmektedir. Psikologlar, küçük kızların gelin bebeklere önem vermelerini ve onlarla oynayıp elbiselerini değiştirmeleri ve onlara “baba veya anne” demeyi öğretmeye çalışmalarını kız çocuklarındaki fitri bir ihtiyaç ile açıklamaktadırlar. Bu, annelerde mevcut olan tabii rahmettir. On veya yirmi yahut otuz yaşlarında bu rahmeti kullanmaları için henüz iki yaşından itibaren böyle bir göreve hazırlan-

maktadır. Geçmiş asırda ve altmışlı yıllarda şöyle bir düşünce yayılmıştı. Deniliyordu ki: Kadınlar ile erkekler arasında hiç bir fark bulunmamaktadır. Erkeklerle kadınlar arasında ayrımcılığın ve erkekler çalışırken evlerde çocukların terbiye yükünün niçin kadınlara düştüğünün sorgulanması mümkündür. Niçin bunun tersi olmasın? Kadın hakları cemiyetleri ve Feministler, erkek ile kadın arasında eşitlik talep etme hususunda gayret etmiştir. Öyle ki çocuk oyuncakları sanayiine baskı yaptılar ve erkek ve kız çocukları için ayrı ayrı oyuncakların üretilmesinin durdurulmasını istediler. Bunun çocuklar arasında oyuncak konusunda yapılan bir ayrımcılık olduğunu söylediler. Fakat neticede şirketler maddi güç kaybına uğradılar. Çünkü erkek ve kız çocuklar farklı oyuncaklar istemeyi sürdürdüler. Sonuçta çağdaş tıp, annenin karnında, kız çocuğu cenininin tasarruflarının erkek çocuğu cenininin tasarruflarından farklı olduğunu keşfetti. Bu iki cins arasındaki farklılık yalnız tenasül organlarının farklılığı ile sınırlı olmayıp aynı zamanda davranışlara ve ihtiyaçlara kadar uzanmaktadır. Bu keşfin sonunda, Batının, geçen otuz yıl boyunca kendilerini buna teşvik etmeleri sebebiyle şubelerinden özür dilemesini gerektirdi. Çünkü çağdaş tıp, kız ile erkek arasında farklılığın olduğunu ve kız çocuğu cenininin anneliğe ihtiyaçlarının, erkek çocuğu cenininin ihtiyaçlarından farklı olduğunu tespit etti. O sebeple sen, doğumundan beri annesin! İşte bu kız çocuğunda var olan fitri bir duygudur.

Allah Niçin Bu Şefkatin Hepsini Anneye Verdi?

Şimdi bazı insanlar soruyorlar: Allah Teala bunca şefkat ve merhametin tamamını niçin anneye vermiştir? Allah'ın bunca şefkatin ve merhametin tamamını anneye vermesinin sebebi şudur: Eğer bu şefkat ve merhamet olmasaydı biz kesinlikle zayi olurduk! Bunu anlamak için bir

kere düşün, bir çocuk doğmuş, yanında da onun bakımını üstlenecek annesi bulunmaktadır; şayet bunun tersi olsaydı, bu çocuğun hali nice olurdu? Şayet Allah Teala annelerin kalplerine bu sevgi ve ihtimamı koymasaydı beşeriyetin hali nice olurdu? Bir anne olarak sen kendi zatını düşün, şu anda sen doğurmuşsun; önünde süt emmekte olan bir bebek bulunmaktadır. Bu bebeğin tüm hayatı sana bağlıdır; onun hayatı sensin... Bu bebeğin kemiklerinin yumuşacık, derisinin incecik, kilosunun hafif olduğunu da görmektesin... Üstelik dünyada senden başka hiç kimseyi de tanımamaktadır. Farz et ki, şu anda senin kalbinde bu yavrucuğa karşı hiçbir sevgi, merhamet ve şefkat duygusu bulunmamaktadır. O takdirde insanlık için olabilecek şey nedir; hiç tahayyül edebiliyor musun? Ayrıca sen, beşeriyetin en önemli bir cüzü unsurusun; insan cinsinin bekası da “merhametli anne” ilkesine bağlıdır... Düşününüz, şayet bu sevgi ve merhamet annenin kalbinde olmasaydı, bu bebek varlığı için esas olan annenin karnından elbette çıkacak değildi. Çünkü anne kürtaj yoluyla onu aldirtacaktı; buna bağlı olarak da insan cinsi sona erecekti. Fakat anne, dokuz ay boyunca hissettiği sıkıntı ve acılara kalbindeki sevgi ve merhamet sebebiyle katlandı; ardından doğum sancısına sabretti, sonra da bebeğin ağlamasındaki gizli şifreleri çözmeye başladı! Onun ağlamasının sebebini yalnız anne bilir; ağlayışına göre ya karnı açtır ya altının değişmesi gerekmektedir veya sancısı vardır. Belki kulakları ağrıyaktadır, belki de sevgi istemektedir... Bütün bunları anneden başka kim bilir? Baba mı? Erkek, yani baba, çocuğun ağlamasından bu manaların hiçbirisini çıkaramaz. Her ne kadar erkek daha sabırlı olsa da böyle işlere kabiliyeti bulunmamaktadır. Onlar, oğlu ağladığı için gecenin birinde, üçünde ve beşinde olmak üzere üç defa uyanmaya

da dayanamazlar. “Bu çocuk da çok terbiyesizmiş” diyerek onu annesiyle baş başa bırakır; belki de odayı tamamen terk edip uyumak için başka odaya geçerler. Hanımına, çocuğun bakımına yardım edeceğini söylese ve yarım saat gibi kısa bir süre buna katlansa bile, çocuğun üzerine işemesine asla tahammül etmezler.

Sevgili anne, bilmelisin ki Allah’ın sende bir sırrı mevcuttur. Bu ilahi sır sende, bazen annenin karnında iken vücut bulur; bazen de bebeğin kanının annenin kanına, hormonlarının da annenin hormonlarına karıştığı zaman var olur. Bu Allah’tan başka hiç kimsenin bilemeyeceği bir sırrıdır. Erkekler de iş yapabilirler. Mesela onlardan aşçı, doktor, terzi, şoför ve öğretmen gibi çalışan kimseler vardır. Fakat bu işlerin hepsini yapan bir erkek bulamazsın. Ama Allah’ın sana bahşettiği sır, sevgi, merhamet ve şefkat sebebiyle sen bu işlerin hepsini de yapmaktasın. Sen aynı zamanda Arapça, İngilizce ve Matematik... öğretmenisin de. Sen tıbbi talimatları dikkatle yerine getiren büyük bir doktor asistanı, mahir bir hasta bakıcısı, aşçı ve terzisin de. Pedagoji Profesörüsün. Bazı zamanlarda da çocuklarını okula veya derneğe yetiştmesi için şoförsün. Belki de sen güçlü bir kahramansın. Birisi sana bir kötülük dokundurduğu zaman, bir anda korkunç bir yaratığa dönüşmen de mümkündür. Bütün bunlardan sonra evin de yöneticisin. Bazılarımız meşhur “Fukara Bankası” romanını, onun son zamanlarda Nobel Ödülü almış olan sahibi Muhammed Yunus’u biliriz. Bu kişi demiştir ki, Fukara Bankası mallarını erkeklere değil kadınlara veriyor. Çünkü erkek bu bankadan malı alır, kahveye oturur ve onun yarısını orada kendisine harcar, kalan yarısı ile de iş yapar. Umarım erkekler

bu sözünden ötürü rahatsız olmazlar. Çünkü bu söz benim değil Muhammed Yunus'un sözüdür... Fakat kadınlar: "Bu benim çocuklarımın rızıkıdır" der ve aldıkları malı muhafaza ederler. İşte bu yüzden banka malı kadınlara veriyor, erkeklere vermiyor. İşte bu da Fukara Bankasının işleyişindeki başarının sırrıdır.

Anne ile Oğlu Arasındaki Dokunma Yoluyla İletişim

Sen kimsin? Rahmetin dünyada somutlaştırılmış hali, Allah katında üstün değerlere sahip olan sen misin? Gündüzleri oruç tutan, gece boyunca da namaz kılan kimsele-
rin ecrine denk bir ecrin sana niçin verildiğini de biliyor musun? Annenin karnında cenin olarak bulunduğun günden itibaren düşünürsen: 'muhakkak ki Allah'ın rahmeti, yeryüzünde bana insanların en yakını olan; ellerinden tuttuğum, sırtını tapışladığım ve kendisini öptüğüm anemde somutlaştırmıştır' diyebilirsin? Bu, varlık aleminde rahmetin örneğidir.

Bir anne tanıyorum. Oğlu son derece şiddetli bir hastalığa yakalanmıştı. Onu derhal hastaneye götürdü ve yoğun bakım odasına aldılar, herhangi bir kimsenin ona dokunmasını da yasakladılar. Çocuğa dokunmama yasağı babaya kolaylıkla anlatılabildi, ama anneden çocuğuna dokunmamasını ve arkasını tapışlamamasını istemek oldukça güç oldu. Bu talepten dolayı anne neredeyse cinnet geçirecekti... Hasta bakıcılara, çocuğunu kesinlikle kucağına alıp bağrına basacağını söylüyordu. Onlar ise: "Yasaktır; sterilize edilmemiş elbise olmadan o odaya giremezsiniz" diyorlardı. Sonra anne pille çalışan ışıklı bir levha getirdi ve üzerine "seni seviyorum" yazdı, sonra bu levhayı dezenfekte edip, onu çok durgun bir halde olan oğluna verdi. Daha sonra da kendisi için de onun benzerini

yaptı. Anne odanın camının arkasında duruyor ve ışıklı levha ile oğluna işaret ediyor, oğlu da elindeki pil ile annesine bir bakıma karşılık veriyordu. Böylece aralarında iki veya üç saat iletişim kuruyorlardı. Bu durumu anne, iki ay müddetince kendisine yakın olduğunu hissettirecek bir vesileymiş gibi devam ettirdi. Çünkü annelerde Aziz ve Celil olan Allah'ın rahmetinden, çıkarıp atamayacakları bir miktar saklanmıştı. Bir anne ve oğlunun, birbirlerine dokunma ihtiyaçlarının ne kadar mühim olduğunu anlayabilir misin? Bunun içindir ki tıbbi araştırmaların sonuçlarına göre, okşanarak büyütülmeyen veya ömürlerinin ilk yıllarında sevgi görmeyen çocuklar, gerektiğince sevilip okşanan emsallerine nazaran daha çabuk kırılırlar.

Bizim aradığımız rahmet budur. Delikanlı! Annenin elini ellerinin içine al, ona dokun, onu öp ve Allah'ın ona koyduğu rahmeti içinde hisset. Kızım, sen rahmetin sembolüsün. Sen rahmetin adısın. Allah'ın sırrını kendisinde taşıyan insansın. Erkeklerin yönetemeyecekleri o sırrı sen önemle yönetebileceksin. Sen, aynı zamanda on şeyi birden yönetebilecek kimsesin. Bu nasıl olacak diye sorma! Oğlunun ve kızının ağlama şifresine göre ona nasıl cevap verileceğini de sorma; zira bu İlahi bir sırdır.

Başarı İçin Teşvik Eden Anne

Anne hakkındaki sözlerimize devam edeceğiz ve ona farklı şeyler söyleyeceğiz. Diyeceğiz ki: "Sana düşen çok önemli bir görev var. Şu ümmetin kalkınmasını gerçekleştirmek senin gücün dâhilindedir. Çocuklarıyla ilişkilerinde senden istenen görevler var. Bu görevler çok büyük bir adam ve çok büyük bir kadın ortaya çıkacaktır."

Yeni bir kuralı da ele alacağız. O kural: “Başarı İçin Teşvik Eden Anne” kuralıdır. Burada annenin rolünü birkaç nokta ile anlatacağız. “Başarı İçin Teşvik Eden Anne” diyebilmek için her noktada duracağız. Yani başarması için oğlunu gayrete getiren anne... Düşünün... Şayet bizde bu nevi annelerden 10.000 veya 20.000 veya 30.000 anne olsa neler olmaz ki...

Yukarıda zikretmiştik; sen şefkatsin... Az önce zikrettiklerimize ilave olarak, sen şefkatin ve merhametin tamamısın. Hiç şüphelen olmasın ki sen, onlarda gerekli imkânlar olmasa bile gençleri başarıya teşvik etmeye kadersin. Başka yolu yok, ancak senin gayretinle onlar başarabileceklerdir.

Oğlun, ancak seninle birlikte şu dört merhaleyi atlatacaktır.

İlk Merhale, doğumundan üç yaşına girinceye kadar ki süredir. Bu merhalede sen ona, gücün yettiği ölçüde sevgini şefkatini ver. Bu merhalede senden beklenen şey şefkat, merhamet, rikkat, nezaket ve ihtimamdır; onu terk etmekten sakın ve sabah-akşam onunla birlikte ol!

Hz. Aişe'ye (ra) bir kadın geldi. Yanında iki küçük çocuk vardı. Aişe'nin yanında biraz oturduktan sonra: Ey müminlerin annesi, ben acım, dedi. Aişe'nin yanında yemesi için verecek bir şeyi yoktu. Kalktı araştırdı, üç hurmadan başka bir şey bulamadı. Onları getirdi, kadına verdi. Kadın o üç hurmadan birini bir çocuğuna, diğerini öbür çocuğuna verdi, birini de kendisi aldı. Çocuklar açlıklarının şiddeti sebebiyle kendi hurmalarını adeta çiğnemedен yuttular ve annelerinin elindeki o tek hurmaya bakmaya başladılar. Doğal olarak, o durumdaki bir anne yapması gereken ne ise onu yaptı ve o tek hurmayı da ikiye böldü, sonra da yarısını birine diğer yarısını da öbürüne verdi,

kendisi eski hali üzere açlığa devam etti... Hz. Aişe bu olaydan çok etkilendi ve Rasulullah (s.a.v.) gelince hadiseyi ona anlattı. Nebi (s.a.v.): “Peki sen de o kadına, iki çocuğuna merhametinden ötürü Allah’ın da kendisine merhamet ettiğini haber verseydin ya!” dedi.⁷⁵

Siz ey anneler, hepiniz aynı değil misiniz? Mesela sen, kim bilir kaç defa çocuğun aç iken, onu kendine tercih etmiş, lokmanı ona yedirmişsindir? Çok... Öyle değil mi? Yani bu, tüm annelerin, doğal olarak yaptıkları, onlar için basit bir davranıştır. Muhakkak ki Allah annelere merhamet etmiştir. Sana da aynı şekilde merhamet etmiş ve seni rahmetine gark etmiştir. Şimdi anladın mı sen ne kadar değerlisin? İşte bu, çocuğun birinci merhalesidir.

İkinci Merhale, üç yaşından altı yaşına kadar olan süredir. Dikkat et! Çocuğun bu merhalede babasını tanımaya ve ona yakın olmaya adeta tutkudur. Onu görmek ve erkeğin dünyasını onun vasıtasıyla tanımak istemektedir. Özellikle de az önce söylediğimiz gibi, erkek ise... Bu merhalede kadınların çoğu kıskançlık hissine sahiptir ve öfkede aşırıya kaçmaktadırlar. Çünkü her gün, günlük işler olarak yıkama, ütü ve temizlik yükleri hep onun üzerindedir... Bütün bunlara rağmen bir de bakmışsın biricik oğlucuğu, babasına arkadaş olmuş, onun sözüne bakıyor ve ona yaklaşmaya çalışıyor! Ben böylesi annelere diyorum ki: Bu merhalede böyle bir davranış doğal ve fitridir. Bu, sadece senin oğluna ve babasına ait bir davranış değildir. Çünkü oğlun, erkekliği keşfetmek istiyor. Çünkü o çağının hükmü altındadır... Kız da olsa aynı şeyi yapacaktı. Bunun için hiç kızılır mı? Kaldı ki kadın zekası, bu merhalede oğ-

---

⁷⁵ Müstedrek, IV, 196 (7349)

lunu serbest bırakmasını ve babasını tanımaya ortam hazırlamasını gerektirir, kızmasını değil... Çünkü bu çağda ondan beklenen budur. Çocuğu için su arayan kadınlar içerisinde bu mahareti gösterenlerin en iyisi Hacer'dir.

İbrahim Filistin'de ikamet etmekte idi. Hacer, oğlu İsmail ile Mekke'de yalnız başlarına yaşarken baba uzun süre yanlarında yoktu. Fakat İbrahim Mekke'yi her ziyaretinde, kendileriyle uzun süre birlikte yaşamamasına rağmen, oğlunu kendisini seviyor ve itaat ediyor bulurdu. İşte burada annenin, oğlunun babasına bağlanmasındaki rolü ortaya çıkmış oluyor. Bu yüzden babası: "Yavrucuğum, ben rüyamda şöyle şöyle... görüyorum" dediği zaman, oğlu: Babacığım, "Emrolunduğün şeyi yap..." dedi. Babası: "Yavrucuğum, Allah bana Kabe'yi inşa etmemi emretti, sen de bana yardım edecek misin?" dediği zaman, İsmail: "Sana yardım edeceğim..." cevabını verdi. Bütün bunlar, ancak kendisi ve babasının birbirine bağlı olarak yetiştirilmesi, bir de annesinin, oğlunun babasına bağlanmasına yardım etmesi sayesinde.

(Pedagoglar bilhassa 4-6 yaş arası çocuğun eğitiminde "Altın Çağı" olarak adlandırır. Çev.)

Üçüncü Merhale ise, altı yaşından on yaşına kadar olan süredir. Bu, çok kıymetli bir merhale. Şefkat ve merhamet duygularının yanı sıra gücün yettiği kadar çocuğuna değer ver ve onu tüm güzel hasletlerle terbiye et. Doğruluk, güven, samimiyet, acıma, edep, insanlarla birlikte yaşama sanatı, namaz, Allah sevgisi ve çocuğunda görmek istediğin şeyler... Onlardan bir bölümünü, uyku öncesi hikayeleriyle zihnine ekebilirsin, bir bölümünü fırsat bulduğun uygun yerlerde... Şayet bir kimse, bu çocuğu otuz veya kırk yaşlarında iken eğitmeye kalkışsa muktedir

olabilir veya olamaz; ama beş yaşlarında iken ona ne ekersen o mutlaka tutacaktır. Zira ağaç yaş iken eğilir... Nebi (s.a.v.)'in de dediği gibi: "Her çocuk fitrat üzere doğar..."⁷⁶ Çocuğunu Allah sana bahşetmiş ve şekillenmesi işini de sana bırakmıştır. Çocuğuna neyi ekersen inşaallah bulacağın da odur. Hatta ergenlik çağında biraz çizgiden uzaklaşacak olsa bile... Şayet bir gün doğru yoldan sapacak olursa, sakın ha korkma! Çünkü senin ona küçük yaşta ekmiş olduğun tohum büyüyecek, diktiğin gibi meyvesini de verecektir. Sen ona hangi örnek vasfı vereceksin ona bak! Onun önünde senin kişiliğin nasıl olacaktır? Ona neyi ekersen sonuçta o olacaktır. Değerli Anne, çocuğunun sana olan ihtiyacını şimdi anladın mı?

Dördüncü Merhale, ergenlik çağına girmesidir. Her ne kadar, gençlerin seninle birlikte oturmayacaklarını ve senden uzak kaçacaklarını tahmin etsen de bu çağda çocuğun sana çok ihtiyaç duyacaktır. Sevgi ve şefkat tarzında eğer sen çok basit bir değişiklik yapacak olursan, çocuğun kesinlikle sana yönelecektir. Muhakkak ki, özellikle de ona başarıyı kazandıracak olan olumlu ve yeni bir şefkatine ihtiyacı olacaktır. Yeter ki, ona sevgi ve şefkat vermeye devam et. Ancak bunun yanında, onu cesaretlendirecek eli uzatmayı da ihmal etme. Mesela "Sen başaracaksın; sen bunu yapabilirsin" gibi... Sen ne zaman ona böyle yaklaşırsan, o zaman "arkadaş anne" olursun. O takdirde sen "örnek anne" vasfını kazanacak; belki de oğlunun gözünde en büyük anne olacaksın. Şu ümmeti kalkındırmamız için biz senden gençlerimiz adına şefkat ve savunma gücünü birlikte vermeni istiyoruz.

---

⁷⁶ Buhari, Kader, 3

Biz senden Musa'nın annesi gibi bir anne olmanı ve Kasas suresini yeniden yaşamayı istiyoruz. Musa'nın annesinin kıssası senin için bir örnektir. Bir el çocuğu besleyecek: *"Biz Musa'nın annesine, doğduğu zaman bebeğini emzirmesini... vahy ettik."* Peki diğer el ne yapacak? *"... eğer öldürmesinden endişe edersen onu bir sandık içerisinde denize /Nil'e bırak ve onun hakkında ne kork ne de üzü..."* (Kasas, 28/7) İşte, dünya böyledir... Senin çocuğun -on beş veya on sekiz yaşlarında- hayatın güçlükleriyle, engelleyici riskleriyle ve sıkıntılılarıyla karşı karşıya gelme çağının henüz başındadır. Biz bu çağda anneden, çocuğunu teşvik etmesini: *"Korkma, ben seninle beraberim; Allah da seninle beraberdir; ben senin için dua edeceğim; ben senin yanı başında duracağım"* gibi sözlerle desteklemesini istiyoruz.

Çocuğuna önem veren diğer bir örnek de şu annedir: Hz. Sa'd, Kadisiye savaşı günü Müslümanları Allah yolunda infakta bulunmaya teşvik etmek için halkın arasına çıkmıştı. Çünkü cihad için harcanacak mal yeterli değildi. *"Ey Müslümanlar"*, dedi, *"infak ediniz..."* Birden bir kadın çıka geldi ve: *"Ya Sa'd, vallahi şu saç örgüsünden başka sana ne verecek ne de infak edecek bir şeyim var, dedi ve -iki örgüsünü kesti- Sa'd'e uzattı: bunları al, atına gem yaparsın dedi. Hz. Sa'd kadının Allah yolundaki bu durumundan öyle etkilenmişti ki... Neyse savaş gününün bir öncesi gece gelince, takriben on bir veya on iki yaşlarında bir çocuk Sa'd'e geldi. "Ey Sa'd ben de seninle birlikte savaşa katılmak istiyorum" dedi. Sa'd, "biz çocukları savaşa götürmüyoruz" cevabını verdi. Dedi ki, "Sa'd, durum seninle benim aramda değil, Allah ile benim aramdadır. Allah Cennet karşılığında nefisleri satın almak istiyor, ben de nefsimi cennet karşılığında Allah'a satmışım; sana ne oluyor?" deyince, Sa'd, çaresiz bir durumda, "peki öyleyse sen*

de gel” dedi. Savaş gününün sabahında çocuk Sa’d’e geldi ve dedi ki: “Ey Sa’d, vallahi ben acayip bir rüya gördüm.” “Ne gördün?” “Ben kendimi, dünya bahçeleri içerisinde bir benzeri olmayan bir bahçede yürürken gördüm. Sağımda bir saray, solumda bir saray ki onların da dünyada benzerleri yoktur. Nehirler gördüm, ama dünyadaki nehirlerle benzemiyordu.” Sa’d bunları dinledikten sonra; “Ey çocuk, seni müjdelirim, bu senin şehit düşeceğine işarettir. Eğer Rasulullah’a (s.a.v.) kavuşursan benden ona selam söyle...” Çocuk da ona: “Sen de benden anneme selamımı ilet ve ona de ki: Allah benden dolayı seni mükafatlandırsın...” dedi. Sa’d: “Senin annen kimdir?” dedi, çocuk: “O saç örgülerini sana veren kadındır” dedi. Böyle anneden elbette böyle çocuk beklenir...

Ey anneler, şu ümmetin kalkınması sizin ellerinizdedir. Kalkınma hamlesine yeniden dönmek sizin elinizdedir, çöküşün devamı da sizin ellerinizdedir... Ey anneler, çocuklarınız dokuz veya on yaşlarını geçtikleri zaman onlara sevgiyi, şefkati, babalarına bağlılığı ve değerleri zihinlerine yerleştirmiş olmanızı umuyorum; onları iyi korumuş ve yüreklendirilmiş olmalarını sizden istiyor ve bekliyorum. Benim çocuğumun gönlünde bir takım emelleri var, ama kendisini henüz küçük görüyor. Onun önünde bunların fiili olarak yapacak zamanı var, ancak bunlar, senin gözünde iki kuvvet olarak büyüyen şefkat ve atıfet ile gerçekleşir. Senin ona: “Yavrucuğum, sen başaracaksın, bu iş olacak” diyen bakışlarıyla gerçekleşecektir.

Gerçek şu ki, biz burada herhangi bir şahıs için örnek bir program arz etmek istiyoruz. Bu program şudur: Bir şahıs, ölmüş dahi olsa, annesinin rızasına uygun olarak kararlar almaya nasıl devam eder. Kendi kendisine sorar: Annemin hoşnut olacağı şey nedir? Annem neyi arzu ederdi?

Bir annenin, ölümünden sonra bile, bir şahsın hayatında ona bu derece tesir etmesi mümkün müdür? Gelin, birlikte genel, ama meşhur bir şahıs portresi çizelim. Bakalım bize annesinden nasıl bahsedecek? Bir annenin, ölümünden sonra bile çocuğunu nasıl etkilediğini birlikte görelim?

Bütün şerefimle ve tüm övüncümle ilan etmeye devam ediyor ve diyorum ki, benim hayattaki tek örneğim annemdir. Allah kendisine rahmet eylesin! Babam onu uzun yıllar önce terk etmişti. Dört çocuğu besleyip büyütme, tamamen ona kalmıştı. Sabah akşam çalıştı; öyle ki, sabah saat sekizde evden çıkar, iş saatlerine göre, öğleyin yarımaya kadar çalışırdı. Sonra saat beş otuzda ikinci bir iş için akşam mesaisine çıkar ve gece dokuza kadar çalışırdı. Bütün bunlar o dört çocuğunu besleyip büyütme içindi...

Ben ona son derece hayret ederdim. Onunla birlikte olduğum süre içerisinde bana çok acayip bir şey olmuştu. Annem 1999 yılının Eylül ayında ölmüştü. Biz şu anda 2007 yılındayız. Bu demektir ki, ölümünün üzerinden tam sekiz yıl geçmiştir. Buna rağmen ben herhangi bir karar alacak olsam, o mutlaka benim hayatımla ilgili aldığım o kararıma iştirak etmektedir. Her ne zaman bir karar alacak olsam kendime sorarım: Hiç düşündün mü: Eğer annem hayatta olsaydı, bu hususta bana "Yap..." ve ya "Yapma..." der miydi? Eğer onun: "Yap..." diyeceğini hissedersen, o işi derhal yaparım; yok, "Yapma..." diyeceğini hissettiğim zaman da onu kesinlikle yapmam. Aldığım bu karar kendi arzuma tamamen aykırı olsa bile... Çünkü bunu bana gerçekten öğreten annemdi. *"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda infak etmediğiniz sürece gerçek iyiliğe erişemezsiniz..."* (Al-i İmran, 3/92) ayetini de bana annem öğretmişti.

Örnek edinmenin devamlılığı fikri her gece beni çok meşgul etmektedir. Benim, ömrüm boyunca “Bir şahsı örnek edinme” konusundaki anlayışım, önümde, iyilikte, güzel davranışlarda kendime örnek edineceğim, kendisinden çok şeyler öğreneceğim, sadece tecrübesini onaylayacağım bir şahıstan ibarettir. Bu şahıs ne zaman gözümün önünden kaybolur, işte o zaman ben, arzuma ve irademe muvafık olarak veya aklıma göre hayatımı sürdürür ve hayatımın esiri durumuna düşmüş olurum. Fakat annemin bana örnek olmasındaki hakikat, vefatının üzerinden yedi veya sekiz yıl geçmesinden sonra gerçekten çok garip bir şey ortaya koydu. O da şudur: Anne, yok olduktan sonra bile devam eden güzel bir örnektir. Ben, bu örnekliğin şu ana kadar yok olmadığı gerçeğine dayanarak kalbime, aklıma ve karakterime silinmesi imkânsız fikirler ve değerler nakşettim.

Son Merhale, ey “Arkadaş Anne!” Senin sayende, artık oğlun büyüdü, okulu bitirdi ve işine gidip gelmektedir. Bu sana mübarek olsun! Eğer sen Arkadaş Anne ve oğlunun arkadaşı oldunsa, onunla senin aranda sırların bulunduğu, özel olayların cereyan ettiği bir arkadaş ol ve ikiniz de kalbinizi birbirinize açın. Şu anda ben kızım ile içli-dışlıyız, dolayısıyla biz arkadaşız. İşte kendisinden bahsettiğimiz Arkadaş Anne budur.

Senin için son olarak tek bir şey kaldı. O da bu merhalelerin hepsinde yerine getirmen gereken bir şeydir. Sakın ha onu unutma! O sıra dışı bir silahtır. Umarım sen, Allah’ın sana kendisini vaat ettiği bu dua silahını unutmazsın. Tıpkı onu sana bir İlahi sır olarak verdiği gibi -karnında bulunduğu gün sen onu çocuğuna kullanabilmiştin- Allah Teala sana diğer bir sır, belki de silah dahi vermiştir; sadece sana verilmiş bir silah... Bu da oğluna ettiğin duanın mutlaka kabul olmasıdır. Bilmelisin ki, oğlun pek çok

şeyle karşılaşacaktır, zira hayat güçtür... Oğluna da şu sözü söylemesi için: “Sen annene çok muhtaçsın. Seni kurtaracak olan silah, yalnız onun elindedir. O sebeple annenden sana dua etmesini iste, onu razı et ve sana dua etmesini sağla...” Muhterem anne, sen de küçüklüğünden beri ona dua etmekte olduğunu çocuğuna bildir. Çünkü aranızdaki bu bağ çok sağlamdır. Sanki Allah Teala, oğlun ve kızın ile aranızdaki bağın sağlam bir bağ olması için seni çocuğuna duası kabul olanlardan kıldı. Çocuğun karnında iken ilahi bir sır olduğu gibi, büyüdüğü zaman da bu sende ilahi bir sır olmuştur. Bunun adı: “Senin çocuğun için duan müstecap, yani mutlaka kabul edilecektir.” Sanki senin oğlun ve ilahi sır-la- rahmet sırrı ile -birlikte alakan, karnında var olduğu andan itibaren başlamış, Allah’ın senin ve onun ömrünü uzattığı sürece devam etmiştir. Allah (Sübhanehü ve Teala) her birinize bunu ilka etmiştir. Dua olan sır kelimesi baki kalacaktır.

Sevgili Dostlar, ümmetlerden bir ümmetin geleceği hakkında konuşurken Kur’an’a kulak verin! Nebi (s.a.v.) şöyle demişti: *“Bu işte senin yapacağın bir şey yoktur; Allah dilerse onların tövbelerini kabul eder, dilerse onlara azap eder...”* (Al-i İmran, 3/128) Yahut da şöyle derken: *“Elçilerimiz, insanlardan ümitlerini tamamen kestikleri ve yalanlanmış olduklarına kesin kanaat getirdikleri an yardımımız onlara yetişmiştir...”* (Yusuf, 12/110) Bu yardım, hem davetlerin seviyelerine hem de ümmetlerin seviyelerine göredir. Fakat anne ve çocuğu düzeyinde olursa, o anneyi tatmin etmek gerekir. *“Biz Musa’nın annesine, bebeğini emzirmesini emrettik ve onun hakkında endişeye kapıldığın an bebeği denize bırak; sakın ha korkma ve üzülme...”* demiştik. Bunu Nebilere yapmamıştı. Nebilerin kıssalarının tamamında yürüyüp gitmeleri ve hiç şüphesiz seyri tamamlamaları gerekmektedir. Fakat anne söz

konusu olunca, onun rahmet konusunda tamamen tatmin edilmesi icap etmektedir. Şu ayette olduğu gibi: *“Biz Musa’nın annesine: Bebeğini emzirmesini emrettik ve onun hakkında endişeye kapıldığın an onu denize bırak ve korkma, üzülme de! Muhakkak ki Biz onu sana geri çevirecek ve peygamberlerden yapacağız”* (Kasas, 28/13) demiştik. Sonra sözün bağlamı Firavun ile Musa’nın karşılaşmasına intikal ediyor -kıyamet günü sorumluluğu sebebiyle ümmetlerin ıslahı hakkında konuşan bu Kur’an- Bu hadiselerin kabullenilip hazmedilebilmesi için de: *“Sonunda biz onu annesine döndürdük...”* (Kasas, 28/13) Biz büyük bir mevzudan bahsediyoruz. Musa annesine ister dönmüş olsun ister dönmemiş; bizim bunu bilmemizle ne ilgisi var? İlgisi, Allah yanındaki annenin değerinin büyüklüğünü, aynı zamanda anne şefkatinin de Allah nazarında değerli olduğunu bildirmek içindir.. *“Sonunda biz onu annesine döndürdük ki, gözü aydın olsun ve üzülmesin ve de Allah’ın vaadinin gerçek olduğunu bilsin.”* (Kasas, 28/13) Ey Allah katında değerli olan anne! Eğer Allah sana herhangi bir şeyi vaat etmişse, mutlaka onu tam olarak yerine getirir. Kasas suresinin ortasında, tam da Hz. Musa’nın Firavun ile karşılaşmasının ara yerindeki şu manzarayı hayal edebiliyor musunuz? Bu değerli annenin manzarasıdır. Annelerin bu manzarayı görüp de tatmin olmaması mümkün müdür?!

Sen, Allah’ın (Sübhanehü ve Teala) sırlarından bir sırsın. Sen rahmetin bir örneğisin. Ellerini kaldır oğlun için dua et! O takdirde oğlun sebebiyle gözlerinin yaşardığı görülecektir. Sen onun için dua edeceksin ve o zaman biz onun için ne yapacağız, göreceksin. Mütedeyyin bir kadın olabilirsin veya olmayabilirsin... Nihayetinde sen bir annesin. Senin ne olduğundan sarf-ı nazar ederek sadece bir

anne olduğunu söyle, yeter. Anne olarak devam ettiğin sürece sen değerlisin. Çünkü sen somut bir rahmetsin. Senin duan arada hiçbir perde olmaksızın Sema'ya yükselir...

Eşzamanlı olarak gençlere de şöyle söylüyorum: Şayet senin annen bu söylenenleri yapmıyorsa, sakın onu terk etme. Bana kulak ver, fakat öfkelenme. O durumda senin annen, demek ki hatalıdır, kusurludur ve bir takım problemleri vardır... Peki, sen anneni terk edince nereye gideceksin? Onu sana anne yapan Allah'tır. Sana anne olsun diye bu kadını O seçmiştir. Hoşuna gitmedi mi? Ne yapacaksın? Anneni değiştirecek misin?

Şimdi benimle birlikte hayal etmeni ve düşünmeni istiyorum; gel, birlikte düşünelim. Bu kadın senin yüzünden acaba kaç defa yorulmuş ve bitkin düşmüştür? Senin ağlaman sebebiyle acaba kaç gece gözüne hiç uyku girmemiştir? Tüm bunlara rağmen o hoşlanmadığın kadın sabah olunca da kalkıp seni doyurmuş ve altını değiştirmiştir? O senin altını değiştirirken, belki de kusacak olmuştur, ama sen tekrar tekrar aynı şeyleri yapmaya devam ettin, o da senin altını değiştirmeye devam etti... O kadın hep seninle birlikte olmuş ve her şeyi sırf senin için yapmıştır. Gece karanlığı çökünce, ardından yüzünün hadlerini açığa çıkararak sabah olunca o yüzü ve onun psikolojik halini görmelisin... gerçekten çok zor bir gece geçirmiş ve son derece yorgun düşmüştür. -Çünkü o da bir insandır.- Onun da uykuya ve dinlenmeye ihtiyacı vardır. Biraz uyuyacak olsa, senin yeniden ağlaman üzerine hemen uyanıp kalkmaktadır... Bu yorgunluğun arasında sen yatağını terk edip gidiyorsun onun sinesinde uyumak üzere yanına sokuluyorsun, o da sırf yanına sokulduğun için tüm yorgunluklarını unutuyor... Sonra ertesi gün dönüyor, aynı programı yeniden uygulamaya koyuluyor... O kadın, bir erkekten daha

mı güçlüdür? Hayır... Fakat Allah (Sübhanehü ve Teala) ona adı rahmet, sevgi ve şefkat olan bir sır vermiştir. Öyleyse (annenin kusurlarından söz etmeyi bırak, Çev.) hemen annene dön, bir an önce Allah'ın ona bahşettiği rahmete sen de kavuş!

Dikkat edin, ey gençler! Şu nokta son derece önemlidir. Şayet sen Allah'ın annene bahşettiği ve gönlüne koyduğu o rahmeti ve sevgiyi hissetmedinse, aynen şu durumda oluyorsun. Birincisi sen, Allah'ın rahmetinden bir cüzü yeryüzüne koyduğuna kani değilsin. İkincisi, sürekli olarak annenden kaçtığın halde Allah'ın rahmetinin senin üzerine inmesini nasıl isteyebilirsin! Sen bu halinle Allah'ın rahmetini asla hissedemezsin! Dikkat et, bunun sonu çok tehlikelidir... Kaldı ki, bütün bunlara karşın sen, hem senin hem de annenin üzerine rahmetin yağabilmesi için yeryüzüne koyduğu rahmet için Allah'a şükrederek, onu muhafaza etmedin; annenin sana olan şefkatini açıklamasına yardımcı olmadın, sevgi ve merhametiyle seni kucaklamasına da mani oldun... Bu durumda Allah'ın sana rahmet etmesini nasıl bekleyebilirsin ki?

Dört çocuk annesi bir kadından dinlemiştim. Çocuklarının hepsini yetişkinlik çağına getirmiş ve her birini bir mesleğe yönlendirmiş bir anne. Oğullarından kimi üniversitede okumakta, kimi -Allaha şükür- üniversiteden mezun olmuş durumdadır... Oğullarından birisi ona diyor ki: "Anneciğim, sen Tıp Fakültesinden mezun olmamış mıydın?" Annesi: "Evet, ben Tıp Fakültesinden mezun oldum, doktorum..." cevabını verdi. Oğlu: "O halde sen niçin doktorluk yapmadın da bu şekilde evde oturuyorsun; mesleğine yazık değil mi?" deyince anne oğluna acı acı baktı ve şöyle söyledi: "Ah yavrum, bu sözünle sen beni derinden yaraladın; zira ben, kendimi şimdi hiçbir değeri olmayan

ve evde boş oturan biri gibi hissettim.” Ona dedim ki: “Yavrucuğum, Tıp Fakültesine girerken benim çok hayallerim vardı, sınırsız emellere sahiptim. Fakülteden mezun olur olmaz da o hayalleri şekillendirmeye başlamıştım bile... Fakat sizler dünyaya gelince hayallerimi terk etmeye ve onların hepsini tek bir hayal ile değiştirmeye karar verdim; değiştirdiğim o tek hayalim de siz oldunuz. O günden itibaren ben hep sizin için yaşadım...”

Böyle annelere diyorum ki: Sakın ha, kendini değersiz birisi sanma! Asla hayatını zayi ettiğini de düşünme! Sen, Allah’ın beşeriyet için yaratmış olduğu en mühim işi yerine getirmiş durumdasın. Anne bir okuldur denilir. Evet, sen bir okulsun. Senden daha büyük bir okul yoktur. Sen çalışan veya evin sahibi olan bir anne olduğun zaman birinci derecede anne olduğun için iftihar etmelisin. Evin eğitimcisi olduğun zaman da sen muazzam bir görevi yerine getirmiş olursun. Çocukların büyüdüğü zaman ise, senin çalışmana ve Allah rızası için hayır işlerinde yahut da istediğin herhangi başka bir iş alanında hayatını yaşamana artık hiçbir engel olamaz. Fakat kendisiyle övüneceğin şu birinci derece; Allah’ın seni şereflendirdiği, kadrini aziz kıldığı, semavi kitaplarda nefsinin tatmin edecek sahnelerle zikrettiği şu annelik derecesini, sakın ha yabana atma! Özellikle de duanın makbul olduğunu ve doğum sancılarının ilk sancısıyla birlikte tüm günahlarının bağışlandığını unutma! Bir de Yüce Mevla çocuğunu besleyip yetiştirmen sebebiyle senin için gündüzleri oruç tutup geceleri de ibadetle geçiren kimsenin sevabını yazdığını... Sen, hakikaten çok değerlisin. Sen gerçekten son derece saygı değer bir insansın...

SEVGİNİN DİLİ

Kitabımızın adının “Cennet Kendi Evlerimizdedir” olduğunu hepimiz bilmekteyiz. Evimiz için zikredeceğimiz niteliklerin cennetin niteliklerine yakın bir niteliğe sahip olması için biz ona bu adı koyduk. Şu anda çoğunluğun kaçmakta olduğu evin... Kaçanlardan her birisi oradan kendini dışarı atmak için açık bir bahane aradığı ev... Şimdi biz, birbirimize kavuşmak için oraya tekrar dönmek istiyoruz. Çünkü biz birbirimizi gördüğümüz zaman neşeleniyoruz. Özellikle de ben babamla bir arada oturmaktan mutlu oluyorum, kardeşimle konuşmaktan da mutluluk duyuyorum. Ben ve hanımım, ikimiz de birlikte sohbet etmeyi seviyoruz. Bu kitabın tamamı bu kadarlık bir mutluluk istiyor. Eğer bu gerçekleşecek olursa nesillerin geleceği için çok ciddi bir gelişme olacaktır. Aynı zamanda ülkelerin geleceği ve milletlerin geleceği için de... Sakın hiç biriniz bunu, asla gerçekleşmeyecek abartılı bir hayal olarak düşünmesin. Eğer aile, kendi ayakları üzerinde duracak olursa ve birbirine tutunursa çevresinde her ne kadar da yıkılmalar olsa da şu bozuk dünyanın ortasından temiz erkekler ve kadınlar çıkarabilecektir.

Babalar İle Evlatları Arasındaki Konuşma Dili

Biz bu bölümde babaların evlatları ile ilişkisinden bahsedeceğiz. Babadan ve anneden söz edeceğiz. Delikanlılardan ve genç kızlar hakkında konuşacağız. Aralarındaki

ilişkinin aslından ve onları bir araya toplayacak olan prensiplerden... Bizim karşımızdaki ile konuştuğumuz dilden bahsedeceğiz. Bizim evlatlarımızla konuştuğumuz dil yoksa şu mudur: “Yavrucuğum, senin menfaatin bu iştedir!” Bu bir mantık dilidir. Doğal olarak bu duruma değinmemiz bunu tartışmamız gerekmektedir... Eğer bu sözü baba söylemeyecekse, peki kim söyleyecek?! Bunu evlatlarına babalar yöneltmeyecekse peki, bu sözü onlara kim yöneltecek? Burada temel hedef bir kural belirleyip yerleştirmektir. İlk önce başlamamız gereken dil, hiç şüphesiz sevgi dili olmalıdır. Daha sonra da istediğin diğer dili kullanabilirsin. Sözelimi akıl dili, mantık dili, menfaat dili -Yavrucuğum, senin menfaatin şundadır... diyebilirsin- Her ne olursa olsun ilk önce kullanacağımız dil kalbin dili olmalıdır. Zira kalpte ortaya çıkacak bir şey vardır; akıl da onun tamamını kapsamaya yardım edecektir.

Bu söz, özellikle babalara ve annelere yöneltilmiş olmakla birlikte aynı zamanda gençlere de hitap etmektedir. Gence soruyoruz: Delikanlı, sende olması gereken baba ve anne sevgisi, hani nerede? Sen niçin onlardan tarafa kalbini kapatıp da aranızda set çektin? Sen, derhal annene gitmelisin, onu kucaklamalısın, başını öpmelisin ve sevdiğini ona tatlı kelimelerle ispat etmelisin.

Kardeşlerim, biz niçin sevgimizi bastırıp bilinçaltına atıyoruz ki? Bana öyle geliyor ki, biz uzun zamandan beri sevgiyi derin bir kuyunun dibine atmışız. Ne dersiniz, öyle değil mi? Biz şunu söylemek istiyoruz: İnsancıl alakaları en çok harekete geçiren o sevgidir. Eğer sen sadece akıllı, mantığı ve maslahatı /menfaati kullanmayı denersen muvaffak olamazsın. Bugüne kadar biz bu yolları çocuklarımıza hep uyguladık, ama olumlu hiçbir sonuç alamadık. Bu da bunun delilidir... Ey kardeşim, sen netice vermeyecek yolları

bırak sevgiyi kullanmayı dene. Yüz defa da olsa, sen yine de sevgiyi dene. Çoğumuzun eksigi, yapmak istediğimizi “arkasını tapışlamaksızın”, “Yavrucuğum, ben seni seviyorum” sözünü söylemeksizin ve “Ben de seni seviyorum, babacığım” sözü olmaksızın yapmamızdır...

Gerçekten şaşılacak bir şey! Sanki medeniyet hep ilerlemekte, sevgi ise sürekli olarak gerilemektedir... Sanki sevgi, sadece sevgiliyi veya aşığı ilgilendiriyor! Biz, galiba Allah'ın (Sübhanehü ve Teala) aileyi bu ve benzeri sevgi ve ilişkilerinin bolca indirildiği bir mekan olarak yarattığını unutmamışız. Allah'ın bizi yeryüzünü ıslah etme amacıyla yaratmıştır. *“Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik; onlar bunu yüklenmekten çekindiler ve sorumluluğunu yerine getirememekten korktular! İnsan onu hemen yükleniverdi. Fakat şimdi o, çok zalim, çok cahilce davranır oldu!”* (Ahzab, 33/72) Allah Kerim'dir, Rahim'dir. Yeryüzünü ıslah etmenin oldukça meşakkat verici bir iş olduğunu O da bilmektedir. Gökler ve yer onu ıslah etme görevini yüklenmekten çekinmişlerdi... Hayır, şer ve İblis de o emanetle birlikte... Allah bizim için öyle bir şey yarattı ki, o şey bizdeki korkuyu gidermekle kalmayacak aynı zamanda bizim gönlümüze huzur ve sükun verecektir. O şey evlerimizdir. Sübhanehü ve Teala bu hususta şöyle demiştir: *“Allah evlerinizde sizin için sükun ve huzur yaratmıştır...”* (Nahl, 16/80) Biz de durmadık, birbirimize karşı kalplerimizde sürekli olarak sevgi tohumlarını ektik; özellikle de şu dörtlü sevgiyi inşa ettik: Mesela; karı ve koca, her biri diğerini sevmektedir, anne çocuklarını seviyor, aynı şekilde baba da çocuklarını sevmekte ve çocuklar da ebeveynlerini seviyorlar ve hayatın yorucu işleriyle karşılaştığımız zaman bize bolca rahat imkânı sağlıyorlar. Bu durum, Adem'den şu ana gelinceye kadar öğretilmiş bir kural ve gerçekleşmiş bir hakikattir.

Güneş doğudan doğup batıdan batmaya devam ettiği sürece bu dört duygu, insanoğlunun beşeri yapısına dikilmiş ve meyve vermekte olan fidan olarak varlığını sürdürecektir.

Şimdi size on sekiz yaşındaki bir genci misal olarak anlatacağım. Diyelim ki onda yüz ölçek hissiyat ve alaka bulunmaktadır. Belli şartlar sebebiyle bu genç evlenememektedir. Şayet aile diye isimlendirilen şu olgu olmasın bu hisler onu kesinlikle harama yönlendirecekti. Ama o, ailenin mevcudiyeti sebebiyle içerisinde hep sevecen bir sıcaklık hissetmiştir... Sonuçta evlenme vakti geldi... Bu yüz ölçek hissiyat ve alaka parçalara bölündü. Doğal olarak bunların tamamı aileye yönelik olamazdı. Mesela 20 ölçek anne, 15 ölçek baba, kız kardeş, amca, dayı vs. içindir... Şayet bunun % 60'ı tükenecek olsa bu yine de ortalama bir alaka olarak oldukça makuldür...

Babalar İle Evlatları Arasında Geçen Örnek Bir Konuşma

Biz babalarla evlatları arasında geçen bir kısım konuşmaları birlikte görüp değerlendireceğiz... Bir baba oğluna şöyle diyordu: "Biz sizin yaşınızda iken senin şu anda davrandığın gibi davranmıyorduk; biz menfaatimizin nerede olduğunu biliyorduk... İkinci olarak, sen derslerini hiç hatırlamak istemezken, biz derslerimize de önem veriyorduk. Zira sen menfaatini bilmiyorsun. Bana ne! Eğer sen başarılı olursan kendin için başaracaksın. Senin derslerini düşünmenden ben asla istifade edecek değilim. Düşünecek olan da sensin, istifade edecek olan da sen."

Şu anda gençler babaları onlara her doğru sözü söylerken gülmektedirler. Çünkü bu konuşmasıyla o, oğlu ile menfaat diliyle konuşmaktadır. Aslında babanın oğluna

nasihat etmesi gerekmektedir; şayet o yapmayacak olursa oğlu için gerekli olan nasihati ondan başka kim yapacak? Zira Aziz ve Celil olan Allah şöyle buyuruyor: “...kendinizi ve aile fertlerinizi koruyunuz...” (Tahrim, 66/6)

(Ama konuşma dili bu mu olmalıydı? Çev.)

Terbiyesi on yıldan fazla süren tek varlık insandır. İstersen gel, diğer varlıklara birlikte göz atalım. Mesela insanoğlu yaklaşık bir yılda sürünmeyi, bir o kadar zaman içerisinde de yürümeyi öğrenirken, bir aslan yavrusu, sadece bir yılda tek başına avlanabilecek güce erişmekte, sonra da tamamen bağımsız olarak yaşayabilmektedir. İnsanoğlunun eğitiminin uzun bir süreçte gerçekleşmesinin nedeni, onun sevgi ve şefkat yönünü güçlendirecek, şiddet ve katlıktan arınmasına vesile olacak olan aile içinde edineceği bir dizi tecrübeler ihtiyacı duymasındandır. Çünkü o yer yüzünü ıslah ile mükellef kılınmış bir varlıktır... Çocuğa gelince, onun - bu konuşmalar esnasında - babasına itiraz etmediğini, fakat içinden, kendi kendine şöyle söylendiğini görüyoruz: “Benim başarmak istediğimi sana kim söyledi? Benim için, başarı ile başarısızlık arasında bir fark yoktur, ikisi de aynıdır.” Bu durumda, belli ki, gözden kaçırılmış bir şey vardır... Ve hiç tepki vermese de bir evlada nasihat edilmelidir. Ancak burada bir durumu birlikte konuşmamız gerekmektedir. Bu nasihati nasıl yapmalıyız? Hangi tertip üzere konuşmalıyız? Bu husus çok önemlidir. O sebeple çocuklarımızla konuşmamızda şefkat dilini kullanırken çok dikkatli olmamız gerekmektedir. Eğer biz, bir babanın evladına nasihati esnasında evladın çıkıp, kendi kendine de olsa: “Öf! Şimdi babam bana iyi bir nutuk çekecek...” demesini yadırgamıyorsak, bunun gibi bir babanın oğlu ile konuşurken kullandığı -ve bu tepkiye sebep olacak- dili kullanmasını da yadırgamamalıyız.

Oğul İle Baba Arasındaki Bir Başka Diyalog Örneği:

Bir baba oğluna şöyle diyordu: “Ben hayatta elde ettiğim tecrübelerle sana yardım etmeyi çok istiyorum. Şu anda onlardan yararlanman için senin önünde altın değerinde bir fırsat bulunmaktadır. Fakat sen -maalesef- ondan yararlanmıyor, vaktini boşa geçiriyorsun...” Hiç şüphesiz bu konuşmada babanın söylediği her kelime doğrudur. Bu söylem aynı zamanda akıl, mantık ve menfaat dilidir. Bunlar elbette arzu edilen şeylerdir; ama önemli olan bu şeyleri sevgi ve şefkat örgüsü dâhilinde sunmaktır!

Bir Başka Diyalog: Bir anne kızına şöyle diyordu: “Ben senin şu arkadaşlarınla buluşup görüşmenden hiç hoşlanmıyorum. Falan kızla arkadaşlığın devam ettiği sürece, korkarım ki sen derslerinde başarılı olamayacaksın!” Bu annenin söylediği her kelime de doğrudur. Zira açıkça görülüyor ki, bu arkadaş kızını yoldan çıkaracak ve bozacaktır... Ancak böyle bir düşünceyi kızına iletirken bir anne, nasıl davranmalı ve sözlerine nasıl başlamalıdır? İşte bu çok önemlidir... Örneğin bir genç kız annesine: “Ben arkadaşlarımdan memnunum, onlardan hoşlanıyorum...” veya bazen de açıktan değil de içinden: “Anneciğim, peki, benim yaşımda iken sen kimlerle arkadaşlık ediyordun?” diyebilir; ancak evlat olarak böyle düşünmek - veya anne-babaya tepki göstermek- sakıncalı olabilir. Ama bir annenin böyle düşünen kızıyla diyalogu nasıl olmalıdır?

Ben her iki tarafa; özellikle ebeveynlere diyalog yöntemlerini değiştirmelerini ve başka bir dil ile, sevgi ve şefkat dili ile konuşmalarını öneriyorum. Biz, akıldan daha çok kalp üzerinde yoğunlaşmalı ve kalbi merkeze almalıyız. Bilhassa günümüzde ergenlik çağına ilk adımlarını atmış gençler, spor kulüplerinin bir üyesi, iri cüsseli ve asık

suratlı olarak bilinmelerine rağmen aslında onların kalpleri son derece incedir... Bu sadece senin oğlunun tabiatı değil, doğal olarak tüm gençlerin özelliğidir. Allah onları öyle yaratmıştır. Kızlar ise, erkek çocuklarından daha hassastırlar. Sakın ha onların dış görünüşü veya az konuşuyor olmaları seni aldatmasın! Zira iç dünyalarına nüfuz edildiğinde onların şefkate muhtaç oldukları görülecektir. Sanki senden, kalbini sevgi ve şefkatle doldurup ondan sonra aklına hitap etmeni istemektedir. Sanki sana şöyle bir şeyi haber vermek istiyor: Sana kalbimin sesini duyurabilmem için kapıyı anahtar ile açmaya çalışan bir şahsı hayal et! Kapı bir türlü açılmamaktadır. Bu halde olan bir adamın kapıyı açmak için kaç defa deneme yapacağını tahmin edebiliyor musun: Üç mü, beş mi? Evet, birçok defa deneme yapabilir... Fakat denemelerini yirmi yıl sürdürmesi mümkün değildir. Kapıyı açmamasına rağmen o kişi her gün anahtarı denemeye bizzat devam ediyor. Sonunda anahtarı değiştirmeyi deneyecek; yani başka bir yolu da kullanacaktır... Mademki sen yıllardan beri oğlun için aynı yolu kullanmayı deniyor ve başarılı olamıyorsun, o halde başka bir yolu kullanmayı dene ve işe ilk önce şefkat ile başla!

Rasulullah (s.a.v.) ve Şefkat Dili

Rasulullah (s.a.v.)'in gençlerle ilişkisine, gençlerin de ona nasıl karşılık verdiklerine gelin birlikte göz atalım. Küçük dokunuşlara; özellikle de küçük şeylerin, çoğu zaman en büyük sorunları hallettiğine dikkat et ve onları hafife alma! Nebi (s.a.v.) şöyle demiştir: "Sakın ha sizden hiç biriniz, kardeşini güler yüzle, tebessümle karşılamak gibi, en küçük bir iyiliği dahi önemsiz saymasın..."⁷⁷

---

⁷⁷ Tirmizi, Etme, 29

Nebi (s.a.v.) yolda yürürken Muâz b. Cebel'e rastladı. O sırada Muâz, on dokuz yaşlarındaydı. Nebi ne yaptı, biliyor musunuz? Muâz'la el ele tutuşup birlikte yürümeye başladılar. Biraz yürüdükten sonra Nebi (s.a.v.) ona: Ya Muâz! dedi.

Muâz: Buyur ya Resulallah! Cevabını verdi.

Nebi (s.a.v.): Muâz, ben seni seviyorum... Her namazdan sonra "Allah'ım, seni zikretmem, sana şükretmem ve sana güzel ibadet etmem için bana yardım et!"⁷⁸ demeyi unutmama, dedi." İnsanlar mescitlerde olsun, evlerinde olsun; kıldıkları her namazdan sonra bu kelimeleri söylemeyi ihmal etmiyorlardı. Çünkü Muâz, bunu insanlara nakletmiş ve kendisi de Rasulullah'a söz verdiği gibi her namazdan sonra bu duayı ihmal etmemişti. Muâz'ın bu sözü unutmamasının sebebi neydi biliyor musunuz? Rasulullah'ın onun elinden tutup da "Seni seviyorum..." demeydi. Çünkü "Seni seviyorum" sözünden sonra gelecek söz hiç unutulur mu?

Gelin, "Buyur babacığım, buyur anneciğim" sözünü birlikte düşünelim. Nebi (s.a.v.) "Kardeşlerinizin elini şefkatle tutun" buyurmuştur.⁷⁹ Ben de sana söylüyorum, babanın yüzüne sevgi dolu gözlerle bak, elini uzatmak suretiyle babana yardımcı ol; sana elini uzattığı zaman sen de aynı şekilde babana karşılık ver ve ona elini uzat. Anlayışlı ol, adam ol... Allah'a yemin olsun ki, bazen babanızla el ele tutunarak birlikte yürümeniz, Allah katında aylarca oruç tutmanızdan ve nafile namaz kılmanızdan daha değerlidir. Çünkü bu Şeytanı öfkeliendirmek ve evden kov-

⁷⁸ Ebu Davud, Vitr, 26

⁷⁹ Kaynaklarda bulunamamıştır.

mak demektir. Sen ailenle münakaşa edip ayrılığa düşerken, ev de sıkıntılar ve üzücü şeylerle dolu iken kılınan nafile namazlar, o eve fazla bir kazanç getirmeyecektir!

Sürekli olarak ibadet etmekte olan Cüreyc'in hikâyesini hatırlıyor musunuz? Hani Cüreyc, her ne zaman nafile bir namaza duracak olsa annesi ona seslenir, o da "Ya Rabbi! Bir yanda annem öbür yanda namazım?" der ve annesine cevap vermek yerine nafile namazını tercih ederdi. Ertesi gün, annesi yine ona seslenmiş, o ise aynı şekilde "Ya Rabbi! Bir yanda annem öbür yanda namazım?" demişti de... Yine nafile namazını annesine tercih etmişti...

Nebi (s.a.v.) bu kıssayı anlattıktan sonra şu yorumu yapmıştır: "Allah kardeşim Cüreyc'e rahmet eylesin! Şayet o, âlim bir zat olsaydı, annesinin sesine icabet etmesinin kıldığı nafile namazdan daha hayırlı olduğunu bilirdi."⁸⁰ Cüreyc âbid bir zat idi, ama alim değildi...

İşte bu sebeple, delikanlım, sen elini babanın eline ver ve sevgi şekillerinin her biçimi ile anne ve babanla bir bağ oluştur. Bilmeliyiz ki, çocuklarımızla olan ilişkilerimizde ilk sıraya sevgi dilini koymamız halinde bizim yüzlerce sorunumuz hallolacak, aradaki ihtilaflar eriyecek, kaynaşma başlayacak ve "Arkadaş Baba" olgusu tekrar ortaya çıkacaktır. Böylece karşılıklı sevgi ve saygı ortamı oluşacak, muhabbet artacak, büyüyecek ve evlerimiz, Allah'ın yarattığı gibi, cennetin bilfiil evlerimizde olması durumu ortaya çıkacaktır.

---

⁸⁰ Müslim, Birr, 8. Hadiste Cüreyc'in kıssası anlatılmakta ancak Peygamberimizin kıssa üzerine yaptığı yorum kaynaklarda yer almamaktadır.

Diğer Bir Kıssa: Bir gün Nebi (s.a.v.) yolda Ebu Ümâme ile karşılaşır. O, henüz on altı yaşlarında bir sahabidir. Ona: “Ya Eba Ümâme, bazı insanlar var ki, ben onları gördüğüm zaman kalbimde bir yumuşaklık hissediyorum. Sen de onlardansın,” (gözümle gönlüm arasında güzel biri iletişimin olduğunu hissediyorum, Çev.) diyor ve ekliyor: “Ey Eba Ümâme, evine her girdiğinde hane halkına selam ver ki senin için de ev halkı için de bereket olsun,”⁸¹ Ebu Ümâme diyor ki: Vallahi o günden beri ben bu nasihati hiç unutmadım ve terk etmedim...

Dikkat edin, bundan önceki (Muâz b. Cebel) kıssa(sın)da da aynı yöntem uygulanmıştı. Görüldüğü gibi nasihat etmede yöntem tektir ve aynıdır: Önce muhabbet ve şefkatini izhar, sonra da nasihat gelmelidir. Bunun tersi yanlış olur.

Oğluna: “Eğer sen arabanı bir daha böyle kullanırsan öleceksin! Anladın mı, öleceksin!! Ben bunu sana, seni sevdiğim için söylüyorum.” diyen babanın üslubu da doğru değildir. Herhangi bir yönlendirme girişiminden önce sevgi sözünü kullanmalısın.

Üçüncü Bir Kıssa: İbn Mesud (r.a) diyor ki: Rasulullah (s.a.v.) bana, “ettahiyatü lillahi...” duasını, tıpkı Kur’an’dan bir sureyi öğretir gibi öğretti; ezberlemem için onu bana tekrar tekrar okudu. Bunu yaparken elim elinde, avuçlarım da avuçlarının içinde idi. (Şu anda bile o elin sıcaklığını içimde hissetmekteyim...)”⁸²

Biz sürekli olarak Nebi (s.a.v.)’in gazvelerindeki askeri yönüne bakıyor, o yönüne önem veriyoruz. Peki, biz

⁸¹ Ahmed, V/267. Hadisin ikinci kısmı Enes b. Malik’ten rivayet edilmiştir. Tirmizi, İstizan, 10

⁸² Buhari, İstizan, 28

O'nun (s.a.v.) sosyal yönünü niçin göz ardı ediyoruz? Oysa Hz. Peygamber'in bu yönü ne kadar da mükemmel bir bilseniz!

Diğer Bir Kıssa: İbni Abbas önemli bir sahabidir; aynı zamanda Nebi (s.a.v.)'in amcasının oğludur. Nebi, vefat ettiği zaman on üç yaşında idi. Nebi, İbni Abbas'ı on bir yaşlarında iken görüyor ve onda büyük bir zekânın, Allah vergisi /vehbi bir kabiliyetin olduğunu hissediyordu. -Şu anda bizim, dinde kavrayış sahibi böylesi fakih insanlara ne çok ihtiyacımız var!- Nebi, bir gün İbni Abbas'ın kendisine doğru geldiğini görünce kollarını açıyor, onu kucaklıyor ve muhabbetinden dolayı onu bağrına basıp iyice sıkıyor, sonra da kulağına gizlice şöyle fısıldıyor: "Allah'ım onu dinde kavrayış sahibi /fakih kıl! Allah'ım onu dinde fakih kıl!"⁸³ Bu dua bir tek onun için yapılmıştır... Bu davranışıyla Nebi (s.a.v.), sanki ona şöyle demişti: Hadi, hemen git ve dinde bilgi, anlayış ve ehliyet sahibi olmaya çalış! Bu sözü dua eşliğinde söylemesi elbette hepsinden daha güzel olmuştur... Bu hadiseden sonra İbni Abbas, bilfiil ümmetin en önemli fakihi olmuştur. Nebi'nin onun için ettiği duadan yirmi yıl sonra ise İbni Abbas, Müminlerin Halifesi ve Müslümanların Emiri Ömer İbnü'l-Hattab'ın özel danışmanlığı makamına atanmıştır. Hz. Ömer demiştir ki: "Ali b. Ebi Talip ve İbn Abbas yanımda olmadıkları bir zamanda herhangi bir sorunla karşılaşmaktan Allah'a sığınırım." Bütün bunlar nasıl gerçekleşti? Açık değil mi; elbetteki sevgi ile bağrına basmakla, dahası kulağa fısıldamakla...

---

⁸³ Buhari, Vudu, 10

Nebi (s.a.v.), hassas konularla karşılaştığı zaman önce onun zeminini sevgi ile döşüyordu. Çünkü O, iletişim kurmak oldukça güç olan bedevi bir çevreye elçi gönderilmişti. Henüz o çevrede saygıyla ve edeple ilgili incelikler gelişmemişti... İslam temizliği, abdesti ve bunun gibi hassas meseleleri getirmişti. Örneğin banyoda nasıl davranılır, nasıl yıkanılır? Bu hususlarda sahabenin düştüğü pek çok hatalar olmaktaydı. Peki, gördüğü zaman Nebi bunlara ne diyordu?

Nebi (s.a.v.) bir defasında mescitte şöyle demişti: “Ey insanlar bana yaklaşın... Ben sizin için, ancak oğluna nisbetle bir baba gibiyim. Ben kendim için sevdiklerimi ve istediklerimi sizin için de istiyorum; bir daha tuvalete girdiğinizde şöyle şöyle yapın.”⁸⁴

Medine’de “Zahir” adında bir adam vardı. Şiddetli, öfkeli ve soğuk bir kişiliğe sahipti. Bu yüzden sahabe, onunla birlikte iş yapmaya pek yanaşmak istemezdi... Bir gün bu adam çarşıda, dikilmiş duruyordu. Nebi onu görünce arkasından geldi ve sırtından tuttu. Zahir: Sen kimsin? Bırak beni, dedi.

Zahir anlatıyor. Bir de döndüm ki, ne göreyim, Nebi! Benim için iki kolunu birden açmış...

Zahir: Bedenimin Nebi’nin (s.a.v.) bedenine değdiğini hissettiğim andaki sevincim kadar, ben hiçbir şeye sevinmiş değilim...

Nebi Zahir’in elini tutup yukarı kaldırdı:

- Bu köleyi benden kim satın alacak? dedi. Nebi (s.a.v.) bu sözü söylerken aynı zamanda gülüyordu.

---

⁸⁴ Ebu Davud, Taharet, 4

Zahir dedi ki:

- Hiç alıcım çıkmayacağı için, ya Resulallah, şu anda sen zarardasın.

Rasulullah (s.a.v.) ona şu cevabı verdi:

- Öyle deme Zahir, sen Allah yanında çok pahalısın...⁸⁵

Evet... Bu ne muhteşem bir şefkat ve sevgi, ne güzel bir iletişim ya Resulallah! Bu ne güzellik! (Bekliden nice zahirler, tabiatları icabı böyledirler; ama kendilerine böylesine muhabbetle yaklaşan kimse çıkmadığı için öyle kalmaya devam etmişlerdir. Çev.)

Bunları benden dinleyip de sakın ola ki benim, oğlumla hiçbir sorun yaşamadığımı sanmayın! O çok zor bir beceridir. Fakat bana her ne söz söylense de ben asla sözümü değiştirmeyeceğim. Benim sözüm, nefislerimizde yer etsin diye Aziz ve Celil olan Allah'ın Nebisine söylediği şu sözdür: *"Eğer sen sert, katı kalpli birisi olsaydın kesinlikle onlar senin çevrenden dağılıp gitmişlerdi..."* (Al-i İmran, 3/159) Biz bu ilkeyi kabileler ve toplumlarımız için örnek almamız gerektiği gibi evlerimiz için de mutlaka örnek almalıyız. Eğer sen şefkatini oğluna, şöyle göz ucuyla olsun, az bir bakışla dahi bildirsen ve tattırsan ve oğlun da senin onu ne derece sevdiğini biraz anlasa, hiç şüphelenmesin ki, onun kalbi anında bu sevgi ile dolacak ve birbirinizle rahatça irtibat kuracak, konuşacaksınız...

Hayber Gazvesindeydi... O gün Müslümanlar o kadar acıkmışlardı ki, karınlarına taş bağlamak mecburiyetinde kalmışlardı. Aralarında anlaştilar, önlerine yiyecek olarak

---

⁸⁵ Ahmed, III/161

ne gelirse, mutlaka hep beraber paylaşacaklardı... “Abs b. Cebr” adındaki sahabe bir miktar iç yağı buldu. Bir koyunun etinden de bir parça et buldu. Etrafına baktı ve hiç kimsenin kendisini görmediğini sanarak: Allah’a yemin olsun ki ben bundan hiç kimseye vermeyeceğim, dedi. Kendisi anlatıyor, o esnada arkama döndüm, bir de ne göreyim, Rasulullah (s.a.v.) karşımda durmuyor muydu?! Bana baktı ve üzüntülü bir biçimde tebessüm etti, sonra da bırakıp gitti. Derhal o yiyecekleri aldım ve insanlara doğru koştum. Nebi de işitsin diye “İşte, ben et buldum...” diye yüksek sesle bağıryordum...⁸⁶ Bazen da bir kelime: Mesela, ben seni savunacağım, sözü, en şiddetli cezalardan daha ağır gelir. Fakat ne zaman? Eğer biz sevgi ile büyütülseydik, bu mümkündü; fakat şu anda çocuklarıyla mücadele halindeyken senin bunu yapman bir fayda vermeyecektir; çünkü onlar bu tavrı böyle bir durumda anlayamazlar.

Medine’de sahabe işte bu durumda idi. Çünkü onlar birbirlerini seviyorlardı. Siz Tebuk Gazvesine gitmeyip geride kalan üç kişiyi hatırlıyor musunuz? Nebi (s.a.v.) savaşa çıkmalarını emrettiği halde, onlar savaşa çıkmayıp itaatsizlik ettiler. Böylece büyük bir cezayı hak etmiş oldular. Peki, cezaları ne olacaktı? Elli gün onlarla hiç kimse konuşmayacaktı, yani elli gün onlara herkes sırtını dönecekti... Sonunda onlar hakkında şu ayet nazil oldu: “...Tüm genişliğine rağmen yeryüzü onlara dar gelmişti, içleri içlerine sığmıyordu ve Allah’tan kaçarken bile yine ondan başka sığınacak hiçbir sığınağın olmadığına kesin kanaat getirmişlerdi... Sonra da Allah onların töbelerini kabul buyurdu...” (Tevbe, 9/118) Dikkat edin! Eğer bu, evinizdeki cezanın en büyüğü olsaydı (ne tür değişiklikler olurdu...) Allah

---

⁸⁶ Kaynaklarda bulunamamıştır.

kıyamet gününden bahsederken şöyle demiştir: “Hayır, onlar o gün Rableri ile aralarına perde gerilecek kimselerdir...” (Mutaffifin, 83/15) Tabii ki kıyamet gününde Allah’ın (Tebareke ve Teâlâ) huzuruna kabul edilmemek cezaların en şiddetlisidir.

Abidlerden birisinin Allah’a karşı büyük bir sevgisi vardı. Bir gün bu Abid, büyük bir günah işledi. Mutlaka cezalandırılacağı düşüncesine kapıldı... Fakat Allah’tan hiçbir ceza gelmeyince kendi kendisine sormaya başladı: Allah beni acaba niçin cezalandırmadı? Rüyasında bir meleğin kendisine şöyle dediğini gördü: Aziz ve Celil olan Allah’a münacat etme (yalvarma) lezzetinden mahrum bırakılman sana ceza olarak yetmedi mi? Seven kimselerin birbirlerinden mahrum bırakılmaları cezası, çoğu bütün cezalardan daha ağır gelir.

Amerika’da 1000 kişi üzerinde bir istatistik hazırladılar. Bunlardan 500’ü baba ve anne, 500’ü de gençlerdendir. Tüm babalara şu soruyu yönelttiler: Oğlunu seviyor musun? Bunların hepsi de “Evet...” cevabını verdiler. Onlar zannediyorlardı ki, bu aptalca bir sorudur. Doğal olarak çocuklarımızı seviyoruz, dediler. Çocuklara sordular: “Baban seni seviyor mu? Bazıları, zannederim seviyor, dedi, bazısı da mümkündür, cevabını verdi. Cevapların ekserisi ise, doğal olarak babam beni sever, fakat bunu bana hiç hissettirmedi, şeklindeydi. Bu Amerika’daki durumdur. Oysa bizdeki ilişkiler çok sıcaktır. Fakat bunların gün geçtikçe gerilemekte ve bozulmakta olduğunu da bilmeliyiz!

Kardeşlerim, hepimiz, (işlevsiz olan) anahtarını değiştirmek veya yola sevgi ile devam etmek hususunda ittifak etmeliyiz. Bu hususun ıslahında gençler, bizden daha dıra-

yetlidirler. Ben her gence diyorum ki, elini babana ve anene uzat ve her ikisini öp, ellerini de öp. Herhangi bir günde onlarla gezinti yapmak için her ikisine de teklifte bulun. Onlara de ki: Ben sizinle birlikte olmayı uzun zamandır arzuluyorum. Rabbine ibadete devam et. Olabilir ki bu yılın Ramazan'ında, babanın veya annenin elini öpmen ve her ikisi için de gönül kapılarını açman sebebiyle sen bağışlanacaksın.

Bazı babalarda evlatlarına karşı donuk bir duygunun olduğunu görürsünüz. Bu konu ile ilgili size bir hikaye anlatmak istiyorum. Lübnan'da yaşadığım sıralarda, orada her yıl genç erkeklerin ve kızların katıldıkları büyük bir yarışma düzenlenirdi. Bu müsabakaya iştirak edecek olan gençlerden birisi, babasının da bu müsabakayı seyretmeye gelmesini istemiş ve bu hususta ısrar etmişti...

Baba, kesinlikle kişiliğinden taviz vermeyen ve resmî yetten ayrılmayan bir zat idi... Oğlunun ısrarlarına dayanmadı ve o gün de takım elbiselerini giyinmiş olarak o müsabakaya geldi. Müsabaka boyunca oğlunu teşvik edip destekleyecek tek bir kelime dahi konuşmadan, tüm ciddiyet ve resmîyet ile durmuş müsabakayı seyrediyordu... Müsabakanın sonlarına doğru yarışmanın atmosferi bir hayli yükseldi; oğlu da yarışı önde bitireceklerin arasında idi... Bir anda baba, giyinmiş olduğu o sıkıcı elbisenin kravatını çözüyor ve yarışma alanına doğru ilerlerken aniden coşuyor ve: "Haydi oğlum... Haydi... Allah'ın izniyle başaracaksın, gayret et oğlum..." diyerek oğlunu destekliyordu. Öyle ki, her tarafından terler akıyordu... Çevresindeki insanlar ise, o ana kadar hareketsiz duran bu ağır başlı adamın birden bire bu şekilde coşması karşısında hayrete kapılmışlardı! Bu adam ise, "Beni affedin; ben bir babayım..." dercesine onlara şöyle bir bakmakla yetindi...

Rasulullah (s.a.v.) minberden Sahabeye hitap ederken torunları Hasan ile Hüseyin'i gördü -biri üç, diğeri dört yaşları civarında idi- Mescide giriyor ve elbiselerine basıp, düşe kalka güçlkle yürüyorlardı. Nebi (s.a.v.) hutbeyi ke-siyor ve minberden aşağı iniyor, ikisini de kucağına alıp minbere çıkıyor ve hutbeyi öyle tamamlıyordu. Sonra da sahabeye: “Şu iki yavrumu güçlkle yürürken görünce kalbim dayanamadı ve kucaklamak zorunda kaldım.” di-yordu...⁸⁷ Ey Allah'ım sen ne yücesin” Ya Resülallah! Bu ne yüce bir şefkattir! Allah senin kadrini daha da yüceltsin, ey Allah'ın Resülü! Minberde hutbe okurken hiç kimse böyle bir şefkat izhar edemez! Doğal olarak şu anda bizim ülkemizde birisi bunu yapacak olsa, kesinlikle insanlar onun bu yaptığını hoş karşılamazlar. Bizden kim bu ko-nuda Allah'ın Resulünü taklit edebilir ki?!

Biz babalardan ve annelerden donukluğu ve katılığı terk edip şefkat dilini çokça kullanmalarını istiyoruz. Aynı şekilde ey gençler, sizlere de katılıktan sakınmanızı tavsiye ediyorum. Baktınız ki babanız size doğru gelmektedir, siz de derhal ona doğru adım atınız... Dikkat et, şayet sen şu küçük halinle babana soğuk davranacaksan büyüdüğünde kim bilir ne gibi (uygun olmayan) davranışlarda buluna-caksın?

Buraya kadar söylediğimiz şeylerin bir özeti olarak; gençlerle münasebetlerinde, ailevi ülfetin, sevginin ve kay-naşmanın yeniden yuvaya dönmesi için annelere ve baba-lara birkaç söz yöneltmek istiyoruz. Ki bu söz, bizim üye-rinde ittifak ettiğimiz şu kuraldır: Sevgi ve şefkat dili akıl dilinden önde gelir...

---

⁸⁷ Tirmizi, Menakıb, 31

Babalara ve Annelere Mektup

Çocuğunu şartsız olarak sev. Bunun anlamı şudur: Çocuğunun ahlaki ister güzel olsun ister olmasın, sen onu mutlaka sevmelisin. Ona karşı sevgini ve şefkatini izhar etmek durumundasın. Sen onu bağrına basacaksın ki O da sana sevgiyle karşılık versin. Şayet çocuk, sevginin itaatkâr bir evlat olma şartına bağlı olduğunu hisse derse, o zaman inatçı bir evlat durumuna dönüşebilir.

Gerçek Yaşantımızdan Birkaç Örnek

Bir annenin uyuşturucu bağımlısı bir oğlu vardı. Annesi onun kötü muamelesine ve sövüp saymasına çok katlanmıştı. Sonra annesi tedavisi için çocuğunu alıp hastaneye götürdü. Görevli Doktor Hanım, karşılaştığı o üzücü durum karşısında annesine sordu: Sen en son oğluna ne zaman “Seni seviyorum” dedin?

Anne cevap verdi: O küçük bir çocuk iken, ben ona bu sözü söylemişim.

Doktor Hanım, hadi git, bütün samimiyetinle ve şefkatinle oğluna “Seni seviyorum” de deyip gönderdi.

Anne diyor ki, oğlumun önüne oturdum fakat bir türlü ona sevdiğimi söyleyecek tabir bulamıyordum. Edeemedim... Küçükken onunla birlikte yaşadığımız hatıralarımı düşünmeye başladım ve daha sonra ona “Seni seviyorum,” dedim.

Anne diyor ki, benim bu iki kelime lik sözüm üzerine oğlum, yerinden kalktı, boynuma sarılıp ağlamaya başladı...

Aman Allah'ım! Şu hale bak; demek ki bu çocuk uzun zamandan beri annesinin "Seni seviyorum" sözüne bu kadar muhtaçmış...

O halde şöyle sorayım: Çocuğumuza olan sevgimiz Onun on yaşına gelmesiyle niçin sona eriyor?

Şimdi dönüp başkalarına da Doktor Hanımın sorduğu soruyu soralım:

Sen, ne zaman oğluna, "Seni seviyorum" dedin?

Ey şefkatli anne, sen ne zaman oğluna veya kızına "Seni seviyorum" dedin?

Evet, genç adam! Sen babana ne zaman "Seni seviyorum" dedin? Veya onun için sevgi kelimesini bir kağıda ne zaman yazdın? Hatırlayabiliyor musun?

Peki, biz niçin sevgimizi ve şefkat duygularımızı birbirimize karşı izhar etmekten bu kadar çekiniyoruz?

Oğluna Yaz

Bana bir baba ve bir anneden bahsettiler. Bunların on yedi yaşında bir oğulları vardı. O gerçekten çok inatçı ve sinirli bir gençti. Ebeveyni bu çocukla konuşabilmek için mektup yazmaktan başka hiçbir konuşma imkânı bulamıyorlardı! Bu ebeveyn, oğulları için her gün bir mektup yazıyor ve yatağının üzerine koyuyorlardı. Zarfın üzerine de şu ibareyi mutlaka ekliyorlardı: Mektubu yalnız başına olduğun zaman oku. O da her gün mektupları okuyordu. Oğulları diyor ki, ben her gün anne ve babamdan mektup bekliyordum. Şayet mektup bir gün gecikecek olursa çok üzülüyordum. Nihayet olgunlaşma çağı, bu mektuplar vesilesiyle, selametle tamamlanmış oldu...

Gençlerle

Ey genç! Mademki her gün onlardan bir mektup bekliyorsun ve bir gün gecikmesi halinde çok üzülyordun, o halde sen, mektup vasıtasıyla konuşacak derecede ebeveynini niçin terk ediyorsun?

Sen iniçin onların sana mektup göndermelerini bekliyorsun? Onlarla irtibat kurmayı sen başlatsan ya!”

Gençlere Mektup

Ey delikanlı! Kesinlikle bilmelisin ki sen, anne ve babanın hayatındaki en değerli varlıksın.

Allah (Sübhanehü ve Teâlâ) Musa'nın annesinin kisasını anlatırken, bir annenin evladına karşı sevgisinin boyutunu da bize açıklamaktadır. Yüce Allah diyor ki: *“Musa'nın annesi geceyi kalbi boş olarak geçirdi. Eğer biz onun kalbini zapt etmeseydik neredeyse durumu açıklayacaktı...”* (Kasas, 28/10) Burada bu ayet, Musa'nın annesinin, oğlundan ayrılması sebebiyle kalbinde hissettiği elemin şiddetini açıklamaktadır.

Allah (Tebareke ve Teâlâ) dedi ki: *“...Biz onu sana mutlaka geri getireceğiz...”* (Kasas, 28/7) Aziz ve Celil Allah, onun kalbini teskin etmek için *“onu sana geri getireceğiz,”* diyor. Çünkü O, evladına karşı bir annenin kalbini de şefkatini de çok iyi bilmektedir.

Allah Teâlâ : *“Korkma ve üzülmeye de... Biz onu sana mutlaka geri getireceğiz ve onu elçilerimizden biri yapacağız...”* dedi. (Kasas, 28/7) Sonra (Tebareke ve Teâlâ) şöyle diyor: *“Sonunda onu, üzülmeyin ve gözü aydın olsun diye, annesine geri getirdik...”* (Kasas, 28/13)

Ey gençler! Her birinizin annesi biliniz ki, son derece değerlidir...

Kur'an aynı şekilde konuşuyor ve bize bir babanın evladına sevgisini anlatmaya devam ediyor. İşte Hz. Nuh (as) ve kâfir olmasına rağmen onun oğlu... Oğlu sulara gark olup gittikten (boğulduktan) sonra Allah'a şöyle seslendiğini Allah Teâlâ bize nakletmektedir: *"Nuh, Rabb'ine seslendi: "Rabb'im! Kuşkusuz, oğlum da benim ailemdendir. Biliyorum ki Senin vaadin haktır ve Sen hüküm verenlerin en üstünüsün?"* (Hud, 11/45) Burada da oğlu karşısında Hz. Nuh'un şefkatini görmekteyiz. Oğlunu kurtarması için Allah'a dua ediyor. (Hem de babasının gemisine binmemiş olmasına rağmen... Çev.)

Ey gençler, siz bir babanın ve annenin sevgisinin ne boyutta olduğunu şimdi anladınız mı?

Nebi ve Çocuklara Olan Merhameti

Namazda yüzün kiblede çevrilmesini nehy etmesine rağmen Nebi (s.a.v.), bir defasında kucağında Hz. Zeyneb'in kızı olduğu halde Mescide girdi. Torunu kucağında olduğu halde namazı kıldırdı... Bu davranışıyla Nebi (s.a.v.) dikkatleri kız çocuğunun önemine çevirmek istiyordu. Çünkü kız çocuklarının, erkeğe nazaran, kendilerine böyle davranılmasına ihtiyaçları vardı. Zira içerisinde yaşadığı toplum -maalesef- kız çocuklarını diri diri toprağa gömüyordu... Muhakkak ki biz, çocuklara, Rasulullah'tan daha fazla sevgi gösteren birisini görmedik.

Hasan ve Hüseyin yanına gelmişlerdi. O da onları öpmeye ve sevmeye başladı. O esnada bir adam mescide girdi ve bu durumu görünce: Siz çocuklarınızı öpüyor musunuz? Benim on tane çocuğum var, bu güne dek ben onlardan hiç birisini öpmüş değilim, dedi.

Nebi (s.a.v.) ona: “Allah bir adamın kalbinden sevgi ve merhamet duygularını almışsa, ben ona ne yapabilirim ki?!” cevabını verdi.⁸⁸

Hız. peygamber (s.a.v.) buyurdular ki, “Kimin üç kızı olur da onları eğitir, onlar şefkatle muamele eder ve onları doyurur büyütürse, ona cennet elbette vacip olur.”

Biz dedik ki, üç değil de iki kızı olursa? “Evet, iki kızı da olsa... “ buyurdular.⁸⁹

Şefkatle Muamele Konusunda Yaşanmış Birkaç Örnek

Genç kızlardan birisi naklediyor ve diyor ki: Babam, benim için gerçekten çok değerli bir insandı. Onun bana öfkelenişini anladığım an, kalbimde büyük bir sıkıntı hissediyordum. Ben her gün işe gitmeden önce bir mektup yazar, oraya bir kalp resmi çizer, içine de benim ve babamın ismini yazdıktan sonra: “Babacığım, seni seviyorum,” diye ekler sonra da işe giderdim... Babam benim dünyada hayatımın anahtarıdır.

Gençlerden birisi de şöyle diyordu: Ben ve babam (Allah rahmet eylesin) aramızda, gerçekten sağlam bir sadakat bağı oluşturmuştuk. O, küçük büyük her şeyi benimle müzakere ederdi. Aramızdaki bu sadakate rağmen eğer ben hatalı bir iş yaparsam, beni mutlaka cezalandırırdı. Fakat ben, o beni cezalandırdı diye asla ona kızmazdım. Ben gençlere bir mesaj göndermek istiyorum: Babanın öneminin nice olduğunu sen, Allah’ın takdiri sonucu ölüp onu aramaya başladığın zaman bileceksin. Her genç, kendisiyle

---

⁸⁸ Buhari, Edeb, 18

⁸⁹ Tirmizi, Birr, 13

yakınlaşmak, kucaklaşmak ve arkadaşlık kurmak için babasının varlığını bir fırsat bilmelidir!

Babam vefat ettikten sonra, herhangi bir karar alacağım zaman ona danışmaya ve onunla konuşmaya ne kadar muhtaç olduğumu pek çok defa hissetmişimdir. Allah'ın lütfu sebebiyledir ki, ben onu dualarımda hiç unutmuyorum.

Son Söz

Biz sevgi ile işe başlayalım, sonuç nasılmış göreceğiz?

(Sevgi, her kapıyı açan bir anahtar gibidir; yeter ki sen onu zamanında ve yerinde kullan. Çev.)

Hep birlikte -bütün aile olarak- Allah'a kulluk edin ki, Allah da sizin kalplerinize şefkati yerleştirsın; muhabbeti ve rahmet duygusunu oraya bıraksın...

ÇOCUKLARINI NASIL YÖNLENDİRECEKSİN?

Eşlerin hanımları ile ilişkilerinden ve babaların rolünden bahsetmiş; “Örnek Baba” ve “Arkadaş Baba”ları tanıtmıştık. Burada ise karşılıklı ilişkilerde yeni bir anahtardan, sıcak aile yuvasını geri döndürecek olan yeni bir ilişki kuralından söz edeceğiz. Bu, ebeveynler -baba veya anne- ile çocuklar - kız veya erkek çocuklar - arasında bir kuraldır. Söz konusu kural şudur: “Çocuklarını nasıl yönlendireceksin?” Anne ve babalardan pek çoğu çocuklarıyla nasıl bir ilişki içerisinde olacaklarını soruyor ve çoğu çocuklarının keyfi davranışlarından ve makul olmayan cevaplarından şikâyet ediyorlar. Buna benzer şeyler...

Çocukluk Dönemlerinde Babaların Evlatlarını Yönlendirme Yöntemleri

Çocuklarımıza nasıl rehberlik edeceğiz? Çocuklarımızı yönlendirebileceğimiz yollar nelerdir? Gelin bu yol ve yöntemleri özetleyelim, sonra da Nebi (s.a.v.)’in tutumlarının keyfiyetinden bahsedelim ve Nebi’nin gençlerle ilişkilerinde izlediği ilkelerin nasıl olduğundan söz edelim. Daha sonra da tıpkı Rasulullah (s.a.v.)’in yaptığı gibi, çocuklarına nasıl davranacakları konusunda babalara yol

gösterelim. Son olarak yeni bir terbiye yönteminde; özellikle de yeni bir davranış biçiminde ve gençleri yönlendirme keyfiyetinde ittifak edelim.

Önce şu soruyu soralım: Bu güne kadar babaların çocuklarını yönlendirme metodu nasıldı? Çocukluk çağındaki evlatlara karşı, davranış ve hitap tarzında meşhur usuller vardı. Bizzat emirler verme, oğlunun da o emri bilfiil yerine getirme usulü, o meşhur baba-evlat ilişkisi biçimlerindendi. Mesela ye, iç, uyu gibi... İkinci bir yol; “sakın ha böyle yapma,” diyerek kınama ve azarlama üslubudur. Üçüncü yol ise, örneğin, annenin çocuğuna keskin bir bakış atarak tehdit etmesidir. İşte bunlar, ebeveynlerin çocukluk çağındaki evlatlarına hitap tarzlarıdır. Fakat yaşça büyüdüklerinde; yaşları on iki ile yirmi arasında iken, çocuklukları döneminde onlara uyguladığımız davranış biçimlerini, bu gün de aynı şekilde uygulamamız acaba mümkün müdür? Yoksa o üslubu değiştirmemiz mi gerekir?

Ebeveynlerin Büyüdükleri Zaman Çocuklarına Karşı Hatalı Hitap Üslupları

Ebeveynlerin, çocuklarına hitap ederken kullandıkları üslupları ortaya koyalım. Bununla amacımız, ebeveynlerin kullandıkları bu üslupları hatalıdır, demek değildir; aksine hedefimiz birbirinden kopmuş adacıkları birleştirmek suretiyle ailede birliği sağlamaktır.

Birinci Üslup: Kınama ve Azarlama

Ebeveynlerin çoğunun çocukları için kullandıkları birinci üslup kınama ve azarlamadır. Mesela bir anne kızına şöyle diyor: “Yağ ateşte unuttun o da yandı. Peki, sen o zaman kimi düşünüyordun? Senin aklını meşgul eden

kimdi? Neredeyse ev yana yazdı!" Genel olarak kız şu cevabı verir: "Evet ben dalgındım, ama herhangi bir sorun yok!" İşte bunun gibi -bu şekilde muamele gören bir kızın ebeveynlerin hoşlanmayacağı saçma cevaplar verdiğini görürsün.

İkinci Üslup: Kışkırtıcı Nasihat

Baba oğluna diyor ki: "Ben şu arkadaşlarından seni sakındırıyorum. Eğer ikinci defa onlarla çıkarsan başına bir bela gelecektir! Ben -seni uyarıyorum- başın belaya girerse seni asla tanımam!" Doğal olarak oğlu şu cevabı verir: "Sen benim arkadaşlarım hakkında ne biliyorsun ki?"

Üçüncü Üslup: Tehdit

"Eğer sana göre ders çalışmak önemli değilse, aynı şekilde bana göre harçlık vermek de önemlidir..." Bu durumda oğlu içinden şöyle der: "Ben bu evden ne zaman çıkacağım acaba?"

Dördüncü Üslup: Emirler Yağdırmak

Derhal televizyonu kapat ve dersinin başına kalk! Oğlu: "Hayır..." cevabını verir.

Beşinci Üslup: Konferans

Oğlunu, uzun bir konuşma yapmak için karşısına oturtur: "Şu sebeplerden ötürü bu iş yanlıştır... Biz senin yaşında iken hiç böyle yapmazdık..." diyerek uzun uzun konuşursun...

Altıncı Üslup: Küçümseme ve Alay

Arabayı kilitlemeyi mutlaka unutmuşsundur... Yok, yok, sen kesinlikle sorumsuzsun...

Yedinci Üslup: Karşılaştırma

Bir anne kızına şöyle diyordu: “Kız kardeşin senden çok iyi... Bu yüzden herkes onu seviyor. Çünkü o başkalarına iyi davranıyor...”

Bizim çocuklarımıza çoğunlukla yönelttiğimiz hitap tarzları, bu yedi maddede zikrettiğimiz tarzlardan birisidir. Bazen tehdit, bazen kınama ve azarlama, nasihat, ama kışkırtıcı bir nasihat, bazen bizzat emirler yağdırmakla, bazen alaya almakla, bazen de başkasıyla karşılaştırıp çocuğu öfkeliendirmek şeklindedir.

Her ne olursa olsun... Gençlere öğüt vermemiz gerekmektedir. Babalar için bu, önemli bir görevdir. Çünkü anne ve babalara iyilik etmek evladın üzerine farzdır... Bazen öfkesine sebep olduğun annenin gözünden dökülen bir damla gözyaşı, Allah katında bir yıl boyunca işlenmiş günahattan daha kötüdür. Bazen bir babanın evladına öfkelenip yüzünün kızarması, o evlat için Allah nazarında binlerce günahattan daha kötüdür. Baban veya annen sana kızgın ve kırgın olarak ölürler yahut sen ölecek olursan, bilesin ki, sen çok çetin bir azap ile karşı karşıyasın! Her ne kadar babaların oğulları için kullandıkları üslup kabul edilir cinsten olmasa da bir evladın haklılığını ispat için onlara cevap vermeye kalkışması doğru olmaz! Zira Allah Teâlâ evlada şöyle buyurmaktadır: “*Onlara ‘öf!’ bile deme... onları sinirlendirme de...*” (İsra, 17/23) Çünkü Allah Teâlâ sana, onlara iyilik etmeni emretti...

Babaların Çocuklarına Hitaplarında Doğru Yol

Biz burada babalara şunu söylemek istiyoruz: Yukarıda anlatılan uygulamalar çocuklara hitapta ve yol göstermede doğru üsluplar değildir. Bu yedi üsluptan daha üs-

tün bir yol vardır. Bu da Nebi (s.a.v.)'in gençlere uyguladığı Nebevi yoldur. Dikkat et, bu, gençlere saygı gösterme ve değer verme ilkesidir. Bu ilkede baba evladına şu düşüncesini hissettirmelidir: Oğlum, benim için sen saygıdeğer bir kişiliksın. Sen kıymetli bir insansın. Sen değerlisın... O yüzden sen benim nazarımda paha biçilmezsin artık... O sebeple ben sana büyük adam muamelesi yapıyorum... Çocuğun, uyuşturucu kullanma alışkanlığını en ileri dereceye vardırırmış olsa bile, sen, evladına karşı saygı ve sevgi ile muamele etmeye devam etmelisin.

İnsanın içinde, doğal bir biçimde ve baskıcı olmayan bir yoldan, kendisinin saygın bir kişi olduğu hissini uandıracak, ondaki saygı hissini harekete geçirecek bir takım enzimler ve hormonlar vardır... Bir atasözü şöyle der: "Sen büyütürsen o da büyür... Küçültürsen küçülür..."

Babaların Çocuklarına Saygısının Bir Örneği

Eğer bu ilkeyi -oğluna karşı saygı ilkesini- kullanırsan, kendisini iyi hissedecek, moralini yüksek tutacak; böylece toplum kalkınacaktır...

Bir genç anlatıyor. Bu genç arkadaşlarıyla birlikte otururken annesi yanlarına çıka gelir ve onunla konuşur. Oğlu da yüksek sesle annesine cevap verir... Annesi, oğlunu düşünerek onu, arkadaşlarının önünde mahcup düşürmek istemez; arkadaşları ayrılıp gidinceye kadar sabırla bekler. Arkadaşları gidince oğluna, sadece şu sözü söyler: Bir daha bunu yapma! Bu genç diyor ki, bu hadiseden sonra ben anneme karşı oldukça saygılı davranmaya çalıştım. Çünkü o bana değer verdi ve arkadaşlarımla yanında beni mahcup etmekten kaçındı... Biz bu olaydan anlıyoruz ki, bu genç, arkadaşlarının önünde annesinin onu azarlama-sından daha fazla suçluluk hissi duymuştur...

Gençlerle İlişkilerinde Nebi'nin Üslubu

Saygı ve takdir, Nebi (s.a.v.)'in gençlere uyguladığı il-kelerinden biridir. Yukarıda zikrettiğimiz yedi üsluptan hiç birisi Nebi'nin gençlere uyguladığı üsluplar arasında asla yer almaz. Bu konuda şu örnekleri verebiliriz:

Birinci Örnek: Bir gün Nebi (s.a.v.) Ebu Bekir, Sa'd İbn Ebi Vakkas, Muaz b. Cebel, Ebu Ubeyde b. Cerrah gibi sa-habenin büyükleriyle oturuyordu. Hava sıcaktı. Herkes son derece susamıştı. Nebi su istedi. Su kabı geldi. -Nebi (s.a.v.) çevresindekilere bir şey dağıtacak olursa, önce sa-ğındakinden başlamak, onun âdetiydi- O anda Nebi'nin sağ tarafında ise, on yaşlarında küçük bir çocuk oturu-yordu. Nebi su kabını eline aldı ve çocuğa:

Nebi: "Bana izin verir misin, önce büyüklerden başla-mak istiyorum?"

Çocuk: "Hayır..."

Nebi: "Niçin?"

Çocuk: "Ben senden gelecek nasibime hiç kimseyi ter-cih etmem"

Nebi (s.a.v.) büyüklere baktı ve ilk önce su kabını ço-cuğa uzatarak "Bu onun hakkıdır, iç evladım." buyurdu.⁹⁰

İkinci Örnek: Allah Teâlâ, Nebi (s.a.v.)'e insanları dine açıktan davet etmesini emredince; Ebu Leheb, Abbas, Sa-fiye ve ailesinin hepsini çağırdı ve onlara şöyle söyledi: "Allah'a yemin olsun ki ben, tüm insanları aldatsam sizi aldatmam, tüm insanlara yalan söylesem size asla yalan söylemem... Ben sizi, gelecek olan çetin bir azaba karşı uyarıyorum. Ben Allah'ın size gönderdiği elçisiyim. Hadi,

⁹⁰ Buhari, Müsakat, 2

şimdi İslam için kim bana biat etmek istiyorsa gelsin? dedi. Bu çağrı üzerine hiç kimse yerinden kalkmadı. Sadece yedi yaşlarında bir çocuk olan Ali b. Ebi Talip kalktı ve: “Ben sana İslam için biat edeceğim”, dedi. Oradakilerin hepsi buna güldüler. Ama sen, Allah’ın Resülü’nün o çocuğa nasıl değer verdiğine bak da ibret al: “Evet ya Ali, elini uzat seninle biatleşelim,” dedi. Ali’ye verdiği bu değer karşısında oradaki insanların hepsi sustular... Ali b. Ebi Talip, Rasulullah’a doğru ilerledi, elini Nebi’nin eline koydu ve Nebi (s.a.v.) onunla biatleşti. İşte bu kişi Allah’ın hayırda önünü açtığı Ali b. Ebi Talip’tir. Bu çocuk ömrünün son çağında müminlerin emiri olmuştur... Nebi (s.a.v.) bir gazveye çıkarken onu götürmek istemedi. Hz. Ali: “Ya Resulallah, beni savaşa gidemeyecek durumda olan kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve sakatlarla birlikte mi bırakıyorsun? Ben savaştan geri kalmak istemiyorum”, dedi. Rasulullah (s.a.v.) ona şöyle dedi: “Ey Ali, sen bana, Musa’ya nispetle Harun gibisin.”⁹¹ Yani Harun, kardeşi Musa’nın risalet görevinde nasıl yardımcısı, o olmadığı zaman yerine vekili idiyse, sen de benim yardımcım ve vekilimsin. Niçin Ali? Çünkü o da bir “insan” idi... Çünkü o hep saygı görerek, takdir edilerek büyümüştü...

İşte bu sebeple biz, hocasını seven bir öğrenciye veya antrenörünü seven bir oyuncuya baktığımızda bilmeliyiz ki, onlar öğrencilerine, mutlaka saygı duyuyor, ona değer veriyor ve değerli olduğunu ona bir biçimde hissettiriyordu. Bu milletin kalkınması işte bu davranış biçimleriyle gerçekleşecektir.

Üçüncü Örnek: Nebi (s.a.v.) kız çocuklarına da aynı saygıyı gösteriyordu. Mesela; bir gün dokuz yaşlarında bir

---

⁹¹ Buhârî, Meğâzî, 78

cariye, yani küçük bir kız çocuğu geliyor ve Nebi'nin elinden tutuyor; onu, arzu ettiği şeyleri satın alması için çarşıya doğru çekiyordu. Nebi (s.a.v.) de onun arzusu yerine gelinceye kadar o kız çocuğunun elini hiç bırakmıyor, istediği yere gidiyordu...⁹²

Dördüncü Örnek: Nebi (s.a.v.)'in gençlere saygısını ve onlara verdiği değeri bize Ebu Rifae el-Adevi adındaki bir genç anlatmaktadır. Diyor ki: Ben İslam'a girmemiştim. İslam hakkında bilgi sahibi olmak için kalktım Medine'ye geldim. Nebi'yi (s.a.v.) minberde insanlara hitap ederken gördüm. "Ya Muhammed", dedim, yüzüme baktı ve benim ciddi olduğumu bilerek minberden indi ve insanların arasından yürüyerek yanıma kadar geldi: "Bana bir oturak verin", dedi. Ona bir oturak verdiler ve benim önüme oturdu ve yüksek sesle bana İslam'ı öğretmeye başladı. Oradaki insanlar da dinliyorlardı... O bana İslam'ı öğretmeye devam etti. Sonunda "Anladın mı?" dedi, ben de evet ya Resulallah, anladım, dedim. Daha sonra kalktı, tekrar minbere çıktı, hutbesini tamamladı...⁹³

Sahabeden birisi anlatıyor: Ben sağlıklı bir genç idim. Nebi (s.a.v.) hacetmek için devesinin üzerinde Mekke'ye girdi. Halk yakından görmek için izdiham içerisinde ona doğru yürüyordu. Hz. Ebu Bekir, Ömer ve Ali de devesinin ilerleyebilmesi için kalabalık içerisinde yol açmaya çalışıyorlardı. O gün orada büyük bir izdiham yaşanmaktaydı... Nebi (s.a.v.) o kalabalık içerisinde bana baktı ve bir genç olarak görüp yanına yaklaşmama izin vermelerini

---

⁹² Buhari, Edeb, 61

⁹³ Müslim, Cuma, 60

söyledi. Ben de geldim, Nebi'nin devesinin yularından tuttum, onu çekip götürürken Nebi (s.a.v.) de eğilmiş benim sırtımı sıvazlıyordu...⁹⁴

Sen muhterem / saygıdeğer bir insansın... Sen değerlisin... Kadri yücesin... Sen kıymetlisin... Evet, takdir edilmeye ihtiyacı olmayan insan yoktur... Uyuşturucu için birine bile sen, sırf insan olduğu için saygı göstereceksin. İşte o zaman, sesin daha gür çıkacak ve sen bu krizi atlatmakta muvaffak olacaksın...

Nebi (s.a.v.) en büyük işlerde görevlendirmek için gençleri tercih ederdi. Hicret esnasında, Nebi (s.a.v.)'e azık götüreren Esmâ binti Ebi Bekir'dir. Kendilerine nerede kavuşacağını bildiği için Nebi (s.a.v.), böylece ona, önemli bir de sır vermiş oluyordu. O zamanlar Esmâ'nın yaşı sadece yirmi bir idi. Rasulullah'ın ona ve babası Ebu Bekir'e olan hürmeti, onlara sırlar ve büyük görevler vermesi şeklinde tezahür etmişti. Aynı şekilde Üsame b. Zeyd henüz on altı (20 yaşında olduğu da söylenmiştir. Çev.) yaşında iken ordu komutanı tayin edilmiştir. Bu orduda onun komutası altında, Ebu Bekir, Ömer gibi sahabenin büyükleri de bulunuyordu... Hz. Ebu Bekir ve Ömer'in içinde yer aldığı orduya onu mu komutan tayin ediyorsun?! denildiğinde Nebi (s.a.v.): O buna elbette layıktır,⁹⁵ cevabını veriyordu. Üsame'nin oğlu Zeyd'i ordu komutanı tayin etme işi pek kolay değildi... Buna rağmen O (s.a.v.), Üsame'yi tayin etmekte ısrar etti ve ona güvendi. Sanki Üsame b. Zeyd'in orduya komutan tayin edilmesi Nebi (s.a.v.)'den tüm gençlere bir mesaj idi; onlara diyordu ki, sen benim gözümde

⁹⁴ Ahmed VI/383

⁹⁵ Müslim, Fedailus sahabe, 64

muhteremsin ve güven duyulacak bir kişisin. Aynı zamanda, çocuklarına önemli işler vermeleri konusunda bütün babalara ve annelere de bir mesajdır bu. Bütün bunlar, çocukların, kendilerini mesuliyet çağında olduklarını hissetmeleri içindir. Bu yüzden bizim, çocuklarımıza saygıdeğer olduklarını hissettirmemiz gereklidir. İlkemiz, saygıdır...

(Burada şu ayeti de hatırlamamız gerekir: “Yetişkinlik çağına girinceye kadar yetimleri zaman zaman deneyin! Kendilerinde yetişkinlik alâmetlerini gördüğünüzde mallarını kendilerine hemen verin...” (Nisa, 4/6) Yani yanınızdaki yetimleri, kendi evlâtlarınız gibi eğitin, öğretin, koruyup gözetip yetiştirin; hatta yaş ve kavrayış düzeylerine göre zaman zaman onları, mallarını koruma, kullanma, geliştirme ve ticaret yapma gibi hayat ile ilgili konularda denemek amacıyla yetki ve sorumluluk verip bilgi ve becerilerini deneyin; kendilerine güvendiğinizi hissettirin...” (Duman, M. Zeki, Beyanü'l-Hak, III/285) Çev.)

Tüm bunların manası, onların isteklerine boyun eğin, söz gelimi bir araba almak istediklerinde veya herhangi bir talepte bulduklarında taleplerini mutlaka yerine getirin demek değildir. Maksudumuz, sadece onların görüşlerine kulak verip onları dinlemek, paylaşmak ve herhangi bir meselede onlarla istişare edip görüşlerini almaktır. İlke şudur: Çocuklarımı, başkalarının önünde “küçük düşürecek davranışlarda” bulunmamalıyım.

Geçmişte okullarda olan şu idi: Bir baba, çocuğu bir hata işlediği zaman okula gelir, arkadaşlarının ve öğretmenin gözü önünde çocuğunu döverdi. Baba bunu yaparken, çocuğuna terbiyenin gereği olarak yaptığına inanırdı.

Oysa bu, son derece yanlış bir yöntemdir. Eğer sen çocuğunu dövme veya azarlamak istiyorsan, bunu hiç kimse- nin olmadığı yerde ve yalnız başına iken yapmalısın. Psikologlar, beş veya üzeri yaşta bir çocuk da olsa, ebeveynleri kesinlikle böyle bir davranıştan sakınmalıdır, derler. Bizim, onların saygıdeğer oldukları ve takdir edildikleri bilincini onlarda yeşertmemiz lazımdır. Hiç şüphesiz bunun sonunda çocuklarda babalarına karşı bir sevgi ve isteklerine cevap verme olgusu gerçekleşecektir.

Biz burada Nebi'den (s.a.v.) örnekler arz etmeye devam edeceğiz. O bu saygıyı ve takdir etme ilkesini alışkanlık haline getirmişti. Acaba o, hata anında bunu nasıl uyguluyordu? Onun takip ettiği yönlendirme metodu nasıldı? Şu kadar var ki, bu yöntemlerin hepsi çoğu kez senin oğluna uygun düşmeyebilir! Senin oğlun için en uygun olanın hangisi olduğunu en iyi sen bilirsin. Zira bu yöntemlerin uygulanışı bir şahıstan diğerine değişecektir.

1. Kendin Dene /Yap

Şu yol, Nebi (s.a.v.)'in uyguladığı yönlendirme metodlarındandır: "Önce nefsinde dene..." Genç, ergenlik çağında çevresinde gördüğü her şeyi denemek veya keşfetmek ister. Doğal olarak tecrübe sahibi olması sebebiyle babasının ona müdahale etmesi ve nasihat etmesi gerekir. "Nefsinde dene!" yöntemini ne zaman kullanacaksın? Zararın hesap edilmiş/ doğru tahmin edilmiş ve kontrol altına alınmış olduğu zaman. Gelin, Nebi'nin (s.a.v.) bu yöntemi nasıl kullandığını görelim. Bir genç anlatıyor. Taif seferinde Nebi (s.a.v.) ile birlikte yola çıkmıştık. Taif'in kuşatılmasından sonra ve şehre girmeksizin kuşatmanın yirmi beş günden fazla sürdüğü o günlerde Taif halkı, Müslümanların üzerine ok yağdırıyorlardı -Müslümanlarla kale

arasındaki mesafe büyük olduğu için oklar isabet ettiği kimseyi öldürmüyor, sadece yaralayabiliyordu.- Nebi (s.a.v.): “Ben yarın buradan gideceğim,” dedi. Gençler bilinen fedakârlık ve hamaset duygularından hareketle: “Biz onları nasıl terk ederiz, ya Resulallah, biz buradan nasıl ayrılırız?” dediler. Nebi (s.a.v.): “Yarın da onlarla savaşın,” buyurdu... İkinci gün o gençler savaşa gittiler ve onlara ok isabet etti, yaralı olarak geri döndüler. Nebi (s.a.v.) onlara baktı ve “Ben yarın buradan gideceğim,” deyince, gençler, “Evet ya Resülallah!..” dediler ve ekliyorlar: Bunun üzerine Nebi (s.a.v.) in gülerken sesini işittik.⁹⁶

Aynı şekilde Nebi (s.a.v) “Nefsinde dene” metodunu bir başka şekilde kullandı. Şöyle ki, biz Nebi (s.a.v.) ile birlikte yolda yürürken bir koyunu yüzmekte olan bir gencin yanına uğradık. Fakat genç zorlanıyordu. Biz gencin yanına sokulmak ve bu işin nasıl yapılacağını ona göstermek istedik. Fakat Nebi (s.a.v.), bunu yapmamamızı bize işaret etti. Diyorlar ki, genç bu işi yapmaya bir süre daha devam etti. Artık ne yapacağını bilemez hale gelince, Nebi (s.a.v.), “Genç, bırak; bir koyun nasıl yüzülür, ben sana göstereyim” dedi. Nebi, elini deri ile et arasına soktu ve hem deriyi etten ayırıyor hem de çocuğa bakarak “Sen de böyle yapacaksın,” diyordu. Daha sonra Nebi (s.a.v.) genci işi ile baş başa bıraktı...⁹⁷

2. Hatayı Kendin Düzelt Sonra Yönlendir

Biz Mescitte otururken Nebi (s.a.v.) yanımıza çıka geldi. Kibleye yöneldi ve kible duvarında bir sümük -burun ifrazatı- gördü. Unutma ki İslam, hayatla ilgili nezâket

⁹⁶ Kaynaklarda bulunamamıştır.

⁹⁷ Ebu Davud, Tahara, 73

kapasiteleri pek yüksek olmayan; bilgisiz, görgüsüz bir takım insanları eğitiyordu... Nebi (s.a.v.) kalktı ve herhangi birimizden bir odun parçası istemedi, bizzat kendisi gitti, bir odun parçası buldu, kible duvarına doğru ilerledi ve bizim bakışlarımız arasında başladı o odun parçasıyla duvardaki sümüğü kazımaya... Sonra onu odun parçasıyla oradan aldı ve toprağın üzerine koydu, sonra da üzerini toprak ile örttü. Biz, utancımızdan başımızı yere eğmiş, hiçbir şey konuşamıyorduk... Bize yöneldi ve: "Hanginiz bana ıtır (kokulu bir bitki) getirecektir?" dedi. Aramızdan bir genç kalktı ve süratle ailesine koştu -tabii ki maksadı ayıbını örtmekti- ve ıtır getirdi. Nebi (s.a.v.) de o ıtır aldı ve duvardaki o kazıdığı yere, bizzat eliyle uygun bir biçimde yerleştirdi...⁹⁸ O hadiseden beri günümüze gelinceye kadar mescitlere, Hacerü'l-Esved'e ve Ka'be'ye güzel koku sürülür...

Rasulullah (s.a.v.) duvardaki pisliği temizledikten sonra bize döndü ve "Hanginiz Allah'ın kendisinden yüz çevirmesini ister?" dedi. Hiç birimiz bir söz söylemedi ve cevap da vermedik. Soruyu tekrarladı: "Hanginiz Allah'ın kendisinden yüz çevirmesini ister?" dedi. Biz yine cevap vermedik. Suali üçüncü defa tekrarlayınca, "Hiç birimiz istemeyiz, ya Resulallah..." dedik. Rasulullah (s.a.v.) öyleyse, "Sizden biriniz, bundan sonra namaza durmak üzere kibleye yönelirse, hiç şüphesiz bilsin ki, Allah onunla kible arasındadır... Sakın ha sizden hiçbirinizi namaz için kibleye yöneldiği zaman kibleye doğru tükürmesin!"⁹⁹ Biz dedik ki, Ya Resulallah, vallahi biz şu andan itibaren böyle bir şeyi asla yapmayacağız. Doğal olarak Nebi (s.a.v.),

⁹⁸ Kaynaklarda bulunamamıştır.

⁹⁹ Buhari, Salat, 33

gençlerin kendisini ciddiyetle dinlemelerini ve kendi kendilerini kınamalarını sağlayacak sert bir üslup uygulamış, sözlerini böyle bir üslupla söylemişti. Öyle de niçin biz çocuklarımızın anlayışsız, aptal kimseler olduğuna inanıyoruz? Onlarla konuşma üslubumuz, neden hep nasihat, istihza, kınama, azarlama, tehdit, kesin emir, aşğılama ve üstün gördüğümüz birileriyle karşılaştırma şeklinde oluyor?! Peki, biz niçin bir hatanın düzeltilmesinde Nebi (s.a.v.)'in üslubunu öğrenmiyoruz!

3. Ortaklaşa Yönlendirme

Oğlunla aranızda, mutlaka ortak bir yön ve alan bulmanız gerekir.

Ömer İbn Şüreyd'den rivayet edilmiştir. O da babasından nakletmiştir. Hadis Sahih-i Müslim'de geçmektedir. Şüreyd diyor ki: Ben genç idim; işlerimi ihmal edecek kadar çok şiir ezberliyordum... Rasulullah (s.a.v.) yolda benimle karşılaştı. Benim bu durumumu biliyordu. "Benim terkime binmek ister misin?" dedi. Ben de Nebi'nin terki-sine bindim. Bana:

"Ümeyye b. Ebi Salt'ın şiirlerinden sen de ezberliyor musun?" dedi. Nebi sorarken, Ümeyye b. Ebi Salt'ın şiirlerini tercih etti. Çünkü onun şiirleri çok güzel idi.

Evet, ya Resulallah, biliyorum, dedim.

Hadi bana bir beyit oku, dedi.

Ben de ona bir beyit okudum.

"Hıh..." dedi ve Nebi de o beyiti tekrarladi. Sonuçta ben ona yüz beyit okudum. Nebi bana şunu söyledi:

Ümeyye b. Ebi Salt neredeyse Müslüman olacaktı...¹⁰⁰

Sonra bana; “Şairlere azgın kişiler tabi olurlar. Görmüyor musun onlardan her biri bir vadide şaşkın şaşkın dolaşmaktadır.” (Şuara, 26/224, 225) “Ancak iman edip Salih amel işleyenler hariç...” (Şuara, 26/227) ayetlerini okudu. Anladım ki Rasulullah (s.a.v.) bana, şiiri dinle, fakat seçici ol, demek istiyordu.

4. Yeteneklerini Kullanmaları İçin Yönlendirme

Bir takım gençler vardır. Hep geçimsizlik ve rezalet yönleriyle bilinirler. Fakat onların yeteneklerini hiç araştırdık mı? Bu geçimsizlik ve rezalet, iyi yönlendirilememiş gücün neticesinde ortaya çıkar. Bu da gençlerimizde çok fazla görülen bir haldir. Bu hal, kabiliyetlerinden faydalanabilmeleri için doğru bir yönlendirmenin olmayışı neticesinde gençleri suç işler duruma getiren sebeplerdendir.

Nebi (s.a.v.) Mekke'nin fethedildiği gün Hz. Bilal'e, Ka'be'nin üzerine çıkıp ezan okumasını söyledi. Orada Ebu Mahzure adında bir genç vardı. Bu gencin gerçek adı Seleme b. Muayr idi. Bu genç on altı yaşlarındaydı. Tatlı bir sesi vardı. Başladı Hz. Bilal ile alay etmeye... İnsanları ona güldürmeye çalışıyordu. Gülüşme sesleri yükselince Nebi (s.a.v.)'e kadar ulaştı. O anda Bilal de ezan okuyordu. Nebi (s.a.v.) bunu yapanın Ebu Mahzure olduğunu bildi. “Onu bana getirin,” dedi. Diyor ki: Beni O'na götürdüler. Öldürüleceğimi iyi biliyordum... Nebi (s.a.v.) bana dedi ki, “senin güzel sesli birisi olduğunu söylediler.” Ona baktım. “Sana ezanı öğreteyim mi?” dedi. Evet, dedim. İnsanların bakışları arasında başladı bana ezan öğretmeye; o okuyor, ben de onu taklit ediyordum...

¹⁰⁰ İbn Mace, Edeb, 41

Mahzure diyor ki: O okuyor, arkasından ben de tekrar ediyordum. O ise çoğunlukla yüzüme karşı tebessüm ediyordu... Kalbimi ve alnımı sıvazlamaya başladı. O esnada kalbim, onun kesinlikle Allah'ın Resulü olduğuna dair iman ve bilgi ile dolmuştu. Bana ezan öğretmesi sona erince: "Ezanı öğrendin mi?" dedi. Ben de: Evet, dedim. Bana: "Bundan sonra Mekke halkının müezzini sensin," buyurdu...¹⁰¹

Bu kıssayı Ebu Mahzure, bizzat kendisi kırk yaşlarında iken anlattı. O hadiseden sonra Mekke'nin müezzini o olmuştu. Hem ağlıyor hem de söylüyordu: Beni Mekkelilerin müezzini yaptı, oysa ben, Bilal ile alay ediyordum... Rasulullah'ın (s.a.v.) bana öğrettiği ile ben, bu güne dek Mekke halkının müezzini oldum.

Şayet biz Nebi (s.a.v.)'in üsluplarına tabi olsaydık, şu ümmetin gençlerinin eliyle kalkınmaya şahit olacaktık...

5. Teşvik ve Övgü İle Yönlendirme

Bir genç anlatıyor: Mescide girdim. Namazdakiler tam da rükûda idiler. Koşarak ilk rekata yetişmek istedim fakat koşarken gürlüğü çıkarttım. Namaz sona erince Nebi (s.a.v.) bana döndü: "Allah senin namaza karşı iştiyakını artırsın, bir daha namaza koşar adımlarla gitme!" dedi.¹⁰²

Teşvik ve Medh İle Yönlendirme: Bu konuda Nebi (s.a.v.) bir hadis buyurmuşlardır: "Meddahların yüzlerine toprak saçın."¹⁰³ Biz bu hadisi hep yanlış anladık. Burada münafık olan meddahlar kast edilmiştir. Sen çocuğunu

¹⁰¹ İbn Huzeyme, Sahih, I/200 (385)

¹⁰² Buhari, Ezan, 114

¹⁰³ Müslim, Zühd, 69

methetmelisin... Nebi (s.a.v.) ashabını sürekli olarak met-hetmiştir. Mesela; “Bizim en hayırlı adamımız Seleme b. El-Ekva’dır.”¹⁰⁴ “Bu ümmetin en güvenilir adamı Ebu Ubeyde b. el-Cerrah’tır.”¹⁰⁵ “Eğer Hattab’ın oğlu Ömer bir yoldan gidiyor olsa, Şeytan mutlaka yolunu değiştirir, başka yola girerdi,” gibi...¹⁰⁶

Teşvik, manevi olarak ruhu yüceltir. Abdullah İbn Ömer, geceleri kalkıp namaz kılmakta idi. Bir şey oldu, gece kalkmayı terk etti... Nebi (s.a.v.) ise, onu gece nama-zına teşvik ediyor ve diyordu ki: “Abdullah İbn Ömer ne güzel bir kuldur, bir de geceleri kalkıp namaz kılsa!” Ab-dullah İbn Ömer o günden itibaren gece ibadete kalkmayı hiç terk etmemiştir...¹⁰⁷

6. Diyalogu Kurmak

Tartışmak amacıyla bir konuyu açmak: Nebi (s.a.v.) bunu dedesi İbrahim (as.)’dan öğrenmiştir. İbrahim (as.) oğluna demişti ki: “*Yavrucuğum! Ben rüyamda seni boğazlı-yor görüyorum; düşün, fikrini bana söyle?*” (Saaffat, 37/102)

Sahabenin önünde Nebi (s.a.v.)’e bir genç geldi ve: Ey Allah’ın Resülü, senden zina etmem hususunda bana ruh-sat vermeni istiyorum, dedi. Sahabe o genci Rasulul-lah’dan uzaklaştırmak istemişti ki, Nebi (s.a.v.) “Bırakın onu...” dedi.

Ona: “Sen annenle zina edilmesine razı olur musun?” dedi.

Genç: Hayır... cevabını verdi.

¹⁰⁴ Müslim, Cihad, 132

¹⁰⁵ Müslim, Fedailus Sahabe, 53

¹⁰⁶ Buhari, Fedailul Ashab, 6

¹⁰⁷ Buhârî, Teheccüd, 2

Nebi (s.a.v.): “Peki, halanla zina edilmesine razı olur musun?” dedi.

Genç: Hayır, dedi.

Nebi (s.a.v.): “Teyzenle zina edilmesine razı olur musun?” dedi.

Genç: Hayır, dedi.

Nebi (s.a.v.): “Senin, yakınlarınla zina edilmesine razı olmadığın gibi başka insanlar da evlatları, halaları, teyzeleri ve anneleri ile zina edilmesine razı olmazlar...” buyurdu.¹⁰⁸

Burada naklettiklerimiz, Nebi (s.a.v.)’in çocukları yönlendirmede uyguladığı on beş yöntemden sadece altısıdır. Bunların tamamı, “Saygı ve değer verme” şeklinde tek bir maddede toplanabilir. Sonuçta, benim sesimin; fesadın, doğru yoldan ayrılmanın ve kötü insanların seslerinden daha yükseğe çıkması gerçekleşir. Çünkü işitilmesini istediğin nağmeleri sana benim sesim verecektir; zira sen, çevresinden saygı gören bir insan olmak istiyorsun. Biz yukarıda “Arkadaş Baba”dan bahsetmiştik. Şu anda buna, babaların kullanmaktan asla vazgeçmemeleri gereken, evlatlara saygı ve değer verme ilkelerini ilave ediyoruz. Tabii ki biz, çocuklarımızın kalplerini kazanmak ve hataya düşmekten onları uzaklaştırmak istiyorsak bunu mutlaka yapmalıyız...

Ey babalar ve anneler mutlaka tövbe etmeliyiz! Tövbe etmeye niyet etmeliyiz. Çocuklarımızı, aynen Rasulullah (s.a.v.) gibi yönlendirmeliyiz.

---

¹⁰⁸ Ahmed, V/256-257

Aynı şekilde kızlarımıza ve delikanlılarımıza da sesleniyorum: Size saygı göstermeleri ve sizi takdir etmeleri için siz de babalarınıza ve annelerinize yardım edin. Zira yakında, anne ve babalarınıza sadakatiniz sebebiyle yepyeni bir safha /beyaz bir sayfa açılacaktır. Eğer siz bu adımı atmak için acele ederseniz, anne ve babalarınızın da size saygı göstermekte olduklarını göreceksiniz. Bu onlara yaklaşmak demektir. Arkadaş Baba, sana hürmet ediyor. Şu çağrım babalaradır: Çocuğuna saygı göster, onu takdir et... Şu da gençleredir: Babanla arkadaş ol, ona yaklaş. Kalbini ona aç. Onun bilgi ve tecrübe üstünlüğünün seni serbest bırakmayacağını bilsen dahi işini ona danış, görüşünü al... Eğer sen bunları yaparsan, baban da fitrat gereği sana saygı gösterecek, sana karşı üslubunu değiştirecek ve sen onun gözünde büyük adam olacaksın...

CEZALANDIRMA

Bundan önceki bölümlerde, çocuklarımıza karşı nasıl davranacağımız ve onları doğru bir biçimde yönlendirme yöntemi hakkında konuşmuştuk. Mesela onlarla konuşurken şefkat diliyle mi, yoksa akıl diliyle mi önce başlamak doğru olur? Bunun üzerinde durmuş ve sonuçta, çocukların eğitimi için şu üç temel kaideye ulaştığımız:

1. “Arkadaş Baba olmalıyız,” aynı şekilde “Arkadaş Anne...”
2. “Şefkat Dili” “Akıl dili”nden önce gelmelidir.
3. Gençlere saygı gösterilmeli ve değer verilmelidir.

Fakat çocuklarımız hata ettikleri ve yanlış iş yaptıkları zaman ne yapmalıyız? Mutlaka cezalandırmamız gerekir mi?

Gelin, babaların ve annelerin cezalandırma yöntemini kullanırken nasıl bir ifrat ve tefrit içerisinde olduklarını itiraf etmekle işe başlayalım. Ben cezalandırma derken, çocuklarımızın günlük harçlıklarını kesmekten tutun da dışarı çıkma yasağına ve sevdikleri şeylerden mahrum bırakmaya kadar vardırılan cezaların hepsini kast ediyorum; dayaktan söz etmiyorum... Psikoloji ilminin de tespit ettiği gibi dayak, artık eğitim yöntemlerinden sayılmamaktadır. Ve Nebi (s.a.v.)’in yaptığı gibi: “Rasulullah (s.a.v.) hiçbir

kadına en ufak bir fiske dahi vurmamıştır. Rasulullah asla hiçbir çocuğu dövmemiştir...”¹⁰⁹

(Belki “duvarda kırbaç asılı dursun,” demmiştir; ama indirmek için değil, “indiririm bak ha!” demek için... Çev.)

Babalar, -iyi niyetlerine rağmen- cezalandırma yöntemine ne de çok başvurmaktadırlar! Galiba o kolay bir yöntemdir de ondan... Bunu söylerken, insanların, bizim: Çocuklar kesinlikle doğru yolda, babalar ise yanlış yoldadırlar, gibi bir söz söylediğimiz anlaşılmalıdır; böyle anlaşılmaktan Allah’a sığınırız! Aksine biz çocuklarımızın, babalarının ve annelerinin ellerini öpecekleri ve her ikisine de hürmet edecekleri şekilde eğitmelerini istiyoruz...

İşte bu yüzden tekrar açıklıyoruz ki, cezalandırma uygun bir eğitim yöntemi değildir. Ceza hiçbir zaman suçun ilk karşılığı da olamaz...

Nebi (s.a.v.) buyuruyor ki, “nezaketle muamele, girdiği her yeri güzelleştirir, süsler, kabalık ise girdiği her yeri, sadece çirkinleştirir.”¹¹⁰ Nebi (s.a.v.) yine diyor ki, “Allah yumuşaklıkla muamele eder ve nezaket ile muamele etmeyi de sever. Zira nezaket ile muamele, kabalığın hiçbir zaman veremeyeceği güzel sonuçlar verir.”¹¹¹ Bu hadis-i Şerifler ile Nebi’nin hedefi, bizlerin eğitimde cezalandırmanın dışında başka yolları araştırmamızı sağlamaktır.

Bu konudaki sözümüzün altında yatan sır şudur: Cezalandırma yöntemi, çocukların, babaların kendilerinden istedikleri şeyleri, sadece gözlerinin önünde yapmalarını,

¹⁰⁹ Müslim, Fedail, 79

¹¹⁰ Müslim, Birr, 78

¹¹¹ Müslim, Birr, 77

sonra da gizli yerlerde nasıl isterlerse öyle davranmalarını onlara öğrettiği gibi, aynı şekilde çocukların babaları ile ilişki kurma isteklerini de yitirme sonucuna götürecektir. Böylece biz, bu cezalandırma yöntemiyle çocuklarımıza münafıklığı öğretmiş, doğal olarak çocukların bize karşı duruşlarındaki kötülüğü de arttırmış oluyoruz. Zira biz, gidişatı değiştirmeyen ve düzeltme sonucuna götürmeyen kolay yolu seçmekteyiz...

Size sormak istiyorum: Cezalandırma amaç mıdır, yoksa bir araç mı?

Eğer sen cezalandırma yöntemine amaçtır, diyorsan, ortada hiçbir sebep yokken de çocuklarını cezalandırabilirsin; ama bilmelisin ki, sebepsiz yere çocuğunu cezalandırmanın haramdır! Yok, eğer sen “ceza çocuğun eğitimi için bir vasıta” diyorsan, tekrar sormak gerekir: En üstün neticeye götürecektir vasıta ceza mıdır? Peki, cezalandırma yöntemi ile çocuklarımıza vermek istediğimiz mesaj nedir? Bilelim ki, korkutma yoluyla çocuklarımıza iletmek istediğimiz şey, çocuklarımızın tamamen kabul etmedikleri bir şeydir. Biz çocuklarımızı cezalandırmakla, galiba onlara şu mesajı vermek istiyoruz: Muhakkak ki biz senin -babam ve annen olarak- senin iyiliğini istiyoruz, sen bizim yanımızda çok değerlisin; senin yaptığın şey ise sana ancak kötülük getirir, sen gidişatını mutlaka değiştirmelisin... Biz işte bu yüzden seni cezalandırıyoruz. Çocukların bu mesaj karşısındaki tutumu, tamamen hayret etmek ve: “Bunlar niçin beni eziyorlar, beni niçin baskı altına alıyorlar? Yoksa ben onlar için içlerindeki sıkıntılarını boşaltarak /deşarj olarak rahatlayacakları bir yer durumunda mıyım?” demekten başka ne olabilir ki? Onun cevabı da şu olacaktır: “Peki, öyleyse ben de gidişatımda daha çok ısrar edecek ve daha çok inat edeceğim... İstedikleri eğer bu ise, beni iyi

bir örnek olarak görmeleri için dış görünüşümü daha fazla süsleyeceğim, sonra da onların bilmeyecekleri yerde istediğim şeyi yapacağım.” Doğal olarak, bu mesajların üst üste yığılmasıyla birlikte Şeytan da gidişatında inat etmesi için ona yardım edecektir...

Bazen güzel bir davranış, çocuk üzerinde dayaktan daha etkili olabilir! Sizden rica ediyorum, çocuklarınızı dövmeyin! Dövmek kişiliği hırpalar, çocuğa daha güçlü olanın tahakküm kurmada haklı olduğu hissini verir... Bu duygular, çocuğun yaşının ilerlemesiyle birlikte onunla devam eder. İşte bu sebeple, polis teşkilatındaki bir zabitten, bir şahsın diğerini yaralayacak derecede dövdüğünü işitiyoruz... İşte bu sebeple, bir takım kabalıklar ve patlamaları işitiyor ve görüyoruz... Bunları yapan şahısların evlerinde ve ailelerinde, onları bu derece şiddete sevk eden mühim problemlerin olduğundan hiç şüphe edilmemelidir.

Gelin, Nebi (s.a.v.)'in bizim için koyduğu şu kurala dönelim:

“Nezaketle muamele girdiği her şeyi ancak süsler, kabalık ise girdiği her yeri, sadece çirkinleştirir. Muhakkak ki Allah rıfkla muamele eder ve nezaketle muamele etmeyi sever. Zira nezaket, kabalığın vermeyeceği sonuçları verir.”¹¹²

- Bazen çocuklarımızı, hiç de uygun olmayan bir vakitte cezalandırırız...
- Bazen de çocuklarımızı cezalandırarak onları öğrenmekten mahrum ederiz...

---

¹¹² Müslim, Birr, 78

Çocuklarımız, her şeyi öğrenmek istiyor ve bu yüzden ona dokunuyor, bunu inceliyor, şunu kırıyor, bunu söküp parçalarına ayırıyorlar... Biz ise, cezalandırmak suretiyle eşyayı tanımaktan ve keşfetmekten onları mahrum ediyoruz. Bazen çocuğun sesi yüksek çıkar ve rahatsız olmana sebep olur, sen de bu yüzden onu cezalandırırsın... Bazen ona şarkı söyleme kabiliyeti bahşedilmiş olabilir. Bazen çocuğun en değerli oyuncuğu kâğıtlar ve onları şekillendirme şeklinde olabilir... Kıracak, yırtacak diye onu bundan mahrum edersen, bunun semeresi olan geometri ile ilgili kabiliyetini köreltmüş olacaksın. Biliyorum ki ebeveynde, çocukları icat şekillerinin hepsinden mahrum eden bir özellik bulunmaktadır: Çocuk her ne zaman bir şey yapmaya kalkışsa, evin düzenini bozacak diye, ebeveyni onu cezalandırır! Alın, eviniz size mübarek olsun! Neymiş? Onlar, çok tertipli ve düzenli bir ev olsun istiyorlarmış, fakat çocuk hiç bir şey anlamıyormuş!

- Bazen çocuklarımızda geliştirmek istediğimiz bir ahlak olabilir. Yanlış bir cezalandırma ile onu ondan da mahrum ederiz.

Bir anne anlatıyor. Kocasıyla birlikte beş yaşlarındaki oğullarında gördükleri olumlu bir kabiliyeti ve davranışı sağlamlaştırıp geliştirmek üzere anlaşmışlar. Bir gün baba işinden eve dönerken oğlu onu karşılamış ve: "Babacığım, ben harika bir çocuğum..." demiş. Annesi de ona, o gün evde yaşanan olayı anlatmış. Bu "olumlu" çocuk, tabakların yıkanmasında annesine yardım etmek istemiş. Fakat henüz musluğa yetişebilecek kadar yeterince büyümüş değilmiş. O sebeple su getirip tabakları yıkamak için buzdolabının kapağını açmış ve suların tamamı dökülmüş. Bu annenin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız. Annesi bize, oğluyla aralarında geçen şu konuşmayı anlattı:

Anne: Oğlum, bunu niçin yaptın?

Oğlu: Anneciğim, tabakların yıkanmasında sana yardım etmek istedim. (Bu olumlu bir davranış; aynı zamanda katledilmemesi gereken parlak, harika bir iş!)

Anne: Peki suları, niçin buzdolabından aldın?

Oğlu: Çünkü musluğa yetişemedim.

Anne: Ama yaptığını gördün mü?

Oğlu: Evet...

Anne: Şimdi ne yapmamız gerekiyor?

Oğlu: Gelecek sefer yıkamak için tabakları banyoya taşıyacağım...

Anne: Sana bundan daha kolayını söyleyeyim mi? Gelecek sefer bana yardım etmek istediğin zaman, üzerine çıkıp musluğa ulaşabileceğin bir sandalye getirmemi söyle, ben de getireyim, onun üzerine çıkar ve musluğa yetişirsin.

Oğlu: Gelecek sefer bu söylediğini yapacağım, anneciğim.

Anne: Peki, şimdi ne yapacaksın?

Oğlu: Suları kurutmak için havluyu getireceğim.

Anne: Hadi getir, ben de sana yardım edeceğim.

Görüyorsunuz, anne çocuğuna ters tepki gösterip azarlamak için hiçbir gayret sarf etmedi. Aksine vaktini ve gayretini çocuk için doğru bir sonuç alabileceği yönde kullandı. Baba da işinden eve döndüğünde oğlunu evde mutlu olarak buldu.

- Bazen de problemin kaynağına inmek yerine çocuğu cezalandırırız. Çünkü bu kolay yoldur.

Gelin size Ömer İbn Ebi Seleme'nin hikâyesini anlatayım. Ebu Seleme savaşta şehit düştü. Nebi (s.a.v.) onun dul eşi Ümmü Seleme ile evlenmişti. Ebu Seleme'nin oğlu Ömer anlatıyor: Nebi'nin (s.a.v.) himayesi ve sorumluluğu altında bulunuyordum. Bir gün yemek yerken, her zamanki gibi elim yemek kabının her tarafını dolaşıyordu. Nebi (s.a.v.) beni kucağına aldı ve: "Yavrucuğum, yemeğe başlarken bismillah de sağ elinle ve önünden ye; elin kabın içerisinde dolaşmasın", buyurdu.¹¹³

Peki, bu davranış tüm üvey babalara örnek olmalı değil mi? Çoğunlukla üvey babalar ne yapıyorlar? Öyle zannediyorum ki, bazıları çocuğu yemekten veya oyundan mahrum ederek cezalandırmaktadır. Çünkü cezalandırma, en kolay yoldur... Görüyorsun ki, Nebi (s.a.v.) öyle yapmadı. Nebi (s.a.v.) öyle bir örnek davranışta bulundu ki, Ömer İbn Seleme bunu anlatırken yaşının altmış olmasına rağmen hala o hadise zihninde canlı olarak duruyordu. Hem de öyle hatırlamış ki, bugün bize kadar bu hadise nakledilip gelmiştir... Özellikle böyle bir durumda cezalandırma yöntemi yanlış olacaktır. Çünkü sorun, çocuğun yalnız yakışsız bir biçimde yemek yemesinde değildi. Nebi (s.a.v.) sorunun ta köküne kaynağına inmişti; o da bu çocuğun yetim olmasıydı. Hayattaki dayanağı olan babasını kaybetmiş olmasını hissettirmek için Rasullah'ın evinde açgözlülük özelliğini açığa vurmaktan çekinmeyip, yemek tabağındaki her şeyi almak istemişti. Çünkü o yetimdi... Nebi (s.a.v.) de bunu anladığı için, onu cezalandırmadı; aksine ona Allah'ı (Sübhanehü ve Teâlâ) hatırlattı.

---

¹¹³ Buhari, Etme, 2

(Yalnız hatırlatmakla kalmadı, ona kucak açarak babasızlığını ve mazeretini kısmen de olsa giderdi. Çev.)

- Biz Çocuklarımızı Çoğu kez İntikam hırsıyla cezalandırırız.

Bir anne anlatıyor. Yeni bir ev satın almıştı. Evi görmeleri için arkadaşlarını evine davet etti. İki günden beri de evi temizlemekle meşguldü; özellikle de kızının üçüncü kattaki odasına özen gösteriyordu. Arkadaşları gelmeden önce kızını uyuttu. Amacı, arkadaşlarına evin yüksekliğini ve manzarasının muhteşemliğini göstermekti. Arkadaşları henüz gelmeden anne, kızının odasına bir daha girdi. Bir de ne görsün, kızı oyuncaklarını odanın ortasına sermiş onlarla oynamıyor muydu! Tabii ki, evin tertip ve düzeni de tamamen bozulmuştu. Anne derhal kızını şiddetli bir biçimde dövdü. Kızcağz suçunun ne olduğunu bilmeksizin ağlamaya başladı. Orada olan şey, annenin, arkadaşlarının önünde odanın manzarasının ne kadar güzel olduğunu göstermek istemesiydi. Kızcağz ise, hiçbir hata işlememişti...

Bu örneklerden şu sonucu çıkartıyoruz: Bizler çocuklarımızı, çoğu kez sebepsiz yere veya gidişatın düzeltilmesi için - cezalandırmanın doğru bir yol olmadığını bilmemize rağmen - cezalandırıyoruz. Bu da onlar için, bazen hayatları boyunca unutmayacakları bir eziklik oluşturuyor. Bizlerin son derece halim selim ve nezaket sahibi olmamız gerekmektedir; özellikle de oğullarımız ve kızlarımızla birlikte iken... Nebi (s.a.v.) bize şunu tavsiye etmektedir: "Güçlülük, pehlivanlık, rakibi yıkmakla değil, öfke

anında nefesine hâkim olmaktadır.”¹¹⁴ Evla olan ise, bu tavsiyeyi evlatlarımızla birlikte iken yaşamaktır. Allah Teâlâ buyuruyor ki: “...Şayet sen kaba, katı kalpli biri olsaydın, onlar çevrenden dağılıp gitmişlerdi...” (Al-i İmran, 3/159) Biz bu ayetin, Allah’ın (Sübhanehü ve Teâlâ) Nebi (s.a.v.)’e davet hususundaki daimi bir tavsiyesi olduğunu düşünüyoruz. Peki, çevremizden dağılıp gitmemeleri için bizim çocuklarımızla ilişkilerimizde de yumuşaklık ve rahmet ile davranmamız niçin alışkanlık haline gelmesin ki?!

Bazı babalar, çocuklarını çokça cezalandırmalarını, zamanımızın zor bir zaman olması safsatasına bağlamakta ve böylece kendilerini temize çıkarmaya çalışmaktadırlar. Onlara göre çocukların, güçlü olmaları ve zamanın zorluklarına göğüs gerebilmeleri için mutlaka cezalandırılmaları gerekmektedir. Ben o kişilere şu ayet ile cevap veriyorum. Eğer böyle devam edersek, çocuklarımız, kendilerine güvenmeye başladıklarını hissettikleri an etrafımızdan dağılıp gideceklerdir. O zaman da senin kendilerine en çok ihtiyaç duyduğun vakitte onlar yanında olacaktır...

(Nasıl olacaksa cezalandırılan çocuklar, zamanın sert hadiseleri, karşı durulmaz belaları karşısında kendilerinde direnme gücü bulacaklarmış! Çev.)

- Bu anlatılanların hepsinden daha kötüsü ise, bazen farkında olmadan çocukları cezalandırmamızdır.

Diyelim ki senin iki çocuğun var. Onlardan birisi, diğerine nazaran daha güzel davranışlarda bulunuyor. Sen de birincisine, diğerinden farklı bir muamelede bulunuyorsun. Böylece terbiye adı altında aralarındaki adaletten

---

¹¹⁴ Müslim, Birr, 107

saparsın... Böyle bir yöntemden seni kesinlikle sakındırıyorum. Şu hadisi aklından çıkarma:

Bir adam, oğluna vereceği bazı mallar için şahit göstermek maksadıyla Rasulullah (s.a.v)'e geldi. Nebi (s.a.v.) ona dedi ki, "Senin başka çocukların da var mı?" Adam, "evet..." dedi. Nebi (s.a.v.) "Buna verdiklerinin mislini onlara da verdin mi?" "Hayır", dedi. "Hadi git, bu iş için benden başkasını şahit göster!" buyurdu.¹¹⁵

İster küçük olsun, ister büyük... Ey baba, çocuklar arasında adaletsizlikten kesinlikle sakınmalısın. Bunlar, çocukların hayatları boyunca unutamayacakları şeylerdendir. Çocuklarının arasını ayırmakla onların aralarına, sen öldükten sonra bile, yıllar boyunca sürecek olan kin ve nefret tohumlarını ekmiş olacaksın.

Nebi (s.a.v.), kızı Fatıma ve Ali'nin (Allah ikisinden de razı olsun) evinde otururken onların iki oğulları Hasan ve Hüseyin yatakta yatmakta idiler. O esnada Hasan uyandı ve su istedi. Hz. Ali ve Hz. Fatıma ona su vermek için yerlerinden kalktılar. Nebi (s.a.v.) aniden, bırakın ona ben su vereyim, dedi. Nebi (s.a.v.) Hasan'a su getirmeye giderken Hüseyin sıçrayıp kalktı ve suyu önce kendisi içmek için ileri atıldı. Nebi (s.a.v.): "Hayır, kardeşine vermedikçe suyu sana vermem, çünkü o senden önce istedi." dedi.¹¹⁶

Adaletin hangi boyutta olduğunu görüyor musunuz? Kim önce talep ettiyse, önce o alır veya ondan izin isteriz.

---

¹¹⁵ Müslim, Hibat, 17

¹¹⁶ Ahmed, I/101; Mecmauz zevaid, IX/169 (14991)

Biz çocuklarımızı cezalandırırken yaptığımız şeyi galiba hiç düşünmüyoruz. Bazen onlar cezaya muhtaçtırlar... Fakat ben ısrar ediyorum, ceza, en güzel çözüm yolu değildir. Oysa cezalandırmadan önce deneyeceğin çok sayıda başka çözüm yolları vardır. Evlat Kıyamet gününde gelir ve Allah'a (*Tebareke* ve *Teâlâ*): Ya Rabbi, babamdan benim hakkımı al; o benim şunları şunları yapmama neden oldu, diyecektir.¹¹⁷ Çocuğun, davasında ileri süreceği belge, babasının en kolay yol olan cezalandırma yöntemini seçmiş olmasıdır. Oysa o, oğlunun sorunlarının ne olduğunu bilmemiş ve onları gidermemiştir... "Sorunlarımı gidereceği yerde, beni cezalandırmak suretiyle kendisinin ekonomik, siyasi, sosyal sorunlarını bitirmiş (Yani egosunu tatmin etmiş) oldu. Çünkü o bunları müdürüne karşı yapmaya güç yetirememiştir."

En büyük Öğretmenin (s.a.v.) sözüne kulak verip dinleyin! "Bir şeydeki nezaket, onu ancak süsler, güzelleştirir; bir şeyden de nezaket kaldırılırsa, o da onu çirkin hale getirir."¹¹⁸

Evlerimizde şiddetten uzak durmalıyız. Sizlere dayaktan (ve çocuklarınızı dövmekten) uzak durmanızı tavsiye ederim. Özellikle de kız çocuklarını... Çünkü kızlar evlerinizin meyveleridir. O, çocukların mürebbiyesidir. O torunlarının ninesidir. O üç katlı bir binanın kurucusudur. İşte bu sebeple Nebi (s.a.v.) demiştir ki: "Kimin üç kızı olurda onlara ikram eder, güzelce eğitir ve onlara merhamet ederse, o çocuklar onunla ateş arasına perde olurlar".

---

¹¹⁷ Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹¹⁸ Müslim, *Birr*, 78

Dediler ki: “Üç değil de iki kız olursa?” O da (s.a.v.): “İki kız da olsa da...” buyurdular.¹¹⁹

Ceza yöntemini artık uygulamayalım, bu yöntemi terk edelim ve gelin, bunun yerine alternatifleri kullanalım.

Birinci Alternatif: Yapıcı Af

Çocuğunun, işlemiş olduğu hatadan ötürü senin üzgün olduğunu ve onu cezalandırabilecek güce sahip iken affettiğini, ama ikinci bir defa aynı işi yapmaması kaydıyla kendisini cezalandırmadığını bilmesidir. Bu hususta ayet son derece açıktır: “...Öfkelerini yutup insanları cezalandırmaktan vazgeçenler (bilmelidirler ki) Allah ihsan sahiplerini sevmektedir.” (Al-i İmran, 3/134) Biz bu ayeti niçin insanlara uyguluyoruz da çocuklarımıza tatbik etmiyoruz? Eğer sen kendinde çocuklarını affedecek bir yer göremiyorsan, peki, diğer insanları nasıl affedeceksin? Neden çocuğunun, onu affetmenin değerini bilmeyeceğini düşünüyorsun? Neden affın, etkili bir eğitim yöntemi olmadığını zannediyorsun? Mekke'nin fethi günü: “Hadi, dağılınız... Şu anda hepiniz hürsünüz.”¹²⁰ diyerek tüm insanları affeden Nebi'ye (s.a.v.) bir baksana! Fudala isimli birisi geldi, sırtına doku-nabilecek kadar Nebi'nin (s.a.v.) yanına sokuldu. Elinde de abasının altında gizlediği bir hançeri vardı. Nebi (s.a.v.) bunu hissetti ve ona dönerek: “Fudala, nefsin sana ne fit veriyor?” dedi.

Fudala: Ben Allah'ı zikrediyorum, dedi.

¹¹⁹ Tirmizi, Birr, 13

¹²⁰ Beyhaki, es Sünenül kübra, IX/199 (18276)

Nebi (s.a.v.) onun gözlerinin içen bakarak gülümsedi ve “Allah’tan kork,” dedi.

Fudala diyor ki: “Başladı Allah’tan kork diyerek benim göğsümü sıvazlamaya. Göğsümün üzerine elini koymadan önce, o benim kalbime göre yeryüzünün en çok öfke duyulacak adamı idi, elini göğsümün üzerinden kaldırdığı zaman ise o benim için yeryüzünün en sevgili insanı oldu.”¹²¹

Şayet Fudala cezalandırılacak olsaydı, ölecek veya kâfir olarak öldürülüp akıbeti cehennem olacaktı. Fakat o İslam’a girdi ve güzel bir Müslüman oldu. Affın ne efsunkar bir eğitici güce sahip olduğunu görüyor musun?

Hz. Ali’nin torunu Zeynelabidin’in bir cariyesi vardı. Bu cariye kaynar suyu oğlunun üzerine döktü...

Söyleyin bakalım, Hz. Zeynelabidin şimdi bu cariyesine ne yapması lazımdı? Öfkesinin kabarık olduğu an cariye ona baktı ve “...Öfkelerini yutanlar...” ayetini hatırlattı.

O da: “Öfkemi yuttum”, dedi.

Cariye ayetin: “...insanları cezalandırmaktan vazgeçenler...” kısmını okudu.

O da: “Seni cezalandırmayacağım”, dedi.

Cariye, ayetin sonundaki: “Allah ihsan sahiplerini sever.” kısmını da okuyunca

Zeynelabidin: “Gidebilirsin; artık sen hürsün”, dedi...

---

¹²¹ Kaynaklarda bulunamamıştır.

Bu sıra dışı bir duruştur... Cariyeye karşı bu duruşu sergilemek gerçekten güçtür. Fakat sana diyorum ki: Oğlun veya kızın, bunlar senin çocuklarıdır. Bir müslüman cariyesine böyle davranabiliyorsa, sen çocuklarından bu duruşu nasıl esirgeyebilirsin? Allah çocuklarını sana bağışlasın... Peki, kalbinde, Allah'ın sana bağışladığı çocuğunda, olumlu ve kalıcı bir etki bırakacak kadar güçlü bir affetme kabiliyeti yok mu?

İkinci Alternatif: Duygularına Odaklan

Şimdi gerçekten hoş ve zekice geliştirilmiş alternatiflerden birisini anlatacağız; aynı zamanda şefkat dili ile de irtibatlıdır. Çocuğun için, "Ama o da şu şu hataları yaptı!" demek yerine önce nefsinle konuş ve tamamen duygularına odaklan: "Ben üzgünüm... Ben müteessirim... Ben bir baba olarak başarılı olamadım... Ne acı ki tahminimde yanlışmışım... Şu anda ben acı çekmekteyim... Başarısızlığımdan ve yanlış tahminlerimden ötürü ben sana kötü davranmışım... Tüm bunlara rağmen sen hala benimle beraber olabilecek misin? Beni dinleyebilecek misin?" de! İnanın, bu, gençlerin kalplerini içten sarsacak derecede sağlam bir alternatiftir; sakın bunu hafife almayın!

Bir genç, babasına arabayı tamire götüreceğini ve saat dörtte döneceğini söyledi. İş erken bitince, nasılsa daha vakit var düşüncesiyle sinemaya gitti. Tabii ki gecikti, zira sinemadan çıktığında saat altı olmuştu. Babasına yalan söylemeye karar verdi. Arabanın bakımının uzun sürdüğünü, ertesi gün de tamirhaneye gitmesi gerektiğini söyleyecekti. Babasının karşısına geçti ve yalan başladı...

Baba: "Ben şu anda çok üzgünüm; çünkü sen yalan söylüyorsun", dedi.

Oğlu: “Hayır, gerçeği söylüyorum”, dedi.

Baba: “Gerçeği söylemiyorsun. Çünkü sen gecikince ben de senin ardından tamirhaneye gittim...”

Doğal olarak genç, o anda neler olacağını tasavvur etmeye çalışıyordu... Çünkü artık sığınacak hiçbir mazereti kalmamıştı. Ona göre de babası açık bir şekilde haklı idi; onu çürütecek ne olabilirdi ki! Babasının kesinlikle onu cezalandıracağını düşünüyordu.

Bu baba ne yaptı biliyor musunuz?

Oğluna dedi ki, ben senin yalan söylemene üzölmüyorum; ben asıl kendimden dolayı üzgünüm. Çünkü oğlumu bana yalan söylemeyecek şekilde iyi terbiye etmemişim. Demek ki ben seni yetiştirirken çok hata yapmışım...

Oğlunu orada bıraktı ve yaya olarak eve dönmeye karar verdi. Oğlu bu hadiseyi anlattı ve dedi ki, “Ben de göz yaşlarım arasında arabadan indim ve koşarak peşinden gittim. Maksadım arabaya binmesi için kendisine ricada bulunmaktı... Keşke babam beni cezalandırsaydı da ben o yalanı söylemeseydim. Zira onun bu yaptığı, benim tahmin ettiğim cezadan daha ağır gelmişti...”

Nebi (s.a.v.) de bu yöntemi kullanıyordu. Nebi'nin hizmetinde olan Enes b. Malik diyor ki: Ben on yıl Nebi (s.a.v.)'e hizmet ettim. Bu süre zarfında bana asla “Öff...” bile demedi. Yaptığım bir şey için, “Bunu niçin böyle yaptın?”; yapmadığım bir şey için de “Bunu yapsaydın ya!” dememiştir. ¹²²

---

¹²² Müslim, Fedâil, 53

Şimdi düşünün; Rasulullah'ın terbiye ettiği insan nasıl olur?

Burada uygulanabilecek elbette başka alternatifler de vardır...

Al sana bu hadisi açıklayan bir hikaye: Enes anlatıyor. "Rasulullah (s.a.v.) beni bir işe göndermişti. Yolda çocuklarla karşılaştım ve ben de onlarla oynamaya başladım. Tabii ki, Rasulullah'ın işini unuttum..."

Diyor ki: "Ben oyun oynarken sürekli olarak arkamdan gelmekte olan bir hayal hissediyordum... Sonra o hayal durdu ve elini omuzuma koydu. Bir de arkama döndüm ki, Rasulullah (s.a.v.), bana karşı tebessüm ediyordu!"

Bana: "Enes, ben seni şu iş için göndermemiş miydin?" dedi...

Ben, şimdi gidiyorum, ya Resulallah, dedim...¹²³

Rasulullah tebessüm etti ve sadece "Ben seni göndermemiş miydin?" dedi...

Dostlarım! Bizimle çocuklarımız arasında sevgi ve şefkat olursa, hiç şüpheniz olmasın ki, bu sevgi, sopanın gücünden daha sağlamdır. Sevgi ile çocuklarımızın akıllarına malik olabiliriz, sevgi ile kalplerini de kazanırız. Hem de korkutma, kamçı ve cezalandırma yoluyla sahip olabileceğimizden daha fazla...

Rasulullah, acaba Enes'e ne yapmış olabilir? Bu hikayeyi bize anlatan Enes'tir. O bu hadiseyi yaşarken sadece on yaşında idi. Rasulullah'ın o davranışı onda iz bırakmış ki, bugün bu hadise bize kadar gelmiştir. Eğer Rasulullah

---

¹²³ Müslim, Fedâil, 54

(s.a.v.) onu cezalandırmış olsaydı, belki o bu hadis yerine bize, üzerinde bıraktığı olumsuz etkisini hissederek üzüntüyle başka bir olay anlatacaktı.

Üçüncü Alternatif: Başarı İçin Teşvik

İmam Malik, İslam Ümmetine Fıkhı nakleden imamlardan birisidir. Mezhebi şu ana kadar devam edip gelmiştir. Fas, Tunus, Cezayir, Libya ve Moritanya’da onun mezhebi yaygındır.

Aslında o, küçüklüğünde okumayı ve öğrenmeyi seven bir kimse değildi. Babası ve annesi, ona ilmi sevdirmek için her Cuma namazından sonra evlerinde, ödüllü bir müsabaka düzenlediler. Hicri ikinci asırda, bir annenin maharetini ve aklını kullanarak nasıl ilme teşvik ettiğini gör!

İmam Malik diyor ki: “Bir defasında en küçük kardeşim müsabakada birinci oldu ve benden ödülü aldı. Buna kızdım ve vallahi ben bu işi başaracağım, dedim.” -Eğer babası ve annesi, öğüt almaması sebebiyle onu cezalandıracak olsalardı, belki de İmam Malik, o makamda olmayacaktı- Çünkü o, şarkıcı olmaya karar vermişti. Gerçi sesi güzel değildi, ama kendisi öyle istiyordu. Annesi onu yönlendirmek için bir gün ona dedi ki: “Bak oğlum, şarkıcı yakışıklı da olsa, şayet sesi güzel değilse, onu hiç kimse dinlemez.” İmam Malik: “Peki öyleyse, ben ne yapmalıyım?” diye sordu. Annesi “Sesinin güzel olmasa da âlimler seni başka bir ortamda değerlendirebilirler, okumayı seç”, cevabını verdi...

Annesi gitti, onun için bir cübbe ve âlimlerin sarığından bir de sarık satın aldı -teşvike bak! O henüz yedi yaşını bile tamamlamamıştı- Annesinin bu davranışı, İmam Ma-

lik'in çok hoşuna gitti ve annesine: "Ben okumak istiyorum", dedi. Annesi de ona: "Hadi Rabia'ya git ve ilminden önce onun edebini al", dedi ve oğlunu ikna edip devrin en edip âlimine gönderdi...

Dördüncü Alternatif: Hataları Birlikte Düzeltmek

İki çocuk susadılar, ziyaretçilerin ve işçilerin yüzme havuzuna doğru geçip gittiler. Orada oyalanmaya, oturakları ve havluları suya atarak oynamaya başladılar. Bu çocuklardan birisinin babasına, oğlunun yaptıkları haber verildi. Oğluna, "Eğer hadiseyi bana olduğu gibi doğru anlattıysan seni cezalandırmayacağım" dedi. Allah bu babaya, o anda, önce ikinci alternatifi uygulamasını ilham etmişti. Oğluna dedi ki: "Ben işçiler adına çok üzgünüm. Zira onlar sabahleyin işe geldikleri zaman ilk iş olarak, onları tekrar yerlerine yerleştirmeye ve etrafı düzenlemeye çalışacaklardır"... Bu söz üzerine oğlu da babasına üzgün olduğunu söyledi. Bu durumda baba dördüncü alternatifi; hatayı birlikte düzeltme yöntemini yürürlüğe koydu: Baba ile oğlu birlikte yüzme havuzuna gittiler, her şeyi yerine tekrar koydular ve babasının bilfiil yardımıyla ortalığı düzenlediler...

Dostlarım! Dövmek de kolaydır, cezalandırmak da... Fakat ikisi de size hiç bir fayda getirmez. Gelin siz de beni tasdik edin ve yöntemi değiştirin. İşte o zaman önünüze daha başka yollar da çıkacaktır.

Bu üslubu Nebi (s.a.v.) bizzat uygulamıştır. Şu anlatacağım hadise Bedir savaşında yaşanmıştır.

Nebi (s.a.v.) ashabına, "çocuklar bu sefere kesinlikle katılmayacaktır," şeklinde emir vermesine rağmen Semüre b. Cündeb ile Rafi' b. Hadic bu emre muhalefet edip Bedir

Savaşına gizlice iştirak ettiler. Bu iki genç sahabe -ki her ikisi de o zaman on dört yaşında idiler- kendilerini hiç kimşenin fark etmeyeceği bir şekilde gizlenerek orduya katıldılar. Ordu, Bedir mevkiine vardığı zaman Rasulullah ve arkadaşları, hiç ummadıkları bu iki genci, emre karşı gelmiş olarak karşılarında gördü ve doğal olarak şaşırdılar!

Ordu savaş halindedir... Bu iki çocuk, ya geri gönderilecek veya cezalandırılacaktı... Fakat Nebi (s.a.v.) bunları geri döndürecek olsa, ordunun önünde onların yiğit kişiliklerini rencide etmiş olacaktı! O sebeple onlar için başka bir plan düşündü ve sordu: Hanginiz daha iyi ok atar?

Rafi', "Ben iyi ok atarım," dedi.

Nebi (s.a.v.), "Öyleyse sen bizimle gel," dedi.

Semüre şöyle dedi: Ya Resulallah, benim Rafi' ile güreşmeme müsaade eder misin?

Nebi (s.a.v.), "Hadi, onunla güreş", dedi.

Güreştiler, Semüre onu yaktı. Bunun üzerine Nebi (s.a.v.) onun da savaşa iştirak etmesine müsaade etti. Her ikisine de şunu söyledi: "Siz, daima ordunun en arkasında duracaksınız, yanınızda da falan bulunacak. Eğer o size, hemen buradan uzaklaşıp Medine'ye dönün derse, döneceksiniz" ... Durum o noktaya varmadı ve Semüre b. Cündeb ile Rafi' b. Hadic, her ikisi de saygın ve değerli iki sahabe olarak gönüllerdeki tahtlarında oturmaktadırlar...

Beşinci Alternatif: Özel buluşmalar

Hizmet Peygamber'in hayatından bahseden kitaplar iyi okunursa, Nebi (s.a.v.)'in bu yöntemi uyguladığına ve bir sahabenin şu sözüne mutlaka rastlamıştır: "Rasulullah

(s.a.v.) beni aldı ve Medine'nin dışına çıkardı, elim de elinin içindeydi..." Rasulullah aynı yöntemi Ömer İbnü'l-Hattab'a, Ebu Hureyre'ye, Enes İbn Malik'e, Muaz İbn Cebel'e, Abdullah İbni Abbas'a ve muhterem eşlerine; özellikle de Hz. Aişe'ye uygulamıştır.

Çocuğunuzla birlikte yürüyünüz... Sen ve kızın veya oğlun... "Arkadaş Baba" veya "Arkadaş Anne" havasında özel olarak birlikte çıkın ve baş başa hem yürüyün hem konuşun. Dostlarım! Bu tür özel buluşmaları lütfen deneyin...

Küçük bir kız çocuğu tanıyorum. On üç yaşlarında idi. Mısır'da İngilizce dersleri almakta idi. İngiltere'ye gönderilmesi icap edince bu seyahate babası ile birlikte çıktılar. Britanya Okuluna kaydını yaptırdı. Dil mantığı ve kültür farklılığı sebebiyle bu kızcağızın kafası karıştı ve bir hayli sarsıldı. Bu yüzden onun için en güç konu imtihanlar idi. Dönemindeki kızların arasında kendisini öne çıkarmak istiyordu ve başladı imtihanlar esnasında kopya çekmeye... Bunun neticesinde imtihanlarda son sıralarda yer aldı... Öğretmeni, derslerde bu kız ile özel olarak ilgilendi. Buna rağmen onun imtihanlardaki kopya çekme gayreti daha da arttı. Sonuçta iyice değişti ve gidişatı da bozulmaya başladı. Babası, kızındaki bu değişiklikleri fark edince onunla özel olarak konuşmayı teklif etti. Baba kızı ile konuşurken, öncelikle sevgi, bağlılık ve teskin etme konularında bir hayli söz söyledi... Kız imtihanlarda kopya çektiği için kendi kendisine sinirlenerek aniden bağırıp çağırmağa; kendisini babasının kucagını atarak ağlamaya başladı... Baba, bu durumdaki kızına hiç kızmadı, cezalandırma yoluna da gitmedi. Onu alıp eve annesine getirdi ve sorunu okulla birlikte halledeceklerini söyleyerek onu teskin etti.

Siz Şimdi, akıllı babayı gördünüz mü? Kızın bizzat kendisi söylüyor: “Eğer babam o an bana yardım etmeydi, ben bu ana kadar kesinlikle hilekr ve hırsız bir insan olurum”... Bu söz mühimdir. Çünkü bu söz toplumda rfn, geleneğin bozulması mesabesindedir. Peki, ey babalar veya ey anneler! Sizin görüŐleriniz nedir; daha güzel Şeyler sunabilmek için siz ne düşünüyorsunuz? Yapacağımız Şey, bir araya gelip üzerinde ittifak edeceğimiz bir kanun yapmaktır. O kanun Şu olsun: Biz sana ayda sadece üç cezalandırma izni tanıyacağız, başka değil. Eğer ayda en fazla üç defa cezalandırma yöntemi, suçu sona erdirirse diğer alternatif planları bizimle tartıŐabilirsin... Ben, Şahsen cezalardan her hangi bir cezanın uygulanmasını uygun görecek değilim. Asıl olan cezalandırmamaktır. Fakat ben iyi biliyorum ki, bunu asla yapamayacaksın.

Eğer sen cezalandırma konusunda ısrarcı isen, Şunları süratle yapman gerektiğini sana tavsiye ederim:

1. Kendin için bir sınır koy; cezalandırman ayda sadece üç defa olsun.

2. “1/2/3” veya başka bir işaret belirle ve oğlunla aranızda sembolik bir dil, işaret dilini kullan. Eğer o haddi aŐarsa ona cezayı uygularsın. O zaman seninle onun arasında ceza konusunda bir ittifak olmuş olduğu anlaşılır. O durumda ceza fayda verecek olsa bile, sakın ha (ocuğuna verdiğin bir cezayı) toplumun önünde söyleme.

3. Çocuklarını dövmekten sakın!

4. Öfkeli olduğun zaman cezalandırmaktan sakın! Çünkü fkeli iken hata edersin. Cezalandırmadan önce sakinleŐmiŐ olman gerekir.

5. Cezalandırmadan önce nefesine dön ve: “Ben oğlumun kesinlikle nefsimi tatmin etmek için değil, sırf onun gidişatını düzeltmek için cezalandırıyorum”, de.

6. Cezalandırma sebeplerini mutlaka izah et.

Sonuç olarak, ben yine de ceza yöntemini kullanmanızı samimiyetle tavsiye ederim...

ANNEYE VE BABAYA İYİLİK

Burada söz, doğrudan doğruya gençlere yöneliktir ve babalarına nasıl davranmaları gerektiği hususundadır. Çevremizde anneye ve babaya iyilik ve onlara itaat edilmesi gerektiğini çokça işitiyoruz. Burada üzerinde duracağım konu, gençlerin kalplerini ebeveynlerine karşı sevgi ile doldurmaktır. Hedefim ise, gençleri, babalarına ve annelerine itaat yoluyla, Allah'a itaatte buluşturmak...

Burada sınırlı, somut bazı durumları tartışacağız. Tartışacağımız konulardan birisi, her birimizin anne ve babanın rızasını kazanmaya çalışarak, Allah huzurunda vicdani rahat olmaya çalışmasıdır.

Bugün, Allah için şunu söylemek istiyorum: Babalarımızı razı etme çabalarımızın amacı, şüphesiz Allah'a itaat ve Allah'ın da bizim günahlarımızı bağışlaması ve bizden razı olmasıdır. Hedefimiz ise, herkesin babasına ve annesine gidip ellerini öpmesi, onları kucaklaması ve onlarla birlikte hayata yeniden başlamasıdır. Temel hedefimiz ise, bir aileye mensup olmanın terk edilmesi durumunu tersine çevirmek, yeniden aileyi bir araya getirip, dağınıklığına son vermektir. Gençlerin, bu günlerde, aileleriyle aralarındaki ilişkilerini tartışmakla işe başlayacağız. Zira gençlerin ailelerinden kopmalarının ve uzaklaşmalarının pek çok

şekli bulunmaktadır. Bunlardan birkaçını burada şöyle sıralayabiliriz:

Aileden Kopma Şekilleri

1) Aileden kopma sebeplerinden birincisi, aile fertleri arasında diyalogun sürdürülmemesidir. Mesela çocuk, anne ve babası ile hiçbir şekilde diyalog kurmamaktadır. Asıl itibariyle çocukta ailesi ile diyalog kurma kabiliyeti hiç yoktur. Bir genç, her gün arkadaşlarıyla konuşmaktan vazgeçmez, ancak babasıyla konuşacağı bir söz, ortak bir konu bulamaz. Şu da bir gerçek ki, çok sayıda gencin babalarının karşısında mesafeli bir şekilde susmaları ve akşamları eve geldiklerinde odalarına kapanmaları, Allah'ı razı etmez.

2) Aile fertleri arasında istişarenin olmayışı da aileden kopmanın önemli sebeplerinden biridir. Ne hikmetse, arkadaşları kendisine nasihat ettiği zaman ona kulak verip dinleyen çocukların hayatında babaların nasihatleri, pek etkili olamıyor.

3) Ebeveynlerinin söylediklerine çocuklarının ilgi göstermediği gibi, çocuklarının söylediklerini de ebeveynlerinin takdir etmemesi...

4) Aile ilişkilerini zayıflatan sebeplerden birisi de babanın davranışlarından kaynaklanan baskı hissidir. Bu baskının, babanın çocuklarına davranış biçiminden veya karakterlerinden yahut da çocuklarını yönlendirme üsluplarından kaynaklanıyor olması fark etmiyor. Babaların yönlendirmek için uyguladıkları bu baskıyı babalarına göstermek için, çocukları da kasıtlı olarak onlara isyan ediyor.

5) Çocukların, ebeveynlerinin onlar için yaptıklarına kayıtsız kalmaları, asıl itibariyle ebeveynlerinin kendi varlıklarının sebebi olduklarının idrakinde olmamaları da evden kopmanın sebeplerindedir. Evlatlar, anne ve babalarının iyiliklerine kayıtsız kaldıkları sürece onlardan takdir göremeyeceklerdir.

6) Ebeveynlerinin duygularını hafife alma ve onların geçmiş asırdan kalma olduklarını düşünmeleri de gençlerin evi terk etmelerinin sebeplerindedir.

7) Aileden kopmanın sebeplerinden bir diğeri de çocukların anne ve babasına arkadaşlarının sövmelerini ve onları alay konusu olarak görmelerine ses çıkarmamasıdır. Tabii ki böylesi kimsenin, Nebi (s.a.v.)'in şu sözüne rağmen, anne ve babanın önemini kavramamış olması mümkündür: "Kişinin anne ve babasına sövmesi büyük günahlardandır." ¹²⁴ "Sahabeden birisi Hz. Bilal'e: 'Ey siyah kadının oğlu!' deyince Nebi (s.a.v.)'in yüzü öfkeden kıpkırmızı kesildi. O adama: 'Şimdi sen Bilal'i annesi sebebiyle ayıplıyor musun? Yazıklar olsun sana, demek ki sen, hala cahiliye döneminden bir takım kalıntılar taşıyorsun,' dedi." ¹²⁵ Rasulullah'ın bu sözü ve öfkesi karşısında bu adam öyle pişman oldu ki, sırf Rasulullah'ın öfkesini yatıştırmak için kalktı, yüzünü Bilal'in önünde yere koydu ve "Sen bu utanmaz yüze ayağınla basıp geçmediğin sürece ben bu yüzü topraktan kaldırmayacağım", dedi...

8) Evden kopmanın sebeplerinden biri de babanın davranışlarından dolayı duyduğu baskı hissini, çocuğun

---

¹²⁴ Buhari, Edeb, 4

¹²⁵ Buhari, İman, 22

yüz ifadesiyle veya kaba ve öfkeli davranışlarıyla göstermesidir.

Burada zikretmiş olduğumuz evden kopma sebeplerinin hepsinin, “anne ve babaya isyan” veya “anne ve babayı kızdırmak” olarak adlandırılması mümkünken, Kur’an “ukuku’l-valideyn” / anne ve babanın haklarına saygısızlık, adını vermiştir. Bunun için Kur’an “ukuk” kelimesini kullanmıştır. Çünkü bu, isyanın ve kızdırmanın birçoğundan daha şiddetli bir saygısızlıktır. Bu mana, “ukuku’s-sevb” ‘elbiseyi yırttı, parçaladı’ sözünden alınmıştır. Yani, çocuk, sesini anne ve babasının yanında yükselttiği veya onlara sert bir biçimde konuştuğu yahut öfke ile baktığı zaman, hiç şüphesiz, tekrar onların gönüllerini alıp razı edinceye kadar, Allah (Azze ve Celle) ile de alakasını tamamen koparmış olur! Biz “akk” kelimesinin başka bir manasına, “akka’l-ma” su acılaştı manasına da rastlıyoruz. Bu demektir ki, kim anne ve babasının duygularını incitir veya onlara katı davranır yahut onları kızdırırsa, onun hayatı da aynen suyun acılaşması gibi, acı bir hayat olacaktır.

Ben burada sözümü, yalnız gençlere söylemiyorum; aynı zamanda yaşlı ilerlemiş ve Allah Teâlâ, anne ve babasının ruhlarını almış olup da artık onlar için dua etmekten geri kalmış kimselere; hatta ailesinden ayrılıp uzak diyarlara gitmiş, ebeveyninin hatırını sormak için onları ziyaret etmeyen veya onları önemsemeyen kimselere söylüyorum. Çünkü bunlardan her biri sıla-ı rahmi kesmiş, ebeveyne saygısızlık etmiş ve aileden kopmuş durumdadır. Muhakkak ki bizim hedefimiz evlatların ebeveynlerine merhamet etmeleri, onlara nezaketle ve kibarca muamele etmeleridir. Zira ancak onları hoşnut etmemizin sonunda cennete nail olacağız. Allah’ın rızasına nail olup cehennemden azat

edilme bahtiyarlığına kavuşabileceğiz. Bunun için gerçekleştirilmesi gereken yedi hedef vardır. Kim bu yedi hedefi tatbik ederse ailesinin dağınıklığını giderip onları tekrar bir araya toplama görevini yerine getirmiş olur. Çağımızda, problemin çaresi olarak bu yedi hedef, ağır ağır yürümektedir.

Bu Yedi Hedef Şunlardır:

Birincisi, gençler olarak tüm işlerimizde ailemiz ile iştişare etmek ve onların tavsiyelerini almak durumundayız. Çünkü kendi kararına öncelik versen bile, onların tecrübelerine her zaman için büyük ihtiyacımız vardır. Zira uygulamasan bile ailenin tavsiyesini almış olman onları, hem mutlu edecek hem de ‘biz çocuklarımıza yardım ediyoruz’ hissini ve gururunu onlara verecektir. Yahut da onların gayretleri heba ve zayi olup gitmemiş olacaktır. Aynı zamanda bu davranış içerisinde anne ve babaya iyilik anlamı da örtülü olarak bulunmuş olacaktır.

İkincisi, babalarımızın sevmediğimiz davranışları karşısında sabırlı olmak. Onlardan sıkıldığımızı asla açığa vurmamak ve onlara “Öff...” bile dememek: “*Sakın ha onlara ‘öff...’ bile deme ve onları kızdırma da...*” (İsra, 17/23) Ebeveynler çok kötü hatalar işleseler bile evlada düşen sabretmek ve hissettirmeden onu yönlendirmektir. Çünkü en nihayetinde o senin ebeveynindir! Bu anlayış ise, anne ve babalara iyiliğin zirvesi olsa gerektir.

Nebi (s.a.v.) buyuruyor ki, “Babasına, bir defa olsun, sert ve çatık kaşla bakan hiçbir evlat, ona iyilik etmiş olmaz!”¹²⁶ Yani anne ve babasına sert ve keskin bakışla ba-

---

¹²⁶ Beyhaki, Şuabul iman, X/290 (7507)

kan kimse, onlara hiçbir zaman iyilik etmeyen evlat durumuna düşer. Çünkü böyle bir bakış Allah'ı (Azze ve Celle) kızdırır.

Üçüncüsü, anne ve babanın hallerini sorman, sevdikleri ve önem verdikleri şeyler basit de olsa onlara önem vermendir. Mesela sen, önem verdiğin şeyler arasında olmasa bile, -eğer o arzu ediyorsa- ilmi bir toplantıyı, bir futbol maçını babanla birlikte seyredebilirsin. Çünkü bu ve benzeri davranışın, anne ve babanın gönüllerinin hoşnut olmasına, ardından da cennete girmene sebep olacaktır.

Dördüncüsü, zaman zaman da olsa önce onların işine yardım etmeyi ilke edinmendir. Mesela babanın arabasını tamir eder veya yıkayabilirsin. Yahut mutfakta tabakların yıkanmasını annene bırakmazsın. Yemeği önce onlara takdim edebilirsin. Kendilerini iyi hissetmediklerinin farkına varır varmaz onları alıp doktora götürebilirsin... Düşün ki sen, ancak anne ve babanın duası sayesinde cennete gireceksin...

Beşincisi, sürekli olarak onların yüzlerini güldürmendir. Mesela seninle ilgili olup onları da sevindirecek haberlerle onları müjdeleyebilirsin. Eğer sen her gün olmasa bile, şaka yoluyla veya hoş bir sözle veya "Anneciğim seni çok seviyorum", "Babacığım seni seviyorum" sözüyle yahut evlerine gittiğinde ellerini öpmek suretiyle anne ve babanın yüzlerini güldürebilirsin. Anne ve babanın duygularına saygı göstererek, hislerine tercüman olarak da bunu yapabilirsin. Şayet hoş olmayan bir şeyi yapıp onları incittiğin zaman hemen ellerini öpmeye koş ve sembolik de olsa onlara hediye takdim ederek rızalarına nail ol!

Rasulullah (s.a.v) eli açık ve son derece cömert idi. Özellikle de Ramazan ayında olabildiğince cömertti. -Sadece mal bakımından değil, sevgi ve şefkat bakımından da son derece cömert... - Tıpkı rahmetin önünden gönderilen bir rüzgar gibiydi... Bilmelisin ki anne ve babana vereceğin sevgi ve onlara karşı göstereceğin güler yüz aranızdaki sevgiyi daha da artıracaktır. Gençler, ailelerinde sevgi ve muhabbeti canlandırmada en muktedir kimselerdir. Evlatlarından ihtimam ve şefkat görmeye devam ettiği sürece, ne olursa olsun, hiçbir güç, bir babayı aile dışına itemeyecektir.

Altıncısı, telefonla da olsa anne ve babanın arkadaşlarını ve akrabalarının hallerini sormandır. Bu onlara iyilik derecelerinin en üst noktasıdır. Çünkü babalar, bunu yaptıkları için evlatlarıyla övüneceklerdir. Zira çocukların, babalarının arkadaşlarının ve akrabalarının hallerini sormaları, başkalarının yanında babalarının göğüslerini kabartacak, onların yanındaki kıymetlerini yükseltecektir. Ayrıca bu, son derece basit bir şey olmasına rağmen, onlar oğullarıyla iftihar edeceklerdir.

Yedincisi, ister hayatta olsunlar ister ölmüş, onlara dua etmektir.

Eğer sen, anne ve babana iyilik eden iyi bir evlat olmak, Allah'ın (Azze ve Celle) rızasını kazanmak istersen... Eğer sen bol rızık sahibi olmak veya düzgün bir evlilik yapmak istersen, onlar her ne kadar hata etmiş olsalar da yapman gereken, aileden kopma çıkmazından kurtulman, ailenin bütünlüğünü sağlaman ve kusurları sebebiyle ebeveynlerini karşına almamandır. Çünkü aileden kopma tehlikesi ve onlarla karşılaşmama konusunda ısrar, son derece kötü bir davranıştır. Zira Allah'ın (Azze ve Celle) gazabı,

anne ve babasına saygı göstermeyen evlada hiç de uzak değildir!

Aileden Kopmanın Tehlikeleri

Bu tehlikeler içerisinde yüzün karalığı ve hayatın karanlığı vardır. Çünkü böyle bir hayat sorunlarla doludur... Nebi (s.a.v.) buyuruyor ki: "Babanın sevgisini koru; sakın ha o sevgiyi kaybetme! Aksi halde Allah nurunu söndürür."¹²⁷ Şüphesiz mezkur hadis-i şerifteki "babanın sevgisi" sözü, yukarıda tavsiye edilen yedi noktayı içermektedir. Bu yedi nokta, babalar ile evlatlar arasında "arkadaşlık" sözcüğü ile özetlenebilir. "*Dünya hayatında anne ve babanla akl-ı selimin makul, şer-i şerifin de uygun gördüğü biçimde iyi geçin...*" (Lokman, 31/15) Nebi (s.a.v.) de diyor ki: "Anne ve babasından birisi veya her ikisi birden yaşlılık döneminde yanında olmuş da onlar onu cennete girdirememişlerse, o kulun burnu yerde sürünsün."¹²⁸ Bu hadisteki "...o kulun burnu yerde sürünsün" cümlesinin manası şudur: Anne ve babası yaşlılık dönemlerinde oğlunun yanında bulunmuş da onların gönlünü hoşnut etmemekten, dualarını almamaktan ötürü onlar, onu cennete girdirememişlerse o evlat dünyada zilletin her çeşidini tadar... Bu sözün manasını ancak anne ve babası ölmüş olan kimse tam olarak kavrar. Anlaşıyor ki, cennete girme yollarının en kolayı, anne ve babaya iyiliktir.

Anne ve babaya saygısızlığın tehlikelerinden biri de cezanın, dünya hayatında iken acilen gelmesidir. Nebi (s.a.v.) diyor ki: "Sıla-i rahmi kesmenin ve anne ve babaya

¹²⁷ Buhari, el Edebül Müfred, 34 hadis no: 40

¹²⁸ Müslim, Birr, 9

saygısızlık etmenin haricinde cezası sahibine dünyada ve acilen gelen başka bir günah yoktur.”¹²⁹ Muhakkak ki Allah (Azze ve Celle) Kıyamet gününde bizleri affedecektir. Ama O (Azze ve Celle), anne ve babaya saygısızlığı mutlaka dünyada cezalandırır. Bu yüzden Nebi (s.a.v.), dünyada anne ve babaya saygısızlık eden kimseden Kıyamet gününde uzak duracaktır. Nebi (s.a.v.) demiştir ki: “Kim anne ve babasına sert ve keskin bir bakışla bakarsa hiç şüphemiz olmasın ki ben, Kıyamet gününde ondan uzak olacağım.”¹³⁰ Nebi (s.a.v.) anne ve babasına sert ve çatık kaşla bakan evlattan uzak olacaktır. Peki, sesini onlara karşı yükseltenin veya arkadaşlarının anne ve babasına sövmelerini müsamaha ile karşılayanın veya onlara katı muamele eden, hürmet etmeyen yahut onların duygularını ve nasihatlerini hafife alan evladın durumu nedir? dersiniz, şu hadiseye iyi kulak verin:

Nebi (s.a.v.) can vermekte olan Hz. Alkame'nin yanına gitti. Bu Sahabe, tabii bir şekilde konuşmasına rağmen, dili kelime-i şahadet getirmekten aciz idi. Nebi (s.a.v.): “Bunun annesi hayatta mıdır?” dedi. “Evet, ya Resulallah” dediler. Nebi (s.a.v.) o kadını çağırdı ve “Oğlun herhangi bir şeyden ötürü seni kızdırdı mı; Alkame'ye karşı senin kalbinde bir kırgınlık var mı?” diye sordu. Kadın: “Evet, ya Resulallah”, dedi, “o meyvelerin tatlılarını getirir hanımına ve çocuklarına yedirir, bana da acılarını getirip yedirirdi...” cevabını verdi.¹³¹

---

¹²⁹ Ebu Davud, Edeb, 51

¹³⁰ Beyhaki, Şuabul iman, X/290 (7507)

¹³¹ Kaynaklarda bulunamamıştır.

Görülüyor ki, Alkame, hanımını ve çocuklarını annesinden üstün tuttuğu, onları annesine tercih ettiği için annesinin gönlü kırılmıştı. Peki, hanımını ve çocuklarını annesinden üstün tutan adamın durumu bu olursa, arkadaşlarını onlara tercih eden evladın durumu ne olur! Delikanlı, annenin kalbinin kırılmasına veya öfkelenmesine sebep olmaktan kesinlikle sakın! Belki de gönlünü kırdığın gece, onun ömrünün en son gecesi olabilir! Eğer öyle olursa kalan ömrünü bu hal içerisinde geçirmiş, Allah (Azze ve Celle) da sana gazap etmiş olacaktır.

Sahabeden biri Nebi (s.a.v.)'e geldi ve sordu: "Allah hangi ameli daha çok sever?" Nebi (s.a.v.) "Vaktinde kılınan namazı..." cevabını verdi. Sonra hangi ameli? dedi. Nebi: "Anne ve babaya iyilik etmeyi" sever dedi.¹³²

Bu gün sizin, anne ve babanızı mesut etmeniz, onların yüzlerini hep güldürmeniz, onlara yardım etmeniz, sizi kızdıran davranışlarına sabretmeniz, önemli işlerinizde onların da görüşlerini almanız, yakınlarını veya arkadaşlarını zaman zaman ziyaret etmeniz ve onlara dua etmeniz size kazandıracakları hayrı ve sevabı hiç düşündünüz mü?

Ebu Abdillâh Muhammed b. Ali es-Sağani, Mekke'den haber verdi. Ondan İshak b. İbrahim, ondan Abdurrezzak, ondan Ma'mer ez-Zühri, Urveden, o da Aişe'den (ra) Hz. Peygamber'in (s.a.v.) şöyle dediğini nakleder: Uyumuştum... Rüyamda kendimi cennette gördüm. Orada Kur'an okuyan birisinin sesini işittim ve sesin sahibini sordum? Harise b. Numan olduğunu söylediler. Rasulullah bunları söyledikten sonra: "İşte anne ve babaya iyilik budur",

---

¹³² Buhari, Mevakî, 5

dedi. Çünkü Harise b. Numan, anne ve babasına en çok iyilik eden insanlardan biriydi.¹³³

Bir adam Rasulullah'a (s.a.v.) geldi ve dedi ki: "Ya Resulallah, bana İslam'dan sonra ne buyurursun?"

"Annene iyilik etmeni" dedi.

Adam gitti, sonra tekrar Rasulullah'a dönüp geldi: "Bana İslam'dan sonra neyi emredersin?" dedi.

"Annene iyilik etmeni" dedi.

Adam diyor ki, gittim ve üçüncü kez tekrar Rasulullah'a gelip aynı soruyu sordum. "Annene iyilik etmeni" dedi. Gittim ve dördüncü defa yine sordum, bana:

"Babana iyilik etmeni" dedi.¹³⁴

Allah'a yemin olsun ki, onların ikisi de benim için her şeyden üstündürler.

Şimdi anladınız mı Allah Teala'nın bu itaate, niçin "birru'l-valideyn / ebeveyne iyilik" deyip de "taatü'l-valideyn / ebeveyne itaat" dememesinin hikmetini?

Çünkü "Birr/iyilik" kelimesi iyilik, sevgi, merhamet, ihsan, işlerinde yardımcı olma ve onları mesut etme çeşitlerinin hepsini içermektedir. "İtaat" kelimesi ise, sadece emirlerine uymak anlamına gelir.

Acaba Allah Teala'nın: "*Rabb'in sadece kendisine kulluk etmenizi, anne ve babanıza ihsanda bulunmanızı emretti... Her ikisinin üzerine de rahmetten dolayı tevazu kanatlarını ger...*"

---

¹³³ Hakim, Müstedrek, IV/167 (7247)

¹³⁴ Buhari, Edeb, 2

(İsra, 17/23-24) ayetlerinde, bize tavsif ettiği 'birr'in" şekli nasıldır? Bu ayetlerle nasıl bir davranışı kast ediyor? Anne ve babaya tevazu, üzerlerine kanat germek anlamında mıdır?

Bu söz, istiaredir / kuşlardan ödünç alınmıştır. Çünkü kuşlar birbirleriyle kavgaya tutuştukları, biri diğerini yendiği zaman derhal onu teslim aldığı ilan eder. Bunu yaparken de kanadını açar ve onu yere indirir, sonra da mağlup olan kuşun etrafında gururla döner. Kanadını, ancak gagası ile birlikte yere koyma imkânı bulduğu zaman indirir. Allah Teala annen ve baban karşısında bu kuş gibi olmanı emretmektedir.

(Veya alıcı kuş üzerlerinde dolaşırken anne tavuk civcivlerini derhal yanına çağırır, onları kanatları altında toplar ve kendisinin tehlikede olduğuna bakmaksızın yavrularını kanatlarının altına saklayarak düşmanına karşı korur... Sen de kuşların veya tavukların bu tavrını hayalinde canlandırabilirsin. Kavgayı kaybetmiş kuşun önünde bu çok yapılan bir harekettir... Çev.)

Mütevazi ol, eğil ki kanadın da insin ve yere dokunsun... Hoşuna gitmeyen hususlarda da sabırlı ol! "...rahmetten dolayı..." sözü ile kastedilen, senin şahsiyetsiz bir insan olman ve kendi başına karar veremez halde olman değildir. Daha önce evlatlar ile istişare etmekten söz etmiştik... Kendi görüşünü tamamen terk et de demiyoruz. Aksine, her ikisinin görüşüyle muvafakat etmediğin veya sana arz edilen bir fakülteyi / bölümü seçmekle karşı karşıya kaldığın veya evlilik için aday gösterilen bir kızı uygun bulmadığın zaman sen kendi görüşünü söyle. Ama şunu da bil ki, anne ve baba ile ilişkin ve üzerlerine kanat germen, tabiatı icabı bir rahmet göstergesidir; senin şahsiyetini yok etmen değil.

“...*Rahmetten dolayı...*” rahmetten bir parça anlamındadır. Oysa senin onlara -bir parça rahmet değil- devamlı ve sayısız rahmet etmen gerekir. Zira ayet “*ve kadaa rab-buke*” cümlesiyle başlamıştır. Bu da kesin emirdir. Dikkat edilirse ayette, tevhid ile anne ve babaya iyilik yan yana zikredilmiştir. Her ikisinin de makamı, hem yüce hem de son derece değerlidir. Kur’an’da nerede anne ve babadan söz edilse, orada, anne ve babaya iyiliğin değerini beyan için mutlaka “La ilahe illallah” veya tevhid ifadesi yahut Allah’a ibadet birlikte zikredilmektedir. Lokman suresinde “...*Bana ve anne ve babana şükr /teşekkür etmen için...*” der. (Lokman, 31/14) Hadi bakalım, bu gün bizden kim rahmet ve tevazu kanatlarını yere indirmeye niyet ediyor? Kim kanatlarını yere indiren kuşu hatırlayacak ve karşılaştığı olayları kanatları yere indirmek için vesile kılacak?

Yukarıda üzerinde ittifak ettiğimiz yedi hususu burada kullanman için sana yardım edeceğim ve anne ve babana karşı kalbini inceltip yumuşatacak dört şeyi de sana haber vereceğim.

1) Hepimizin sevdiği çocukluk hatıraları... İşte bu hatıralar, anne ve babana karşı kalbini yumuşatman hususunda Kur’an’ın kullandığı bir yöntemdir. Annenin eline yapışıp da “*elimi tut,*” dediğin zamanları hatırlıyor musun? Kızım, annenin seni evde yabancılarla bıraktığı zaman “*annemi istiyorum*” diyerek ağladığın günü hatırlıyor musun? Mahallelerin birisinde annenin eteğine yapışmış kaybolacağım korkusuyla ağladığın zamanı da hatırlıyor musun? Ya sen, babanın yarın çalışacak olmasına rağmen, küçük bir çocuk olarak gece boyunca ağladığını; onun da mutlu olarak buna sabrettiği zamanı hatırlıyor musun? Bütün bunlardan sonra, sen onların karşısında du-

rup böbürlenecek ve onlar senin bu yaptığına şaşırmayacaklar, öyle mi?! Annenin karnında onun kanından aldığı kanı ve ondan aldığı demir ve kalsiyumdan beslendiğin günleri ne çabuk unuttun? Seni doğurduktan sonra annenin sırtı ağrıyor ve senin yüzünden ayakta bile duramıyordu... Bütün bunlara rağmen o yine de mutlu idi...

Şu anda senden hoşlanmayan annenin büyük hayalleri vardı. Bu hayaller, senin lise ve üniversitede okuduğun yıllarda idi. Bu hayallerin hepsi, senin yüzünden tek bir hayale dönüşmüştü; o tek hayal de senin büyümeden başka bir şey değildi. Belki de onun gelecekte edineceği iş ve yapacağı evlilikte de pek çok emelleri vardı. Olabilir ki o kadıncağız, boşanmış veya dul kalmıştı... Şimdi ise, sen ona karşı katı kalplisin... Biliyor musun, Kur'an sana niçin şu sözü söylemeni emrediyor: "...*Rabbim, de onlar küçükken bana nasıl merhamet ettilerse, sen de onlara öyle merhamet et.*" (İsra, 17/24) elbette, o günleri hatırlaman için... Aynen şunu hatırlattığı gibi: "...*annesi, onu karnında zahmet üzere zahmet ile taşıdı; süttten kesmesi ise iki yıl sürmüştür. Bana ve ebeveynine teşekkür etmelisin...*" (Lokman, 31/14)

Hatıralar, aynı şekilde Nebi (s.a.v.)'in de kullandığı bir yöntemi idi. Bir adam, hac esnasında annesi sırtında olduğu halde Nebi (s.a.v.)'e geldi ve halini arz ederek: "Ey Allah'ın Resulü, nasıl, şimdi ben anneme teşekkür borcumu ödedim mi?" diye sordu. Nebi ona dedi ki, "Sen onun, doğum sancılarında bir sancısının dahi karşılığını ödeyemedin! Kaldı ki, şu anda sen onu sırtında taşıırken ölmesini istiyorsun; oysa o seni karnında taşıırken hep yaşamayı istiyordu..."¹³⁵

---

¹³⁵ Buhari, el Edebül Müfred, 26 hadis no: 11. Hadis, İbn Ömer'den mevkuf olarak rivayet edilmiştir.

Bir genç Nebi'ye geldi ve babasının kendisinden çok mal istediğini söyleyerek onu şikâyet etti. Nebi ona: "Babanı bana getir", dedi. Adam bir asaya dayanarak geldi ve dedi ki, "Ya Resulallah, benim bu oğlum küçüktü, zayıftı; ben ise güçlü idim. O muhtaç, ben zengindim... Ama ben hiçbir zaman malımı ondan esirgememiştim. Fakat bugün, ben yaşlandım, zayıf düştüm; o ise güçlüdür. Ben fakir düştüm o ise zengindir... Şimdi kalkmış, benden malını esirgiyor..." Nebi (s.a.v.) şöyle dedi: "Bu sözü, şayet bir taş veya ağaç dinleseydi, kesinlikle gözyaşlarını tutamazdı... Sonra gence sordu: Sen kimsin!? Sendeki tüm iyilikler kimin sanıyorsun? Onların hepsi babaya ait iyiliklerdir... Sen de babanınsın, malın da babanındır. Sen de malın da babanındır."¹³⁶ Bu söz, aynı zamanda, kocasından, anne ve babasına hiçbir şey vermemesini talep eden; her kadın için de söylenmiş bir sözdür...

(Bencilliği yüzünden evlat ile anne ve babası arasına giren, Allah ve Resulünün emirlerine rağmen sila-i rahmi koparmaya çalışan, "Her şeyimizi onlara mı yedireceksin!" diyen kadınlara... Çev.)

Efendimiz Ebu Hureyre, bunu Kur'an'a giriş olarak anlatan bir sahabedir. Annesini her gördüğü zaman ona: "Sen bana küçükken nasıl merhamet ettinse, Allah da sana öyle merhamet etsin", derdi. O da oğluna şu cevabı verirdi: "Sen de bana büyüdüğün zaman nasıl iyilikte bulundunsa Allah da sana öyle ihsanda bulunsun". Diğer bir kısma da şudur ki katı kalpli ve ebeveynine saygısız bir oğlu olan anneden nakledilmiştir. Demişti ki, "Geçmişteki hatıraları

---

¹³⁶ Ebu Davud, İcare, 43. Ayrıca bkz. Abdürrezzak, Musannef, IX/131 (16635) Yukarıda anlatılan hikayenin önemli bir kısmı kaynaklarda geçmemektedir.

anımsatan bir mektup yazıp oğlumun odasına koydum. O mektupta şunları yazmışım:

Sen yokken ben seni temenni ettim, doğmadan önce seni çok sevdim, küçüklüğünde seni besleyip yetiştirdim; öyle ki, senin yaşamamı, artık kendi hayatımdan daha fazla ister oldum. Annene kibar davran oğul, annene kibar davran!

Kaybetmeden önce anne ve babana kavuş. Nebinin şu hadisini hatırlıyor musunuz? “Burnu yerde sürünsün... Burnu yerde sürünsün... Burnu yerde sürünsün...” Dediler ki, kimin ya Resulallah? Cevap verdi: “Anne ve babası; biri veya ikisi birden, ihtiyarlık dönemlerinde yanında olur da onlar onu cennete girdiremezlerse, o evladın burnu yerde sürünsün...”¹³⁷ “Burnu yerde sürünsün...” sözü ile onları kaybetmeden önce kıymetlerini bilsin diye burnunu toprağa koysun, anlamındadır.”

Size bir hikâyeye anlatacağım. Bu hikâyeyi bir kız çocuğundan naklediyorum: “Bugün dünyamızdan büyük bir şahsiyet göçtü... O devletin yöneticilerden bir yönetici değildi. Meşhur bir tabip de değildi. Savaş kahramanlarından bir kahraman da değildi. Sporcu bir kişiliği de yoktu. Mal krallarından bir kral, yani baron da değildi. Ticaret veya başka alanlarda onun yüzü hiç görülmemişti. Bütün bunlarla beraber o benim gözümde büyük adamlardan birisiydi... Bugün benim babam vefat etti. Benim babam, sıra dışı işler yapan bir insan değildi. Yaptığı işler, hep sıradan işlerdi. Telefon faturalarını yatırır, namaz için mescide gider, bizim okul ödevlerimizde bize yardım eder, Perşembe günleri alışverişe gitmek için otobüste anneme yol arkadaşlığı yapardı... Lakin ben onu hep büyük adam olarak

---

¹³⁷ Müslim, Birr, 9

görürdüm. Çünkü o benim babamdı. Bu benim, babam olmaksızın yaşayacağım ilk gecemdir. Şu anda ben, her defasında babama yeterince saygı göstermediğim için çok üzülüyorum. Şu anda ben, benden herhangi bir şey isteyip de onu yerine getirmediğim veya unuttuğum her an için akıtmam gereken gözyaşlarıma bedel olarak gözyaşları döküyorum. Aynı zamanda beni babamla birlikte on beş yıl yaşattığı için Allah'a şükrediyorum. Ben çok mutluyum; çünkü ölmeden önce babam bana hoşnut gözlerle baktı. Bu bakış, kalbimi tatmin eden tek bir şeye Allah'ın benden razı olduğuna işaret olarak devam etti."

Diğer bir hikaye. "Bir arkadaşım telefonla bana ulaştı. Ben yurt dışında idim. Telefonda ağlıyordu. Ben ise, onun niçin ağladığını bilmiyordum. Sonra bana hadisenin bir kısmını anlattı. Sebebi şu idi: "Bir kulun annesi öldüğü zaman melekler der ki: Kendisi sebebiyle sana iyilik ettiğimiz kişi öldü. Artık sana ikramda bulunabilmemiz için kendin çalış." Arkadaşım bunu anlattıktan sonra bana şöyle dedi: Kendisi sebebiyle sana iyilik ettiğimiz kişi öldü... Bu sözü tam on beş defa tekrarlardı. Tabii ki ben onu anlamıyordum. Sonuçta ölenin onun annesi olduğunu anladım. Ben onun endişesini gidermeye, onu teskin etmeye çalıştım; ama tekrar tekrar söylediği sözden dolayı içimde annem hakkında bir korku ve endişe belirdi... Telefonu kapattıktan sonra, yaşadığına kanaat getireyim, duasını alayım ve rızasından emin olayım diye derhal anneme koştum." Genç arkadaşım, son anları tükenmeden önce, haydi, sen de annene koş...

Büyük şahsiyetlerden birisi kitabında yazmıştı: Bu şahsın annesinin hiçbir yönü kendisi için dikkat çekici değildi. Görünüm itibarıyla da güzel değildi. Kilosu norma-

lin üstündeydi. Sürekli olarak işle meşgul olurdu ve sinirliydi. Bu durum, öldüğü güne kadar hep böyle devam etti. Müdürü ve birlikte çalıştığı kişiler annesinin cenazesinde bulunmuşlardı. Orada onlarla karşılaştığı zaman ona dediler ki: “Senin annen büyük bir kadındı. O sizin için mesaiye kalır, -her halükarda- saatlerce çalışırdı.” Bir başkası da ona şöyle dedi: “Senin annen, hayatımda gördüğüm kalbi en temiz kadındı.” Adam diyor ki, “onlardan dinlediğim onca güzel sözlerden sonra kendi kendime dedim ki; Anam, ben sana hiç önem vermedim, senin büyüklüğünü hiç hissetmedim... Gece evde oturdum ve ağlamaya başladım... Hem fotoğrafına bakıyor hem de şöyle diyordum: Anacığım, başkaları tanımış da ne yazık ki seni ben tanımamışım... Çünkü benim görebildiğim bütün şeyler arkadaşlarım ve gündüzleri yaptıklarından ibaretti. Ben inanıyordum ki, sözgelimi bir anne olarak; ancak süslü, güzel kadınlar kendileriyle iftihar edilebilecek kadınlardır. Oysa benim için ellerin yara olup çatlarken, benim için saçlarını düzeltmeye bile vakit bulamazken, benim için iş-güç peşindeyken, ben senin hakkında ne kadar da bencillik etmişim...”

2) Anne ve babanın sana sevgilerini bir düşün... Bir defasında Hz. Aişe’ye yanında iki küçük çocuğuyla birlikte fakir, aç bir kadın geldi. Ondan yiyecek istedi. Aişe’nin yanında yemesi için verecek hiç bir şeyi yoktu. Gitti, araştırdı, üç hurmadan başka bir şey bulamadı. Getirdi kadına onları verdi. Kadın o hurmalardan birini bir çocuğuna, diğerini öbür çocuğuna verdi ve üçüncüsünü de kendisi yiyecekti ki, iki çocuk kendi hurmalarını hemencecik yediler, sonra da annelerinin elindeki o tek hurmaya bakmaya başladılar. Anneleri de elindeki tek hurmayı ikisi arasında taksim etti. Hz. Aişe, bu olaydan çok etkilendi ve Rasulullah (s.a.v.)

gelince hadiseyi ona anlattı. Nebi (s.a.v.): “O kadına haber verseydin, iki çocuğuna merhametinden ötürü Allah da ona merhamet etmiştir!” dedi.¹³⁸ Bilmelisin ki, senin anne ve baban da sana, bu kadının çocuklarına yaptığı şeyin aynısını, hem de pek çok defa yapmışlardır. Onlar, kim bilir kaç defa evde dinlenmek istemişlerdir de sen oynamak istediğin için dinlenmeyi bırakıp, eğlence yerine gitmek durumunda kalmışlardır! Onlar hayatlarını hep senin için değiştirmişlerdir. Ama bugün sen, odanın kapısını kilitliyor, onlardan tamamen kendini tecrit ediyorsun!

(Bu sana yakışıyor mu? Çev.)

Eğer bütün bunlar seni titretip kendine getirmiyorsa, sana Kıyamet gününde Allah’ın azabından sakınmanı tavsiye ederim. Nebi (s.a.v.) buyuruyor ki: “Üç kişi var ki, Allah Kıyamet gününde onların yüzlerine bakmayacak, onları mağfiret edip günahlarından arındırmayacak ve onlar için can yakıcı bir azap hazırlamıştır...” Bunların birincisi anne ve babasına saygısızlık eden evlattır. “*Hayır, o gün onlar Rableri ile yüz yüze gelemeyeceklerdir.*” (Mutaffifin, 83/15) Nebi’nin sözü: “Anne ve babasına saygı göstermeyen evlat, yaratılmışlar arasında hüküm verilmeye kadar cennete giremeyecektir.” Pek çok salih amellerin olsa bile... Ey gençler, size sesleniyorum! Hiç şüphesiz Allah merhametli ve çok bağışlayıcıdır. Ancak O’nun şiddetli bir biçimde kızdığı bir şey var, o da namazı terk etmek ve anne ve baba haklarına saygı göstermemektir.

(Burada hep anne ve babaya saygı göstermeyen evlattan söz ettik... Bir de evlat son derece saygılı, onlara karşı elinden geldiğince iyilik etmeye ve nazik davranmaya çalışıyor; ama anne veya baba aksilik

---

¹³⁸ Müstedrek, IV/196 (7349)

ediyorsa... Bu hususta anne ve babalara şunları hatırlatmak isteriz: Hiçbir anne veya baba evladının ateşte yanmasını istemez! Özellikle de kendisi yüzünden... O halde anne ve babaların da evlada karşı saygılı olmaları, hiç olmazsa onları isyan ettirecek davranışlar sergilememeleri gerekir... Elinden geleni yaptığı halde, hala ebeveyninden hoş bir söz işitmeyen, azar işiten evlatlar varsa, böyleleri umutsuzluğa kapılmamalıdır:

“Ey Peygamber! Mümin kadınlar sana biat etmek için gelirse, Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleri ve ayakları arasında peydahladıklarını bühtan ile getirmemek ve marufta sana karşı gelmemek hususunda onların biatlarını al! Onlar için Allah’tan başışlanma dile! Allah çok başışlayıcıdır, çok merhametlidir.” (Mümtahine, 60/12)

“...ve marufta sana karşı gelmemek...” İslâm’da emre itaat konusunda ilke budur; “eşref-i mahlûkât” olan insanların en şerefli ve en seçkini Hz. Peygamber’e itaat bile, maruftadır. Oysa *“Yüce bir ahlâkın sahibi”* ve *“Âlemlere rahmet olarak gönderilmiş olan”* Peygamber’in, marufun zıddı olan münkeri emretmesi düşünülemez... Buna rağmen Peygambere itaat bile maruf şartına bağlandığına göre, bu demektir ki Allah’a isyan olan konuda hiçbir insana itaat edilmez. Kurtubî demiştir ki *“Bu ayette, Resûle itaat bile “maruf” şartına bağlandığına göre, O’nun haricindeki kimselere bu kural öncelikle, sürekli ve hiç şüphe etmeden geçerlidir...”* (Kurtubi, *el-Cami’ li Ahkâmi’l-Kur’an*, XVIII/75) O hâlde, Allah’ın kanunlarına aykırı olan yasalara, törelere, geleneklere, âdetlere uymayı beklemeye kimin hakkı olabilir ki! Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Allah’a isyan olan konuda itaat yok-*

tur; itaat ancak maruftadır.” Bazı kimseler makamlarını öne sürerek her türlü emir ve yasaklarına itaat edilmesini isterken, bazıları da emredilene itaat etmedikleri takdirde işinden, aşından ya da rahattından olacakları endişesiyle itaat etme durumunda olduklarını söylerler. Böylesi yersiz korkular hakkında Allah’ın Resûlü şu uyarıyı yapmıştır: “Allah, korktuklarından emin olmak için yaratıcıya isyan edip yaratılmışa itaat eden kimsenin başına itaat ettiği kimseyi mutlaka musallat eder.” (Bkz. Cassas, *Ahkâmu’l-Kur’an*, III/442)

Bu ayet, günümüzdeki bazı bâtil tarikatlardaki şeyh mürid, âmir memur ve ebeveyn evlât ilişkilerinde görülebilen oldukça çarpık itaat anlayışına da açıklık getirmektedir. Çünkü anne ve baba da olsa itaat, sadece maruftadır. Yani, ancak akliselime uygun ve dinin de onaylayacağı emir ve yasaklara itaat edilir. “Allah’a isyan olan yerde kula itaat caiz değildir.” Denilir ki “Anne ve babaya sadece şirk konusunda itaat edilmez; onun haricindeki günahlar, ana baba hakkı nedeniyle işlenebilir. Meselâ; baban içki içmeni emrediyorsa, onu kırmamak için içmelisin. Doğru olmayan bu ve benzeri sözler, çoğunlukla şu rivayete dayandırılır: Güya Hz. Ömer, oğlu Abdullah’a, hanımını boşamasını emretti. Abdullah ise, Resûlullah’a (s.a.v.) geldi ve: “Ya Resûlallah, babam bana hanımını boşamamı emrediyor. Oysa ben hanımından memnunum ve boşamak istemiyorum; ne buyurursunuz?” dedi. Resûlullah da: “Babana uy, hanımını boş!” buyurdu. Abdullah da hanımını boşadı... Şayet bu rivayet sahih ise, mutlaka Hz. Ömer’in ve Resûlullah’ın bildikleri, Abdullah’ın ise bilmediği boşamayı gerektirecek önemli bir durum vardı. Ancak bu şekilde Resûlullah da Abdullah’a “Babana uy!” demiştir; aksi hâlde bir baba, oğluna hanımını

boşa diyecek o da babasına itaat etmiş olmak için boşamayı gerekli kılan hiçbir sebep olmadığı hâlde hanımını boşayacak! Doğrusu bunun, *"İtaat, ancak maruftadır!"* diyen din açısından izahı mümkün değildir! Kaldı ki bazı ana ve babalar ya meselenin farkında olmadıkları için veya büyüklük psikozu ile evlâtlarına söz geçirme dürtüsüyle dinin onaylamayacağı şeyi emrederler. Evlât da kendisini, sırf ebeveynin rızası ve Allah'ın da gazabı(!) endişesiyle, yanlış olduğunu kesinlikle bildiği şeyi yapma durumunda hisseder! Belki de niceleri peşinde oldukları hayırlı işleri, öylesi baba ve anneleri razı olmadıkları için terk etmişlerdir! Oysa doğru yolda olduğunu bilen ve elinden geldiğince ebeveynine karşı görevlerini tam olarak yerine getirmeye çalışan evlada, ebeveynlerinin bir takım anlamsız ve örfe aykırı isteklerini yapmaması zarar vermez! Bazılarının: "Hakkımı sana helâl etmiyorum." veya "Sütüm sana haram olsun!" gibi tehditleri, Allah katında geçerli değildir. Çünkü Azîz Celil olan Allah: *"Rabbiniz sizin içinizde olanı çok iyi bilmektedir! Eğer siz, salih olursanız, O kendisine yönelenleri çok bağışlayıcıdır."* (İsrâ, 17/25) demiştir. Kur'an'daki *salih* kelimesi, genelde Allah'ın rızasına uygun, akliselime uygun ve realiteye uygun söz, iş ve davranışlar için kullanılır...

Nakledildiğine göre, Sa'd İbn Ebi Vakkas İslâm'a girince, annesi buna çok öfkelenmiş ve atalarının dini, şirke geri dönmesi için onunla çetin bir mücadeleye girişti; amacına ulaşamayınca da oğluna: "Eğer putlara geri dönmezsen, ölünceye dek hiçbir şey yiyip içmeyeceğim. Ölünce de sana anne katili adını versinler!" dedi. Annesinin bu tavrı, Sa'd'i endişeye sevk etti ve Resûlullah'a gelerek durumu anlattı. (Bkz. İbn Kesir, Tefsir, VI/340) Bu olaya da cevap olmak üzere indirilen şu ayette Allah şöyle buyurdu:

“Eğer anne ve baban, hakkında hiçbir bilgin olmayan bir şeyi, bana ortak koşman için seninle mücadele edecek olurlarsa, sakın onlara itaat etme! Fakat dünya hayatında onlarla ilişkini örfe göre düzenle ve bana yönelen kimselere uy; zira sonuçta dönüşünüz banadır, yapmakta olduklarınızı size ben haber vereceğim.” (Lokman, 31/15) Anlaşılıyor ki evlât, samimiyetle ebeveyninin haklarını gözetir, onlara saygıda kusur etmemeye ve yüzlerini güldürmeye çalışırsa, Allah Tealâ onların samimî durumlarını görmektedir. Sonuçta hesaba çekecek olan da O’dur! O, kendi kaprisleri yüzünden örfe aykırı arzu ve isteklerde bulunan büyüklerine itaat etmediği için hiç kimseyi sorgulayacak değildir! (Duman, M. Zeki, Beyanü’l-Hak, III/272-274) Çev.)

Şimdi, sizinle, aileden kopmaya son vereceğimiz ve evlerimizi cennete çevireceğimiz yedi hususta -ki, bunlar üzerinde herkes ittifak halindedir- antlaşma yapacağız. Evde sevgiyi koru ki baban: “Eşimin bana karşı sevgisi azaldı ve çocuklarım beni çok yordular, bırakın beni, artık evi istemiyorum”, demesin. Evet, siz ey gençler, onun eve geri dönmesini sağlayabilirsiniz. O yedi hususu hatırlayabilmemiz için burada tekrar edeceğiz:

1) Hz. Musa’nın Hızır ile yolculuğa çıkarken yaptığı gibi sen de işlerinde, anne ve babanla istişare et. Dikkat et! Musa, o zaman nebidir ve büyük bir kişidir... Buna rağmen o, Hızır’a şöyle demişti: *“Sana öğretilen doğru yolu/hikmeti bana da öğretmen için sana yol arkadaşı olabilir miyim?”* (Kehf, 18/66)

Kızım, mesela sen, hayat tecrübesinden sana da vermesi için babana böyle bir talepte bulunabilirsin? Ondan, falan yılda ne yaptığını sana anlatmasını isteyebilirsin. Sana nasihat etmesini de talep edebilirsin. Siz küçükken o neler yapıyordu; bunları da ona sorabilirsin. Sen de ona

geçmiş yıllardan bazı hatıralarını babana anlatmalısın; “babacığım, falan günde benimle birlikte yaptığın şu işi hatırlıyor musun?” diyebilirsin... Maksat onunla birlikte olmak ve konuşmak değil mi?

2) Fakat babanla konuşurken, aynen Musa'nın yaptığı gibi, ondan gördüğün hoş olmayan şeylere de hemen karşı çıkmayıp, sabretmelisin. Hani Hz. Musa, ona demişti ya: “*İnşallah beni sabırlı bir yol arkadaşı olarak göreceksin, senin hiçbir işine karşı çıkmayacağım...*” (Kehf, 18/69) Bu, Kuran'dan bir ayet değil midir?! Şeytan sana vesvese verdiği zaman, inat et ve asla Şeytana uyma! Bir de sen, anne ve babana “Evet...” demeyi öğren. Onlar, Allah'ı inkar eden kimseler bile olsalar... Allah'ı inkâr eden kimseler bile olsalar, dedim. Şimdi sen, şu Hz. Esmâ'nın yaptıklarına bak! Gün, Mekke'nin fethedildiği gündür. Annesi inkâr eden bir kadındır. Mekke'ye girdiği zaman Esmâ, Nebi (s.a.v.)'e geldi ve: “Ya Resulallah, annemi ziyaret edebilir miyim?” dedi. Nebi (s.a.v.): “Evet, anneni ziyaret et” buyurdu. Esmâ: “Ama benim annem kâfirdir?” dedi. “Esmâ! Anneni ziyaret et” buyurdu...¹³⁹ Anlaşıyor ki, hediye vermek suretiyle de öyle bir anne ziyaret edilebilir.

(Nitekim Allah Teala demiyor mu: “...Allah, dininiz hususunda sizinle savaşmayan, sizi yurtlarınızdan çıkarmayan kimselere iyilik etmenizi ve onlara karşı adil davranmanızı yasaklamaz; zira Allah adil olanları sever.”

(Mümtahine, 60/8) Çev.)

Sa'd İbn Ebi Vakkas'ın annesi de oğlunu tehdit etmiş ve: “Eğer sen İslam'ı terk etmezsen, ben de ölünceye kadar güneşin altında aç ve susuz olarak bekleyeceğim”, demişti.

---

¹³⁹ Buhari, Hibe, 28

Gerçekten de bu kadın, hiçbir şey yemedi, içmedi ve günlerce güneşin altında ıstırap çekti... Sa'd dedi ki: "Anneciğim, Allah'a yemin olsun ki, senin yüz canın olsa ve onlar, ben İslam'ı terk etmediğim için teker teker çıkacak olsalar, ben yine de İslam'ı terk etmem. O sebeple ister su iç, ister içme" ...¹⁴⁰ Bu hadise üzerine şu ayetler indirildi: "Eğer annen ve baban, ilah olduğu bilinmeyen bir şeyi bana ortak koşman için seninle mücadele edecek olurlarsa, sakın ha onlara itaat etme! Ama dünya hayatında onlarla akliselimin makul, dinin de hoş karşılayacağı bir biçimde/maruf birlikteliğini sürdür..." (Lokman, 31/15) Sen geçimleri için onlara yardım et, hayatın gerekli işlerini yap, ancak rahmetle, sevgi ile ve rızasını gözetmekle birlikte kendi ilkelerini de koru... Bütün bunlara rağmen onlar davalarında ısrar ederlerse, sen onlara karşı vazifeni yerine getirmiş olursun. Bundan sonra sana beddua edecek olurlarsa, sen onlara yapman gerekeni elinden geldiğince yaptığın sürece Allah, onların aleyhine yaptıkları duaları yüzünden sana ceza vermez. Yeter ki sen onlara gereken iyiliği yap. Onlar sebepsiz yere veya asabiliği sebebiyle gece ve gündüz aleyhine beddua da etse, sen onlara ihtiyaçlarını sor. Sen üzerinde ittifak ettiğimiz bu yedi hususu yerine getirdiğin zaman -inşallah- onlar da sana beddua etmezler. Sen, gücün yettiğince onları razı etmeye çalış...

("Ey iman edenler! Siz kendinize bakın; zira siz doğru yolda olduktan sonra, sapkınlık size zarar veremezler. Hep birlikte dönüşünüz Allah'adır; O da size yaptıklarınızı haber verecektir.") (Maide 5/105) Çev.)

3) İşlerini onlara danış.

¹⁴⁰ Müslim, Fedailül Sahabe, 43. 'Yüz canın olsa..' kısmı kaynaklarda bulunamamıştır.

4) Onların tecrübelerinden yararlan.

5) Onlara yardım etmeyi ön plana çıkar. Zira Kur'an, Allah Teala'nın şu ayetinde bizi bunlara teşvik etmektedir: *"Onlardan biri veya ikisi birlikte yaşlandıkları zaman senin bakımına muhtaç olurlarsa, onlara 'öf..' bile deme; onları kızdırma da... Onlara daima hoşlarına gidecek güzel söz söyle."* (İsra, 17/23) Onlar artık iyice ihtiyarlamışlar. Bir evde yalnız başlarına oturma imkânları kalmamıştır. Malları da o durumda onlar için bir anlam ifade etmiyordur... Bazıları anne ve babaları iyice yaşlandığı zaman, kocadılar, diye onlara seslerini yükseltmeye başlıyor ve hiç de iyi davranmıyorlar... Sakın ha sen, anne ve babanı huzurevine atma, onları terk etme ve evlerinde yalnız başına bırakma. Dışarıdan onlar için bir şeyler satın almanı istedikleri veya doktora götürmeni talep ettikleri zaman, onlara asgari bu kadar bir yardımı yapsan ne kaybedersin?! Yaşlandıkları zaman onların da senin yanında ikamet etmeleri hususunda hanımını ikna etsen ne olur?!

(Anne ve babana iyi davranması için, hanımına nasihat edip, özel hediyelerle gönlünü alabilirsin. Çev.)

Adı İbn Hacer -ki, bu adam Buhari'nin şerhini yapmış kişidir- olan bir adam anlatmıştı. Bir gün annem şiddetli hastalandı. Benim ise yarın için dersime çalışmam lazımdı. Hayır, vallahi, ben annem için kesinlikle dersime çalışmayı bırakacağım, dedim... O geceyi, bir elim annemin başının altında diğeri de elinde geçirdim. Onun için hem dua ediyor hem de "Kul hüvallahü ehad" suresini okurken elim kopacak hale geldi. Dedim ki: "Ya Rabbi. Bir yanda elim, diğer yanda annem? El benimdir, annem ise Allah'a itaat içindir" ve sabrettim... Demiştir ki, Allah'a yemin olsun ki,

ben bugün ilimden neye sahipsem hep o gecenin bereketidir. O zaman İbn Hacer, yirmi yaşındaydı. Görüyorsunuz ya biz bu gün İbn Hacer'in Buhari'nin Şerhi adlı eserini okumaktayız...

Başarılı pek çok iş adamına sordum -bunlardan çoğu dindar bile değildi- Hepsi de başarılarının sırrının, anneleri olduğunu söylediler. Bunlardan tümü, annelerinin duasını almadan evlerine dönemeyeceklerine ve onların rızası sebebiyle güçlükleri aşabileceklerine inandıklarını söylemiştir. Çoğu, hayatlarındaki bereketin ve iyiliklerin annelerinin duası ve onların kendilerinden razı olmalarının sonucu olduğunu, bizzat tecrübe ederek bildiklerini söylemişlerdir. Ben size arkadaşım "Doktor Aziz" in hikayesini anlatmıştım. Hatırlarsınız, o Britanya'da bir Fakülte Öğretim Üyesidir. İngiltere'de iken, babası da bizimle birlikte Oxford caddesinde yürüyorduk. Burası Araplarla dolu bir caddedir. Yolda yürürken babasının ayakkabısının bağı çözüldü. Babasını durdurdu, yere çömeldi ve babasının ayakkabısının bağını bağladı. Babası da ondan razı olması için Allah'a dua etti.

6) Onların yüzlerini güldürecek olan - evlatlarından başka - kimdir? Hatırlıyor musunuz, hani Nebi (s.a.v.) kendisine bir genç gelmiş ve: "Ya Resulallah, ben de Allah yolunda cihad etmek için sana geldim", demişti. Nebi de: "Senin annen ve baban hayatta mıdır?" diye sormuştu. Genç: "Evet, sana geldiğim için ikisini de ağlayarak geride bıraktım geldim", demişti. Nebi (s.a.v.): "Derhal dön ve ağlattığın gibi her ikisinin de yüzlerini güldür; işte o zaman sen cihad etmiş olursun" buyurmuştu.¹⁴¹ O halde size ses-

---

¹⁴¹ Buhari, Edeb, 3

leniyorum ey genç kız ve erkekler! Derslerinizdeki başarısızlığınızla, işlediğiniz hatalarla, davranışlarınızla, onlardan uzak kalışınızla anne ve babalarınızı nasıl ağılattıysanız, şimdi gelin -elinizden gelen gayreti sarf ederek- onların yüzünü güldürün, sevindirin. Arkadaşlarını sor, onları ziyaret et! Abdullah b. Ömer (ra) yolda yürürken bir a'rabiyeye rastladı. Ona: "Sen falan oğlu falan değil misin?" diye sordu. Adam: "Evet..." dedi. Abdullah: "Al, merkebime bin; benden sana hediyem olsun", dedi. Sonra sarığını başından çıkarıp adama giydirdi... İnsanlar bunu görünce dediler ki: "Bunları niçin yapıyorsun?" Abdullah b. Ömer: "Bu adamın babası benim babam Ömer İbnü'l-Hattab'ın arkadaşı idi. Ben Rasulullah'dan (s.a.v.) işittim ki: İyiliklerin en üstünü, babanın sevdiği insanı ziyaret etmendir."¹⁴²

7) Anne ve baban, hayatta iken de vefat ettiklerinde de onlar için dua etmelisin. Adamlardan biri Tabiinden birine sordu: "Ben anneme ve babama kaç defa dua ettim?", "Günde beş defa", dedi. "Niçin?", "Sen günde beş vakit namazla emrolunmadın mı?" "Evet..." "Allah Teala buyurmuyor mu: "...Bana ve anne ve babana şükür /teşekkür edesin diye..." (Lokman, 31/14)" İnsanlar her namazda başlarını secdeden kaldırdıkları zaman anne ve babalarına dua etmektedirler. Sonra da bunu alışkanlık haline getirip kolaylıkla devam ediyorlar. Nebi (s.a.v.) buyuruyor ki: "Kıyamet gününde kişi cennete girilir ve oradaki derecesi de yükseltilir. Adam der ki: Ya Rabbi, bu niçin? Cenab-ı Hak cevap verir: Babanın sana duası sebebiyledir..."

Anne ve baban vefat etmiş olabilirler. Sen de onlara karşı gereken saygıyı göstermemiş olabilirsin. O halde, hemen Allah'a yönel, tövbe et. Ardından da onlar için dua

---

¹⁴² Müslim, Birr, 11

etmeye başla! Onların sevdiği yakınlarını ve arkadaşlarını sor, araştır ziyaret et. Onlar için umre ve hac yap, sadakalar ver. Onları bağışlaması için Allah'tan mağfiret dile. Hayatta iken edemedin, ölümlerinden sonra onlara belki böyle iyilik etmiş olursun... Ben hiç kimsenin, ailesinden herhangi birisi ölünceye kadar, önündeki yolu kapamak istemiyorum. Ölümlerinden sonra ailesini hatırlayan her kimsenin de dua yoluyla onları hatırlaması gerekir. Ey babalar, iyilik etmeleri için siz de çocuklarınıza yardımcı olun ve onlara yaklaşmaya çalışın...

Bütün bunları yerine getirmen için sana yardımcı olacak bir şeyi daha sana bildirmem gerekiyor. O da: "Onlarla birlikte ol!" Zira Kur'an'da, senin anne ve babanla alakalı vasf edecek "Onlarla birlikte ol" emrinden başka bir kelime dahi bulamazsın. Düşün! Adam Nebi (s.a.v.)'e sordu: "Ey Allah'ın Resulü, kendisiyle güzel güzel sohbet etmeme en fazla hak sahibi kimdir?" Nebi: "Annendir", dedi. "Sonra kim?" "Annendir", dedi. "Sonra kim?" "Annendir", dedi. Adam: "sonra kimdir?" dedi. Nebi (s.a.v.): "Babandır", cevabını verdi.¹⁴³ Öyleyse siz de anne ve babalarınızla akliselimin makul, dinin de onayladığı biçimde birlikte olmaya iyi geçinmeye devam etmelisiniz. Siz de ey babalar, sizinle güzel bir biçimde beraber olmaları için çocuklarınıza yardımcı olun, ne olur, onlara kollarınızı açın! Bu yedi hususu yerine getirebilmen için sana yardımcı olarak söyleyeceğim en son söz, anne ve babanla birlikte Allah'a ibadet etmendir. Bu ibadet, eminim ki, aradaki engeli kaldıracak ve diğer yedi hususu da su gibi kolayca uygulanır hale getirecektir: Hep birlikte namaz kılınız. Hep birlikte Kur'an okuyunuz. Hep birlikte Allah'ı zikrediniz ve

---

¹⁴³ Buhari, Edeb, 2

hep birlikte Allah'a dua ediniz... O zaman göreceksin, engeller birer birer kırılıp yok olacak ve sen yedi hususu yerine tam olarak getireceksin.

Allah'tan (Tebareke ve Teala) bu düşüncenin size de ulaşmış olmasını temenni ederim. Dilerim ki her biriniz onları razı etmek için derhal anne ve babanıza süratle koşar ve işlerinde onlara yardım edersiniz, işlerinizi danışır-sınız, onlara sabredersiniz; onlar da size dua ederler... Bakalım sizden kim bu halkadan sonra bu nasihatleri yerine getirecek ve niyetini yenileyecektir?

EŞLER ARASINDA SEVGİ

Şimdiki sözüümüz kocalar ve hanımlarınadır. Onlara diyoruz ki: Hiç şüphesiz sevgi bir süreçtir; yaşam tarzıdır. Sevgi -sadece söz değil- işlerdir. Sevgi kolay kolay vazgeçilebilecek gizli duygular da değildir. Hemen harekete geçin ve hem sen hem de eşin, sevginizi gösterin. Eğer eşler arasındaki bu sevgi dibe vuracak olursa, sen gelecek nesillerin nasıl inşa edilebileceğini sanıyorsun! Evlerde Şeytanın kışkırtmaları hangi boyutlara varır, biliyor musun? Orada nice günahlar işlenecektir. Ev, bizim emelimizin en son merhalesidir. Eğer bu da yıkılacak olursa, gelecek 200 yıl müddetle herhangi bir ilerlemeyi sakın ha bekleme!

Şu anda kocalarla hanımları arasında “sevginin kaybolması” problemiyle karşı karşıyayız. Bugün sevgi nasıl geri dönebilir, onu konuşacağız. Acaba sevginin, bir dönem kaybolması tekrar daha kuvvetli dirilmesi için faydalı mıdır, yoksa sevginin geri dönüp evi tekrar doldurması mümkün değil midir?

Sevgi Nasıl Kaybolur?

1) Sevginin kaybolduğunun ilk belirtisi, bireyler arasında konuşmanın azalmasıdır. Evlilikten önce, özellikle nişanlılık günlerinde nişanlılar birbirleriyle çok konuşurlar. Nikah döneminde daha fazla... Ama bundan sonra ko-

nuşma bir derece azalır. Evlilikten sonra ise, eşlerin işlerinden dolayı, on iki saat veya daha fazla konuşmadıkları olur.

2) İkinci merhalede, evden kaçmanın yolları aranır. Koca, sürekli olarak evden nasıl çıkacağını düşünür. Evden çıkıp arkadaşlarının yanına veya başka bir yere gidebilmesi için acaba karısına ne söylese?

3) Üçüncü merhale, eşlerin karşısındakine, kendisinin merkezde olduğunu hissettirmeye çalışmasıdır. Eşler, artık birbirinin kötü yanından başkasını görmez hale gelir. Oysa Nebi (s.a.v.)'in bu mevzuda son derece parlak bir hadisi var. Diyor ki: "Mümin bir erkek mümin eşinden kaçmasın. Zira onun bir ahlakını sevmiyorsa, başka bir ahlakından da hoşnut olabilir."¹⁴⁴ Şeytana kanıp, sadece bardağın boş kısmını görme; eşinin güzel yanlarını da gör. Bu söz, sırf eşler içindir. Erkek der ki, "O bundan daha fazlasını ne yapacak!" Yahut "O annesine daha fazla önem veriyor..." Kadının da aynı şekilde şöyle der: "Çok sinirli bir adam oldu." Veya "Annesi onun için herkesten daha önemli..." En başından itibaren erkekte de kadında da hata var. Zaten bu merhalede kötü olandan başka hiçbir şey göze görünmez ki...

4) Bunu takip eden merhale, eşler arasında yataktaki alakanın zamanla azalmaya başladığı merhaleidir. Bu merhalede aralarında hiçbir alaka uyanmamaya başlar.

Bu, evde sevginin kaybolmasında yaşanan dört merhaleidir. Bu ana kadar eşler hala mümindirler ve ahlak sahibidirler.

---

¹⁴⁴ Müslim, Rada', 61

5) Takip eden merhale, sevgiyi evin dışında arama merhalesidir. Şimdi de Allah'ın gazap ettiği bir duruma girmektediriz. Sevgiyi evin dışında aramanın pek çok şekli vardır. Burada işi ihanet noktasına vardırılmak bile mümkündür. Art arda gelen günahları işlemeye götüren günahları işlemek de mümkündür ki, bu noktada Allah gazap eder. Şeytan ise, başlar senin elinde olandan başkasını sana güzel göstermeye... Şeytanın gösterdiğini, sahip olduğundan daha güzel görmeye başlarsın. Elinde olandan hoşlanmazsın... İbn Kayyim demiştir ki: "Hiç şüphesiz Şeytan gözünün önünde olduğu halde güç yetiremediğini şeyi, elindekinden daha güzel ve daha tatlı olarak gösterir." Bu gibi durumlarda, bir adam hakkında, "oldukça hanımefendi ve faziletli bir karısı var; onun gibi bir kadın bulunmaz" denildiğini duymuşsundur. İnsanlar, bu adamın nasıl olup da o kadını terk edip başka bir kadına gittiğini hayretle kendi aralarında konuşurlar! Ama o adam bunun farkında bile değildir! Bundan sonra, kademe kademe ihanet başlar...

Nebi (s.a.v.) diyor ki: "Kıyamet gününde eşini aldatan her kişi için, üzerinde 'bu falan kimsenin sadakatsizliğidir' yazılı olan bir bayrak açılır."¹⁴⁵ Tüm insanların önünde falan kimsenin ihaneti yazılı bir bayrağın açılması; özellikle de Nebi'nin (s.a.v.) önünde, esef verici bir şeydir... Maalesef -gerçekten üzgünüm ama var ki, ben bu sözleri söylüyorum- 30 yıldan beri olmayan bu olaylar, bugün pek çok hanımın başına gelmektedir...

Eşler, aralarındaki o sevgiyi tekrar yaşayabilir, diyebilir miyiz? "Eşler arasında sevgi tekrar yeşerebilir, inşaallah Yüce Mevla eşlere evliliklerini mübarek kılar?" demek

---

¹⁴⁵ Müslim, Cihad, 10

mümkün müdür? Doğal olarak sevgi geri döner, ancak yaşla ilgili her merhaleye münasip olarak. Nişanlılık dönemindeki gibi değil, ama ilgi, şefkat, anlayış, duygu ve güzel söz olarak... Allah Teala şöyle diyor: "... *ve sizin aramıza sevgi, ilgi ve merhamet duygularını koydu...*" (Rum, 30/21) "Bunu ne zaman yaptı?" denilecek olursa; "Ce'ale", geçmiş zaman kipi. Her çift evlendikleri gün Allah onlardan her birinin kalbine, karşı taraf için, sevgi, ilgi ve rahmet duygularını bırakır. Bu sebeple, kaybolduktan sonra bile eğer sen onu geri döndürmek istersen geri döndürebilirsin. Çünkü o başlangıçtan itibaren senin gönlüne dikilmiş bir ağaçtır. Evlilik hayatı devam ettiği sürece sevgi ağacı da hep ayaktadır. Bazen bu sevgi baki kalır; hatta ölümden sonra bile...

Hz. Hatice vefat ettikten sonra Nebi'nin (s.a.v.) şu sevgisine bakın! Hz. Hatice'nin vefatının üzerinden yaklaşık on dört yıl geçmiştir. Mekke'nin fethi günü Mekke'ye girdiği zaman tüm insanlar onu evinde misafir etmek istiyorlar. Ama o, bana Hatice'nin kabri yanında bir çadır kurun, ben ona misafir olmak istiyorum, diyor¹⁴⁶... Aradan on dört sene geçmesine rağmen hala onu seviyor.

Hz. Hatice'nin vefatının üzerinden bir yıl geçmiş ve Resulullah ikinci bir evlilik yapmamıştır. Bir hanım sahabe yanına uğruyor ve: "Ya Resulullah, ihtiyaç içerisinde; hala evlenmeyecek misin?" diyor. Kadın devam ediyor: "Bu sözüm üzerine Nebi, uzun bir süre sustu, sonra başını yere koydu ve gözlerinden yaşların akmakta olduğunu gördüm! Bir süre öyle kaldıktan sonra bana dedi ki: 'Hatice'den sonra evlenilecek bir kadın var mı?'"¹⁴⁷ Bu sahabe

---

¹⁴⁶ Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁴⁷ Kaynaklarda bulunamamıştır.

kadın diyor ki: “Kendi kendime dedim ki, Hatice’yi hatırlayınca çok üzüldü; keşke hiç konuşmasaydım...”

Yetmiş yaşında bir adam tanıyorum. Onunla ilk defa İngiltere’de karşılaştık. Ezher Üniversitesinde alim bir zat idi. İngiltere’ye ilim tahsili için gitmişti. Hanımı da İngiltere’de onunla birlikte bulunuyordu. Hanım, yaşının elli olduğunu söylüyordu. Bu çift otuz veya otuz beş seneden beri evliler. Adam hanımını tavsif edilemeyecek derecede sevmektedir. Bir defasında, hanımına hediye almak için kendisine eşlik etmemi istemişti. Hanımına oldukça düşkün olduğu her halinden belliydi. Eşini niçin bu kadar sevdiğini bilmiyordum ve hiç de sormadım... Aradan bir süre geçtikten ve Mısır’a döndükten sonra ziyaret etmek amacıyla evlerine gittim. Beni eve buyur etti ve benden yarım saat kadar bir süre beklememi rica etti. O gittikten sonra, beklemekten dolayı bende sıkıntı alametleri belirmişti... Üzgünüm, dedi, zira şu anda benim ve hanımımın haftalık ibadet saatimizdi. Bu yirmi yıldan beri devam ettirdiğimiz bir alışkanlığımızdır. Biz her Cuma, ikindi namazından sonra oturur bir saat süreyle Kur’an okuruz. Allah’ı düşünür ve aramızda konuşuruz! İşte o zaman anladım ve dedim ki, bu kadar sevginin sebebi ancak bu olabilir.

Senin, çocuklarına takdim edebileceğin en üstün şey, annelerini ne kadar çok sevdiğini görmeleridir. Nebi (s.a.v.)’e bak! Zaturrik’a savaşından dönmüş, yanında ordusu, aralarında da Cabir İbni Abdillah var. Nebi ona diyor ki:

- Cabir, evlendin mi?
- Evet, ya Resulallah, evlendim.
- Evlendiğin kadın bakire miydi?

- Hayır ya Resulallah,

- Peki, niçin ya Cabir?

- Benim dokuz tane kız kardeşim vardı. Ben onlara yardımcı olacak bir kadın ile evlenmeyi tercih ettim ki, onları korusun.

- Çok iyi etmişsin, ya Cabir, dedi.¹⁴⁸

Ayrıca ona bir de garip bir şey söyledi: “Biz Medine’ye döndüğümüz zaman, Cabir, hanımın senin geldiğini öğreninceye kadar eve girme ki senin için yastıklar, döşekler hazırlasın. “Nemarik” kelimesi, rahatlatıcı bir oturmadır; kadının kocası için süslenip hazırlık yapması anlamına da gelir. Peki, savaştan dönmekte olan bir ordu komutanının, hanımların, kocaları için hazırlanmasına süre tanımak için orduyu konaklatması sizce de garip değil midir? Evet, bu mevzu işte bu derece önemlidir. Çünkü eşler -sefer sebebiyle- uzun bir süredir ayrı kalmış durumdadırlar... Nebi ise, kocalarını hazırlıksız karşılamamaları için hanımları hazırlanmadan onları Medine’ye sokmak istemiyor. Nebi hazırlıksız bir karşılamayı arzu etmiyor! Zira Nebi (s.a.v.) mutlu yuvaları korumak istemektedir. Çünkü alternatifi aramak Şeytanlıktır ve hıyanettir. Burada hanımların bakışları, kocaları için süslensinler diye eşlerinin savaştan döndüğünü kendilerine haber vermek isteyen Nebi’nin (s.a.v.) üzerine çevrilmiştir. Bazı kadınlar bu inceliği anlamazlar. Sonuçta kocası başka bir kadın araştırmaya başlar; işte bu da terk edilmişliktir.

Hepimiz ölümlüyüz. Çoğu zaman bir yakınımızı kaybettüğümüzde, onu ne kadar çok sevdiğimizi anlarız. Belki

---

¹⁴⁸ Buhari, Vekale, 8

de zaman zaman hayatımızda birini istemediğimizi hissetmiş de olabiliriz. Şu anlatacağım kıssada olduğu gibi, bu durum bazen kocalar ile hanımları arasında da vaki olur: Fen Fakültesinden mezun olmuş güzel bir kız vardı. Günlerden bir gün anne ve babasının fotoğraflarını aldı ve onların resimlerini çizmeye karar verdi. Anne ve babasının arasını barıştırmayı isteyen şu kızcağıza bak!

“Ben bütün insanların resimlerini çiziyorum da niçin kendi anne ve babamın resimlerini çizmiyorum?” dedi ve bu kız, evlilik yıldönümlerinde onlara hediye etmek üzere anne ve babasının resimlerini çizmeye karar verdi. Sonra da oturdu odasına, son güne kadar onlara göstermeme düşüncesiyle onların resimlerini çizmeye başladı. Bir defasında babası odasına geldi ve resmi gördü. Kızcağız -babasının onu engelleyeceğini düşünerek- resmi bitiremeyeceği endişesine kapıldı! Babası ona: “Ne yapıyorsun?” dedi. Kız önce resmi babasına göstermek istemedi, fakat içinden kuvvetli bir duygunun kendisini, babasına resmi göstermesi için zorladığını hissetti. Nihayetinde, istemese de resmi babasına gösterdi. Baba, resimdeki kadına baktı ve: “Annen gerçekten güzel bir kadın”, dedi ve resim üzerinde düşünmeye başladı... Daha sonra kızına , “Bu resim için bir çerçeve ve annen için bir şeyler yazacağım bir tebrik kartı alacağım...” dedi. Annesinin haberi olmadan resmi tamamlamayı konuştular. Baba, çerçeveyi ve tebrik kartını aldıktan sonra, evlilik yıldönümlerine çok az bir süre kala vefat etti; hanımına satın aldığı hediyesini veremedi...

Evlilik yıldönümleri günü kızcağız, üzülür endişesiyle, önce resmi annesine göstermek istemedi... Sonunda annesine resmi göstermeye karar verdi. Annesi resme baktı, kocasının yazdığı tebrik kartını açtı ve üzerindeki şu yazıyı okudu: “Seninle evlenmekten dolayı ne kadar şanslı

olduğumu kızım bana hatırlattı. Sürekli senin gözlerine bakacağım!”

Hanımı karttaki yazıyı okuyunca hayret etti ve: “Peki, bu adam bana bu sözü hayatta iken niçin söylemedi? N’olaydı ben bu sözleri ölmeden önce ondan işitmiş olsaydım”, dedi. Bundan da anlaşılıyor ki, bazen koca hanımını, hanımı da kocasını sevdiğini hissettirmiyor, ancak biri diğerini kaybettiği zaman sevdiğini ifade ediyor. Peki, biz niçin sevgiyi hep sevdiğimizi kaybettikten sonra hatırlıyoruz ki?!

Nebi’nin Hayatından Çıkarılan Örnekler

Efendimiz Ebu Bekir es-Sıddik ölüm döşeğinde iken kendisinden hiç de beklemeyeceğin bir vasiyette bulundu. Vefat ettiğinde kendisini hanımı Esmâ binti Umeyyâ’nın yıkamasını söyledi. Sahabeden birisi sordu: “Niçin?” Ebu Bekir, “O benim kalbime en yakın olanıdır da ondan”, dedi. Vefatından sonra hanımı Esmâ, bilfiil kocasını yıkamıştır.

Günlerden bir gün Nebi (s.a.v.) Hz. Aişe ile birlikte yatağa girdiğinde, biraz da tereddüt ederek, “Bir süre Rab-bime ibadet edeyim” diye hanımından izin istedi. Aişe ona oldukça çarpıcı bir söz söyledi: “Yakınlığından hoşlanıyorum, nefesini her şeye tercih ederim -yani senin yanımda olmanı her şeyden çok seviyorum- fakat seni hoşnut edecek şeyi, beni hoşnut edecek şeyi tercih ederim”, dedi!¹⁴⁹

Bir şahıs Hz. Ali’ye dedi ki, Resulüllah (s.a.v.)’in kızı Fatıma ile münasebetinizi bana anlatır mısınız? Hz. Ali ona şu cevabı verdi:

Muhammed’in kızı benim iç huzurum ve hanımımdır.

---

¹⁴⁹ İbn Hibban, Sahih, II/386 (620)

Eti kanıma ve etime karışmıştır.

O benim hanımımdır, hayatımdır ve huzur kaynağımdır.

Eti kanıma ve etime karışmıştır.

Eşler arasındaki alakaya bak! Yaşlanmasından sonra bile sevgisi devam etmektedir...

Bir defasında Hz. Ali Hz. Fatıma'yı, elinde bir misvak dişlerini misvaklarken gördü. O esnada Ali misvak üzerine bir şiir okudu. Öyle beyitler söyledi ki, dinlediğin zaman mutlaka sen de gülersin. Sanki onları eşi ile eğlenmek için söylemişti:

Ey erak ağacı, kesinlikle başardın Fatıma'nın ön dişlerinden kurtulmayı,

Erak ağacı sen onun seni görmesinden korkmadın mı?

Eğer sen savaşçı olsaydın kesinlikle seni öldürürdün,

Ey sivak senden başkası başaramamıştır asla ön dişlerinden kurtulmayı!

Bir gün Nebi (Aleyhissalatü vesselam) Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin evlerine gitti. Evliliklerinin üzerinden yedi yıl geçmişti. Her ikisi de yüksek sesle gülüyorlardı. Resulullah (s.a.v.) yanlarına gelince utanıp sustular. Nebi (s.a.v.): "Niçin gülüyorsunuz?" dedi.

Ali dedi ki: Ya Resulallah, Fatıma bana, ben senden büyüğüm, diyor. Oysa ben ondan daha büyüğüm.

Fatıma, hayır, ben senden daha büyüğüm, dedi.

Nebi (s.a.v.) "Hayır, ya Fatıma, Ali senden büyüktür, dedi.

Fatıma: Ya Resulallah, bunu ben de biliyorum, ancak ben ona şaka yapıyorum, cevabını verdi!¹⁵⁰

Abdullah İbnü'l-Mübarek Tabiinden bir kişidir. Bir yıl cihad ediyor bir yıl da hacca gidiyordu. Hacca gittiği zaman hanımını özledi ve bir adamla ona mektup gönderdi. Mektubunda yazdığı şeydu: “Ruhum ruhunu çok özledi, sen de bunu hissettin mi?!” Şu sözün güzelliğine bakın! Şu adamdaki sevgiye bak!

Bir gün Nebi (s.a.v.) evinde oturuyordu. Hz. Hatice vefat edeli aradan uzun bir zaman geçmişti. Bir kişi kapıyı çaldı. Nebi (s.a.v.): “Kim o?” dedi. “Girebilir miyim?” diyen bir kadını işitti. Nebi bu sesi işitince “Allah Allah!” dedi, “sanki Hatice’nin sesidir; Hatice’nin izin istemesi gibidir. Allah’ım, bu kadın Hale olmasın!”¹⁵¹ Hale Huveylid’in kızı ve Hz. Hatice’nin de kız kardeşidir. Nebi (s.a.v.), Hz. Hatice’yi öyle özlemiş ki, ona büyük ikramlarda bulundu...

“...de ki, eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin...” (Al-i İmran, 3/31) *“...Allah’ın Resulünde sizin için güzel bir örnek vardır...”* (Ahzab, 33/21)

Ey Peygamber’i seven kimseler! Siz niçin Nebi’nin sosyal hayatını tatbik etmiyorsunuz?

Bugünün sorusu şudur: “Sevgi niçin kayboluyor?” Allah onu kalplerimize bir fidan olarak dikmedi mi? Evet, ama ihmal edildiği için kaybolmaktadır... Kainatta sulanmayan herhangi bir şey mutlaka solar ve ölür! Bu, gerçekten basit bir kanundur. Fizik ilminde ‘çözülme kanunu’ de-

¹⁵⁰ Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁵¹ Kaynaklarda bulunamamıştır.

nilen bir kanun vardır. O da: İhtimam gösterilmeyen herhangi bir şey, sen onu koruyor olsan bile, çatlar, çözülür ve ölür. Mesela otomobile önem vermezsen işi bitecektir. Bedenine özen göstermezsen o da tükenecektir. Sevgi çiçek gibidir; sen onu sularsan gelişir, büyür ve açar. Eğer ihmal edersen ölür ve yok olur. Sevgi de aynen böyledir; evlenmeden önce büyük idi. Zamanla azalmaya başladı. Her bir şahsın yanında, ondan başkasına geçen bir sevgi hazinesi vardır. Bu hazine tükenince hiçbir kimse onu başkasına taşıyamaz. Geçmişte taşıdığı bir sevgi kırıntısı, artık küçük bir tartışma ile bile solar gider; çünkü hazine tükenmiştir artık. O sebeple sevgi bir hayat tarzı ve davranış biçimidir. Sen, hanımının şefkat bankasına bu hazineyi niçin koymuyorsun? Siz, ey hanımlar, gülümsemelerle, ilgi ve yakınlaşmayla, muhabbet ve benzeri şeylerle bu sevgi hazinesini neden kocalarınızın şefkat bankalarına koymuyorsunuz ki, aranızda bir ihtilaf veya çatışma çıktığı zaman, o çatışma derhal hayra ve güzelliğe dönüşsün; dikkat edin, sevgi bankası pek çok güzel şeylerle doludur.

Birlikte namaz kılmak, birlikte Kur'an okumak ve birlikte dua etmek gereklidir. Bunları yaparsanız, Allah sevgiyi kalbinizde tekrar yeşertir. Hanımının elinden tut ve Allah'ın kalplerinizi birbiriyle kaynaştırması için dua et. Çünkü sevgi bir süreçtir, harcanan bir gayret ve paylaşmadır. Derinlerde gömülü duygular, asla fayda vermez. Biraz emek ve gayretle senin bu sevgi fidanını sulaman gerekmektedir. Allah Teala buyurmuştur ki: "...aranıza bir meveddet ve rahmet koymuştur." (Rum, 30/21), aranızda sevgi koymuştur, demedi! Sevgi ile meveddet arasındaki fark şudur: Sevgi kalpte hissedilen bir duygudur, meveddet ise davranış biçimidir. Arap lisanında "Ben falanı seviyorum" dediğin zaman, ben ona karşı kalbimde bir sevgi hissediyorum,

demiş olursun. Fakat “Benim falana meveddetim var” dersin, süluk ve davranış biçimi olarak sevgiyi onda gösterdim dersin. Benim sana karşı gülümsemem bir davranış biçimidir. O sebeple Allah’ın en güzel isimleri içerisinde “el-vedud” vardır, fakat “el-habib” yoktur. Çünkü Allah Teala bir kulunu sevdiği zaman Cibril’e nida eder: Ya Cibril, ben filanı seviyorum sen de onu sev, der, Cibril de onu sever. Bu sefer Cibril sema ehline nida eder: Allah falanı sevmiştir, siz de onu seviniz... Sonra onun için yeryüzüne bir rıza, muvaffakiyet ilkesi konulur.¹⁵²

Şu işe bak! Bu yüzden Allah Teala eşlerden bahsettiği zaman sevgiden bahsetmez. Niçin? Çünkü orada ondan daha büyüğü vardır. Sevginin, sözde kalmayıp emeğe dönüşürülmesidir. Bilesin ki, sevgi, onun için gayret sarf etmediğin sürece sevgi olmaz.

Bazı durumlarda kişi eli cömert olur, ama sevgi yönünden cimridir. Resulüllah (s.a.v) çok cömert idi; sadece mal bakımından değil, sevgi yönünden de oldukça cömertti. Kadına güzel söz söylemek güzeldir; çünkü güzel söz, tıpkı Musa’nın asası gibi göz ve gönül alıcıdır. Güzel sözle tabiat değişir, duygular da değişir... Sevgi ve ilgide cimrilik alakayı bitirmek için yeter. Neden hanımını evinde kaybettiği sevgiyi, evin dışında arar durumda bırakıyorsun? Ona zulmetme! Sevgini göster. Zira o bir kadındır, yani sevgi yumağıdır. Elbette hanımların da kocalarına karşı sevgilerini göstermeleri gerekmektedir. Kur’an’da, ayetlerin tam orta yerinde eşlerin ilişkisinden bahseden bir ayet vardır. Der ki: *“Nefislerde cimrilik/bencillik tabii olarak vardır...”* (Nisa, 4/128) Ayette kastedilen nedir, biliyor musunuz? Cimri nefisler hesap gününde Allah’ın huzuruna çıkartılacaklar ve

---

¹⁵² Buhari, Bed’ül halk, 6

Allah onları sorgulayacaktır... Cimrilik, hesap gününde, bir şeikle büründürülecektir. Sadece mala karşı cimrilik değil; bir tebessümü dahi çok gören, hafif eğilerek selamlamayı bile esirgeyen cimrilik... Bu ayette Allah, sanki sana şunu söylüyor: Sevgini, içinde gizleme, göster. Yoksa sevgi gizlensin veya sadece lafı edilsin diye mi yaratılmıştır?

Bir adam Resulüllah'a (s.a.v.) geldi ve: "Ya Resulüllah, ben falan adamı seviyorum", dedi.

Nebi (s.a.v.) : "Bunu ona söyledin mi?" dedi.

Adam: "Hayır, ya Resulallah..."

Nebi (s.a.v.) : "Hemen git ve onu sevdiğini kendisine haber ver!" buyurdu.¹⁵³

İçinde bu sevgi dururken sıkılganlık etme; onu söze dök, anlat ve sevdiğini hanımına mutlaka söyle. Sen de Nebi ve Ashabının yaptığı gibi yap. İsyancılar yaygın hale gelmeden evlerinizi koruyunuz. Hanımınızı muhafaza ediniz. Aksi halde korumadığın için hanımın seni kınar, sen de üzülürsün! Ben bu sözlerimi tüm erkeklere, bütün açıklığıyla söylüyorum. Hz. Selman-ı Farisi, Ebu'd-Derda'nın hanımına rastladı. Kendisine pek önem vermeyen; giyim ve kuşamına özen göstermeyen bir halde idi. Ona dedi ki: "Ey Ümmü'd-Derda, niçin seni böyle dağınık ve perişan halde görüyorum?" Kadın: "kardeşin beni terk etti", dedi, "gündüzleri oruç tutar, geceleri de namaz kılar¹⁵⁴..." O ibadete düşkün bir kişidir, Allah'ın kızacağı bir şeyi yapmaz. Nihayetinde bu kadın muttaki bir hanımdır ve bu durumu hoş görür, şeklinde düşünmüş olabilir? Bunlar sahabe sırasında yaşanan şeylerdir, korkarım ki bu

¹⁵³ Ebu Davud, Edeb 122; Tirmizi, Zühd 54.

¹⁵⁴ Buhari, Savm, 51

asırda da aynısı vardır. Sevgideki cimriliğin sonucu budur! Zaten bundan başkası da olmaz ki! Doğal olarak asaletli kadınlar iç dünyalarındaki küskünlüğünü dışa vurmazlar. Ancak bazı kadınlar bunu yapmaya mecbur olabilirler... Kadınların iç durumlarını dışa yansıtıyor olmaları, ne mutlak manada erkekleri temize çıkarır ne de makbul kılar. Fakat erkeklerin uyanmaları; bundan böyle istemedikleri bir durumla karşı karşıya gelmemeleri ve 'Olamaz, bu kadın, benim evlendiğim hanım değildir! Bu nasıl olur?' dememeleri için dikkat etmeleri gerekir. İşte tüm bu sebeplerden ötürü sevgide cimrilik etme! Senin örnek alman gereken Nebi (s.a.v.), Cahş'ın kızı Hz. Zeyneb'in elinden tutup ordunun önünde yürüyebiliyordu¹⁵⁵, hem de kıvanç duyarak...

---

¹⁵⁵ Kaynaklarda bulunamamıştır.

EŞLER ARASINDA TAKVA

Takva, Allah (Azze ve Celle) katında paha biçilmez bir değerdir. Bazı şahıslar dış görünümüne önem verirler. Fakat "Takva şuradadır," diyerek Nebi (s.a.v.) göğsünü işaret etmiştir.¹⁵⁶ İşte bu sebeple takva emsalsiz bir değerdir. Bir Hadis-i Şerifte: "Hiç şüphesiz Allah suretlerinize ve mallarınıza değil, kalplerinize ve amellerinize bakacaktır." denilmiştir.¹⁵⁷ Ne var ki biz, şu günlerde Müslümanları dinlerinin güzelliği ve ahlaklarının kötülüğü ile ayıran kimselelere rastlamaktayız. Belki de bu yüzden muttaki kimse Allah (Azze ve Celle) ve O'nunla olanların yanında değerlidir. Şimdi şu ayetlere kulak ver ve Allah'ın (Azze ve Celle) muttakilerden nasıl razı olduğuna bir bak. Birincisi, şu ayette açıkça söylendiği gibidir: "...Allah'tan sakının, Allah size öğretmektedir..." (Bakara, 2/282) Allah muttakilere, başkasının öğretemeyeceği şeyi öğretmektedir. İkincisi, muttaki kişi Allah'ın maiyetindedir ve her an O'nunla birliktedir: "Allah'tan sakının ve de biliniz ki Allah muttakilerle beraberdir." (Bakara, 2/194) Eğer tatmin olmak istersen şu ayeti de okumalısın: "Kim takvaya sarılır ve nefsini islah ederse, artık onlar için ne bir korku var ne de onlar mahzun olacaklardır." (A'raf, 7/35) Allah'ın şu ayetinde dediği gibi, cennet ile müjdelenmek de muttakiler içindir: "Bunlar, mümin kullarımızdan muttaki

---

¹⁵⁶ Müslim, Birr, 32

¹⁵⁷ Müslim, Birr, 34

olanları varis kıldığımız cennetlerimizdir.” (Meryem, 19/63) Muttakiler, şu ayette geçtiği gibi, Rahman’ın ordularıdır: “O gün muttakileri Rahman’ın huzurunda bir birlik, ordu olarak toplayacağız.” (Meryem, 19/85) Eğer rızkının artmasını istiyorsan, şu ayette söylendiği gibi, takvaya sarılmalısın: “Eğer helak ettiğimiz beldelerin insanları iman etseler ve takvaya sarılsalardı, kesinlikle onlar için semanın ve arzın bereket kapılarını ardına kadar açardık.” (A’raf, 7/96)

Aile ve Takva İlişkisi

Evdeki ilişkiler, takva için en büyük bir göstergedir. Zira evin dışında kendini çok iyi, çok güzel gösterebilirsin, ama evin içinde kendini göstermeye ihtiyaç duymazsın. Senin görüp gözlemleyebildiğin bir imtihan... Örneğin sen hanımına hiç eziyet etmemiş ve onu yaralayıcı bir sözle de incitmemişsen, oğluna örnek bir baba oldun demektir. İşte bu, takvanın alametlerindendir. O zaman ben muttakilerden oldum, diyebilirsin. Çünkü takvanın en büyüğü evlerdeki takvadır. Üzülerek söyleyelim ki, şu zamanda Müslümanların bir kısmı görünümle ve dışa dönük şekil ile yetinmektedirler. Bu takva ve Allah’ı rızası noktasında hatalı bir anlayıştır. Kendini farklı göstermek en kolay yoldur, fakat hakiki takva senin ev içindeki muamelendedir. Bunun delili şudur: Bir adamın, altmış yıldır mescitte namaz kıldığını görürsün. İş miras için vasiyete gelince, bir de bakarsın ki, bu adam kızına mirastan hiçbir pay vermemektedir! Niçin? Malını yabancı bir adam alsın diye hepsini erkek evlatlarına vermiştir de ondan... Peki, şimdi bu takva mıdır? Kız kardeşlerini mirastan men eden erkek kardeşler oturur ve kız kardeşleri için şöyle derler: Nasıl olsa o bizimle beraberdir. Eğer bir şey istersen onu bizden alırsın, ama sana şimdi bir şey vermeyeceğiz. Bunun sebebi, malın yabancı bir adama gitmesinden korkmalarıdır. Şeraitte bu

sözü kim söyler? Takva bunun neresindedir? Adam, hem hanımına eziyet eder ve onu aşağılar, hem de oturup namaz kılar ve göz yaşları döker! Karısına zulmeden, ihanet eden bir kimsenin takvadan söz etmesi nasıl mümkün olabilir? Kocasına karşı ahdini yerine getirmeyen bir hanım amellerinin kabul edildiğini nasıl söyleyebilir? Bir gençle ilişkisi olup da bunu annesinden ve babasından gizleyerek onları aldatan bir kızın da amellerinin kabul edilmiş olacağını düşünmesi mümkün olabilir mi?

Babana karşı davranışlarına bak! Hatta baban veya annen ölmüş olsalar bile, bak bakalım, sen onlar için dua ediyor musun, etmiyor musun? Başka bir şehirde olduğunda, oradan onların hatırını sual ediyor musun? İşte bu güzel davranışlar hem takva hem de amellerin kabulü için göstergelerdir...

Senin Evin Takvanın Ölçüsüdür

Kur'an'da, "Kad semî'a Allahü.../ Muhakkak ki Allah işitmiştir..." (Mücadele, 58/1) diye isimlendirilen bir sure vardır. Bu sure Allah Teala'nın şu sözüyle başlamaktadır: "Allah, kocası hakkında seninle tartışan, sonra da durumunu Allah'a şikayet eden kadını kesinlikle işitmiştir. Zaten Allah aranızdaki konuşmaları hep işitir. Zira Allah her şeyi işitir ve her şeyi görür." (Mücadele, 58/1) Allah (Sübhanehü ve Teala), sureye "Kad semî'allahü..." ifadesi ile başlamıştır. Çünkü evinde yaptığı her şeyi "Kad semî'allahü.../ Muhakkak ki Allah işitmiştir..." Bu demektir ki, Allah cüze ailevi bir hadise ile başlamıştır. Yani sen hanımını döveceğin zaman "Kad semî'allahü.../ Muhakkak ki Allah işitmiştir...", ona ihanet edeceğin zaman "Kad semî'allahü.../ Muhakkak ki Allah işitmiştir...", kız kardeşinle birlikte babanı alaya alacağın zaman "Kad semî'allahü.../ Muhakkak

ki Allah işitmiştir...” Sen eve d6nesin diye annen en az on defa sana gelecek ve sen ona d6nmeyeceksin; 6stelik hem sen hem de arkadaşların hep birlikte annenle alay edeceksiniz! “Muhakkak ki Allah bunu da işitmiştir...” Evet, ey gençler! Siz birbirinize s6vd6đ6n6z zaman anne ve babanıza s6vmekte olduğunuzun farkında mısınız? Bunu da “Kad semi’allahü...” Demek ki, takvanın başı, evinde olan her şeyi Allah’ın (S6bhanehü ve Teala) bildiğini bilmendir.

Kur’an pek çok yerde ve zamanlarda takva olgusunu ailevi ilişkilere bağlamaktadır. Zira, evinin haricindeki herhangi bir yerde g6zel g6r6nmeye çalışabilirsiniz. Ama evinin içinde g6zel g6r6nmeye alışmazsınız; buna ihtiyaç duymazsınız. Bunun delili, bir Amerikan Sosyologun Nebi’nin (s.a.v.) hanımlarının ondan naklettikleri bir s6z sebebiyle M6sl6man olmasıdır. Bu sosyolog demiştir ki, M6sl6manların peygamberi ř6yle diyor: “Kim bilerek benim hakkımda yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın.”¹⁵⁸ Bu s6z6 s6yleyen Nebi dokuz kadın ile evli idi. Bu kadınlar, ancak zaman zaman onunla bir arada yaşıyorlardı. Fakat buna rağmen onlardan hiç birisi, kişiliğine, saygınlığına, ahlakına, adamlığına veya kadın saygınlığına noksanlık getirecek hiçbir şey s6ylemiyordu. Resul6llah, hiçbir zaman bir kadına vurmamiştir.¹⁵⁹ Bu adam Hz. Hatice’nin şu s6z6n6 de nakletmektedir: “Hayır... Allah’a yemin olsun ki, Allah seni hiçbir zaman ve asla mahcup etmeyecektir. Zira sen akraba ilişkilerini g6zetirsin, misafirine ikram edersin, zamanın başlarına getirdiği belalar karşısında insanlara yardım edersin.”¹⁶⁰ Sosyolog bunları nak-

---

¹⁵⁸ Buhari, İlim, 38

¹⁵⁹ M6slim, Fedail, 79

¹⁶⁰ Buhari, Bed’ül vahy, 1

lettikten sonra demiştir ki: Bunları söyleyen adam, kesinlikle doğru bir adamdır. Bu sosyolog kesin olarak kanaat etmiştir ki, bu İnsan (s.a.v.) doğru sözlüdür. Çünkü o di-yordu ki, hangi şahsın gerçek insan olduğunu bilmek istersen, ona evinde iken bak! İşte bu sebeple sen takvanın ne durumda olduğunu bilmek istersen evindeki kişiliğine bak. Bir de Allah Teala'nın şu sözüne: "Ey İnsanlar! Sizi tek bir nefisten yaratan; ondan eşini var eden ve bu ikisinden de pek çok erkekler ve kadınlar meydana getiren Rabb'inize karşı gelmekten sakının! "Allah aşkına..." diyerek birbirinizden talepte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten sakının ve akraba haklarını gözetin! Muhakkak ki Allah'ın gözü üzerindedir!" (Nisa, 4/1) Allah Teala, kan bağı takvasını kişinin takvası için gerekli kılmıştır. O ikisini, daha yaratılışın başlangıcında iken birbirleriyle ilişkileri için vazetmiştir. Kur'an'da ayet sayısı oldukça az bir sure vardır. Bu Talak Suresidir. Orada takva tam dört defa zikredilmektedir. Bu demektir ki, eğer siz evlerinizde takvaya sarılıp, Allah'tan korkarsanız boşanma azalacaktır. Talak sözünü ağzınıza almaktan uzak durup Allah'tan korkarsanız, çocuklarınızın önünde tartışmak da azalacaktır. Bu surede hem ailevi ilişkilerden söz eden bir ayet hem de takvadaki söz eden bir ayet vardır. Allah Teala bu surede, evinin içinde Allah'tan sakınan kulu için, "gönlü rahatlatmak", "sorunlardan çıkış yolları yaratmak", "kolaylaştırmak", "günahları örtmek", "ecri büyütmek" gibi..." çok sayıda nimetler hazırladığını söylemektedir. Aynen Yüce Allah'ın şu ayette vaat ettiği gibi: "Kim takvaya sarılırsa, Allah onun için çıkış yolları yaratır ve hiç hesaba katmadığı yönden ona rızıklar verir." (Talak, 65/2, 3) Bunun ardında şu ayet gelmektedir: "Kim takvaya sarılırsa, Allah onun işlerine kolaylık verir." (Talak, 65/4) Ardından da şu ayet takip etmekte-

dir: “Kim Allah’tan sakınırsa, Rabbi onun kötülüklerini örter ve onun için ecri büyütür.” (Talak, 65/5) Yani kat kat sevap kazanır.

Muttakilerden Örnekler

Şu kıssa, gerçekten etkileyici bir hikayedir. Anlatıldığına göre bir kadın, kocasının kendisi üzerine bir başka kadınla evlendiğini öğrenmiştir. Öfkeden çılgına döner, fakat bu öfkesini asla açığa vurmaz. En uygun olanın kocasıyla bu konuda karşılaşmamak olduğunu düşünür... Bir süre sonra kocası ölür. Takvanın sonucu olarak güzel bir şey yapar. Mirası taksim ettikleri zaman kocasının o hanımına ait olan mirasını muhafaza eder ve ona gönderir. Bakınız, ne asil ve ne takvalı bir davranıştır bu... Bundan daha asil ve takvaya daha uygun olanı ise, bu hanımın, malı olduğu gibi geri iade edip kocasının ölümünden bir hafta önce kendisini boşadığını söylemesi ve kendisine pay olarak verilen mirası kabul etmemesi olsa gerektir.

İkinci bir hikaye ise bir gencin hikayesidir. Bu gencin, kız kardeşinin ve annesinin babalarından kalma bir mirasları vardır. Kız kardeşi zengin bir kadındır, onun kocası da zengin bir adamdır. Miras taksiminin akabinde bu kız, gayet müreffeh bir hayat yaşamasına rağmen, erkek kardeşiyle annesinin oturacağı evden de payını almakta ısrar eder. Fakat delikanlı bilmektedir ki kız kardeşi bu evden payını alacak olursa, annesi ve kendisi için sığınacak bir barınakları kalmayacaktır. Delikanlı durumu annesinden gizler ve evi satmaz. Eve bir değer biçer ve başkalarından borç alarak kız kardeşinin mirastan payını verir. Bu genç adam, hem kız kardeşinden hem de omzundaki borçtan dolayı tam altı yıl sıkıntılı bir halde borcunu ödemeye çalıştı. Yine de annesinin muazzez ve mükerrem olabilmesi için baba ocağını muhafaza etti!

Bu kıssa da babası vefat etmiş bir gence aittir. Yanında babasının hanımı bulunmaktadır. Bu genç on iki yıldan beri Medine-i Münevvere’de yaşamakta ve babasının vefatından itibaren yıllar boyunca düzenli olarak babasının hanımına aylık ihtiyaçlarını göndermektedir. Bu davranış onun, elbette ki takvasından ve babasına verdiği değerendir...

Bu kıssa da bir kıza aittir. Bu kızın bir gençle ilişkisi vardır, fakat babası bunu bilmemektedir. Bu kız, “Kıyamet gününde ahdini bozan/aldatan her kimse için öncekiler ve sonrakilerin şahit olarak başlarında toplandıkları gün... bir bayrak açılır. Üzerinde, bu falan kimsenin bayrağıdır, yazısı yazılmıştır.” hadisini okuduğu zaman, ben onu aldatmışım halde babamın yüzüne nasıl bakarım, der ve o günden itibaren genci terk eder. Bu durumu açıklanacağı için değil, Aziz ve Celil Allah’a takvasından dolayıdır.

Başka bir kıssa, Nebi (s.a.v.) küçük bir çocukken kendisini yetiştiren amcasının hanımı Hz. Fatıma binti Esed’in kıssasıdır. Bu kadın vefat ettiği zaman yetmiş yaşında idi. Allah’ın Resulü, tam elli yıl boyunca bu kadının iyiliklerini asla unutmadı. Bu kadın Medine’de öldüğünde onlara: Ben gelip kabrine indirinceye kadar onu defnetmeyin, dedi... Muhammed (Aleyhissalatü Vesselam) kabri üzerinde bir süre uyuya kaldı; sonra uyandı ve ona dua etmeye başladı. Şerefli abasını sırtından çıkardı ve ona örtü olarak kullandı. Sonra da onun için şöyle dua etti: Ben şahadet ederim ki, ey Rabbim, kuşkusuz bu kadın günlerden bir gün bana getirilecektir.¹⁶¹

Takva... Ey Kardeşlerim, takva muttakilerin evlerinde gördüğünüz; ev halkı ile birlikte olduklarında onlara nasıl

---

¹⁶¹ Fatıma bt. Esed’in vefatı ve defni için bkz. Taberani, Kebir, XXIV/351; Hakim, Müstedrek, III/116 (4574)

davrandıkları ile ilgili bir şeydir. Zira sen, insanların nasıl biri olduğunun alametlerini en iyi evlerinin içinde görürsün.

Günahın Eseri

Alimlerden biri günahın eseri hakkında şöyle diyor: Ben işlediğim günahın sonucunu hanımımın ve çocuklarımla gidişatlarında mutlaka görürüm.

Bir Kur'an ayeti de şöyle demektedir: *"Başınıza gelen her musibet ellerinizle ettiklerinizin neticesidir..."* (Şûra, 42/30)

İbn Abbas (ra) diyor ki, "Muhakkak ki ma'siyetin yüzde bir karartısı, kalpte bir karalığı, insanların gönüllerinde de kını vardır. Allah'a ve Resulüne itaatin ise yüzde bir aydınlığı, kalpte ziyası ve insanların kalplerinde de muhabbeti vardır."

Bilmelisin ki, insanların senden hoşlanmamaları ve müminlerin kalplerinin de seni lanetlemeleri işlediğin günahlarının eseri. İmam eş-Şafii demiştir ki: Her biriniz, farkında olmadığınız halde insanların kalplerinin sizi lanetlemelerinden sakınınız. Dediler ki, bir insan bilmediği halde başkalarının kalpleri onu nasıl lanetler? Kişi Allah'a isyan eder, Allah da ona buğzunu insanların kalplerine koyar, cevabını verdi.

Şüphesiz takva, ailenle ilişkilerini iyileştirir. Bu nasıl olacak? Bu, Allah'ın (Azze ve Celle) seninle hanımın arasına muhabbet koymasıyla olur. Peki, bu nasıl olur? Allah'ı razı eden herhangi bir davranışı gözetmenle olacaktır. Aynı şekilde, sen de ey kızım, Allah'ı hoşnut edecek şeyleri yapmaya bak. Allah'ı hoşnut edecek şey de tartışma anında evi terk etmen midir yoksa sabretmen midir? Bunu

ben bilemem... Özür diliyor musun? Eğer bir hata işlemişsen derhal özür dile; zira hatası sebebiyle özür dilemek ayıp değildir. İki tür aileden bahsedebiliriz. Birincisi, Allah'ın rızası esas alan, aile bireyleri arasında Allah'ın var olduğunu düşünerek hareket eden aile. İkincisi -menfaat duygusu veya çıkar ilişkisi gibi- başka şeyler üzerine ilişkilerini sürdüren aileler. Bu iki aile arasında büyük bir fark vardır. Eğer sen bir oğul isen, sana baskı uygulamasından ve hoşuna gitmeyen hatta seni öfkeliendiren konuşmasından sonra bile babanla senin arana Allah'ı koy. O esnada Allah'ı ve O'nun "*Kad semi'allahu... /Allah kesinlikle işitmiştir...*" (Mücadele, 42/1) sözünü hatırla. Sabret, durumu sükunetle savuştur ve nefesine hakim ol. Senin annene ve babana yardım etmen muttakilerden olduğunun delilidir. "Anne ve Babaya İyilik" bahsinde zikretmiş olduğumuz o yedi ilkeyi hatırlıyor musun? Onlara yardım etmen ve işlerini onlara danışman senin muttakilerden olduğunun bir göstergesidir. Onlara önem vermek ve telefonla hatırlarını sual etmek konusunda ilk düşünmesi gereken sensin. Onların yüzlerini güldürecek ve kalplerini kırmamaya özen gösterecek olan da sensin. Onlara duayı başlatan da sen olmalısın. Bütün bunlar Allah'ın bana emridir: "*Rabbim, ben küçük iken anne ve babam bana nasıl merhamet edip büyütmüşlerse, şimdi sen de onlara aynı şekilde merhamet et, diye dua et!*" (İsra, 17/24) Onların arkadaşlarını, yakınlarını ziyaret edip ihtiyaçlarını karşılamak da senin yapman gerekenlerdendi. Babana ve annene iyilik etmenin göstergelerinden olan bu yedi hususta öncelik ettiğini görür ve içinde bir mutluluk hissedersin. Muttaki bir kul olman için seninle hanımın, seninle annen, seninle kardeşin arasına Allah'ı koy! Hadi bakalım, bu işi şimdi kim önce yapacak?

Kulaklarınıza Birer Küpe

İlişkileri somut bir biçimde belirlemeye çalıştığım için, bir söz kocanın kulağına, bir söz de hanımın kulağına fısıldayacağım. Onların her ikisinin de kulağına birer küpe... Bir söz gençlerin kulaklarına ve bir söz de ailenin kulağına söyleyeceğim.

Beyefendi! Hanımınla hüsn-i muaşeret etmeye, iyi geçinmeye bak. Sen Allah'ın (Sübhanehü ve Teala) "*Hanımlarınızla güzel geçinin...*" (Nisa, 4/19) buyurduğunu biliyorsun. Bu ayetin tefsirinde âlimlerin görüşü; ayet, hanımlarınıza eziyet etmeyin, değil, aksine onlardan gelecek eziyetlere tahammül edin, manasındadır. Çünkü bazen onların tabiatları gereği kızdıklarını görürsün, sakın ola ki "bu öfke niye?" deme! Bu onların genlerindeki bir haslettir... Ne dersin, senin takvanı ölçelim ve mikyasa olarak da hanımınla hüsn-i muaşeretini esas alalım mı? Bakalım sen hanımına nasıl davranıyorsun? Ona eziyet ediyor musun? Abartılı bir biçimde ona bağırma mı devam ediyorsun, yoksa ona karşı sabretmeyi mi tercih ediyorsun? Dikkat et! Nebi (s.a.v.) diyor ki: "Hanımlarına, ancak değerli insanlar değer verir iyi davranır; alçaklardan başkaları da hanımlarını aşağılamaz!"¹⁶² Nebi (s.a.v.)'in ömrünün son demlerinde ölümünden önceki en son sözü: "Size hanımlarınıza karşı hayırlı olmanızı tavsiye ederim; kadınlar hakkında Allah'tan sakının, kadınlar hakkında Allah'tan sakının, kadınlar hakkında Allah'tan sakının..." olmuştur.¹⁶³ Senin kalbindeki takvanın göstergesi, Nebi (s.a.v.)'in vasiyetini yerine getiriyor olmandır. Eğer sen bu vasiyeti tam olarak

¹⁶² Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁶³ Buhari, Enbiya, 1; Müslim, Rada', 60

yerine getiriyorsan, bilmelisin ki Nebi (s.a.v.), sana dua etmiştir. Çünkü sen hanımına iyi muamele etmekte. “Bu nasıl olur?” deme. Çünkü Nebi (s.a.v.): “Allah’ım, Muhammed ümmetinden kim bir kamu görevi -velev bir kadının veya ailenin yönetimi de olsa onu- yüklenir de insanlara karşı iyi muamele ederse, sen de ona iyi muamele et!”¹⁶⁴ dememiş miydi? Peki, bu dua hakkında ne düşünüyorsun? Bu duayı Nebi (s.a.v.), aynı zamanda senin için yapmıştır. Bu dua, onun, ümmeti için yaptığı bir duadır. Bunun duadan mahrum kalmaktan sakınmanı özellikle tavsiye ederim. Çünkü Nebi (s.a.v.): “Allah’ım, Muhammed ümmetinden kim bir kamu görevi -velev bir kadının veya ailenin yönetimi olsun- yüklenir de onları sıkıntıya sokarsa, sen de ona aynı şekilde muamele et!” demiştir.¹⁶⁵ Eğer sen hanımına iyi muamele etmezsen, bu da senin aleyhine yapılmış bir duadır. İnsanlar bu hadisi hep hâkimler hakkında tefsir ederler de evdeki bir baba ve anne hakkında hiç düşünmezler veya babasının evine gitmesi için hanımına izin vermeyen yahut ona cimri davranıp ondan malını esirgeyen bir koca hakkında hiç düşünmezler! Bana öyle bir alamet göster ki, o, aynı zamanda senin hanımında da gördüğün bir alamet olsun. Nebi (s.a.v.) Ali b. Ebi Talib’i evlendirirken ona dememiş miydi: “Ya Ali! Ben, onunla güzel geçinesin diye kızımı seninle evlendirdim. Peki, ümmetin kızlarının tamamı aynı zamanda Nebi (s.a.v.)’in kızı değil midir? Nebi (s.a.v.) dememiş midir: “Ben size babanız yerindeyim /mesabesindeyim.”¹⁶⁶ Allah Teâlâ da: “*Nebi’nin hanımları müminlerin anneleridir.*” (Ahzab, 33/4) dememiş

---

¹⁶⁴ Müslim, İmara, 19

¹⁶⁵ Müslim, İmara, 19

¹⁶⁶ Ebu Davud, Taharet, 4

midir? Ayete göre Nebi'nin hanımları anneleri olunca, tabii olarak Nebi (s.a.v.) de onların babaları mesabesinde. Zihninde tasavvur et ki; Nebi (s.a.v.) bizzat sana vasiyet buyurmuş ve sen de güzel geçineceğine dair söz vererek bu hanımla evlenmişsin. Dikkat et bu söz - hanımınla tartışman ve onu evden kovman da dâhil - tüm geçimsizlik şekilleri için geçerlidir. Şu Ayet-i Celileye dikkat et: *“Boşanma süreci devam ediyorken kadınları evlerinden çıkarmayın, onlar da çıkmasınlar; ancak apaçık bir aşırılık etmeleri hali hariç...”* (Talak, 65/1) Çünkü evi terk etme durumu, boşanmaya sebep olan mevzuyu büyütür ve daha büyük bir musibete sevk eder. Kur'an'ın işaret ettiği şu boyuta bir bakın! Her ne kadar senin gücün yetmese ve sevmesen de kadına sabretmen, onunla hüsn-i muâşeretinin göstergelerindedir. Kardeşim, mutlaka “adam” ol ve sabret. Hanımına karşı kendini ne kadar çok sabırlı buluyorsan o derece takva sahibisin demektir. *“...Şayet onlardan hoşlanmadığınız bir şey varsa, olabilir ki Allah o hoşlanmadığınız şeyde sizin için pek çok iyilik murat etmiş olabilir.”* (Nisa, 4/19) Bu ayet özellikle hanımlardan söz etmektedir. Anlatıldığına göre, Tabiinden birisi hanımından hoşlanmıyordu. Bu yüzden onu terk etmek istiyordu. Kadın, bunu anlayınca, hamile olduğunu kocasına söyledi. Bu durum, kocası için işi daha da kötüye sokmuştu... Sonunda adam şehri terk etti ve tam yirmi yıl şaşkın şaşkın dolaştı... Seyahate karar verdiği zaman kadın ona demişti ki, *“Senin şer sandığın şeyde nice iyilikler gizlidir...”* Adam diyor ki, bu söz yirmi yıl boyunca kulağında çınladı durdu... Günler günleri, seneler seneleri kovaladı, nihayet adam dönüp dolaştı şehrine geri döndü. Doğruca mescide gitti. Mescitte güzel bir gence rastladı. İnsanlar etrafında toplanmış, merakla onu dinliyorlardı. O da onlara muhteşem bir ders veriyordu. *“Bu kimdir?”* dedi. *“Fukahadan Enes İbn Amir'dir”*, dediler. *“Amir kim*

oluyor?” dedi. Bu soruyu sorarken, Amir’in, kendisi olduğunda şüphesi yoktu. Yani? O alim zat, kendi öz oğlu olmasın mı?! Evet, o idi; kendi oğlu... Ders sona erince o da onun arkasından eve kadar yürüdü. Evin önüne varınca oğluna: “Annene deki, kapıda bir adam var, senin şer sandığın şeyde nice iyilikler gizlidir diyor”, dedi. ... Kadın, “bu senin babandır, oğul”, dedi. Adam başladı ağlamaya; ağladı, ağladı... “Ben, hanımuma karşı tahammül göstermemem yüzünden şöyle bir oğulu, ancak yirmi sene sonra gördüm... Eyvah, ben ömrümün en güzel günlerini zayı etmişim”, dedi. Oysa “*Ancak sabredenlere ecirleri hesapsız olarak ödenecektir.*” (Zümer, 39/10)

“Erkekler kadınlara gözetici/koruyucu/yöneticidirler, bu Allah’ın bazılarını bazı konularda üstün kılması ve (erkeklerin aileleri için) kendi mallarından harcamaları sebebiyledir...” (Nisa, 4/34) Kadınları gözetmeyen, korumayan erkekler de ömürlerini zayı etmiş olmazlar mı? Çev.)

Hanımlar! Şimdi de hanımların kulaklarına bazı şeyler söylemek istiyorum. Sen bugüne dek kocanı razı etmedin mi? Öyleyse dinle! Nebi’ye (s.a.v.) bir kadın geldi ve şöyle dedi: “Ey Allah’ın Elçisi! Ben sana kadınların elçisi olarak geldim -kadınlar tarafından gönderildim- Sana diyorlar ki, ya Resulallah, İslam erkeklere Allah yolunda cihad sevabı verdi, Cuma namazı, cemaat ve mescit sevabı verdi; peki, bunlara karşılık kadınlara ne verdi?” Nebi (s.a.v.) o kadına dedi ki: “Seni gönderen kadınlara var ve de ki, bir kadının, kocasını razı etmesi, ona itaat etmesi ve ona iyi bir hanım olması, bu saydıklarının hepsine denktir.”¹⁶⁷ İyi bir hanım olmanın eciri, Allah yolunda cihad

¹⁶⁷ Bezzar, XI/377 (5209); Beyhaki, Şuabul İman, (8369)

eden erkeğin kazanacağı ecre denktir. Kocan kötü de olsa, böyle bir yolla Allah'a kulluk etmek ve takvaya ermek hususunda ne düşünüyorsun? Görüyorsun ki seninle kocan arasında Allah (Sübhanehü ve Teâlâ) bulunmaktadır. Karşındaki Allah'a rağmen sen, kocana nasıl davranmak isterdin? Üstelik "...*Muhakkak ki Allah, sizin üzerinizde bir gözetleyicidir.*" (Nisa, 4/1) "*Muhakkak ki Allah işitmiştir...*" (Mücadele, 58/1) O halde bilmelisin ki, bu evde, evlilik hayatı devam ettiği sürece senin tüm davranışların Allah'a karşıdır, kocana karşı değil! O halde Allah'ın razı olacağı şekilde muamele etmen gerekmez mi?

(...*Saliha kadınlar, gönülden itaat eden ve kocalarının olmadığı yerde, Allah'ın koruduklarını koruyan kadınlardır...* (Nisa 4/34) Her başarılı erkeğin arkasında bir saliha kadın vardır. Gönülden, içtenlikle itaat eden, kocalarının yanında ve onlara destek olan saliha kadınlar, hem Allah'ın rızasını kazanır hem de başarılı kocalara sahip olurlar. Çev.)

Nebi (s.a.v.) diyor ki: "Dünya, faydalanılacak bir meta'dır -hazır, lezzettir, güzelliştir- dünya metanın en iyisi ise, saliha bir kadındır."¹⁶⁸ Peki, "saliha kadının" tanımı nedir? Bu kadın, çokça namaz kılan ve çok oruç tutan bir kadın mıdır? Hayır... Nebi (s.a.v.) bunu da bize açıklamıştır: "Yüzüne baktığı zaman kocasının gönlüne sürür verir..."¹⁶⁹ Demek ki senin "saliha" vasfın kocanın gönlüncedir; şayet sen onun gönlünde güzel isen, konuşmanla, tebessümünle, namusunu korumanla, cilvelerinle, sevginle, evindeki süslenişinle, güzel yemeklerinle... onun gönlüne güzellik ve huzur verebiliyorsan, ancak o zaman sen saliha bir kadınsın... Çünkü senin Allah katında saliha olman,

¹⁶⁸ Müslim, Rada', 64

¹⁶⁹ Ebu Davud, Zekat, 32

kocanın gönlünde saliha olmana bağlıdır. O halde sen de böylesi şeylerle Allah'a kulluk etmeli değil misin? Bu yolla da saliha kadınlardan olmalı değil misin? Unutma ki, kocanın seninle mutlu ve mesut olması, senin "saliha kadın" olmanın göstergesidir. Sonra Nebi (Aleyhissalatü vesselam) cümlesini şöyle tamamlamıştır: Saliha kadın, "...Kocasının gıyabında korunması gerekenlerin tamamını da korur." Biz sürekli olarak "saliha" sözünün yalnız namaza ve oruca ait olduğunu düşünürüz. Doğal olarak bu anlayış yanlış değildir. Ancak bununla birlikte bir hanım evini de muhafaza etsin; kocası yüzüne baktığı zaman gönlüne sürür versin, kendisini hanımı sebebiyle mesut, bahtiyar hissetsin... Bir de şu güzel hadise bak: "Bir kadın günde beş vakit namazını kılar, Ramazanda bir ay orucunu tutar, namusunu korur ve kocasına itaat ederse Kıyamet günü ona, cennetin hangi kapısından istersen buyur, gir, denilir."¹⁷⁰ Nebi (s.a.v.) demiştir ki: "Kocası kendisinden hoşnut olarak ölmüş herhangi bir kadın, kesinlikle cennettir."¹⁷¹ Bir defasında ben, hanımı yetmiş yaşında ölmüş bir şahsın taziyesinde bulunuyordum. Kocası yetmiş beş yaşındaydı. Evleneli kırk yıl olmuş ve tam olarak kırk yılı birlikte geçirmişlerdi. Kocası, hanımı için şaşılacak derecede gözyaşı döküp ağlıyordu! Galiba çevresindekilerin bu durumu yadırgadıklarını ve içlerinden "bu kadar da ağlanmaz ki, siz artık yaşlandınız..." dediklerini hissetmiş olacak ki, onlara baktı ve şöyle dedi: "Nasıl ağlamam ki, ben onunla birlikte tam kırk yıl geçirdim; bu evliliğim süresince bu kadın, hiçbir gece beni yatağıma gayr-ı memnun olarak göndermiş değildir."

---

¹⁷⁰ Ahmed, I/191

¹⁷¹ Tirmizi, Rada', 10

Bu Söz Size, İkinizedir

Umarım Şu kaba ve sert sözlerim sebebiyle beni hoş görürsünüz. Muhakkak ki takvanın bir göstergesi de eşlerin birbirlerine ihanetinin, sadakatsizliğinin olmamasıdır. Hangi çeŐidi olursa olsun, hıyanetten sizi kesinlikle sakındırırım. Telefonla olanından tutun da internette çetleŐmeye varıncaya kadar... mektuplaŐmak ve iş arkadaşlarıyla aldatmak gibi... Ben karı ve kocanın ikisine birden konuŐuyorum. Bunu konuşmaktan da memnun değilim; üzülererek söyleyeyim ki, ölkemizde hıyanetin bu türleri oldukça artmıŐtır. O sebeple de ayrıca üzüntölü olduğumu söylemeliyim... Bakalım, koca: "Ben eŐime asla ihanet edemem; hanıma hep sabredeceğim; Şu anda onu sevmem bile, Allah'ın iradesiyle /inşallah, ileride onu sevebilirim! İnşallah Rabb'im onu benim için mübarek kılacak", diyecek mi? "Ahdini bozup eŐine ihanet eden her kimse için Kıyamet gününde bir bayrak açılacaktır. Onun üzerinde Şu ibare yazılıdır: Bu falan kimsenin ahdini bozup eŐine ihanet bayrağıdır." Nebi (s.a.v.) demiştir ki, Allah Teala Şöyle buyuruyor: "Ben, ihanet etmedikleri sürece iki ortağın üçüncüsüyüm."¹⁷² Allah'ın sizinle birlikte olması, ne demektir, hiç düşündünüz mü? Nebi (s.a.v.) İsra ve Miraç yolculuğundan döndüğünde demişti ki: "Bir takım kadınların ve erkeklerin oldukları yere uğradım. Önlerinde hem temiz, güzel etler vardı hem de kokmuŐ etler... Bir de ne göreyim, buradaki adamlar o temiz ve hoş etleri bırakmuŐ, kokmuŐ etleri yiyorlar! 'Bunlar kimdir, ya Cibril?' dedim. Bunlar zina eden erkekler ve kadınlardır, Allah'ın kendile-

---

¹⁷² Ebu Davud, Buyu, 27

rine helal kıldığını bırakıp haram kıldığına gittiler, cevabını verdi.”¹⁷³ Sakının, ey kardeşlerim! Eşlerinize ihanet etmekten çok sakının. Zira bu hadiste anlatılan manzara cehennem azabı değil, oraya girmeden önce tadılacak olan ekstra bir azaptır. Dostlarım, şu anda pek çok iş adamı, işi için ülke dışına çıkmaktadır... Aslında bu sorun Medine-i Münevvere’de de mevcut idi. Sahabiler arasında cihad için şehirden çıkan mücahitler olduğu gibi savaştan geri kalıp - korkaklar gibi - oturanlar da vardı. Nebi (s.a.v.) onlara demişti ki: “Mücahitlerin hanımlarının savaşa çıkmayıp oturanlara haramlığı, aynen annelerinin kendilerine haramlığı gibidir. Savaşa gitmeyip de bir mücahidin karısı için geride kalıp ona ihanet eden kimse, kıyamet gününde huzura getirilir ve o mücahide denilir ki, bu adamın dilediğin tüm hasenelerini/ iyiliklerini al ki, yanında hiçbir iyiliği kalmasin.”¹⁷⁴ Şimdi sen düşün ve ihanet ettiğin kimse-nin, senin ömrün boyunca yaptıklarının hepsini aldığını bir tahayyül et! Nebi (s.a.v.) “Sesini yükselterek ve yüzü de kıpkırmızı kesilerek sözünü şöyle tamamladı: “Peki, Allah hakkında siz ne düşünüyorsunuz? O’nun size (bundan başka) ne yapacağını tahmin ederdiniz!”¹⁷⁵ Eşinize ihanet-ten sakınınız! Bilesiniz ki, Şeytanın tüm hedefi, yeryüzünü mamur eden aileleri bölmektir. Gelişme ve kalkınmadaki umutlar, yeryüzünün ıslahı ve İslam’ın yeniden hakim ol-masına dair ümitlerin kendisine bağlı olduğu aileleri... Ai-leler parçalanıp çocuklar sahipsiz kaldığında, bu, şeytan için zafer olacaktır. Şeytan, aileyi parçalamak için esastan vurmaktadır. Ey eşler, umarım, birbirinize sadakatle bağ-lanırsınız, birbirinizin haklarını korursunuz ve birbirinizi

---

¹⁷³ Acurri, Şeria, III/1532-3 (1027)

¹⁷⁴ Müslim, İmara, 139

¹⁷⁵ Müslim, İmara, 139

sevmek suretiyle takvaya erersiniz. Çocuklarınızı muhafaza edebileniz için ihanetten kaçınmalısınız. Allah için... İslam için... Kıyamet günü için... Özellikle de Şeytanın bizimle alay etmemesi için... Zira Yüce Allah Kıyamet gününde şöyle söyleyecek: *“Ant olsun ki İblis, insanlar hakkındaki tahmininde doğru çıktı; zira müminlerden bir bölüm hariç tümü ona uydular...”* (Sebe, 32/20)

Şu sözüm de Ailenin Kulağına Küpe Olsun

Mal yüzünden birbirinize düşman olmaktan sakının, miras yüzünden bölünmekten sakının... Ey kardeşler ve ey amca çocukları veya falan kadın senin kızın hakkında, onun ırzı ve şerefi hakkında konuştu... demekten de sakının! Hoşgörülü olun. Cezalandırma fikrinden vazgeçin. Senin müsamahan ve affın kalbindeki takvanın göstergesi olsun. Çünkü Mıstah, Ebu Bekir'in kızı Hz. Aişe hakkında konuşmuştu, fakat Hz. Ebu Bekir onu cezalandırma yolundan döndü, affetti. Allah da: *“...Affedin, üzerinde durmayın...”* (Nur, 24/22) buyurdu... Kardeşim, affetmelisin... Zira aileyi, bölünmesine fırsat vermeden bütün halinde tutmak daha evladır. Bir kendini bilmez kadın kızın hakkında konuşmuş olsa bile... Hatta Nebi (s.a.v.)'in hanımı Hz. Aişe hakkında konuşmuş olsa bile... Çünkü Cenab-ı Hak: *“...Affedin, üzerinde durmayın! Yoksa siz Allah'ın sizi bağışlamasını istemiyor musunuz? Bilesiniz ki Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.”* (Nur, 24/22) buyuruyor.

(Öyleyse, Allah'tan affedilmeyi bekleyen kimse, affetmeyi de bilmelidir. Çev.)

AKRABALAR ARASI İLİŞKİYİ KORUMA

Allah (Sübhanehü ve Teâlâ) bizim için iki çevre belirlemiştir. Biri; -ben, annem, babam ve kız kardeşimden müteşekkil- (çekirdek) aile çevresidir ki, biz bu konuda gerekenleri daha önce söylemiştik. Diğeri ise, daha geniş olan (geniş) aile çevresidir. Üzülerek söyleyelim ki, şu anda, büyük aileler çözülp dağılmış vaziyettedirler. Her küçük aile, birbirinden kopmuş adacıklarda tek başlarına yaşamaya çalışmaktadırlar. Bununla beraber eğer bu aileler bir araya gelmeyi düşünseler, kesinlikle kuvvet bulurlar ve sorunlarının pek çoğu mutlaka yok olur. Bizim buradaki hedefimiz, sevginin, ilginin, birbirine karşı sorumluluk duygusu taşımanın ve karşılıklı anlayışın büyük aileler arasına geri döndürülmesidir.

Şu anda ülkelerimizde, aileler içerisindeki kopmalar iki şekildedir:

1) Birinci şekil, husumet; miras etrafındaki anlaşmazlık sebebiyle veya bir takım sorunlar ve aile fertlerinin aynı mekanda birbirleriyle birlikte yaşama kültürünün olmayışı neticesinde ortaya çıkan ihtilaflardır. Bu yüzden onların bir kısmının diğerleriyle konuşmadıklarını görürsün. Hatta bunların, kendi çocuklarını, ailenin diğer fertlerin-

den bazıları ile konuşmaktan men ettiklerini dahi görebilirsin. Peki, ailesinde fertlerinin birbirleriyle bir arada yaşamadıkları bir ümmete Allah nasıl yardım etsin ki?!

2) İkinci kopma şekli ise, dünya işlerinin ve güçlüklerinin meşguliyeti sebebiyle aile fertlerinden her birinin kendi başına yaşama çabasıdır. Aynı şehirde oturanların dahi, sadece çeşitli münasebetlerle; sözgelimi bayram, sevinç ve matem günlerinde bir araya geldiklerini görürsün. Çoğu zaman bu toplanma da tam olarak gerçekleşmez. Ailedeki gençlerin ise belli bir münasebetle ailesi ile bir araya gelmek yerine arkadaşlarıyla buluşmayı tercih ettiklerine tanık olursun. Oysa bu durum, geçmişte yaşananların tam aksinedir. Geçmişte, bir ailenin bütün fertleri tatil günlerinde diğer ailelerle birlikte, aile büyüğünün evinde toplanırlardı. Bazen de hep birlikte pikniklere gidilirdi. Bu vesileyle çocuklar birbirleriyle oynama, büyükleriyle bir arada oturma ve aile sıcaklığı ve güvencesi içerisinde onların sohbetlerine kulak verme imkanı bulurlardı.

Doğrusu, burada bilinen manada bir kopma mevcut değildir. Fakat “sıla-i rahim” anlamı söz konusu olunca, bu bir sila-i rahim olmaz. Çünkü böyle bir toplanma, sonuçta Allah’ı (Azze ve Celle) razı etmeyen kültürel bir etkinlik olarak değerlendirilebilir.

Allah Bizden Nasıl Bir Sila-i Rahim İstiyor?

Sıla-i rahim/ akrabayı görüp gözetmek, Rabbani bir iş tir ve her birimize farzdır. Şu Hadis-i Kutsiye bir bak: “Ben Rahman’ım, o ise rahimdir. Ben ona da kendi ismimden bir isim çıkartıp verdim. Kim sila-i rahmi korursa ben de onunla ilişkimi korurum, kim onu koparırsa ben de onunla

alakamı koparıyorum.”¹⁷⁶ Yani, kim sıla-i rahmi koparmazsa, Allah da onunla rahmet ilişkisini devam ettirir. Kim onu kesintiye uğratar veya tamamen koparırsa Allah da onunla rahmet ilişkisini keser.

Allah mahlukatı yarattığı zaman, rahim, Allah'ın Arş'ına yapıştı ve şöyle niyaz etti: Ey Rabbim! Şu makam, koparılmaktan korkup sana sığınan değerli makamıdır. Rabbi ona şu cevabı verdi: Sen, seninle ilişkisini sürdürenle Benim de ilişkiyi sürdürmeme razı olmayacak mısın?¹⁷⁷ Niçin bazen hayatımızın çekilmez olduğunu ve acıma duygumuzun hayatımızdan çekilip alındığını hissederiz, hiç düşündünüz mü? Hata bizde iken, zamanımızın bizden başka hiç bir ayıbı yok iken, biz niçin zamanı suçlarız ki? Ben, yeniden sıla-i rahme ve aile ocağına dönün de dünya hayatının nasıl tatlılaştığını görünüz, derim.

Kıyamet gününde herkes susmaktadır. Zira “*Bugün suçluların konuşmayacakları bir gündür... Onlara izin de verilmez ki, mazeret beyan etsinler!*” (Mürselat, 77/35, 36) O gün konuşacak biricik varlık vardı, o da rahimdir. Nebi (s.a.v.) diyor

---

¹⁷⁶ Müslim, Birr, 16

¹⁷⁷ Bu hadis Buhari'de Ebu Hureyre'den şöyle nakledilmiştir: Allah mahlukatı yaratıp yaratma işini tamamladığı zaman rahim /akraba ilişkisi (ayağa kalktı ve) bu makam, koparılmaktan ötürü sana sığınacak kimsenin sığınma makamı değil midir? dedi. Allah, evet... dedi. Seni vasl edeni benim de vasl etmem, seni koparanı benim de koparmam seni razı etmez mi? deyince, rahim, evet, ya Rabbi razı eder, dedi. Allah, öyleyse bu senin kadrin için bir hükmümdür /bu sana benim ihsanımdır, dedi. (Buhari, Edeb, 13; Bkz. Müslim, Birr, 16, hadis no 2554)

Resulullah (s.a.v.): Eğer isterseniz şu ayeti okuyun buyurdu: “*Muhakkak ki siz, geri küfre dönerseniz yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalarınız arası bağı koparmaya tekrar dönmüş olursunuz!*” (Muhammed, 47/22) Çev.

ki: “Rahim, Kıyamet gününde diyecek ki: ‘Ey rabbim, bana zulmedildi... Ey Rabbim, beni kopardılar... Ey Rabbim bana eziyet edildi.’ Allah (*Tebareke* ve *Teâlâ*) da ona şu cevabı verecektir: “Sen, seni gözetenleri bugün de benim görüp gözetmeme, seni terk edenleri ise benim de bugün terk etmeme razı olmayacak mısın?”¹⁷⁸

Sen, cennetin kapısına giden yolun üzerindeki “Sırat Köprüsü”nü geçerken “rahim” ve “emanet”, yolun iki tarafında duracaklar ve rahim diyecek ki, ‘ey Rabbim, benim hakkımı verinceye kadar buradan geçmesin...’

Allah’ın (*Tebareke* ve *Teâlâ*) bahsettiği ve ona gereken özenin gösterilmesini istediği bir şeye rastladığınızda biliniz ki, onun ötesinde, ümmetin korunması, yardımı ve kalınması ile ilgili son derece büyük bir hayır vardır.

Girişimler /Teşebbüsler

Ey aileler... Ey ailenin büyükleri... Ey falanın amcası... Ey filanın dayısı... Ve ey gençler, sizin aileyi bir araya getirme girişiminde bulunmanıza engel nedir? Gençlerin bu maksatla, ailenin büyüklerinden herkesin saygı duyduğu bir büyüğe gitmelerine ve aileyi bir araya toplaması için teklifte bulunmalarına mani olacak ne var?! Aile bireylerinin isimlerini, telefon numaralarını, onlardan iş arayan veya evlenme çabası içerisinde bulunanların listesini çıkarmaya bir engel mi var?! Bayramlar niçin, gece karanlığında buluşmak değil de aile için toplanmak ve aile sinesinde bir araya gelmek için bir buluşma günü olmasın?

Sadece bir kısım aile fertlerimizin gönüllerini hoşnut etmek için veya bize kızmasınlar diye yapmış olduğumuz resmi nezaket kurallarından bahsetmiyorum; dinden ve

---

¹⁷⁸ Buhari, Edeb, 13; Bkz. Müslim, Birr, 16, hadis no 2554

Kur'an'dan söz ediyorum. Hiçbir semavi din yoktur ki, sıla-i rahimden söz etmesin ve sıla-i rahmi emretmesin. Bu din ister İslam olsun, ister Hıristiyanlık ve isterse Yahudilik olsun,¹⁷⁹ fark etmez...

Güzel bir şeyi, hiçbir zaman kendinize de yasak etmeyin, çocuklarınıza da; özellikle de büyüdüleri zaman aileyi bir araya toplayacak olan hatıraları... Ailenin bir araya toplanmasının öyle bir tadı vardır ki, o tat başka bir şeyde bulunamaz...

Bir adam, çevre şartları sebebiyle ailesini terk etmeye mecbur kalmıştı. O, artık ailesinden uzakta yaşıyordu... Ailenin bireyleriyle teker teker konuşmak ve onların davetli olduklarını duyurmak için kendi kendine münasebetler uyduruyordu. Çocukları da belirlenen sayılı günlerde babasının evinde olacaktı. Doğrusu bu adamın onlarla bir araya gelmesi mümkün değildi; ama o ailesini çok sevdiği ve bir araya toplanmalarını çok arzu ettiği için bunu yapıyordu. Anne ve babasına bu toplantıdan sonra aile fertlerinin artık bir araya gelebileceklerini telefonla tekid ediyordu. Çünkü o aile ocağının sıcaklığını başkalarına da bildirmek ve hissettirmek istiyordu. Her birisi ile telefonla konuşmalarını sona erdirince kendisinin bir hafta boyunca Allah'ın kulu olduğunu hissetmişti.

---

¹⁷⁹ Yazarımız, İslam İlim adamlarından pek çoğunun tekrarladığı hatayı burada tekrarlamıştır. Semavi, diğer adı ile İlahi Din, sadece İslam'dır. Yahudilik ve Hıristiyanlık, onun ifadesiyle "Mesihîyye" kesinlikle Allah'ın gönderdiği vahye dayalı dinler değildir. Her ikisi de İslam'dan sapma sonucu ve Hakk'tan ayrılan Ahbar ve Ruhban sınıfları tarafından ihdas edilmiş uydurma beşeri dinlerdir. (Geniş bilgi için bkz. Duman, M. Zeki, Beyanü'l-Hak (Kur'an-ı Kerim'in nüzul Sırasına Göre Tefsiri), Fecr Yayınları, Ankara, 2008, II. Baskı, III/580-584) Çev.

Konu İle İlgili Hadisler...

Nebi (s.a.v.) diyor ki: “Allah’a ve Ahiret gününe iman eden kimse sıla-i rahme riayet etsin.”¹⁸⁰ Arafat gecesi idi. Nebi ve sahabe, birlikte dua etmek üzere toplanmışlardı. Birden bire Nebi (s.a.v.): “Sıla-i rahmi kesmiş olan, şu anda, aramızda oturmasın; çünkü aralarında sıla-i rahmi kesmiş olanın bulunduğu meclise rahmet inmez!”¹⁸¹ demesin mi! Bu söz üzerine bir adam kalktı ve gitti; az sonra da tekrar dönüp geldi...

Nebi (s.a.v.) ona:

- “Sen nereye gittin,” dedi?

Adam:

- Ey Allah’ın Resulü, benim iki yıldan beri ziyaret etmediğim bir teyzem vardı. Senin söylediğin sözü duyunca ona gittim, elini öptüm ve benden razı oldu. Elini öpünce teyzem ağladı, onun ağlaması ile ben de ağladım. Teyzem: Allah seni de beni de anneni de bağışlasın, diye dua etti.

Nebi (s.a.v.) ona:

- “Gel ve yanıma otur,” buyurdu.

Nebi (s.a.v.)’in yanına başka bir adam geldi ve: Ya Resulallah, ben büyük bir günah işledim, benim tövbemin kabulü mümkün müdür? dedi.

Nebi (s.a.v.):

- “Senin annen var mı?” dedi.

Adam:

---

¹⁸⁰ Buhari, Edeb, 85

¹⁸¹ Buhari, el Edebül Müfred, I/36 hadis no: 63

- Hayır... O öldü, cevabını verdi.

Nebi (s.a.v.):

- "Teyzen var mı?" dedi.

Adam:

- Evet...

Nebi (s.a.v.), "Git, onu razı edecek iyilikte bulun, Allah da seni affeder," cevabını verdi.¹⁸²

Bu konuda, bundan daha fazla bir açıklık istiyor musunuz? Bunlardan daha açık hadisler ve ayetler istiyor musunuz? Kim harekete geçecek, bakalım? Gençlerden kim, ben yakında ailemin gençlerini bir araya toplayacağım, sözünü verecek? Hadi bakalım, kim ailesine; gelin hep birlikte toplanalım... Birlikte seyahate çıkalım... Birlikte Kur'an okuyalım... Hep birlikte umreye gidelim ve birlikte Allah'a ibadet edelim... diyecek?

Üzülerek söyleyeyim ki, şu anda ülkelerimiz, derli toplu bir halden, birlik durumundan çıkıp içerisinde ayrılıkların, dağılımlılığın baş gösterdiği bir hale düşmüştür... Doğrusu, bizim elimizde olmayan, ancak hükümetlerin ve bakanlıkların elinde olan bir takım işler var... Ama bize düşen ve güç yetirebileceğimiz tek şey, ailemizi korumaktır.

Nebi (s.a.v.) ve Ailesi

Nebi (s.a.v.)'in ilk emrolunduğu şey İslam'ı duyurmaktır: "Emrolunduğun şeyi, kulakları patlatırcasına duyur..." (Hicr, 15/94) Üç yıl müddetle gizli tebliğ ettikten sonra bu ayet indi. Ne dersin, Hz. Peygamber tebliğe ilk önce

¹⁸² Hüseyin b. Harb, el-Birr ve's sıla, I/39 hadis no: 77

kimden başladı, biliyor musun? Tabii ki ailesinden başladı. Bu arada Kur'an iniyor ve ona şöyle diyordu:

“Aşiretinden yakınlarını uyar” (Şuara, 26/214) Bu emir üzerine (büyük) aile toplanır Nebi de onlara İslam'ı arz eder. Nihayet Ebu Leheb gelir ve toplantıyı sabote eder... Bu hadiseden sonra aile ikinci defa toplanır. Nebi (s.a.v.) onlara der ki: “Allah'a yemin olsun ki, tüm insanları aldatsam ben sizi aldatmam; tüm insanlara yalan söylesem ben size yalan söylemem.¹⁸³ Ey Safiye, -Nebi'nin halasıdır- kendini ateşten kurtar. Ya Abbas -Nebi'nin amcasıdır- kendini ateşten kurtar. Ey Muhammed'in kızı Fatıma, kendini ateşten kurtar. Kesinlikle bilmelisiniz ki, ben sizin için hiçbir şey yapabilme gücüne sahip değilim; ben sizi kurtaramam. Şu kadar var ki siz, benim akrabasınız. Ben sıla-i rahimle imtihan olunmaktayım ve ben onun hakkını en iyi şekilde vereceğimden eminim...¹⁸⁴

Fakat... Hz. Peygamberin risâletinin son günlerinde şu ayet iner: *“...De ki, ben risaletim sebebiyle sizden herhangi bir ücret istemiyorum. Ancak akrabalıktan ötürü meveddet bekliyorum...”* (Şuara, 42/23)

Ebu Leheb'in iki oğlu Utbe ve Uteybe, Nebi (s.a.v.)'in iki kızı Rukiye ve Ümmü gülsüm ile evlenmişlerdi. Ebu Leheb kalbindeki kin yüzünden Resulüllah (s.a.v.)'in kızlarını boşamalarını oğullarına emretti... Sonra da Kureyş'ten hiç kimsenin Muhammed'in kızları ile evlenemeyeceğini ilan etti. Kureyş bu çağrıya uydu... Peki, onun yerinde sen olsan ve akrabalarından birisi senin kızlarına böyle bir şey yapsa ne yapardın? Sen gel, Nebi (s.a.v.)'in, Mekke'nin

¹⁸³ Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁸⁴ Müslim, İman, 350

fethi gününü, düşmanlıkla kızlarını boşayan bu iki kişiye yaptığı şeye bak! Ne yapmıştı, gör!

Amcamın iki oğlu Utbe ve Uteybe nerededirler? dedi. Abbas, ben onları sana getireyim, ya Resulallah, dedi ve gitti...

Utbe ve Uteybe titreyerek Resulüllah'ın yanına geldiler. Allah'ın Elçisi onlara: "Ey amcamın oğulları Utbe ve Uteybe, dedi, Allah'a yemin ederim ki ben tüm insanlara yalan söylesem, size yalan söyleyemem; tüm insanları aldatısam sizi aldatamam, vallahi ben sizin için hayırdan başka hiçbir şey istemem; şu anda sizi İslam'a davet ediyorum..."¹⁸⁵

Utbe ve Uteybe: "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne muhammeden Resulüllah / Ben şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şahadet ederim ki, Muhammed Allah'ın resulüdür," dediler.¹⁸⁶

Resulüllah (s.a.v.), her ikisinin de ellerinden tuttu ve Kabe'ye götürdü... Hattab'ın oğlu Ömer diyor ki: Gördüm ki, Nebi onların ellerinden tutmuş, yanağını Kabe'ye koymuş, karnını da Mültezem'in olduğu yerde Kabe'ye yapıştırmış şöyle dua ediyordu: "Ya Rabbi! Utbe'yi ve Uteybe'yi hidayette muvaffak kıl, amcamın oğullarını Sırat-ı Müstakim'de muvaffak kıl. Ben bunları gözümle gördüm... Hz. Ömer diyor ki, ben ne zaman onların yüzlerine baksam her ikisinin de yüzlerinden hidayetlerini açıkça okurdum."¹⁸⁷

Mekke'nin fethedildiği gün Ebu Süfyan uzak yoldan gelir. Onu Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali karşılar. Ebu Süfyan,

¹⁸⁵ Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁸⁶ Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁸⁷ Kaynaklarda bulunamamıştır.

Ali'ye: "Şu anda ben, Muhammed'e nasıl mukabele edeceğim?" diye sorar. Hz. Ali, "huzuruna girdiğin zaman Yusuf'un kardeşlerinin Yusuf'a söylediklerini sen de ona söylersin", dedi. Ebu Süfyan: "...Allah'a yemin olsun ki, Allah seni bize tercih etmiş; biz ise gerçekten hata etmişiz." (Yusuf, 12/91) dedi.

(Öyle ya :

"Zalimlere bir gün dedirtir kudret-i Mevlâ:"

"Tallahi, lekad âserakâllahu aleynâ"¹⁸⁸ Çev.)

Nebi (s.a.v.) de ona Yusuf'un cevabını verdi: "...*Bu gün sizin için kınama /sitem yoktur, Allah sizi bağışlar...*" (Yusuf, 12/ 92)¹⁸⁹

Resulüllah (s.a.v.) ashabını seviyordu. Fakat ailesinden olan sahabileri ise, mutlaka başka bir biçimde se-verdi... Ebu Talib'in oğlu Cafer ve Zeyd b. Harise Mute harbinde vefat ettiler. Ancak Resulüllah Cafer'e misli görülmemiş bir biçimde ağladı... Nebi'nin amcası Abdulmuttalib'in oğlu Ebu Ubeyde b. Haris Bedir savaşında şehit düşmüştü. Resulüllah onun için hem ağlıyor hem de şöyle söylüyordu: "Allah'ım, Ebu Ubeyde b. Haris'in ahdini tam olarak yerine getirdiğine dair ben senin huzurunda şahitlik etmeye hazırım"¹⁹⁰... Uhud savaşı günü de amcası Abdulmuttalib'in oğlu Hz. Hamza şehit düşmüştü. Ona da Resulüllah, hem de sesli olarak ağlamıştı...

Hendek savaşı günü Hz. Ali, Amr İbn Vedd ile teke tek vuruştular. Ali onu, asla yenebilecek güçte değildi...

¹⁸⁸ Ziya Paşa'nın Terkib-i Bend'inden.

¹⁸⁹ Beyhaki, es Sünenül kübra, X/154 (11234) Hz. Ali ile Ebu Süfyan arasında geçen konuşma kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁹⁰ Kaynaklarda bulunamamıştır.

Nebi (s.a.v.) onun için duaya başladı ve: “Allah’ım, Sen Ebu Ubeyde b. Haris’i aldın; o benim ailemden idi. Uhud savaşında Hamza’yı aldın; o da benim ailemden idi. Allah’ım, Ebu Talib’in oğlu Ali, bugün o da benim ailemdir... Allah’ım, gerçi sen varislerin en iyisisin, ama onu da alıp da beni tek başıma bir fert olarak bırakma!” diye niyazda bulundu.¹⁹¹

Bedir savaşı günü savaş sona erince Nebi’nin amcası Abbas da esirler arasında bulunuyordu. Nebi (s.a.v.) o gece boyunca hiç uyumadı, geceyi hep uyanık geçirdi. Ona dediler ki, ya Resulallah, niçin uyumuyorsun? Resulullah’ın cevabı şu oldu: “Amcam Abbas’ın inlemesi kulaklarımda iken ben nasıl uyurum!!”¹⁹²

Sen de aileni bu derece sevebiliyor musun?

Burada, ister büyük olalım ister küçük, ister erkek olalım ister kadın, hepimizin üzerinde bir yükümlülük vardır. Bu, Kur’ani Rabbani bir yükümlülüktür ve hepimiz Kıyamet gününde ondan mutlaka sorgulanacağız: Bize sorulacak: Aileni bir araya toplamak için ne yaptın? Sen herhangi bir gayret sarf ettin mi? Hiçbir girişimde bulundun mu? Anne olarak, ailenin kızlarını hiç bir araya getirdin mi? Nebi (s.a.v.)’in yaptığı gibi ailenin tamamını bir iftar yemeğinde veya aile sofrasında birlikte yemek yiyelim, diye iftara davet etmeyi hiç düşündün mü?

Ailenin Önemi Nedir?

Eğer mühim olmasaydı Allah, boş yere bizden ailemize ihtimam göstermemizi ister miydi? Peki, ailenin

¹⁹¹ Kenzul ummal, X/456 (30105)

¹⁹² İbn Asakir, Tarihu Dimeşk, XXVI/290 (5575)

önemi nedir? Şüphesiz her insanın ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlardan bir bölümü nefsi ve manevidir, diğerleri ise maddi gereksinimlerdir. Ailenin, en az yedi ihtiyacı açıkça görülmektedir. Bunlardan dördü kişisel ihtiyaçlardır; hem de “kişisel ihtiyaçların en önemlilerindendir.” Bunlar aynı zamanda maddi ihtiyaçlardır da.

Bu İhtiyaçlar Nelerdir?

Birincisi: Hiç şüphesiz ailen, senin aileye mensubiyetin için elinden gelen her şeyi fazlasıyla yapmıştır. Önce biz, “mensubiyet” deyince neyi kast ettiğimizi açıklayalım: İlim adamları diyorlar ki, muhakkak ki gençler ergenlik çağlarında; özellikle de on üç ve on dördüncü yaşlarında bir aileye mensup olma duygusuna daha çok ihtiyaç duyarlar. Doğal olarak gençlerin düşüncesinde mensubiyetin yeri aileleridir. İşte bu sebeple Allah Teala: “*Birbirinizi tanıyıp gözetesiniz diye Biz sizleri milletlere ve kabilelere ayırdık...*” (Hucurat, 49/13) demiştir. Bu demektir ki, Allah Teala milletlerin ve kabilelerin varlığını onaylamıştır. Ve bireyin herhangi bir aileye bağımlı olmasını da... Peygamberlerin de soy kütükleri vardır. Nebi (s.a.v.) ailesi ile iftihar ederdi... Fakat bu mensubiyet fiili olarak var olmasaydı, ne olurdu? Zira on üç, on dört, on beş yaşlarındaki bir gencin, mutlaka kendisini bir aileye mensup hissetmesi /müntemi olması gerekecekti. Şayet sen bu durumdaki bir genci aileden uzaklaştıracak olursan, o takdirde o da doğal olmayan bir mensubiyet ihdas etme durumunda kalacaktır. Hiç şüphen olmasın ki radikal guruplar, böylesi bir durumdaki genci görür görmez derhal kapıp alacaklardır... O halde sen, çocuğunun bu ihtiyacına cevap vermek durumunda-sın! Bu çağda sen ona aile kucağını açmak mecburiyetinde-sin. Eğer sen bunu yapmayacak olursan, o, kendisine kuca-cak açacak olan kimselerin kucağına atlamaya oldukça

müsaittir. Bu yeni mensubiyetinin kendisi için hata olduğunu bilse bile... Kendilerini terk etmesi için babası gence baskı yaptığı zaman, asla babasına arkasını dönüp gitmeyecektir. Çünkü babası ona alternatif bir mensubiyet arama imkânı vermemektedir... Bu çağlarda genç, bazen de uyuşturucu bağımlısı ve fesat topluluklara katılır. Çünkü onun için, mutlaka bir mensubiyet gereklidir... İkinci olarak, şayet sen çocuğunun radikalleşmesinden veya uyuşturucu kullanmasından yahut bozulmasından korkuyorsan, ona mutlaka doğal mensubiyetini vermelisin. Çünkü mensubiyet duygusu fitri bir ihtiyaçtır.

İkincisi, dini ve ahlaki korumaktır. Bu da aileyi koruma yoluyla olur. Aile bağı ahlaki bir bağdır ve şerrin değil, hayrın yayılması için aileyi bir araya toplayan anahtar konumundadır. Ailede birlik ve bütünlük devam ettiği sürece fert -nerede olursa olsun- yanlış davranışlardan uzak duracaktır. Bu yüzden gençlerden pek çoğu, falan mekan evine yakın olduğu için orada asi bir davranış içerisinde bulunamayacağını söyler. Sorumsuz asi gençlerin ise, yanlış bir iş yapmak veya günah işlemek isterlerse, buldukları şehri terk edip başka şehirlere gitme adetleri vardır. Böyleleri derler ki, ben burada yanlış bir iş yapamam. Çünkü akrabaları oradadırlar... Ailesi, bu sınırlar içerisinde onun yanlış yapmasına mani bir set teşkil etmektedir. Eğer sen isyankar bir iş yapmak istiyorsan bu sınırların dışına çıkmalısın.

Hz. Osman b. Affan (ra) demiştir ki: Muhakkak ki Allah, Kur'an ile mani olamadığına güç ile mani olur." Bu demektir ki, bir takım şeyler vardır ki, herhangi bir işi emreden veya herhangi bir fiili yasaklayan ayetle değişmesinden ziyade güçlü sağlam bir oluşumun varlığı ile değişir. Mesela eğer ailede bir reis bulunuyorsa, aile isyana mani

bir çit ile kuşatılmışsa veya ailede birlik var ise genç kendisinden utanacak, aile içerisinde onun konuşulmasından korkacak ve bir hata işleyecekse bu çevreden uzaklaşmaya mecbur kalacaktır... Ayrıca aile, senin çocuklarının ahlakını da koruyacaktır. Bu konuda Kur'an'da çok önemli bir ayet bulunmaktadır. Diyor ki: *"Eğer siz, geri küfre dönerseniz yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalarınız arası bağı koparmaya da tekrar dönmüş olmayacak mısınız?!"* (Muhammed, 47/22) Akrabalar arası ilişkinin kesilmesiyle yeryüzünün ifsadının ne alakası var? denilecek olursa! Denilmiştir ki, fesadın başlangıcı ailenin çözülüp dağılmasıdır. Aile ocağı senin ahlakını korumakta ve sana, kendisine muhtaç olduğun tabii mensubiyet şuurunu vermektedir. Ailen sana başka bir şey daha vermektedir: Bizim şehirlerimizde fesadın yaygın olduğu bilinmektedir. Mesela ölüp geride çocuklar bırakan kimseler olmaktadır... Şayet senin dede, hala, teyze, dayı ve amcalarından... oluşan büyük ailen var ise, bu durumda onlar senin karşılaştığın çok sayıda musibetlerin elemi azaltacak ve kendin için pek çok sevgi, şefkat ortamı bulacaksın. Geçmişte, annesi vefat etmiş birisi olursa, onu halası veya teyzesi yanına alır büyütürdü. Onlar o yetim veya öksüz için tam bir anne gibi olurlardı. Ama şimdi ölen ölüyor... Öyle ki, herkes kardeşinin yetimine bile sahip çıkmaktan kaçıyor -yetimi büyütme istemiyor- Bazen kadın, vefat eden kız kardeşinin oğlunu evlerine alıp birlikte yaşaması için kocasına nice diller döküyor, istirhamda bulunuyor. Kocasını ise ona, sen bunu nasıl düşünebiliyorsun; senin aklın yok mudur? sözleriyle karşılık veriyor.

(Teyze için, annenin yarısıdır, derler. Çev.)

Vehb'in kızı Amine, -Nebi (s.a.v.)'in annesi- akıllı bir kadındı... Kocasını vefat ettiği zaman, oğlunu dedesine ve

amcalarına yaklaştırmaya çalıştı. Sonra da onu alıp Medine'ye götürdü ki, başka bir şehirde yaşamakta olan dayılarıyla da tanışsın. Bu anne, yanında sadece hizmetçisi Ümmü Eymen olduğu halde, tek başlarına (yanlarında onları koruyacak bir erkek olmaksızın) yola çıktılar. Kadın kadına 400 veya 500 km. yolu, sırf oğlunu dayılarına tanıtmak için kat etmişti... Tabii ki zaman geçiyor ve Resul - altı yaşlarında iken geldiği - Medine'ye ikinci defa gidiyor. Dayıları olan Neccar oğulları önüne çıkıyorlar ve böylece Nebi'nin konuk olduğu ilk ev onların evi oluyor. Zira Nebi (s.a.v.) devesi Kusva için diyor ki, "Bırakın onu... zira o bu konuda emir almıştır..."¹⁹³ Kusva, Nebi (s.a.v.) altı yaşlarında iken annesinin ziyaret etmek amacıyla alıp getirdiği dayılarının evinin yanında duruyor... Nebi (s.a.v.), zamanında akrabası tanıtılıp onlara yaklaştırıldığı için annesi vefat ettiği zaman garip bir yetim olarak ortada kalmadı. Dedesinin evi onu beklemekteydi. Çünkü dedesinin ona olan şefkati, annesinin ölüm acısını kendisine kesinlikle hafifletmişti. Dedesi öldüğü zaman da o, amcasının yanına gitmek suretiyle garip kalmadı. Onu amcasının hanımı Fatıma binti Esed büyüttü. O zaman sekiz yaşlarında idi. Amcasının hanımı Fatıma binti Esed vefat ettiği zaman Nebi (s.a.v.) de sırtındaki abasını çıkarıp ona örtü yaptı ve bizzat elleriyle onu kabre indirdi. Tabii ki bu davranışı onun, o anne yarısına bir ikramı idi. Zira küçükken kendisini bu kadın bağrına basmış, büyütmişti.

Üçüncüsü, musibet anında aile şefkatinin bollaşmasıdır. Her kimse hem kendi menfaatini hem de çocuklarının menfaatini gözetir... En sonunda sen de ölecek değil misin? Çocuklarını ailenle tanıştırmam daha iyi olmaz mı?

---

¹⁹³ Mecmauz zevaid, VI/63 (9923)

Keşke aile bağları öyle sağlam olsaydı ki, fertlerini hep bir arada tutup, yetimlerin gözyaşlarını silebilseydi. Hatta kendisinden uzakta olsa bile onu bir amcası alsaydı. Biliyoruz ki Nebi (s.a.v.), çocukken amcasının hanımı Fatıma binti Esed'in evinde büyümüştü. Sekiz yaşında iken dört ev arasında gidip geliyordu o. Bunların hepsi tek bir aile idi... Bütün bunlar ona az da olsa annesinin ölümünü hafifletiyordu. Nebi (s.a.v.) amcasının evinde, amcasının oğlu Ali b. Ebi Talib de Resulullah'ın evinde büyümüştür. Nebi amcasının evinde iken, onun sekiz amcası vardı. Amcasının oğlu yanında kalırken onun da sekiz amcası bulunuyordu.

Bazen bir takım teyzeler ve halalar vardır. Allah onları çocukla rızıklandırmadığı için onların çocukları olmamıştır. Böylesi durumlarda kardeşinden öksüz kalan çocuğa olan şefkati aynı zamanda onun için de hasretini çektiği şefkati verebilir. Bugün böyle bir tatmin şeklini düşünen var mı? Kız kardeşinin çocukla rızıklandırılmamasını kendisine dert edinen var mı? İkinci olarak, her aile kendi başına yaşayacağına, iki aile tek bir evde birleşse de çocukla rızıklandırılmamış olan kız kardeş de yanındaki kardeşinin çocuklarıyla çocuk hasretini giderse olmaz mı? Kim, bir gün kendisinin de öleceğini ve teyzesinin kendi çocuğunu şefkatle bağrına basacağını düşünüyor? Büyük ailenin musibetlere karşı koruyucu bir faktör olduğunu hiç düşündük mü?

Dördüncüsü, aile ocağı şahsımıza "izzet, şeref" bahşediyor. O sebeple biz, (bir değirmen gibi önüne gelen her şeyi öğüten) zamandan korkmuyoruz. Çünkü biz sağlam bir aileyiz... Şu anda gençler, yanında yer alacağı, konuşacağı; kendisine tecrübesinden aktaracak veya kendisiyle iştişare edeceği bir kimse bulamamaktan yakınmaktadırlar.

Bazen gençlerde yeni bir proje veya fikir olur, ama fikrini gerçekleştirmek için insanların yardımını istemekten yorulur... Şayet bu gencin ailesi sağlam olsaydı, elbette onun yanında yer alır, başkasından yardım istemeye mecbur bırakmazdı... Bazen gençlerde ülkesini kalkındırma adına bir arzu uyanır veya iyi yönde bir değişiklik yapma düşüncesi görülür, ama yanına gidip de o düşüncesini paylaşacağı bir kimse bulamaz. Sonra da insanlar kalkar, gençleri uyumsuzlukla suçlarlar. Hayır... Gençler uyumsuz değildirler; gençler yanında yer alacağı kimseyi bulamamaktan şikayet etmektedirler...

Allah'ın Elçisinin yanında ilk yer alan kimdi; biliyor musunuz? Bu kişi Ebu Talib değil miydi? Bugün Ebu Talib nerededir? Nebi'in dedesi Abdulmuttalib amcası Ebu Talib'e vasiyet etmiş ve ona demişti ki: Muhakkak ki ben, bu oğlumda farklı bir durum seziyorum! Ey Ebu Talib, sana vasiyet ediyorum, onun üzerine kol kanat ger. Bu vasiyet yapılırken Nebi altı yaşlarında idi... Kaç dede, vasiyetinin boşa gitmesi için evlatlarına vasiyette bulunur! Müslüman olmayan Ebu Talib'deki sıla-i rahim hepimizden daha fazla idi. Getirdiği dine inanmamasına rağmen o, babasının vasiyetini yerine getirmek için kardeşinin oğlunun yanında yer almıştı. Ona demişti ki: Ey kardeşimin oğlu, sana ne emredildiyse onu yap; ben seninle beraberim... Ebu Talib Kureş'in Nebi'yi öldürmek istediğini öğrenince aileyi topladı ve onlara: Kureş Muhammed'i öldürmek istiyor. Biz ne yapacağız? dedi. Akrabalardan her birisi evinden ayrılarak ve "şa'b" denilen yerde toplandılar. Amaç, Muhammed orada onların arasında bulunacak ve hiçbir kimse onu öldüremeyecekti. Kureş üç yıl müddetince onları muhasara altında tuttu. Aileden hiçbir kimse -gayr-ı müslim olmasına ve muhasara altında bulunmasına rağmen-

halinden şikayet edip de sızlanmadı. Ebu Talib geceleri Muhammed'e geliyor ve: Kalk ya Muhammed, diyor, o da uyuduğu yerden kalkıp kendisine yakın bir mekana geçiyor ve uyuduğu yeri değiştiriyordu. Çünkü eğer Kureyş sürekli olarak onun kaldığı yeri bilse onu öldürebilirdi. O sebeple amcası Ebu Talib mütemadiyen yeğenini bir evden diğerine intikal ettiriyordu.

Ailenin bize ne verdiğini şimdi gördünüz mü? Aile bize mensubiyet ve kuvvet veriyor, güven veriyor; hatta öleceğin zaman çocukların hakkında "Acaba ne olurlar?" şeklindeki hiçbir korkuya mahal bırakmıyor. İç huzuru, gönül ferahlığı veriyor... Eğer senin de herhangi bir idealin veya bir fikrin var ise, sen de ailenle dayanışma içerisinde idealini gerçekleştirebilirsin.

Ebu Talib ölünce Nebi (s.a.v.)'i kardeşi Abbas'a vasiyet etmişti. Şu zamanda Ebu Talib gibi bir amca nerede? Gençleri toplayıp da onlara ihtiyaçlarını soran aile reisleri nerededirler? Ebu Talib, sırf Muhammed'e destek olduğu için, muhasara altına alındıkları ve Kureyş onlara yiyecek verilmesini yasakladığı zaman -Hz. Hatice'nin akrabasından- Ömer İbn Hişam, yiyecekleri deveye yüklüyor ve gizlice geceleyin o mahalleye götürüyordu. Bazen de üzerindeki yiyecekler Müslümanlara ve onları korumak amacıyla çevreleyen Taliboğullarından iman etmeyenlere ulaştın diye deveyi o tarafa doğru sürüyordu. Çünkü akrabası Hatice de muhasara altında olanlar arasında idi. Kureyş bu durumun farkına vardı ve İbn Hişam'ı yakaladı. Döverek ondan bir daha bu işi yapmayacağına dair söz aldılar, o da onlara söz verdi. Ömer İbn Hişam, ertesi gün yine deveyi o semte girdirdi ve üzerindeki yiyecekleri içeriye verdi. Onu ikinci defa yakaladılar ve epey dövdüler. Ona dediler

ki, sen Muhammed'e uydun mu, ona iman ettin mi? Hayır... dedi. Peki, bunları niçin yapıyorsun? Sıla-i rahim görevimi yerine getirmek için, cevabını verdi. Ebu Süfyan, onu bırakın, zira o akrabasının ihtiyaçlarını görüp karşılayan bir adamdır, dedi ve onlara çok önemli bir söz söyledi: Ey dostlarım! Ahlakımızdan kalanını da siz bozmayın! Ebu Süfyan ve Ebu Talip sıla-i rahim konusunda ne Kur'an'ın ayetlerini ne de Nebi'nin hadislerini iştmişlerdi. İkisi de vicdanlarından gelen sese kulak vererek böyle davranıyorlardı. Peki, ya sen? Ne durumdasın, hiç düşündün mü?

Beşincisi: Aile bize başka daha çok şeyler vermektedir. Mesela otuz, otuz beş yaşlarına varmış kızlarımız, hala evlenmemişlerdir. Biz, üniversitede gençlerle arkadaşlık ilişkisi kurdukları zaman kızlarımıza kızarız. Çünkü onlar evlenmek istiyorlar, deriz. -Ben kızları gençlerle arkadaşlık kurmaları hususunda temize çıkarmıyorum ve şahsen bu arkadaşlığı uygun da görmüyorum- Kendisine bir eş aramak için internete giren kızımızın durumu da aynıdır... Şayet aile kendisine kucak açmış olsaydı o bunları yapmazdı. Örneğin bazen teyzenin oğlu olur; onun oğlu gençtir. Fakat kızımız o genci ne görmüş ne de tanıyor. Bazen, aynı zamanda bu genç de kendisi için evleneceği bir gelin adayını aramakta olabilmektedir; oysa akrabasının kızı onun için çok da uygundur, ama o da onu tanımamaktadır. Peki, aile çatısı altında bir araya gelip uzak akrabaların birbirleriyle tanışmaları; bu esnada bizlerin de gençlerimizi ve kızlarımızı, kendilerine yakıştır, saygın bir biçimde tanıtmamızı ve birbirimize yaklaşmamızı sağlayacak aile birliği ve yakınlığı nerededir?

Altıncısı, aile küçük bir toplumdur. Aile güvendir. Dostlarımız, aile için kim harcama yapacak? İşte bu ihtiyaçların altıncısıdır. Bu maddi ihtiyaçlardandır. Aranızdan

kim, “Aile Sandığı” diye isimlendirilen bu sandıkla ilgile-
 necektir? İçinizde bu sandıkla ilgilenen birisi var mı? Ara-
 nızda, evlenmek isteyip de daire kiralamak veya ev ihti-
 yaçlarını karşılamak için para bulamayan kimseleri düşü-
 nerek bu sandığa para koyan var mı? Dostlarım, bizler ev-
 lenmek için para bulamayan yabancılar için para topluyo-
 ruz da niçin bu işe ailemizden başlamayız? Nebi (s.a.v.)
 şöyle buyuruyor: “Yoksula sadaka sadakadır, akrabaya sa-
 daka ise hem sadaka hem de sıladır.”¹⁹⁴ Bir de muhasebeci
 lisanı ile söyleyelim, daha fazla sevap kazanma imkânımız
 devam ediyorken biz niçin daha az sevaba razı oluyoruz
 ki? Nebi (s.a.v.) bir hadisinde demiştir ki: “el-Eşâ’ıra ne gü-
 zel bir kavimdir! -el-Eşâ’ıra Medine’de bir kavimdir- Bun-
 lar savaşa çıktıkları veya acıktıkları zaman yanlarındaki
 tüm yiyecekleri bir araya toplar, onu bir kabın içerisine ko-
 yar, sonra da onu aralarında taksim ederlerdi. İşte bu yüz-
 den ben onlardanım, onlar da bendendirler.”¹⁹⁵ Derler ki,
 Resulüallah bu sözünü birkaç kez tekrarladı. Ey zenginler!
 Ey yanında parası olan kimseler! Sen de Nebi’den, Nebi de
 senden olmasını istemez misin? Öyleyse ailenin fakirlerine
 ihtiyaçlarını sor! Peki, sizden kim, “Ben onlardanım, onlar
 da bendendir” diyerek bu sandık ile ilgilenecek? Gençler-
 den kim, bu konuda harekete geçen kimse bulunmadı-
 ğında, hemen aile sandığıyla ilgilenmeye başlayacak ve ai-
 lenin büyüklerine gidip onlara, mal toplama hususunda
 yardım edeceğini haber verecek? Aile meclisinin işlerini
 biz yürütelim ve ittifak halinde olalım, diyecek? Kıyamet
 gününde yoksullardan ve fakirlerden sorguya çekilmeden

---

¹⁹⁴ Tirmizi, Zekat, 26

¹⁹⁵ Kaynaklarda bulunamamıştır.

önce, gelin, biz kendilerinden dolayı sorguya çekileceğimiz akrabalarımıza şu andan itibaren yardım edelim, diyecek?

“Akrabaya hakkını ver; yoksullara, yolculara...” (İsra, 1/26) Dikkat edilirse, “hak” olarak isimlendirdi. Çünkü senin paralarında onun hakkı vardır. Bir de ayette önce akrabalar zikredildi, sonra yoksullar, sonra da yolcular... *“İçinizden fazilet ve varlık sahibi kimseler yakınlarına... vermeme hususunda yemin etmesinler...”* (Nur, 24/22) Bunları söyleyen Kur’an, bizim Kuran’ımız değil mi? Öyleyse: “O bendedir, ben de ondanım” cümlesine kim müstahak olmak istiyor bakalım? Bu sandığın benzerini kim kuracak?

Biz Bunu Pratikte Nasıl Gerçekleştirebiliriz?

Bu sözün hayata geçmesi için gereken nedir? Sadece on bin ailenin bize dâhil olmasını istiyorum. İslam dünyasında kim harekete geçecek? Dünyamızda ailelerin sayısı kaçtır? Milyonlarca mı? Hayır, ben Allah’ı razı etmeleri ve ümmetin kalkınmasında çekirdek olmalarını istediğim on bin aileden daha fazlasını istemiyorum. Hiç şüphesiz bunun için birçok aşama vardır... Bunu yapmamız için hemen başlayacağımız işler nelerdir? Şimdi onları belirleyelim:

Birinci Aşama

Tek bir aile altında toplanmamız ve birbirimize merhamet etmemizdir. Bu sadece matemlerde, kıvanç günlerinde, çeşitli münasebetlerde ve bayramlarda değil; aylık toplantılar halinde. Ben “el-Hace Mehasin” diye isimlendirilen bir kadın tanıyordum. Ölümünden önce çocuklarına ve torunlarına bir mektup bırakmış. Mektubunda onlara, ölümünden sonra her Cuma günü evinde toplanmalarını vasiyet ediyordu. İşte bu aile Mekke’de “Abid Ailesi” diye isimlendirilirdi. Onlar bugüne kadar

her Cuma günü toplanmaya devam ettiler. Bu vasiyetin önemi sebebiyle her oğlu da bunu, ölmeden önce kendi vasiyetine yazmıştı; belki de onların çocukları da bu geleneği devam ettirecektir. İşte bu ilk aşamadır. Ey gençler bunu idrak edebiliyor musunuz?

İkinci Aşama

Aile sandığıdır. Biz, bu iş için, ailenin büyüklerinden üç veya dört şahsı bir araya getireceğiz. Ve iki şahıs veya gençlerden üç kişi -erkek veya kız- Ailenin isimlerini, mali ve iktisadi durumlarını birlikte düşünüp yazacağız. Bunlardan kaç muhtaçtır? Bunlara kim belli ölçüde mal verecek? Bu meblağ ne kadar tutacaktır?

Lübnan'da "Şubaruu" diye adlandırılan bir aile vardır. Onlarla yıllık kutladıkları günlerinde birlikte olmuştum. Çünkü aileden muhtaç olanların ihtiyaçlarını temin etmek için aralarında oluşturdukları dayanışma kültürü bu noktaya ulaşmıştı. Ailenin tüm gençleri de toplanma gününde oradaydılar. Ailenin toplanmasından önemli bir fayda hasıl olduğunu düşünen hiçbir kimse toplantıyı terk etmemişti...

Üçüncü Aşama

Sonuncu Aşama -bu gerçekten yüce bir aşamadır- Cidde'de Suudilerden "Hafız Ailesi" olarak isimlendirilen bir aile vardır. Bu aile, sadece düzenli olarak toplanmakla yetinmeyip; bir de aile fertlerini birbirine kaynaştıran bir faaliyet yürütüyorlarmış... İlk toplantılarında aile meclisinin teşkilinin tamamlandığını yazmışlar. O gün toplantıya iştirak eden insanların adlarını da kayda geçirmişler. Bundan sonra da meclis ailenin hedefini belirlemiş. Bu, birbirine bağlı ve birbirine karşı sorumluluğunun şuurunda

olan bir ailedir. Bu aile içlerinde fakir hiç kimse bırakmamışlar... Birbirleriyle toplanmaya halen devam etmektedirler. Gençler için bir de günlük tutma işini başlatmışlar. Bu günlüğün ilk sahifesi ailenin geçmişine hasredilmiştir. Ailenin resimlerini de koymuşlar. Dede, Nine vs. Bu gün-lükte, aile ile ilgili özel hatıralara da yer vermeyi ihmal etmemişler. Ayrıca ailede karşılıklı yükümlülük ve sorumlulukları gösteren bir antlaşma metni bulunmaktadır. Aynı şekilde aile için, üzerinde gelecekteki hedefin yazılı olduğu bir de kart bastırmışlar. Bu aile mütedeyyin ve birbirine bağlı bir ailedir. Bir açıdan, bu şahısların hiç boş vakti bulunmamakta; tam aksine onların çoğunun oldukça yorucu işleri vardır. Zira onlardan her biri üst düzey bir iş adamıdır. Bu aile aralarında bir takım iş toplulukları da oluşturmuşlar. Onlardan “Gençler Kulübü,” “Tomurcuklar Top-luluğu,” “İki Kişi Arasını Barıştırma Topluluğu,” “Tekafül İçin Mali Topluluk,” “Refah Topluluğu,” “Kültür Toplu-luğu” gibi... Sonra da ailenin sahibi gerçekten çok güzel bir not düşmüş. Orada şöyle diyordu: “Sevgili oğullarım! İlk aile meclisinin nasıl toplandığını size hatırlatmak istiyorum. Babam diyordu ki...” diyerek başlamış, babasının kendisi ve kardeşlerinin toplanmaları için onlara nasıl emirler verdiğini orada anlatmış... İki sayfa da aileye da-ğıtılmak üzere yazmış. “Nasıl toplandıklarını anlatan bu sahifeler, aile bireylerinin evlerine asılmış. Tıpkı gençlerin eğitimine nasıl başladıklarını ve onlara nasıl iş icat ettikle-rini yazdığı gibi...

Biz, bu düşüncenin gerçekleştirilebilmesi için, sadece on bin ailenin toplanmasını istiyoruz. İlk aşamada olsalar bile... Biliniyor ki, bu ilk aşama, buluşma ve bir araya top-lanmaya devam safhasıdır. Hatta aile sandığı aşamasında olsalar bile veya o üçüncü büyük aşamada olsalar bile. Ey

Muhammed Ümmeti! Hiç şüpheniz olmasın ki, Allah bizim hepimizi koruyacak bir nizam koymuş; fakat biz onu değiştirmişiz. O sebeple sen, sadece kendini kınamalısın! Biz bu kaybı niçin hissetmedik, diye kendi kendine soru da sorma! Zira biz, şu ayette de işaret edildiği gibi, sıla-i rahmi koparan kimseleriz. *“Eğer siz, geri küfre dönerseniz yeryüzünde bozgunculuk yapmaya ve akrabalarınız arası bağı koparmaya da tekrar dönmüş olmayacak mısınız?!”* (Muhammed, 47/22) Kardeşlerim, aile içerisinde birbirine hasım iki kişinin arasını düzeltip ilişkilerinin tekrar normale dönmesi için bu seviye yeterli değildir. Oysa biz daha yüce düzeylere yükselmeyi arzu ediyoruz.

SALİH BİR SOHBET

Bu sözüm, özellikle gençler içindir. Ama aynı zamanda babalar ve anneler de bu sözden çok mutlu olacaklar ve bunu çocuklarının okumalarını içtenlikle temenni edeceklerdir. Çünkü bu, Allah'ın izniyle kendisinden bir fayda beklediğimiz bir mesaj...

Bana Arkadaşını Söyle Ben de Gelecekte Senin Kim Olacağını Söyleyeyim

Burada gençlerin uyuşturucu ve benzeri sorunlarının bir kısmından söz etmiştik. O sebeple, kiminle arkadaşlık ettiklerini öğrenmemiz için onlara, "Arkadaşın kimdir?" diye mutlaka sormamız gerekmektedir. Büyük bir ihtimalle bu soruyu sormamızın zamanı gelmiştir. Zira istatistiklerin ortaya koyduğu sonuçlara göre, uyuşturucu kullanan erkek ve kız çocuklarının % 99'u arkadaşlarının teşviikiyle uyuşturucu ve benzeri yollara düşmektedirler. İşte bu yüzden bizim, arkadaşlarını nasıl seçtiklerini onlara sorma hakkımız elbette vardır.

İlk olarak ben, tüm babalara ve annelere sesleniyorum: Oğlunuz altıncı, yedinci, sekizinci yaşlarında iken, onun hayatındaki ilk ve en değerli kişiler sizlersiniz. Siz ilgi ve sevginin merkezindesiniz; başka bir yönden de eğilimlerinin merkezi... Şu andaki durum budur... Fakat çocuğunuz on dört, on beş, on altı ve on yedinci yaşlarına bastığında,

bu durumların hepsi değişecektir. O takdirde senin konumuna başkası geçecek ve çocuğunun ihtimam gösterdiği Şeylerin ilki o olacaktır. Belki de sen ikinci mertebede kalacaksın. Oğluna yakınlığına göre, onuncu mertebede de olabilirsin! Eğer sen ona “Arkadaş Baba” olursan, kesinlikle ikinci veya üçüncü mertebede olursun. Şayet oğluyla hiç görüşmeyen veya hep tehdit edip korkutan bir baba isen, o zaman da ancak onuncu sırada olursun. Fakat şu anda ondan bahsetmeyeceğiz. Zira sen, her zaman olduğun gibi, onun önem verdiği Şeylerin merkezinde değilsin... Senin yerine artık, yalnız bir kişi değil; Şayet arzusuna göre hareket etmeyen olursa, dışlanacağını bildiği kanun ve kurallar sahibi bir topluluk geçmiştir. Üstelik senin oğlun, o topluluktan kopma korkusunu sürekli olarak yaşadığı için o grubu razı etmeye de zen göstermektedir... Fakat bu topluluk kimdir? Eğer o topluluk, babalarına önem veren kişilerden oluşuyorsa, daha önce olduğun gibi, oğlunun önem verdiği kimselerin merkezine yeniden döndürmeye kadir oldukları da bilinmektedir... Fakat (oğunlukla) bunlar, öyle arkadaşlardır ki, karşı karşıya kaldığın her felaketin arkasında mutlaka onlardan birisi vardır. Arkadaşını da peşinden sürükleyen kötü bir arkadaş... Bizler, tabiatı icabı sosyal olarak yaratılmış insanlarız. Her birimizin mutlaka arkadaşları vardır ve onlardan etkileniriz... Arkadaşı ister istemez Şahsın gidişatına, alakalarına, insanlara bakışına ve onlarla ilişkilerine etki etmektedir... O sebeple; söyle bana arkadaşını, ben de sana söyleyeyim gelecekte nasıl bir insan olacağını.

Belki de bu mukaddime, gençlere şunları söylemem içindi: Az önce zikrettiğimiz; arkadaşlarının zaruri mevcudiyeti, onlardan mutlak surette etkilenmen ve kendileri yüzünden değer verdiklerinin merkezinde yer alan kişileri

değiştirmen doğal gelişmeler olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda babalara ve annelere de diyorum ki, bütün bunlar, senin yaşında doğaldırlar; zira senin arkadaşlarının olmasını reddedecek ve kınayacak hiç kimse olamaz. Çünkü bizim hepimizin arkadaşlara ihtiyacımız vardır. Fakat ey gençler, başlangıçta, bizim sizlerle üzerinde anlaşmamız gereken çok önemli bir şey var: Bilesiniz ki, arkadaşların, senin alışkanlıklarına, giyimine, kuşamına ve toplumla ilişkilerine etkilerinin ötesinde çok mühim, belki de oldukça ciddi şu üç şeye daha tesir edeceklerdir:

- Birincisi, senin geleceğin ve hayattaki başarın,
- İkincisi, ailenle ilişkilerin,
- Üçüncüsü ise Rabbinle ilişkilerindir.

Arkadaşların ve Rabbinle İlişkileri

Bu üç önemli şey, hayatındaki en büyük ve önemli değerlerdir. Hiç şüphesiz, senin, hidayet veya dalalet yönünden Rabbinle alakanın, arkadaşlarıyla alakası vardır. Bu son derece büyük bir sözdür; yani arkadaşların senin Rabbinle alakayı sınırlandıracak mıdır? Doğal olarak, evet... Peki, kızım, Allah'a yakın mı olacaksınız yoksa O'ndan uzak mı? Tesettürlü mü olacaksın yoksa açık mı? İçki içecek misin yoksa içmeyecek misin? Uyuşturucu alacak mısın yoksa almayacak mısın? Mescitte namaz kılacak mısın yoksa kılmayacak mısın? Bunların /olumlularının hepsi senin hayatında olmayacaktır; çünkü sen kötüsün. Yazık ki sen, kalbine baskı yapan bir çevre ile kuşatılmışsın... Arkadaşın, eğer salih ise, sana olumlu etki yapacaktır; yok kötü ise etkisi de olumsuz olacaktır. Teorik olarak, bazen mütedeyyin bir topluluk arasında dindar bir şahıs bulunur. Fakat bunların arkadaşlıkları sebebiyle ilişkileri değişir ve kötü arkadaşları onu, asla hayra yönlendirmezler.

Oysa arkadaşları mütedeyyin idi; şu anda rutin arkadaşlıkları sebebiyle alaka değişmiştir. Böylesi çok olur. Ben bu hususta hikayeler de biliyorum. Şu anda sanki içlerinde mütedeyyin birisi olup da arkadaşlarının arasında kendisini güven içerisinde zanneden dindar kişi üzerinden, gençlerin tüm çevrelerinden söz ediyor gibiyim. Olumlu etkide mi bulunuyorlar yoksa onlar sırf arkadaş mıdırlar, bunu kesinlikle bilemezsin.

Arkadaşların Senin Ailen ile İlişkilerini Sınırlandırmaktadırlar

Senin ailen ile ilişkilerin arkadaşlarından etkilenir. Bana, babasının yanına girdiği zaman karşısında nasıl davranacağını bilemeyen birinden bahsedilmişti. Bunu ancak en değerli arkadaşının, babasına karşı nasıl davrandığını gözlemlediğinde öğrenmiş. Bunun aksi de doğrudur ve mümkündür; senin arkadaşlarının aileleriyle ilişkileri, sonuçta senin ailenle ilişkilerine örnek olur. Eğer sen onları giyim kuşamlarında taklit ediyorsan, peki, bu konuda da onları taklit ediyor olamaz mısın?

Arkadaşların Senin Geleceğindir

Sen, sürekli olarak; üretmek, ihlanda bulunmak, başarmak gibi işlerin meşgul ettiği başarılı ve yüce idealleri olan kişilerle mi kuşatılmışsın yoksa çevrende hep başarısız ve değersiz insanlar mı var? Eğer çevrendekilerin hepsi hep geriliyorsa, sen niçin başarılı olasan ki! Zihin, daima kendisini kuşatan çevrenin etkisi altındadır. Kişi, ancak zihnini kuşatmış olan şeyi görür. Kendisini kuşatan yakın çevresinde gördüğü şeye esir olmak beşeri aklın tabiatıdır. Onun, taklit edebilmesi için, uzaktaki bir daireye sıçraması mümkün olmaz. Kedisini örnek edinmeyi hak eden bir misal ihtiva ediyor olsa bile... Tıpkı o, aşağıdaki ayetlerde

tavsif edildiği gibi, dışında olanları görmek mümkün olmayan kapalı bir odanın içinde tutuklu bir adam gibidir: *“Kuşkusuz onların boyunlarına birtakım tasmalar geçirdik; onlar çenelerine kadar dayanmış, bu yüzden kafaları yukarıya kalkık, önlerini göremez hâlde yalpalamaktadırlar. Onların önlerinden bir set, arkalarından da bir set çektik ve onları dört bir yandan kuşattık; artık göremezler. Onları uyarsan da uyarmasan da fark etmez; zira onlar iman etmeyecekler”* (Yasin, 36/8-10) O sebeple bir ayet de şöyle söylüyor: *“...tüm hataları kendisini çepeçevre kuşatırsa...”* (Bakara, 2/81) Yani tek hatayı sürekli tekrar etmesi sebebiyle hatalar onu kuşatır; artık onun, kendisini kuşatan çevre olmaksızın dünya hayatını tahayyül etmesi mümkün olmaz. İşte bu, senin hakkında da benim hakkımda da sabit bir gerçektir. Sakın ola ki sen, bu kelamın, sadece gençlerin küçüklerine yöneltildiğini sanma. Bu söz, aynı zamanda, zayi edeceğim arkadaşlarım olmaksızın, benim nefsimde de yöneltilmiştir. Babana sor: *“Arkadaşların kimlerdi”*, de. Anneni konuşur; kırk yaşına varmış olan büyük bayanlardan, acaba kaç kocasından bahsedecektir. Muayyen fertler olarak tanıdıktan sonra onlardan kaç kaybetmiş veya kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır? Acaba akıllı hanımlardan kaç, keşke ben örtünseydim, diye temenni etmiş de kendisini kuşatan arkadaşları sebebiyle bunda muvaffak olamamıştır!

Şu İstatiki Sorulara Cevap Ver ve Arkadaşlık Ettiğin Kimsenin Çeşidini Bil

“AmrKhaled.net” adına gençler için parlak bir araştırma yaptık. Bizden önce -bu konuda- hiç kimsenin böyle bir araştırma yaptığını sanmıyorum. Bu araştırma, tek bir şey etrafında dönüp dolaşan şu yirmi soruyu içermektedir: *“Arkadaşların Hangi Türdür?”, “Kiminle Arkadaşlık*

Ediyorsun?” ... Soruları sorduktan ve onlara vereceğin cevaplardan sonra bu istatistik, sana sonucu vermekle birlikte arkadaşlarını üç sınıf olarak tarif edecektir. Bu sorular için ve deneme mahiyetinde zikredeceğim şeyler için senden nefsinle baş başa kalarak “bazen”, “çok defa” veya “mutlaka” şeklinde cevap vermeni istiyorum.

1) Arkadaşların, aileni alaya almaları mümkün müdür? Sen bunu kabul eder misin?

2) Arkadaşlarının, içki ve uyuşturucu gibi büyük günahları işleme alışkanlığı var mıdır? Senden, büyük günahları işleme hususunda kendilerine iştirak etmeni istiyorlar mı?

3) Bunu reddettiğin zaman seni topluluktan dışlarlar mı?

4) Arkadaşların öğrenim bakımından senden üstün müdürler? Düşün! Sadece dinden bahsetmiyorum. Belki de sorular hayatında çok önemli üç rolden daha fazlasını örtüyor olabilirler.

5) Öğrenim bakımından senden üstün bir arkadaşın var mı?

6) Arkadaşların ailelerine nasıl davranıyorlar? Hürmet ve edeple mi, yoksa ihmal ve önemsememekle mi? Veya nasıl davrandıklarını bilmiyor musun?

7) Arkadaşların düzenli olarak nefis eğitimine önem veriyorlar mı?

8) Arkadaşların müspet midir, yoksa menfi midirler?

9) Arkadaşlarından birisinin senin babana veya anene sövmesini kabul eder misin?

10) Arkadaşlarından birinin, hayatta herhangi bir hedefi veya gerçekleştirmek istediği bir projesi olan var mı?

11) Arkadaşların geleceğe ait hayallerinden söz ediyorlar mı? Bazen mi, yoksa nadir olarak mı, yoksa bu mutlak surette hiç konuşulmayan - mezun olduktan sonraya ertelenmiş olan bir konu mudur?

Her cevabın anlamı vardır. Bu araştırmayı yaparken Psikoloji Hocası da bize yardım etmişti. Bütün bu çabalarımız, arkadaşlık ettiğin kimsenin türünü sana söyleyebilmemiz ve sonuçta sana yardımcı olmamız içindir. Sen arkadaşlarına hükmetme sadedinde burada yoksun; aksine, araştırmadan sonra belki de onların - üç türünden - hangi tür arkadaş olduklarını sen belirleyeceksin. Şu anda senin, zikrettiğim sorulardan ve onlara içinden verdiğin cevaplardan sonra arkadaşlarını tanımlaman mümkün olabilecektir.

Birinci Tip Arkadaş: Kötü Arkadaştır. Seni fesada çekmekte veya o konuda sana yardım etmekte veya fesat yolunu sana göstermektedir. Yahut da ellerini bağlıyor ve fesadın çeşitlerini sana öğretiyor. Bunların birbirinden farkı yoktur; ister Allah'la ilişkilerinde seni Allah'tan uzaklaştırsın, ister ailenle ilişkilerinde seni sürekli olarak onlardan uzaklaştırsın yahut senin geleceğini mahfetsin... Her halükarda kötü arkadaş, zikrettiğimiz bu üç şeyden birisini mutlaka bozmaktadır.

İkinci Tip Arkadaş: Genelde araştırmamanın sorularından "bazen" cevabının sonuçlarındandır. Dünyanın kendisini kolayca elde ettiği nötr, gafil bir arkadaşdır; pek çok genç gibi ne fesada sürükler ne de hayra teşvik eder. Bu tip arkadaş, ne beni yücelere teşvik eden yüce bir gayret sahibidir ne de değersiz, başarısız birisidir! Ne doğru yoldan

çıktır ne de itaatkar bir insan! Ne ailesine karşı iyi bir insandır, ne de onların hukukuna saygısızlık etmektedir! Belki de kapalı bulutlarda gezme merhalesinde, kaygısız bir berduştur...

Üçüncü Tip Arkadaş: Seni hayra sürükleyen salih bir arkadaştır. Bununla, arkadaşının mütedeyyin olması kast edilmiyor. Bu kişinin, senin hayatındaki önemli üç şeyden daha fazlasıyla seni kuşatması gerekir. Sözgelimi, onun Rabbi ile alakası arzu edilene göredir; aynı şekilde ailesi ile ilişkileri de güzeldir. Böylesi kimse, doğal olarak başarılı olur veya başarıyı ister. -Elbette mantıklı olmalıyız- bu kişi mütedeyyin olur ve aynı zamanda tembel başarısız olursa, benim salih arkadaştan kastım, tabii ki bu değildir. Bir kimse dindar olur ve ailesine karşı davranışları kötü olursa, o zaman bana: 'Böylelerinin emsalleri var mıdır?' diye sorarsın. Doğal olarak evet... Delikanlıların ve kızların en hayırlılarından buna örnek gösterilecek kimseler vardır. Bundan, genç kız ile erkek arasındaki arkadaşlık ilişkisi anlaşılabilir. Ben, ancak erkek çocuğunun kendisine erkek arkadaş, kız çocuğunun da kendisine kız arkadaş seçmesini kast ediyorum. Bu çok açıktır. Hiçbir kimse yitiğini başka cinste bulduğunu söyleyemez. İşte bu, salih arkadaşın sıfatıdır. Geleneğin dışında şeylerden bahsetmiyorum. Lakin; eğer aradığını arkadaşında bulursan şanslı sayılırsın. Yemin ederim ki, başarılı her kimsenin arkasında mutlaka kendisini motive eden bir arkadaşlık söz konusudur.

Ali b. Ebi Talib'in şu sözüne kulak ver: "Yüce idealleri olan kimselerle arkadaşlık edin ki başarılı olasınız." İşte, benim arkadaşlığına önemli bulduğum kimseler bunlardır. -Güç arkadaşları- Bunlar daima üretmeyi ve bir şeyler eklemeyi isteyen kimselerdir. İmam Ali'nin görüşü de budur;

sakın kendini bilmeyen, olumsuz kimse ile arkadaşlık etme.

Kişi Dostunun Dini Üzeredir

Bırakın başka bir soruya geçelim. Sen arkadaşlarını nasıl seçiyorsun? Nebi (s.a.v.)'in muhteşem bir hadisi var. Orada buyuruyor ki: "Kişi dostunun dini üzeredir. O halde her biriniz dostluk yaptığı kimseye dikkat etsin!"¹⁹⁶ Şöyle demek de mümkündür: Kişi dostunun ahlakı /gidişatı ve işleri üzeredir. Dinin kendisi de şöyle demiştir: Sen onu, dinine varıncaya kadar taklit edersin... Varın şimdi de bu sözü Nebi'den (s.a.v.) işittiğimizi tahayyül edelim. Bizden her birimiz dostluk ettiği kimseye baksın. Sen arkadaşlarını nasıl seçiyorsun? Şüphesiz garip bir soru! "Onları ben seçmedim, okulda veya fakültede yahut dernekte buldum", diyebilirsin. Bizden her birimiz başkasının yoluna çıktık ve birbirimizle karşılaştık. Salih veya kötü; hiç şüphe yok ki arkadaş edinmek kaderle ilgili bir konudur. Gençlerden bir kısmı var ki, karşılaştığı şeylerin bir şans olduğunu kabul ediyor; oysa bu genç, kendisini sapıklığa sürükleyecek ve kızlara laf atıp onları rahatsız etmede destek olacak kimseyi aradığının farkında değildir... Sen arkadaşlarını nasıl seçiyorsun? Müsaade edin, şimdi de hedefi söyleyeyim. Ben daha baştan beri hedefi zikretmekteydim fakat senin söylediğin şu sözü hatırlayıncaya kadar bunu hep erteledim: Güne salih bir arkadaş arayarak başlaman ve hiç çekinmeden birisine, benim arkadaşım ol, demen mümkün müdür? Zira böyle bir söz söylemen zaruri ihtiyaçlardan değildir. Sen de ancak başkalarına arkadaş olduğun gibi ona da arkadaş olursun. Ne dersin, şu anda kaç yaşına vardın? On sekiz mi? Yirmi mi? Yirmi beş mi? Yirmi

---

¹⁹⁶ Ebu Davud, Edeb, 19

beş yaşında birinin, yolda karşılaştığı kimse ile arkadaş olması akıllı bir davranış mıdır? Sen bu derece saf mısın? Niçin arkadaşını sen seçmeyesin? Nebi sana buyuruyor ki: "...bir bak!" Yani, rastladığın herhangi bir kimseyi değil... Bundan sonra da anne ve baban, "sana niçin bununla arkadaşlık ediyorsun?" dediler diye onlara kızacaksın ve sanki senin seçtiğin kimseymiş gibi de onlara karşı o arkadaşı savunacaksın! Hakikat böyle değil; çünkü onu sen, yolunda tesadüfen buldun. Peki, bugünden itibaren arkadaşını senin seçmen hususunda karar vermeyi düşünür müsün? Çünkü sana arkadaşlık edecek bir arkadaş araştırmak senin hakkındır. Belki de kendi kendine soracaksın, onu bulabilecek misin? Doğal olarak sen onu bir yerde bulacaksın; okulda bulacaksın, üniversitede bulacaksın, mescitte bulacaksın, dernekte bulacaksın... Fakat sen, en başında onu aramadın. Tek bir defa da olsa, arkadaşını seçmeyi deneme konusunda ne düşünüyorsun? Nefsine söyle, eğer beni kuşatan her şey bu şeklin manzumesinden olursa, peki, ben niçin bana değerli faydaları olacak bir kişiyi araştırmayayım? Şimdi size, tatbiki kolay olan bir aklın lügati ile konuşacağım ve de anne ve babanın yaptıkları gibi seninle tartışmayacağım. Bu sözlerim, babalar ve annelere varıncaya kadar, herkes içindir: Hayatta başarılı olmak ve yükselmek için elinden tutacak birine ihtiyaç duyarsın. Veya hepimizin birbirimizin elinden tutması gerekir. Bu bizim hedefimizdir. Seni böylesi bir rızıkla rızıklandırması için senin Allah'a dua etmen lazım. Eğer seni böyle birisiyle rızıklandırırca, bu, Allah'ın senin sevdiğinin delillerinden sayılır. Resulüallah (s.a.v.) diyor ki: "Hiçbir kimseye, İslam'dan sonra, salih bir arkadaştan daha iyi bir şey verilmemiştir; o unutursa, arkadaş hatırlar ve hatırladığı zaman da ona

yardım eder.”¹⁹⁷ İslam’dan sonra bundan daha tatlı hiçbir şey bulunamaz! Eğer sen onu unutursan, o seni hatırlar; eğer sen onu hatırlarsan o sana yardım eder ve seni savunur.

Müsaade edin, arkadaşların -olumsuz veya olumlu bir vesile gibi, hangi dereceye kadar etki etmekte olduklarını bilmeniz için size örneklerle anlatayım; sırf seni ikna etmek ve senin, kesinlikle kötü olmadığını sana te’kid etmek için... Belki de o zaman, senin bu sözün teorik /nazaridir, dersin. Ancak senin kötü bir çevreye yerleşmen seni onlar gibi yapmıştır. Eğer sen iyi ve uygun bir yere yerleşirsen sen de salih olursun. Aynı şekilde tüm arkadaşların da böyledirler; hatta sizin kötü lideriniz bile salih bir çevreye yerleşse, durumu, kesinlikle iyiye doğru değişecektir. İşte bu, bizim kendi tabiatımızdır. Kendisiyle teri silmemiz, kurutmamız mümkün olan kağıt mendil düşünün; onu bazen de tuvalette kullanırız... Bunun Mushaf’ın yazıldığı kağıt olması da mümkündür; o zaman da başların üstüne konulur ve içinde bulunduğu mekana, makama göre derecesi artar, yükselir. Ben maddenin tek tabiatlı olduğunu söylemiyorum; bulunduğu mekana uygun olarak bir maddenin kıymeti de yükselecektir. Sen iyi bir huy sahibisin; tabiatı icabı şerli insan olmaz. Çünkü sende de Allah’tan bir ruh bulunmaktadır. Fakat seni bu hale düşüren içinde yaşadığın ortamdır, sana tesir eden, işte odur. Sen bana arkadaşlık ettiğin insanı söyle ben de sana senin geleceğinin nasıl olacağını haber vereyim. Başarılı mı olacaksın yoksa başarısız mı? Doğru yolu bulup Allah’a yönelecek misin yoksa hayır mı? Rabbine itaat eden mi olacaksın yoksa zayıf eden mi? Ailene karşı iyi bir kişi mi olacaksın

---

¹⁹⁷ Nesai, Bey’a, 33

yoksa onların haklarına saygısızlık eden biri mi? Bunlar bir çeşit müneccimlik değildir; lakin açıkça görülen bir şeydir. İzin verin, temsillere dönelim. Bunlar birbirine zıt iki misaldirler. Onlardan biri arkadaşını tamamen zayıf edip onu cehenneme sürükleyen, diğeri ise arkadaşını cehennemden kurtarıp cennete götürendir.

Birinci Örnek: Arkadaşını Felakete Sürükleyen

Ebu Cehilin, Ukbe b. Ebi Muayt adında samimi bir arkadaşı vardı. Nebi (s.a.v.)'in Mekke'de İslam'a daveti esnasında Ebu Cehil bir ticaret yolculuğuna çıktı. Ukbe arkadaşının tesirinden uzak, tek başına kalmıştı. Bu esnada Nebi (s.a.v.)'e kulak verip dinlemeye başladı... Onun konuşmalarından çok etkilendi. Kalbi de bu kelamın tatlılığını iyice hissetmeye başlamıştı. Bu yüzden Nebi (s.a.v.)'e gitti, onu dinledi ve şöyle dedi: "Bu büyük bir kelimedir..." Ertesi gün gelip İslam'a girdiğini açıklamaya karar verdi - dikkat et, bu aynı şahıstır; ancak kötü çevreden tamamen çıkmıştır- Ertesi gün, o Nebi'ye gitmeden Ebu Cehil seferden döndü. Ukbe ona: "Ben Muhammed'i dinledim, söyledikleri benim hoşuma gitti..." Ebu Cehil ona şu cevabı verdi: "Eğer Muhammed'e gidip yüzüne tükürmezsen bugünden sonra seninle konuşmak bana haramdır." Yani, eğer sen bu dediğimi yapmazsan artık seninle arkadaş olmaktan vazgeçerim. Ukbe arkadaşını ile Muhammed arasında şöyle bir ölçüp tarttı, ardından da arkadaşını tercih etti. Sonra da kalkıp Nebi'nin yanına gitti ve onun (s.a.v.) yüzüne tükürmek istedi. Böylece Nebi'ye en fazla düşman olan bir kişi oldu. Nebi (s.a.v.) demiştir ki: "Ukbe b. Ebi Muayt'ın bana verdiği üzüntü kadar hiç kimse üzüntü vermedi."¹⁹⁸ Bu şahıs, aynı zamanda, Nebi (s.a.v.) Mescitte

---

¹⁹⁸ Kaynaklarda bulunamamıştır.

secdede iken, onun üzerine ölmüş devenin bağırsaklarını atan kişidir. Nebi (s.a.v.), doğal olarak, o haliyle secdeden doğrulamadı ve Hz. Fatıma gelip onun üzerinden o pisliği kaldırdı. Bu adam Bedir savaşında katledilmiştir. Diğer ölülerle birlikte onun cesedi de toprağa gömüldü. Nebi (s.a.v.) onların kabirlerinin başında durdu ve: “Ukbe b. Ebi Muayt, Rabbinin senin için vaat ettiklerinin gerçek olduğunu gördün mü?”¹⁹⁹ Bu konuda şu ayet de indirildi: “O gün zalim, öfkesinden ellerini ısıracak ve ‘Nolaydı ben de Resûl ile birlikte bir yol izleseydim! Bana yazıklar olsun! Keşke falanı dost edinmeseydim. And olsun ki bana geldiğinde beni Kur’an’dan o saptırdı. Zaten şeytan, insanı sıkıntılı anında hep yüz üstü bırakıp gider’, diyecektir.” (Furkan, 25/27-29)

Şüphesiz bu bir İslam ve küfür hikâyesidir. Önünde doğru yol olan ve ona yaklaşmış olan bir şahsı göstermek için bu hikâyeyi anlattım. Sadece bu olay değil, arkadaşlarının seninle birlikte yaptıkları da bu konuda beni doğrulamaktadırlar. Fakat uyuşturucu gibi başka işlerde; sanki cebimizde uyuşturucu satın alacak para kalmadı. Git annenden çal -bu gerçekleşmiş bir olaydır- Arkadaşı da onun sözünü dinliyor ve annesine gidip onu tehdit ederek, bankamatik kartını vermesini annesine emrediyor. O da ağlayarak ve vurmasından korktuğu için titreyerek mecburen kartı oğluna veriyor. Ben bu şahsı tanıyorum. Arkadaşının annesi ile her karşılaştığında, oğlu ile birlikte planlayarak onunla dalga geçerd!

Öncekinin Tersine Bir Örnek: Ateşten Kurtarıp Cennete Götüren Arkadaş

Ayyaş İbn Ebi Rebia olarak bilinen şahsa ait güzel bir örnek. Bu, Mekke’de İslam’a girmiş zengin bir sahabidir.

¹⁹⁹ Kaynaklarda bulunamamıştır.

Aynı zamanda bu zat, Ömer İbnü'l-Hattab'ın çok samimi bir arkadaşıdır. Ömer'i çok severdi. Birlikte Mekke'den Medine'ye hicretleri esnasında, Ebu Cehil onun bu hicretinde, Mekke'nin gençlerinden bir topluluğu da birlikte Medine'ye götürüleceğinden korkmuştu. Çünkü Mekke'nin seçkin soylu gençleri iman edip Muhammed'e tabi olmuşlardı. Bu, Müslümanlar açısından güzel bir tablo oluşturmuştu. Bu sebeple Ebu Cehil, Ayyaş'ın hicretini engellemeye karar verdi. Peşlerine düştü, hatta yoldayken onlara yetiştii. Şöyle seslendi: "Ey Ayyaş! -tabii ki Ömer'e seslenmeye cesaret edemezdi- annene yetiş; zira, sen ona dönmediğın takdirde güneşten korunmayacağına, hiç yıkanmayacağına, suya hiç el sürmeyeceğine dair yemin etmiştir." Muhakkak ki (bu kafir), onun en hassas damarına basmıştı; Ayyaş da bundan son derece etkilenmişti. Ömer ona: "Ayyaş, sakın ona inanma; eğer dönersen seni tuzağa düşürecektir!" dedi. Ayyaş, "Ömer, benim annem..." dedi. Ömer İbnü'l-Hattab dedi ki: "Ayyaş, seni tuzağa düşürecekler, bana inan!!" dedi. "Çünkü eğer annen güneşten yorulup rahatsız olursa, ister istemez gölgeye çekilir, bitler rahatsız edince mecburen yıkanır" -doğal olarak Efendimiz Ömer'in tabiatı bilinmektedir- Bu sefer Ayyaş dedi ki, "Ömer, annemin bu haline dayanmam..." Şimdi bak, bu harika arkadaş ne yapacak! Ömer, Ayyaş'a dedi ki, "illaki gideceksen, benim devemi al; öyle sanıyorum ki o sana beni ve İslam'ı hatırlatacaktır." O zaman için deve, şu andaki otomobile denk bir vasıta idi. Onun ve kâfirlerin yanına dönen arkadaşının ne yaptığını tahayyül ediyor musun? Ayyaş, Ömer'in devesi üzerinde Mekke'ye döndü. Döner dönmez Ebu Cehil, Ayyaş'ı bağladı ve bir dama hapsetti. Mekke'de ise, onun, dininden döndüğü etrafa yayıldı. Sahibini bilmedikleri için deveyi kendi haline terk et-

tiler... O konuda Şu ayet nazil oldu: “De ki: “Ey kendi nefislerine karşı haddi aÇan kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin! Muhakkak ki O günahların hepsini baĝıŐlar. Zira O çok baĝıŐlayıcıdır, çok merhametlidir.”(Zümeer, 39/53) Ömer İbnü’l-Hattap o ayeti bir mektuba yazdı ve Mekke’deki Ayyaş’a gönderdi. Ayyaş mektubu okudu ve aĝladı. Diyor ki, bir de baktım Ömer’in devesi karşımda duruyor! Onun İslam sebebiyle bana ne yaptığını hatırladım. İslam kalbimde aniden parladı. Belimdeki kuŐaĝı yırttım ve gittim deveye bindim. Süratle Nebi (s.a.v.)’e dönmek üzere yola çıktım. Benim dönmekte olduĝum haberi gönderilmiş ki, Ömer Medine’nin giriŐinde beni beklemiş; ona kavuştum. Beni baĝrına bastı, sonra da elimden tutup ResulüAllah (s.a.v.)’e götürdü.

Bu iki örneĝi gördün mü? Bu seninle benim aramda olabilecek bir hadise. Şüphesiz her birimizin hayatında, muhtelif hacimlerde de olsa, buna benzer hatıralar vardır.

Uygun Bir Arkadaş Seç

Yeniden tekrar ediyor ve hayatında senin için salih, başarılı veya böyle olmanı temenni eden bir arkadaşının olmasını umuyorum. Bu arkadaş, aynı zamanda ailesine karşı saygılı ve baĝlı olmalı ve Rabbini de tanıyıp sevmelidir. Sen, arkadaşının böyle olmasını hiç istedin mi? Arkadaşının öyle olduĝuna kanaat getirdin mi? Eĝer o, seninle beraberse; birlikte çalışmanız, İslam ve ülkelerimiz için yeni bir Şey takdim etmeniz ve her ikinizin de gelecekte başarılı olmanız yahut Allah’ı nasıl tanıyacaĝınızı öğrenmeniz için onunla ahdinizi yenilemeli deĝil misiniz? Bu kelamı okuyanlar, kendileri gibi Şahıslardan uzaklaŐmaları sebebiyle pişman olup onlara yeniden yaklaşmak üzere ka-

rar verirler mi? Onlar bu kelamın ne kadar da güzel olduğunu söylerler; ama onlar mevcut değiller. Ben de onlara diyorum ki: Allah'ın izni ile siz onları bulacaksınız. Şu anda dua ederek bu işe koyulun. Onu arayacaksın ve hayatında ilk defa onu sen seçeceksin. Kendin için, asla bir hedef belirlemeyeceksin. Her ne kadar tüm arkadaşların kötü olsalar da onların arasında seninle birlikte yücelere çıkacak biri mutlaka bulunmalıdır.

Nebilerin bile salih bir arkadaş arzusunda olmaları gerçekten hayret verici bir şeydir. Allah (Sübhanehü ve Teâlâ) Nebi (s.a.v.)'i risaletle görevlendirdiği zaman ona başlangıçtan itibaren bir de arkadaş bahşetti. O, Hz. Ebu Bekir'dir. Güzel bir ayette şöyle denmiştir: *"Sabah akşam hoşnutluğunu dileyerek Rabb'lerine yalvaranlarla birlikte sen de sabret!"* (Kehf, 18/28) Gençler! Siz bu ayeti hiç düşündünüz mü? Yani, bu arkadaşlığı sürdür, araştıır ve arkadaşlıklarına sabret! Resul'e yöneltilen şu sözü de düşünün: *"...sakin ha, dünya hayatının ziynetini arzu edip de gözlerini onlardan başkasına dikme!"* (Kehf, 18/28) Allah Efendimiz Hz. Musa'ya da şöyle demiştir: *"Firavun'a git; zira o azmıştır..."* (Taha, 20/24)

Sen de Hz. Musa gibi, büyük bir elçilik görevinde ortağının olmasını ister misin? Yeryüzünün ıslahı ve ülkelerimizin kalkınması için çalışmak gibi bir hayalin var mı? Senin başka bir şeye ihtiyacın var. *"Ailemden birini de bana yardımcı tayin et, kardeşim Harun'u; onunla arkamı kuvvetlendir, onu elçilik görevimde bana ortak et ki Seni çok tesbih edelim ve Seni çok zikredelim. Muhakkak ki Sen bizi görmektesin."* (Taha, 20/29-35)

Sen, üç çeşit arkadaşın olduğundan bahsetmiştin. Madem öyle, her çeşit arkadaşla ne yapman gerekmektedir, bunu da biliyor musun? Kötü arkadaşla gelince, o senin

dostun bile olsa, kesinlikle onu terk etmelisin; ondan bir adım uzaklaş. Ama alakanızın, sık olmamak kaydıyla ve telefonla devam etmesine veya halini sormana bir mani yoktur. Şayet sen ona yaklaşırsan kendini zayi edersin ve onu da kötü yoldan asla kurtaramazsın. Belki de ondan uzaklaştığın zaman salih bir arkadaş edinebilirsin. İkinci defa ona dönersin ve bir tek salih arkadaş olursunuz. Ben bunu konuşurken gördüm aynı tarzda fiili olarak gerçekleşmişti. Hayatımda birbirine benzer pek çok tecrübe yaşadım: Arkadaşımdan uzaklaştım ve başka bir arkadaş edindim. Önceki arkadaşıma ben, başka bir şey olduktan sonra tekrar döndüm. Fakat onun içinde olduğun sürece asla takdir edemezsin. Bundan önce sana sormuştum: “Bana arkadaşlarını söyle ben de sana dönüp dönmeyeceğini söyleyeyim. Sen örtünmeden /hicaptan vazgeçecek misin yoksa geçmeyecek misin?” Negatif /olumsuz gafil arkadaşla gelince, onu mutlaka muhafaza et. Ama her halükarda senin, sana yardım edecek salih bir dosta ihtiyacın olduğunu da bil. Bu gafil, önünde salih iki dost bulduğunda onlardan mutlaka etkilenecektir. Alakayı kesme...

Bu, bazı yakınların yaptığı gibi, arkadaşlarından kopmaya bir çağrı değildir. Fakat ben sana ilk adımını atmanı ve salih bir arkadaş edinmeni ve onunla seni rızıklandırması için Allah’a dua etmeni öneriyorum. Resulüallah (s.a.v.) ve Hz. Ebu Bekir’den bahsederken Kur’an’a bir bak: “...*inkar edenler Mekke’den çıkardıkları zaman ikinin ikincisi ile birlikte mağarada idiler...*” (Tevbe, 9/40) Hatta İsrâ ve Mirac seyahatinde bile Resulüallah tek başına yola çıkmamıştı; Hz. Cibril ile birlikte idi. Bu demektir ki, İslam’da “Ben yalnız başımayım,” denecek bir şey yoktur. İstersen bir de “*Allah muttakileri zümreler halinde cennete sevk edecektir,*” (Zümer, 39/73) ayetini düşün. Yani cennete de hiç kimse tek başına

girmeyecektir. Dünyada birisini seven her şahıs onun elinden tutacak ve cennete birlikte gireceklerdir. “Zümreler halinde” sözü, topluluklar halinde demektir. Dünya hayatında birlikte çalışan ve birbirini seven her topluluk birlikte cennete girecektir. Şu halde hepimiz salih bir kişinin arkadaşlığına muhtacız. Aynı şekilde ülkelerimiz de hatta toplumumuz da buna muhtaçtır, dediğim zaman ben üzüntü duymaktayım.

Nebi (s.a.v.)’in Medine’de ilk önce yaptığı şeye bak. O Medine’ye hicretin hemen başında Muhacirlerle Ensar arasında kardeşlik tesis etmişti. O bunu yapmakla sağlam ve birbirine karşı sorumlu, yardım edici ve birbirinin elinden tutan bir toplumu tesis ederken ilk dayanak olarak da kardeşlik ilkesini yerleştirmişti. Resulüllah (s.a.v.) Mekki toplumunda müminler arasında ve birbirlerine karşı olması gereken bir şeyi yapmaktaydı. Mekke’nin kendisi, her iki kişi arasında yardımlaşma ve kardeşlik ilkesiyle birlikte bir nizam içerisinde yürümekte idi. Nebi (s.a.v.) sosyal tabakada her iki kişi arasında akrabalık ilişkisine varan bir kardeşlik ilişkisinin bulunmasına özen gösteriyordu ki, aralarında nefret olmasın. Sen şimdi de İslam’ın metoduna ve Nebi’nin uygulamasına bak ve aynı şeyde sen de özen göster.

Şu bir gerçektir ki, İslam büyük bir dindir. Seni muhafaza edecek dairelerle /halkalarla çepeçevre kuşatmıştır. Mesela baba ve anneden teşekkül eden aile halkası, ondan daha geniş olup adı “Büyük Aile” olan ikinci bir halka daha, ondan da geniş olup ismi arkadaş olan halka; seni muhafaza eden kucak ötesinde kucak... Düşünebiliyor musun? Sahabe, Medine döneminin ilk yıllarında tam iki buçuk yıl; Bedir savaşı sonunda şu ayet ininceye kadar bir-

birine varis oluyorlardı: *“Allah’ın Kitabında kan bağı ile akraba olanlar birbirlerine (muhacir kardeşlerinden) öncelikle hak sahibidirler.”* (Enfal, 8/75)

Böyle bir arkadaşı sen nerede bulacaksın biliyor musun? Sen böyle bir arkadaşı araştırdığın mekanlarda bulacaksın. Tıpkı kötü arkadaşı tanımakta başarılı olduğun gibi, elinden tutacak bir arkadaşı da arayacaksın, inşaallah ona herhangi bir mekanda kavuşacaksın; sözgelimi okulda, mescitte, kulüpte ve Allah’ın seni rızıklandırmak maksadıyla emanet olarak koyduğu herhangi bir yerde... Eğer bulamazsan, o takdirde samimi ve mutedil arkadaşlarına bak veya akrabalarından birine; mesela amcanın oğlu, dayının oğlu gibi... Salih bir arkadaşlık kurmak ve onunla kardeş olmak üzere bir anlaşma yapma konusunda ne düşünüyorsun? Bu hususta ayetler, şu anda peş peşe zihnime inmektedirler: *“Müminler ancak kardeştirler...”* (Hucurat, 49/10) *“Hep birlikte Allah’ın ipine/Kur’an’a sınıksız sarılın; kesinlikle bölünüp parçalanmayın! Allah’ın size verdiği nimetleri hatırlayın; bir zamanlar siz birbirinize düşmandınız; kalplerinizi uzlaştırdı ve O’nun nimeti sayesinde siz kardeş oldunuz...”* (Al-i İmran, 3/1-3) Burada kardeşlik, salih arkadaşlık anlamındadır. Böyle bir şeyin bizim ülkelerimizde yapılması geleceğimiz için, ailemiz için ve Rabbimizle ilişkilerimiz içindir. *“...Rabbin onların kalplerini birbirine ısındırdı; şayet sen yeryüzündekilerin tamamını versen onların kalplerini birbirine ısındıramazdın...”* (Enfal, 8/63) Sanki Allah (Sübhanehü ve Teâlâ) şöyle demek istiyor: Hiç şüphesiz müminler arasında kardeşlik nimeti, mal nimetinden daha değerlidir. Seni, yardımlaşmanız ve birlikte yeryüzünü ıslah etmeniz için bir başkasıyla birbirinize kardeş yapan bir nimet... Böylece hedef, salih bir arkadaşı aramak olacaktır. Eğer bunu bulamazsam akrabalarım ve komşularım arasında

aramalıyım, demelisin. Biz onunla birlikte ülkenin imareti için veya aileyi yaşatmak için veya Allah'a yaklaşmak için birlikte çalışacağız. Biz, sabah namazı için onunla uyanacağız, birlikte Kur'an okuyacağız, Allah'ı da birlikte zikredeceğiz.

Burada gerçekten çok önemli bir husus bulunmaktadır. Allah bizim içimizde bir sevgi yaratmıştır. Resulüallah (s.a.v.)'e İslam indirildiği zaman da bu sevgi var idi. Ama o sevgi Müslümanlar arasında olguya ve ıslah için kardeşlik şekline dönüştürüldü. Ardından Şeytan geldi bu sevgiyi tek bir şekle indirdi; evlilik müessesesinin haricindeki sevgi /aşk şekline indirip cazip gösterdi. Şu yüzlerce filmlere, albümlere ve bu mevzulardan söz eden şarkılara bak! Sanki dünyada bundan başka kurulacak bir alaka bulunmamaktadır... Ama bil ki Allah, buna karşılık senin için kurulacak ve yaşatılacak alternatif başka bir bağ koymuştur. O da çevrendeki arkadaşlarının elini tutmandır.

Hiç kuşkusuz Nebi (s.a.v.) bize Allah yolunda kardeşlikten söz eden pek çok hadis lütfetmiştir. Mesela; "Muhakkak ki Kıyamet gününde Arş'ın çevresinde nurdan bir takım tahtlar bulunacaktır. Onların üzerinde elbiseleri nurdan, yüzleri nurdan bir takım insanlar oturmaktadırlar. Bunlardan hiç biri ne nebidir ne de şehit... Fakat nebiler ve şehitler bile onlara gıpta edeceklerdir." Bir sahabi: Onları bize anlat, ya Resulallah, dedi. Resulüallah (s.a.v.) anlattı: Onlar Allah rızası için birbirlerini severler, Allah'a itaat etmek üzere bir araya gelirler ve Allah'a itaat bilinci ile birbirlerinden ayrılırlar."²⁰⁰ Görüyorsun ya, Nebi (s.a.v.) Allah rızası için seveceğin bir arkadaş edinmeye nasıl da teşvik ediyor? Bu günden tezi yok, böyle bir kimseyi bulmak

---

²⁰⁰ Taberani, Kebir, XII/134 (12686)

için hemen araştırmaya koyul! Bu konuda bir de Hadis-i Kutsi bulunmaktadır. Aziz ve Celil Allah onda şöyle buyuyor: “Benim rızam için birbirini seven iki kimseyi sevmem bana vaciptir, benim rızam için bir araya gelen iki kimseyi sevmem bana vaciptir, benim için birbirini ziyaret eden iki kimseyi sevmem bana vaciptir.”²⁰¹ Sen bu durumda, bozuk bir arkadaşın sevk ettiği kötülüğe bak, bir de salih bir arkadaşın çağırdığı iyiliklere bak ve karşılaştır... Görülüyor ki, dünyada fesat ve günahlardan başka şeyler de bulunmaktadır. Peki, sen bunlardan hangi topluluk içerisinde olmak istersin? Şu gelen hadise de kulak vermelisin: “Kıyamet gününde Allah (Tebareke ve Teâlâ), Benim Celalim için birbirini sevenler nerededirler? Benim gölgemden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı şu günde ben onları gölgede barındıracağım.”²⁰² Nebi (s.a.v.)’in sana arz ettiği şu sevabı görüyor musun? Peki, niçin? Çünkü arkadaşlık, şahsı ve topluluğu düşmekten koruyan bir çimento gibidir. Ey babalar ve anneler! Biz bu kardeşliğe muhtacız. Bu hususta çocuklarınıza dua edin. Eğer salih bir kişi bulursan, buna zorlamaksızın onu oğlunun güzergahına doğru yönlendir; karşılaşmalarını sağla... Evet. Siz ey gençler! Siz buna dünden muhtaçsınız. Nebi (s.a.v.)’in şu hadisine kulak verin: “Şu yedi sınıf insanı Allah, kendi gölgesinden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı bir günde Arş’ın gölgesinde barındıracaktır. Onlardan biri de Allah için birbirini seven, Allah için bir araya gelen ve Allah’ın rızası bilinciyle birbirinden ayrılan iki erkek veya kadındır.”²⁰³ Bunun manası, elbette, bunlar uyuyan iki

---

²⁰¹ Malik, Muvatta, Şi’r, 16

²⁰² Müslim, Birr, 37

²⁰³ Buhari, Zekat, 16

kimse, değildirler; bunlar birlikte gezecekler, eğleneceklerdir... Lakin, en nihayetinde bunların önlerinde tek bir hedef vardır, o da Allah'a birlikte itaat edelim...

Başka bir hadis: "İki kişi birbirlerini sırf Allah için severse Allah da onları sever ve bunlardan kim kardeşini daha fazla severse Allah da onu daha çok sever."²⁰⁴ O halde sen, Allah'ın sevgisini daha fazla kazanmak ve O'na yaklaşmak için kardeşinle yarışmaya bak! "İki kardeş birbirleriyle karşılaştıkları ve biri diğerine selam verdiğinde, aynen güz mevsiminde ağacın yapraklarının döküldüğü gibi her ikisinin günahları da dökülür."²⁰⁵ "Kim Allah için bir kardeş edinirse, Allah da Cennette onun derecesini, herhangi bir amelle erişemeyeceği bir dereceye yükseltir."²⁰⁶ Şimdi gel seninle birlikte tahayyül edelim. Diyelim ki senin beş salih kardeşin var. Böylece sen beş dereceye sahipsin, demektir. Bırak biz bunu düşürelim, senin için bir kardeşin ve derecenin olması da sana kafidir. Ömer İbnü'l-Hattab demiştir ki: "Biriniz arkadaşının kendisini sevdiğini görürse ona sarılsın bırakmasın; zira böylesi pek az bulunur."

Ey gençler, eğer ben, sizi arkadaş edinmeye teşviklerimde başarılı oldumsa, derhal salih bir arkadaş aramaya koyulun, Allah'ın bu nimetini mutlaka bulacaksınız! Günahattan uzak dur, Allah'tan gelene ve ailene razı ol; artık benden düzgün adam olmaz, deme kesinlikle sen de değişeceksin. Biz hepimiz bu yolla değiştik. İşte, hayatın yolu budur. Nebi (s.a.v.) de aynı şeyi söylüyor: "Kişi sevdiğiyle beraber haşrolur."²⁰⁷ Şimdi sen, kardeşliğin anlamını bildin mi? Nebi'nin arkadaşları /Ashabı bu hadise sevindikleri

²⁰⁴ Hakim, Müstedrek, IV/189 (7323)

²⁰⁵ Taberani, Evsat, I/84 (245)

²⁰⁶ Kenzul ummal, IX/4 (24645)

²⁰⁷ Müslim, Birr, 165. Ayrıntılar için bkz. Keşful hafa, II/202 (2284)

kadar başka bir hadise sevinmemişlerdi. Sen kiminle birlikte haşrolacağını düşün? Acaba kimin elinden tutmuş olarak? Nebi (s.a.v.) bir gün mescide girdi: “Ebu Bekir nerede?” dedi. Onun elini tuttu ve: “Ömer nerede?” dedi. Onun da elinden tuttu, ayağa kalktı ve onların ellerini kaldırarak: “Biz Kıyamet gününde aynen böyle diriltileceğiz.” dedi.²⁰⁸ Şimdi sen, kardeşliğin ne demek olduğunu bildin mi? Bunu sen de arzu eder misin? Bunu daha önce hiç tattın mı? Arkadaşlarının listesi bozulduğu zaman sen üzülür müsün, yoksa sevinir misin? Yahut o listeyi değiştirecek misin? Bu hususta Resulullah’ın (s.a.v.) bir hadisi daha var: “Siz iman kulplarının en sağlamı nedir biliyor musunuz?” Bir adam: Namazdır, ya Resulallah, dedi. Nebi: O da bir hasenedir; fakat o değil, dedi. Başka bir adam: Zekattır ya Resulallah, dedi. Resulullah: O da bir hasenedir; fakat o da değil, dedi. Ashab, hep birlikte biz bilmiyoruz, ya Resulallah, dediler. Nebi (s.a.v.) “Sırf Allah için kardeşliktir” cevabını verdi.²⁰⁹ Hz. Ömer’in oğlu Abdullah bunu anlamıştı ve dedi ki: Allah’a yemin olsun ki, oruç tutsam, iftar etmem; gece kalksam uyumam, malımın tamamını Allah yolunda harcasam öldüğüm gün, hayatımda taat ehli bir kimseye karşı bende bir sevgi olmadığı halde ölürsem, yaptıklarım-dan hiç birisi bu hususta bana fayda sağlamaz. Sen İslam’ın halvetini tatmak istiyor musun? Sen imanın ile övünmenin tadını hissetmek istiyor musun? O halde hayatında sadık bir arkadaş edin...

En nihayetinde bunlar, Resulullah (s.a.v.)’in bu husustaki hadislerinden sadece bir kısmıdır. Bu durumda, çokluğu sebebiyle onların hepsini burada benim nakletmem

---

²⁰⁸ Tirmizi, Menakıb, 16

²⁰⁹ İbn Ebi Şeybe, VI/170 (30420)

imkânsızdır. Ama sen şu hediyelere ve sevaba bak: Cennette dereceler, nurdan minberler, Rahman'ın Arş'ının gölgesi, Allah'ın sevgisi, imanın lezzeti, iman bağlarının en sağlamı... Zira sırf Allah için kardeşlik, bir insanın kaybetmeyi göze alamayacağı en değerli bir şeydir. Hadi bakalım, içinizden kim, şu anda, arkadaşlığı sırf Allah için kardeşliğe dönüştürmeye karar verecektir? Pek çok yerde, siz bu kardeşliği koruyucu nice yardımcı düşüncüyü bulacaksınız.

SONUÇ

Bahsettiğimiz düşünceleri ve kuralları tekrar gözden geçirelim. Hedefimiz, aileyi bir araya toplayarak dağılmayı önlemek, ailevi kaynaşmayı ve sevgiyi yeniden kurmak ve birbirinden kopmuş adaları birleştirmektir. Demiştik ki, bu hedef belli kaideler ve kurallar çerçevesinde gerçekleşecektir. Ailevi sorunların teferruatlarına asla girmeyeceğiz, demiştik. O sebeple; kolay, basit ve temel sorunları halletmeye yardım edecek önemli kurallardan bahsettik. Sonuçta yirmi civarında kaide çıkardık.

Bu Eser Nasıl tamamlandı?

Kahire ve Aynu's-Şems Üniversitelerinde, son on yılda aile konusunda yazılmış olan Master ve Doktora tezlerini bir araya getirmekle işe koyulduk. Mısır'da araştırmacı bir grubun gerçekleştirdiği küçük bir tarama ile bunları özetlemeye başladık. Sonra Ezher Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Amerika Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Kahire Üniversitesinde Eğitim Bilimleri Fakültesi uzmanlarından; ayrıca Mısır'ın sabık müftüsü ve diğer ilim adamlarının da katıldığı uzmanlar topluluğundan bir kurul oluşturduk. Onlardan, toplama işi tamamlanan sorunlar için çözümler ve arz yöntemleri talep ettik.

Son olarak da “AmrKhaled.net” bizim bulunduğumuz siteye yazılar geliyor. İki veya üç yıl boyunca her gün, yüz civarında mektup aldığımız oluyordu. Sonuçta, bu mektupları okuyarak onlardan sorunları tespit için büyük bir kurul oluştu. Böylece insanların gerçek sorunları ve bunların temeli hakkında büyük bir anlayış sahibi olduk.

Sonuçta tüm bu anlatılanlardan iki şey ortaya çıktı:

1. Herhangi bir sorundan söz etmeden önce ailede temel yirmi kaidenin sağlıklı bir biçimde uygulanması gerekir. Anlatılmak istenip de tamamlanan budur.

2. Sorunlar için çözümler. Sorunlara rağmen karşılıklı ilişkilerin nasıl olması gerektiği.

Geçmiş Konuların Özeti

Ailenin hayalinden ve birbirinden kopmuş adalardan; sonra da babadan ve anneden bahsettik. Çocuklarımıza nasıl davranacağımızdan söz ettik. Babalar ve anneler genç çocuklarına nasıl davranıyorlar? Şefkat dilinden bahsettik; çocuklarına karşı nasıl bir yaklaşım sergileyeceksin? Cezalandırma, alternatiflerin en sonuncusudur. Sonra anne ve babaya iyilikten bahsettik. Önce konuşmaya evlatlardan başladık ve onlara şu yedi yöntemle babalarınız ve annelerinizle arkadaş olun, konuşun, dedik:

Onlara Danış,

Görüşlerini Dinle,

İşlerinde Yardım Et,

Güler Yüzünle Kalplerine Gir,

Kalplerini Kılmaktan Sakın,

Onlar İçin Allah’a Dua Et.

Sonra eşlerden söz ettik; sevginin eve geri döndürülmesi için eşlere kurallar koyduk. Sıla-i rahimden, aileyi bir araya toplamanın bizim için nasıl mümkün olabileceğinden bahsettik ve bazı faaliyetler ortaya koyduk. Aile için bir hedefin vücudundan söz ettik; birbirini çekme konusunda mıknaş örneğini verdik; burada, tabii ki, ailenin cazibesi için... Sonunda bir kural daha koyduk. Eşlerin birbiriyle ilişkilerinde o kuralın adı takvadır. Allah eşler arasında nasıl bulunmalı? Çocuklar ve ebeveynler arasına Allah'ı nasıl koyacaksınız?

Mutlak Surette Gerekli ve Önemli Temel Kurallar

Bundan sonra, ailevi kaynaşma için yirmi kadar kural belirledik. Bu kurallarla sorunların çözümü mutlaka tamamlanacaktır. O kurallardan şunları hatırlayabiliriz:

Birinci Kural, Allah'a birlikte ibadet edin.

İkinci Kural, aile, gerçekten çok değerli bir nimettir. Ancak kaybettiğin zaman kıymetini hissedeceğin bu nimet için Allah'a şükret.

Üçüncü Kural, babanın rolünün temel olması; bununla beraber bir ev, baba ve annenin ikisine birlikte muhtaçtır.

Dördüncü Kural, ey baba, çocuklarının terbiyesi ve eğitimi için en güzel yolu seç. Aynı şekilde, anne, sen de... En güzel yöntem, nasihat değil, davranışlarınızla örnek olmanızdır.

Beşinci Kural, çocuklarını korkutarak kazanacağından daha çoğunu sevgi ile kazanabilirsin. Nasıl mı? Nebi (s.a.v.) Hz. Fatıma'ya nasıl "Arkadaş Baba" olmuşsa; Hz. Musa kızına nasıl "Arkadaş Baba" olmuşsa, sen de öyle...

Altıncı Kural, başarı için çocuklarını teşvik eden annedir. O nasıl şefkatli bir eldir, aynı zamanda başarıya teşvik eden bir el...

Yedinci Kural, akıl dilinden önce şefkat dili. Çocuğunun kalbini ele geçir; aklına da erişirsin.

Sekizinci Kural, saygı ve takdir etme. Evlatlarına saygı göster, onlarla istişare et ve görüşlerini al.

Dokuzuncu Kural, cezalandırma, alternatif çözüm yollarının en sonuncusudur. Bu konuda belirleyen reçeteyi koyduk. Senin için, sadece üç defa cezalandırmaya müsaade var. Bir ay içerisinde bunu aşmayacaksın. Eğer aşacak olursan senin için diğer alternatif çözüm yolları devreye girer; mesela “olumlu af”, “teşvik”, “yanlışların düzeltilmesinde yardım etmek”... Biz, Nebi’nin (s.a.v.) bütün bu çözüm önerilerini nasıl uyguladığını ve nasıl terbiye ettiğini nakletmiştik.

Onuncu Kural, baban ve annenle birlikte yaşa. Kur’an’ın sürekli olarak anne ve baba ile ilişkilerde hep “sahibhüma /onlarla birlikte ol” dediğinden bahsetmiştik.

On Birinci Kural, sevgi bir süregelen bir yaşantı ve davranış biçimidir. Sevginin tekrar eve dönmesi nasıl mümkün olabilir?

On İkinci Kural, aileyi birleştirmek. Ne dersin, bayram gününde aileyi bir evde kim toplayacak? Bir bayramda, evlenmek isteyen kimseler ve ailedeki hastalar için masrafları karşılayacak aile sandığını kim kurabilecek? Bayram gününde, Aile İdare Meclisinin toplanması niçin mümkün olmasın? Bu bir sıla-i rahim konusudur.

On Üçüncü Kural, salih /uygun bir arkadaş seçmek. Salih arkadaştan maksat, hayatında başarılı olan, ailesine her çeşit iyiliği yapan, Rabbini iyi tanıyan; sonuçta senin gayretinle yükselen ve seni başarıya bağlayan... Çünkü sen onu taklit etmeye koyulacak, böylece sen de ailene her türlü iyiliği yapacak ve Allah'ı çok iyi tanıyacaksın.

On Dördüncü Kural, aile için bir hedefin mevcudiyeti. Demiştik ki, ailenin hedefi aynen mıknaṭıs gibidir, ailenin toplanması için onları bir araya çeker.

On Beşinci Kural, eşler arasında ve aile içerisinde takvadır. Aile içerisindeki takvadan kastımız, aile içerisindeki tüm ilişkileride fertler arasına Allah'ı koymaktır.

Şu anda size bazı tavsiyelerde bulunmak istiyorum:

1) Yüce gayreti koruyunuz. İbadeti, Namazı ve Kur'an'ı terk etmeyiniz. Haftada tek bir gün aile ile birlikte Kur'an okumak, zikir ve dua etmek, bu yüce bir ideali gerçekleştirmeniz hususunda size yardım edecektir.

2) Allah, Şeytanı aranızdan çıkardıktan sonra onun tekrar eve dönmesine fırsat vermeyin. Zira Şeytan, içerisinde çatışma, tefrika ve katılık dolu olan eve tekrar döner. Allah (*Tebareke* ve *Teâlâ*) şöyle buyuruyor: "*Ne yazık ki İblis, insanlar hakkındaki zannını doğruladı; çünkü müminlerden tek bir fırka hariç hepsi ona tabi oldular.*" (Sebe, 34/20) Şeytan evlerimizin, sıkıntı verici, katı ve kasvetli olmasını istiyor. İşte bu sebeple size, birbirinize merhamet etmenizi, evlerinizi sevgi, huzur ve karşılıklı anlayış ile doldurmanızı tavsiye ediyorum ki, onun hakkımızdaki isteklerini boşa çıkaralım.

3) Aileni bir araya toplamaya önce kendinden başla, bir başkasının başlamasını bekleme. Zira bu olumlu davranışın, aile fertleri arasına kaynaşma ve sevginin yeniden dönmesine yardımcı olacaktır.

Allah'tan (Tebareke ve Teâla) İslam için anlattıklarımızı ve ailemizi tekrar bir araya toplama gayretimizi kabul buyurmasını temenni ederim.